

Güney Azərbaycan Milli Şairlər Antolojisi I

Doç. Dr. Nabi Azeroğlu

Dədə Katip

Katipoğlu

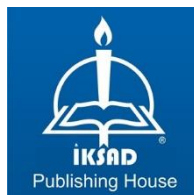

İKSAD
Publishing House

Güney Azerbaycan Milli Şairler Antolojisi

Doç. Dr. Nabi Azerođlu

DOI: <https://dx.doi.org/10.5281/zenodo.14566837>

Copyright © 2024 by iksad publishing house
All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, distributed or transmitted
in any form or by
any means, including photocopying, recording or other electronic or mechanical methods,
without the prior written permission of the publisher, except in the case of
brief quotations embodied in critical reviews and certain other noncommercial uses permitted
by copyright law. Institution of Economic Development and Social
Researches Publications®
(The Licence Number of Publicator: 2014/31220)
TURKEY TR: +90 342 606 06 75
USA: +1 631 685 0 853
E mail: iksadyayinevi@gmail.com
www.iksadyayinevi.com

It is responsibility of the author to abide by the publishing ethics rules.
Iksad Publications – 2024©

ISBN: 978-625-378-111-8
Cover Design: Zehra GÖKÇEK
December / 2024
Ankara / Türkiye
Size = 21x29,7 cm

Derleyen

Doç. Dr. Nabi AZEROĞLU

Redaktör

Dr. Roghaiyeh AZİZPOUR

Derleyen
Doç. Dr. Nabi AZEROĐLU

Redaktör
Dr. Roghaiyeh AZİZPOUR

Kapak
Zehra GÖKÇEK

Türk Dünyası Yüzylında
Türk Devletler Teşkilatının Ortak Türk Alfabetiyle

Güney Azerbaycan'dan
Doğu Türkistan'a...

Önsöz
GİRİŞ
Türk Yurdu İran

Birinci Bölüm

İran Türklərinin Qurtuluş Mücadələsi 5

Güney Azərbaycan Demokrat Fırqəsi 6

İran'da Türk Bölgələri 7

Azərbaycan Türkləri 8

Azərbaycan'ın Tarixi Coğrafiyası 10

Azərbaycan Atabəgləri (İldənizlilər) 10

Divan-ı Lügat-i Türk'tə Azərbaycan'ın Adı 11

Türkmənlər Xorasan Türkləri 16

Türkmənlər 16

Qaşqaylar 16

Urumiyə Avşarları (Gündüzlü- Araşlı- Mahmudlu) 20

Urumiyə'nin Coğrafi Qonumu 21

Urumiyə Tarixi 21

İKİNCİ BÖLÜM

Güney Azərbaycan'ın Milli Şairi 25

Dədə Kâtib; Həyatı və Yaradıcılığı 25

Dədə Katib'in Şiirlərində Milli Düşüncə 29

Dədə Katib'in Əsərləri 31

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Dədə Katib'in Milli Şiirləri 36

İstərəm qısaca təmrif eyliyim 37

El Gücü 41

Ələ Düşməz 42

Bu dünya bir bazarçadı 43

Səbr Eylə 44

Dəli könül məndən sənə vəsiyyət 45

Azərbaycan Oğluyam 46

Qadir Allah'ın qələmi ələmə fərman yazar 47

Yardım Eylə Yaradanım 48

İrfan ələmində, insan içində 49

Əvvəldən adətindir sözdə yalan demərəm 50

Qadir Allah; bu nə şurdur zəmanda? 51

Qadir Allah üç dörd yüzlü insana 52

Oğul çox güvənmə gününə 53

Urmu gölü, əvvəl Allah yâd olsun 54

Könül üç üzlü insanla 67

Xam sözləri dilə gətirmə könül 68

Dəli könül neçə cümlə eylə bəyan gölgəsiz 69

Aqil insan istər qana 70

Qadir Allah bəd zamanda qalmışıq 71

Dilim Mənim 72

Dad eyllərəm bəd zamanın əlindən 74

İnsanoğlu; yoxsulluğu, varlığı 75

Mədəd Allah, ax bu dərdin əlindən 76

Beş gün dünyaya gülüp güvənən 77

Yardım Elə Yaradanım 78

Dəli könül xas sözləri xas damış 79

Hər şirin sözə aldanma könül 80

Dəli könlüm məndən sənə vəsiyyəət 81

İnsanoğlu bugün sağsan xoş danış 82

Xam sözləri dilə gətirmə könül 83

Yaradana şükr eylərəm 84

Əvvəlindən adətimdir, sözdə yalan demərəm 85

Könül nəfsin öldürməmiş riyazətdə yalandır 87

Yaradanın hikmətinə çox şükür 88

Can kimi bəslərəm Urmunu inan 89

El gücü ilə, ağa olan xan olan 90

İstərəm qıssaca tərif eyləyim 91

Əcəb bir aləmdir dəmdir bu saat96

Beş gün yaz bahara aldanan insan 97

Aləm zəridə, “qalübəla”də 98

Könül nəfsin öldürməmiş riyazəttə yalandı 99

Dəli könül, həq caddəsin buraxma 100

Allah, üç dörd yüzlü insan 101

İnsanoğlu, yaşamağın düşün sən 102

Ariflərdən sordum dünya əhvalın 103

Bu gün mən bir gözəl gördüm 104

Dəli könül göz aləmi seyr elə 105

Dad zaman sənin əlindən 106

Nalayıq insana yoldaş olanlar 107

Qadir Allah bu mehnəttən, bu gəmdən 108

Dəli könül məndən sənə əmanət 109

Qadir Allah yaman əsrə qalmışıq 110

Könül öz həqqinə qane 111

Gecə gündüz xəlqə irad edənlər 112

Əvvəlindən adətimdir mən yalandan qorxaram 113

Dedim oğul yaralama könlümü 114

Hər şirin sözə aldanma könül 115

Könül bir kimiyadır, ömrün baharını 116

Özün dadə yetiş yaradan Allah 117

Qadir Allah nə adəttir zamanda? 118

Təvəkkül Allah çöldə f'ilimi qısatmışam 119

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KATİBOĞLU HAYATI və ƏSƏRLƏRİ 121

KATİBPĞLU'NUN HAYATI 122

Bir gözələ vurulmuşam, min cananə dəyişməm 123

Bilmirəm könlümün nə dərdi vardır? 124

Qadir Allah dərdə tutsaq olmuşam 125

Oturub əlimə aldım qələmi 126

İnsan oğlu dünya əkin bağıdır 127

Nədəndi bir sınıq ürək görəndə 129

Könül bu devranə hâlə inanma 130

Dəli göylüm aqil olan xoş bilir 131

Qanadlanıb göldən uçan o sonam 132

Tək xiyalın mənə qalıb 133

Pərişan günümdə, yaman çağımda 135

Səhər vəqti girdim dostun bağına 136

Qış günündə həsrət çəkdim yaz gələ 137

Könül həzər eylə eşqin torundan 138

Məni el içində xar edən dostum 139

Bəstir daha bunca dərttən yoruldu 140

Gül guncası gülüb dedi muştuluq 141

Gözlərinə çatmır həsrət baxışım 142

Səhər vəqti badə içdim 143

Dəli könlüm fələk çərxi dolanır 144

Heyranam işinə nəqqaş-i əzəl 145

Genə həsrət yaxdı məni 146

Gül guncası gülüb dedi muştuluq 147

Könül gözü yaşlı məzlumun ahı 148

Bilməm hansı dildə yazım dərdimi 149

Müjdə gəldi bitti qış, əridi qar 151

Məzlumu ağladan zalim insanı 153
Ağlayan gözümə bir baxmadı yar 154
İstərəm yurdumda xoş bahar ola 155
Bu dünyada hər tür insan görmüşəm 156
Könül zaman çərxi tərsə dolansa 157
Başımın bəlası, canımın içi 158
Dəli göylüm hərzə sözdən qaç ha qaç 159
Bilmərəm başımın nə qəzası var? 160
Alırım başımı qaçam bu eldən 161
Yandırsan canımı narə gərək yox 162
Yazıq xiyal quşum qaldı qəfəsdə 163
Həsrətində çırpınan könlümün gəmi 164
Könül arif dostu ucuz satma 165
Bükülmüş belimlə titrəyən əlim 166
Əl üzüb dünyadan gözlərin yumdun 167
Harda gözəllikdən söhbət olanda 168
Gəlin biz bir olaq verək əl-ələ 169
Bir diləğim vardır səndən ay Allah 170
Baxışım yalvarır sənə qal deyir 171
Qoy burada bitsin bu yalan sevgi 172
Neylirəm baharı neylirəm yazı 173
Omuzunda sevda adında yüküm 174
İnsanoğlu dünya ekin bağıdır 175
Qra taliimdən qara bəxtimdən 176
Qadir allah yaman devrana qaldıq 177
İnsanoğlu dünya ibrət evidir 178

- Ənbiyalər dərsin alıb 179**
- Yandırsan canımı narə gərək yox 181**
- Vəfasız bir yar əlindən 182**
- Eşittim vəfasız deyirsən mənə 183**
- Bəsdir daha bunca dərttən yoruldu 184**
- Yazıq xiyal quşum qaldı qəfəsdə 185**
- Qul ollam mərdin əlində 186**
- Uzun gecə bitmez sənsiz 187**
- Eşqə dəstan yazan mənəm 188**
- Yad eldə bahara həsrət çəkənlər 190**
- Qış günündə həsrət çəktim yaz gələ 191**
- İstərəm yurdumda xoş bahar ola 192**
- Məzlumu ağladan zalim insanı 193**
- Yaman tərsə dönür zəmanə indi 194**
- Gözlərinə çatmır həsrət baxışım 195**
- Bəslədiyim bağın yaşıl guncası 196**
- Genə xəstə könlüm doldu həsrətə 197**
- Nazlı dilbər səndən uzaq düşəli 198**
- Harda gözəllikdən söhbət olanda 199**
- Bilmirəm könlümün nə dərdi vardır? 201**
- Uzun gecə bitməz sənsiz 202**
- Qanadlanıb göldən uçan o sonam 203**
- Dəli könlüm hanı məcnun kimi divanə hanı 204**
- Alıram başımı qaçam bu eldən 205**
- Səhər vəqti girdim dostum bağına 206**

Genə həsrət yaxdı məni 207

Əzəl günü xudam dərdi böləndə 208

Neylirəm zimistan bahara dönsün 209

Yazıq xiyal quşum qaldı qəfəsdə 210

Oturub əlimə aldım qələmi 211

Genə geldi vəqt-i visal-i canan 212

Tanrının aləmə baxdığı gözdə 213

Bu dünya sandığım dünya dəğilmiş 214

Dəli göylüm; hərzə sözdən qaç ha qaç 215

Neylirəm baharı, neylirəm yazı 216

Nazlı dilbər səndən uzaq düşəli 217

Əzəmindən vətən canımdır mənim 218

Ey iki cəhani edən 219

Yandırsan canımı narə gərək yox 220

Qanadlanıb göldən uçan o sonam 221

Könül; göz yaşlı məzlumun ahı 222

Şair göylümdə söz axar yağ kimi 223

Alıram başımı qaçam bu eldən 225

Bayatlar 226

Kaynakça 227

ÖNSÖZ

Son dövəndə Güney Azərbaycan Türklərinin milli uyanışı Türk Dnyasının diqqət mərkəzində olmuşdur. Güney Azərbaycan və İran Türklərinin milli uyanışında etkili olan olaylar tarixi sırasıyla bu şəkildə sıralayabiliriz:

- 1) 1945'te Güney Azərbaycan Demokrat Fırqasının quruluşu və bir vsənə sonra yıxılışı.
- 2) 1979 İslam Devrimi və Şəriatmədari Harəkati Etkisi.
- 3) 1991 de Azərbaycan Cumhuriyati'nin bağımsızlığı və Güney Azərbaycan üzərində etkisi.
- 4) 1995 yılında İran Məclis seçimlərində Prof. Dr. Çehregani'nın Təbriz'dən milletvekili olaraq məclisə girməsinin əngəllənməsi, bunun sonucu ortaya çıxan "Çehregani Harəkati".
- 5) Babək Qaləsi Qurultayları və Güney Azərbaycan milli mübarizə bayrağının qaldırılması.
- 6) Güney Azərbaycan Türklərinin 22 - 29 Mayıs 2006, 2009, 2010 və digər yıllardaki milli ayaqlanmalar
- 7) Milli harəkət çərçəvəsində Traktor takımının ortaya çıxışı və milli harəkətçilərin mərkəz odaq naktası halinə gəlməsi.
- 8) Urumiyə Gölünün qurutulması və İran devlətinin itirazları bastırması.
- 9) İran'ın Qarabağ işgalinə tutumu və Azərbaycan'ın ikinci Qarabağ galibiyəti.
- 10) Türk Devlətlər Təşkilatının somut adımları ve bu adımların Güney Azərbaycan Türkləri üzərində etkisi.

Güney Azərbaycan Milli Şiir Antoloji çalışması, Güney Azərbaycan Türklərinin bu bağlamda ortaya qoyduğu milli ədəbiyat ürünlerini toplamayı və yazıya axtarmayı hədəfləyən bir çalışmadır. Bu çalışma Güney Azərbaycan Türkçəsinin zənginliğini və gənəl özəlliklərini yansıtaraq sunmaya çalışacağız. Şiirlərin orijinal şekli Arap alfabesiylə verilirken orraq Türk alfabesinə axtarılmış hali qarşısında verilmiştir.

Türk Devlətlər Təşkilatının sunduğu orraq alfabeyle tüm Türk dünyasına ulaşmanın mutluluğunu yaşayaraq, orraq Türk alfabesiyle hazırladığımız kitabı Güney Azərbaycan'deki milli Uyanış fərdlərinə ithaf edəriz.

Nəbi AZƏROĞLU

KAYSERİ 2024

GİRİŞ

Türk Yurdu İran

Tarix boyunca İran'daki Türk varlığı üzərində gəzgin və bilim insanların çalışmaları bulunmaqdadır. Lady Sheil, Louis Dupre, Vladimir Fedorovich Minorsky, N. De Khanikoff, Blaga Rafeal, Vladimir Vasily Barthold,¹ Jean Paul Roux, Laszlo Rasonyi² Josef Vizhofer və Alman seyyahı Adam Olearus³ gibi yabancı bilginlər İran coğrafiyası, İran'da Türk oymaqları qonusunda etnografik bilgilər vermişlərdir.

Türk bilim insanlarından; M. Emin Rəsulzadə, Ruşeni Barkın, Sənan Azər, Əhməd Ağaoğlu, Məhməd Fuat Köprülü, Fəruq Sümər, Əhməd Cəferoğlu,⁴ Yavuz Aqınar, Yaşar Kalafat, Ali Qafqasyalı, Rəcəb Albayraq, Hüseyn Nihal Atsız, Nevzat Özqan, Osman Nədim Tuna,⁵ Ahmet Bican Ercilasun, Semih Tezcan, Sultan Tulu, Reha Metin Ören, Yusuf Gedikli, Bilgehan Göktağ Atsız, Arif Cengiz Erman gibi bilim insanların İran Türkləri üzərində çalışmaları olduqca önəmlidir.

Azərbaycan Cumhuriyyətinin bânisi, Məhəmməd Emin Resulzadə, "Türk Yurdu Dergisi"ndə yayınladığı "İran Türkləri" adlı məqalədə İran Türklərinin Farslaşma sorununa deyinerek problemin Fars dili və Şia məzhəbi olaraq iki önəmli xususta bəlirləməktədir. Onun təspitine görə Şiilik İran Türklərini o qadar Farslaştırmışdır ki oradaki Türklərin çoğunluğu kendilərini Türkləşmiş Fars olaraq tanımlamaqdadırlar.⁶ Son dövnlərdə Güney Azərbaycan Türklərinin arasındakı milli uyanış bu olguyu zayıflatsa da hala en önəmli və etkili bir olgu olduğunu görməktəyiz. Karabağ işgali sırasında Erməniyə açıqca dəstək verməsi, İran devlətinin bu siyasetini zayıflamasına nədən olmuşdur. Ancaq Resulzadə'nin o dövndəki təspiti günümüzədə də İran coğrafiyasında geçərliğini qorumaqdadır.

1. Barthold'un 1903 yılında qələmə aldığı "İran Tarihi Coğrafiyası" adlı əsər, 2022 yılında Ömer Alkoç tərəfindən çevrilmişdir. Bu əsər İran'ın tarixi coğrafiyası haqqında önəmli bilgilər içərməktədir.

2. Laszlo Rasonyi (1899-1984) əski Türk kavimlərinin tarixi və Türk-Macar ilişkileri qonusundakı çalışmalarıyla tanınmaqdadır. Türkiyə'dəki Hungaroloji ana bilim dalının qurucusudur.

3. Alman seyyahı "Adam Olearus" 1633 yılında Azərbaycan, Rusya və İran'a yaptığı səyahətlərdə görüşlərini "Moscovitische und Persanische Reiseberschreibung" adlı kitabında 1696 yılında Hamburg da yayımlatmışdır.

4. Ahmet Caferoğlu, Türk Kavimleri, Enderun Kitabevi, İstanbul, 1988.

5. Osman Nedim Tuna bir məqaləsində Ebî Vərdi olaraq bilgi vermişdir. Daha fazla bilgi için ayrıca bkz. Osman Nedim Tuna, Ebi Verdi: İran'da Bir Türk Dialekti, Türk Dili Araştırmaları Yıllığı – Belleken, S-32, 1984, ss. 215-245.

6. Mehmed Emin Resulzade, İran Türkləri (Türk Yurdu və Sebilürreşad'daki yazılar), hazırlayanlar Yavuz Akınar, İrfan Murat Yıldırım, Selahattin Çağın, İstanbul: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, 1993, s.18.

Ruşeni Barkın, Ahmed Ağaoğlu gibi düşünürlərin İran'daki Türk varlığı qonusunda yazılarında İran Türklərinin sorunları başta yerini almaqdadır.⁷ Sanan Azer İran'daki Pəhlevi yönətiminin Azərbaycan Türklərinə uyguladığı asimilasyon təxrip və inkâr politikalarını şöyle sıralamaqdadır:

- 1) İran'daki Türklərin tarixinin çarptırılması və varlığının yalanlanması.
- 2) Türkçə köy və kənt adlarının, coğrafi adların, vadilərin, dağların, təpələrin, nehirlərin, çocuq adlarının, soyadlarının, hayvan adlarının, Türklərə ait tarixi əsərlərin adlarının, tarixi Türk isimlərinin Farslaşdırılması.
- 3) Türkçə soyadı almanın və çocuqlara Türk ismi vermənin yasaqlanması.
- 4) Oxullarda dərslərin yalnızca Fars dilində olması və Türkçə eğitiminin yasaq olması.
- 5) Yeni nəsil arasında kəndi millətine yönəlik nəfret etmə və xor görmə propagandasının yürütülməsi.
- 6) "Bən İranlıyım, ancaq Türk'üm" diyənləri taqip edərək imha edilməsi.
- 7) Azərbaycan'da bulunan sanayi təsislərinin Farsça qonuşan bölgələrə taşınması.
- 8) Yurt dışından İran'a geri dönənlərin Azərbaycan'da yerləşməsinə izin verilməməsi.
- 9) Türkçə eğitim amaçlı oxul açmanın, gazetə və kitab yayınlanmasının yasaqlanması.
- 10) Türkçə yazılmış əski kitabların və Təbrizli şairlərin kitablarının toplatılaraq imha edilməsi.
- 11) Rıza Şah'ın əmri gərəği Türkçə qonuşanların və Türk kökənli olan kişilərin devlət dairələrindən çeşitli bahanelərlə uzaqlaşdırılması və yönetici kadrolarına atanmaması.
- 12) Rıza Şah'ın Türk elitini fiziksəl olaraq yox etməsi.⁸

İran İslam devriminə qadar süründürülən bu politikalar nə yazıq ki devrimdən sonra günümüzə qadar fərqli biçimlərdə dəvam ettiğini görməktəyiz.

Eğitim dili Farsçaya çevrildiği için Türk çocuqlarının eğitim hayatı olumsuz etkilənmiş və böyləliklə yeni nəsil Türklərin yüksəlməsinin önünə geçilmişdir. İlk asimilasyon qararı da dil qararıdır. Dönəmin İran'nın Ankara Büyükelçisi Ali Furugi İran Dışişləri Baqanlığına yazdığı mektupta İran alfabesinin

7. Ruşeni Bey İran'da yaşayan Türklərin mazlum durumda olduğunu vurgulayaraq 1921 yılında Vatan gazetesində qələmə aldığı "Deşilməğə muhtaç bir dərt" adlı məqaləsində İran'daki Fars - Türk münasəbətleri qonusunda bunları yazmışdır: "İran'da Farslar, İran Türklərini Türk olduqlarından dolayı haqir görməkdədirlər. İran'da bir Acem bir Türk'e kızdığı zaman ona "Türk-e xər" yani eşək Türk, diye hitap edər." Ruşeni Bey, Deşilməğə Muhtaç Bir Dert. Türkiye'de İran Türkləri Neden Acemleşiyor? Vatan Gazetesi, İstanbul, 25 Ağustos 1921.

⁸ Azer, Senan (1942), İran Türkləri.

dəğiştirilməməsi gərəktiğini bəlihtərək “Türklər alfabesini dəğiştirip Latin alfabesinə geçmişdir və İran Türkləriylə Türkiyə'nin ilişkisi tamamen kesilmişdir” diye yazar (Malikahmadov: 2023).

İran'da asırlardır hüküm sürmektə olan Türk kökənli hanədan yönetimi 20. yüzyılın ilk çəyrəğində sona ermiş, yerinə Pehlevilər dönəmi başlamışdır. Bu dəğişim İran'da yaşayan Türklər açısından önemli bir qırılma noqtasını işarət etməktədir. Özəlliklə ölkənin siyasî sürəcinə qatılım başta olmaq üzərə kültürel zəmində kəndilərini ifadə etmə noqtasında Türklər çeşitli sınırlamalara maruz qalmışlardır (Shaffer: 2008, s. 11).

Pehləvi dönəmində İran'da yaşayan Türklər üzərində ciddi bir asimilasyon politikası izləndiğini, buna bağılı olaraq işə insanoğlunun yaradılış gərəği ən təməl haqqı olan anadilini qullanma haqqının İran'da yaşayan Türklərə verilmədiğini görməktəyiz. Bunun yanı sıra Rıza Şah'ın başbaqanı, öğretməni və İran'da modern Panfarsizmin qurucularından olan M. Ali Furûgi, İran'da yaşayan Türklərin Fars toplumu və İran devleti için bir təhlikə olduğunu söyləməktədir (Temizyürek & Soylu: 2015, s. 104).

BİRİNCİ BÖLÜM

İran Türklərinin Qurtuluş Mücadələsi

İran Türklərinin Qurtuluş Mücadələsi

Güney Azərbaycan Demokrat Fırqəsi

Azərbaycan və İran'daki Türklərin milli mücadələsi Qacar və hətta Nadir Şah Əfşar⁹ dönəminə qədər sürdürə bilərik. Ancaq son yüz yılda (Pəhləvi sülaləsinin darbəsindən sonra) milli mücadələ II. Dünya savaşındaki Demokrat Fırqəsinin quruluşuyla başlamışdır.

1945-1946 Güney Azərbaycan Demokrat Fırqəsinin kultural fəaliyyətləri sonucunda milli bilincin canlandığını, İran'da Azərbaycan Türk kulturalının yenidən dirçəlişini görməktəyiz. Bu dövəndə Azərbaycan Türkçəsində 50'ye yaxın gazətə və dergi yayınlanmış, oxullara Türkçə dər kitabı basılmışdır. Aynı zamanda bu dövəndə Təbriz'də Azərbaycan Türkçəsində yayını olən bir radyo istasyonu açıldı. Təbriz ünivərsitəsinin təməlləri atıldı. Azərbaycan Türklərinin milli qahramanları Sattar Xan və Bağır Xan için Təbriz'də anıtlar yüksətildi.

Demokrat Fırqəsi dövəndə kultural və ekonomik alanda reformlar bu şəkildə sıralayabiliriz:

- 1) Azərbaycan Türkçəsi devlətin resmî dili ilan edilərək devlət qurumlarında və oxullarda qullanılmaya başlamışdır.
- 2) İlqoxul öğrenciləri için altı ciltlik "Ana Dili" adlı dər kitabı yayınlanmışdır.
- 3) Təbriz Ünivərsitəsinin temeli atılaraq, Türkçə eğitim-öğretim başlamışdır.
- 4) Təbriz Radyosu qurulmuş və Azərbaycan Türkçəsində yayınlar yapılmaya başlanmışdır.
- 5) Azərbaycan Demokrat Partisinin resmî organı olan Azərbaycan Gazetəsi sosyal, siyasî və edebî qonularda məqalələr nəşretməyə başlamışdır.
- 6) Azərbaycan Türkçəsində kitaplər, dərgilər və gazətələr yayınlanmışdır.
- 7) Təbriz şəhərində Quzey və Güney Azərbaycan şairlərinin qatılımlıyla bir şairlər meclisi oluşturulmuşdur.

Cavad Heyet "Azərbaycan Şifahi Xalq Edebiyatı eserində 1945 yılındaki kultural fəaliyyətlərinə değinərək o dövəm derlemələrin yapıldığına işarət etmişdir:

⁹ Nadir Şah Əfşarın Türk milli bilinci yüksek olduğu, Osmanlı padişahlarına Türkçə mektup yazdığı, ancaq cəvabını Farsça yazıldığı tarihi gərçəklər olaraq bilinməktədir. Sərt və acımasız tutumuyla tanınan Nâdir Şah modern literatürde İskəndər, Timur və Napolyon ilə müqayəsə edilir. Ayrıca batıda Osmanlılar'a, Türkistan'da xanlıqlara verdiği tahribatla Ruslar'ın, doğuda da Bâbürlülər'e verdiği zararlar İngilizlər'in işini qolaylaştırdığı yönündə eleştirildiği diqqati çəkər. Köklü bir devlət gələneğindən gəlməmişsə də askerî dəhası və sərt disipliniylə başarı qazanmış, faqat askerî başarıları qalıcı olmamışdır. Bununla birlikte tarihtə ilk dəfa modern anlamda bir Afganistan ölkəsinin ortaya çıxmasındaki rolü önəmlidir. Daha ayrıntılı bilgi için bax. İslam Ansiklopedyası, Nadir Şah mad.)

“Təbriz'də 1324 H.Ş. (1945) demoqrat hökuməti zamanında ana dilimiz və ədəbiyyatımız məktəblərdə rəsmən oxunmağa başladığı zaman folklor nümunələri də toplanmağa başlanmışdır” (Heyət: 2021, s. 33).

İran'da Türk Bölgələri

7

İran Rəsmi Siyasi Haritası. Günümüz haritasında Azərbaycan adı yalnız iki vilayət üzərində olduğunu görməktəyiz. Azərbaycan'ın topraqları günümüz xəritədə Ərdəbil, Həmədan, Zəncan, Qəzvin, Tahrah, Qum və Əraq vilayətlərini də içərməkdir. Kaynaq:

<https://www.istockphoto.com/tr/vəkt%C3%B6r/iran%C4%B1n-son-derece-detayl%C4%B1-siyasi-haritas%C4%B1-gm1212831737-352225453> (Erişim Tarixi: 12.06.2024)

Azərbaycan Türkləri

Güney Azərbaycan Türkləri İran'da çoğunluğu təşkil edən Türklərdir. Azərbaycan Türkləri Doğu, Batı, Ərdəbil, Zəncan, Əraq, Savə, Qum, Təhran və Mərkəz əyalətlərində yaşamaqdadırlar. İran Azərbaycan'ı olaraq adlandırılan bu bölgə yuxarıda söz etdiyimiz gibi II. dünya savaşında bağımsızlığını ilan etmişdir. Bu dövəndə ilk universitə Təbriz'də quruldu, Türkçə rəsmi dil olaraq oxullarda oxutuldu, qadınlara oy haqqı verildi və ağaların topraqları köylülər arasında paylaşırdı. Faqat İngiliz, Rus və İran etkiləri səbəbiylə bu girişimlərdən sonuq alınmamışdır (Özkan: 2003, s. 76). Siyasi təbir olaraq Güney Azərbaycan tabiri ilk defa 1995 yılında Prof. Dr. Çehregani tərəfindən siyasi ədəbiyata girmişdir. O dövəmə qadar Arapça tabir olan Cənubi Azərbaycan (جنوبی آذربایجان) tabiri yayqın olaraq qullanılmışdır.

Yukarıdaki resmi siyasi haritada görüldüğü gibi Güney Azərbaycan Türkləri İran'ın quzəybatı bölgəsində Təbriz, Urumiyə, Ərdəbil, Zəncan, Qəzvin, Marağa, Xoy, Maku, Sulduz, Qoşaçay, Miyanə, Astara, Culfa, Mərənd, Xalxal, Soyuqbulaq, Həmədən, Bicar, Qurvə, Tikantəpə və digər kəntlərdə yaşamaqdadırlar.

8

XIX y.y Avrupalı səyyahlardan Laydy Sheil İran'da yaşayan Türk oymaqlarını sıralayaraq (Sümər: 1960, s. 642) Azərbaycan oymaqlarını şu şəkildə sıralamışdır; Şah-Səvən, Hacı Alilu, Bəgdili, Şəxlü, Muqaddəm, Mahmudlu, Baharlu, Afşar (Avşar), Qara Papax. Lady Sheil bu oymaqların yaşadığı yerlər və nüfusu qonusunda bilgiləri yetkililərdən aldığıni bəliirtmişdir. Azərbaycan Türklərinin İran Tarixində önəmli yerləri vardır. İran kəltürü Azərbaycan Türklərindən olan Səfəvilər himayəsində gəlişti. Şah İsmail'in bizzat kəndisi Xatâyî və Şah Xatâyî maxlasıyla Azərbaycan Türkçəsində pək çox şiirlər yazdı. Şah İsmail Xatâyî Türk şairlərindəndir və Osmanlı padişahına Türkçə məktup yazmasına rağməm Osmanlı padişahı məktubu Farsça cəvəpləndiriyordu. İran Türk tarixində çok önəmli bir yerə sahip olan Səfəvi dəvletinin ordusunda rəsmi görəvli olaraq aşiq və baxşılar¹⁰ vardır. Hatta Şah İsmail Hatayî'nin dəvlet adamlığı ilə qomutanlığının yanında iyi bir aşiq (saz ustası) olduğı da bilinməktədir (Uzun: 2007, s. 25). Şah İsmail Xatâyî gərək Azərbaycan gərəkse İran tarixində büyük rol oynamışdır. Ərdəbil'də Səfəvi dəvletini quran və Təbriz'i başkənt seçən Şah İsmail Şii məzhəbini İran'da rəsmiləştirdi. Türkçə

¹⁰ Uygur mətinlərində "Budist rahibi" mənəsinə gələn Bahşi (بخشی) kelime, Moğol dèvletlərinin Müslümanlığı kabulündən sonra, "Uygur harflərini və ədəbi Türk və Moğol dillerini bilən kətip" anlamında, XVI. yüzilyda isə "həkim, cərrah" mənəsinə qullanılmışdır. Baxşı kəliməsi, XIV. yüzilydan başlayaraq Moğol gələnəğini sürdüren Cələyirliylər, Timurlular ilə Qazan, Qırım xanlıqlarında və Bəbürlülər'də də "kətip" mənəsinə gəçmişdir. Hazar ötəsi Türkmənləri arasında "qoşuqlar, yani şiirlər oxuyan şair" mənəsinə taşıyan kəlime, Xivə və Buxara'da "xalq şair çalgıcısı"ni ifadə etməktədir. Baxşı kəliməsinə müslüman Qırğız-Qazaqlar arasında baxsı, baxşı və baxsa şəkillərində hələ rastlanmaqdadır. Bunların qullandıqları müzik aleti (qopuz) bir çeşit viyolonsəl olup yay ilə çalınmaqdadır. Kəlimənin yaxın zamanlara qadar Sanskritçə bhikşudan (dilenci və gəzginci Budist rahibi) gəldiğı sanılmışdır. Ancaq Ramstedt, Schmidt və Pelliot kəlimənin Çincə'dən Moğolca'ya gəçtiğini söylərlərkən Radloff bunun Türkçə bax kökündən gəldiğini iləri sürmüşdür. (İslam Ensiklopedyası بخشی maddesi Erşim: 23.10.2023).

şiiirlər yazan Şah İsmail aynı zamanda Azərbaycan Türkçəsinin gəlişməsində önəmli payı olmuşdur. Başkənt Təbriz Səfəvilər devrində Osmanlı İmperatorluğu sınırlarından uzaq tutulması için, öncə Qazvin daha sonra İsfahan'a taşınmışdır. Başkəntin taşınmasıyla birlikdə sanatkârlar, tacirlər və bilim adamlarının İsfahan'a göç etməsi Təbriz'i olumsuz yöndə etkiləmişdir (Azeroglu: 2013, s. 35).

Səfəvilərdən sonra ikinci uzun ömürlü xanədanı quran Qaçar Türkləri olmuş. Qaçar Türkləri 1794-1920 illəri arasında yönətimdə bulunmuşlar. Ancaq 12 Ekim 1813'tə Gülistan Antlaşması imzalayaraq Aras Nəhri'nin¹¹ quzəyini Ruslara bıraqlamaq zorunda qalmışlar. 1828 yılında İran-Rusya antlaşmasıyla İran'da Azərbaycan bölgəsinin ikiyə ayrılması, quzəy qısımının Rusya topraqlarına eklənməsi və Güney qısımının İran sınırları içərisində qalması bir milletin qadərini ikiyə ayırmışdır. Bu antlaşmayla Rusya'nın kontrolünə gəçən Xanlıqlar isə Rus güclərinə qarşı dirənişə gəçmişdir. Ancaq Osmanlı Dəvleti'ndən yardım bəkləntisinin boşə çıxtığını gərənlər, Abbas Mirza qomutasındaki Qacar ordusuyla birlikdə Ruslara saldırsa da yənilmiş və 21 Şubat 1828'də Türkmənçay Antlaşması imzalanmışdır (Blaga: 1997, s. 84-94).

¹¹ Araz Nəhri günümüzde de iki Azərbaycanı ayıran sınırlar olaraq şiiirlərə qonu olmuşdur.
Arazı ayırdılar
Qum ilə doyurdular,
Mən sənnən ayrılmazdım,
Zor ilə ayırdılar.

Azərbaycan'ın Tarixi Coğrafiyası

Azərbaycan Atabəgləri (İldənizlilər)

Azərbaycan Atabəgləri hânədanının təməlləri, Şəmsəddin İldəniz'in 543'tə (1148) Azərbaycan valiliyinə tayiniylə atılmışdır. Daha sonra üvəy oğlu Arslanşah b. Tuğrul'un atabəgliyinə getirilməsiylə də bölgədə önəmli bir güç halinə gəlmişdir (555/1160). Kəndi adlarına sikkə kəstirip hutbə oxutan atabəglərin ilk üçü, İraq Səlcuqlu sultanları üzərində tam bir hâkimiyet qurmuşlar, ancaq bu arada şəkəlonlara olan bağılıqlarını sürdürmüşlərdir. Buna qarşılıq sultanlar da atabəglərin verdiği böyük mücadələlər sayəsində halifənin şiddətli muhaləfətinə rəğmən İraq, Cibâl, Kirman, Azərbaycan, Musul, əl-Cəzirə, Ahlat və Ərzurum'da hüküm sürmə imkânı bulmuşlar, Böyük Səlcuqlu Dəvleti'nin yıqılması üzərinə (552/1157) taşqınlıqlarını arttıran Gürcülər'in saldırılarını da onlar sayəsində durdurabilmişlərdir. İldəniz öldüğü zaman, əmîr-i hâcib sıfatıyla Həmədan'da Sultan Arslanşah'ın yanında bulunan böyük oğlu Nusretüddin Cihan Pəhlivan Muhəmməd Nahcivan'a gələrək babasının yerinə gəçmək için gərəkən tədbirləri alıp (Ahbârü'd-dəvleti's-Səlcûqiyyə, s. 118-119; Bündârî, s. 275; Rəşîdüddin Fazlullah-ı Həmədânî, s. 175) kəndisini atabəg ilân etti; arkasından da kardəşi Muzaffərüddin Qızıllarlan Osman'ı oğlu Əbû Bəkir'ə atabəg tayin ədip Azərbaycan'ın başına getirdi (Ahbârü'd-dəvleti's-Səlcûqiyyə, s. 120-121). Pəhlivan, babasının sağığında 556 (1161) və 563'tə (1168) Sultan Arslanşah'a başkaldıran Mərğa hâkimi Ahmədîlî Arslanapa'nın (II. Aksungur) isyanını bastırmaqla gərəvləndirilmiş, ilkində həzimetə uğrarkən ikincisində onu Səlcuqlu tábiiyyətinə almaya muvaffaq olmuştu. 556 (1161) yılında qızı İnanç Xatun ilə evləndiği Rəy hâkimi Hüsâməddin İnanç Sungur'un üçüncü isyanından (563/1168) sonra öldürülməsi üzərinə də Rey və yörəsi sultan tarafından Pəhlivan'a iktâ ədilmişti.¹²

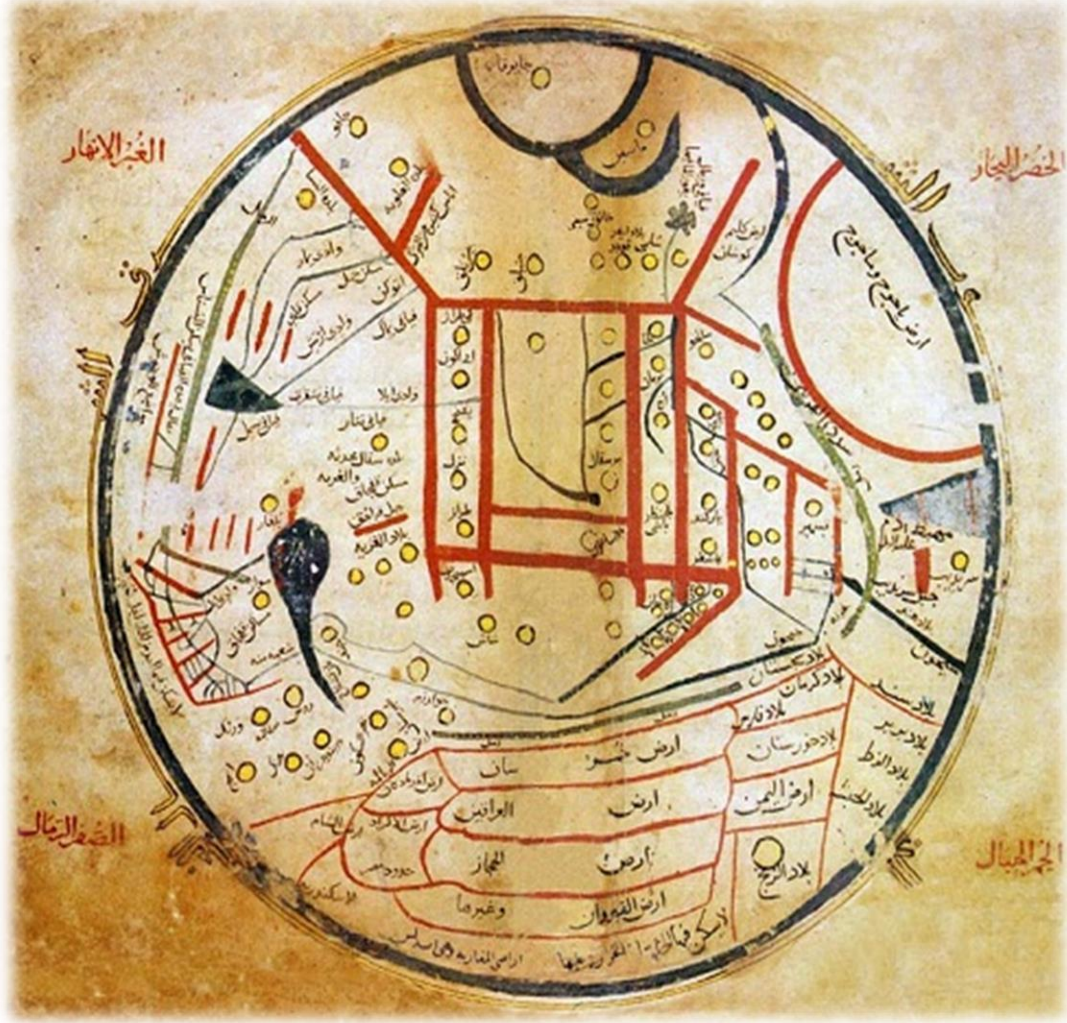
Atabəglərin kronoloji hâkimiyeti bu şəkildə verəbiliriz:

- 1- Şəmsəddin İldəniz: 543 (1148)
- 2- Nusretüddin Cihan Pəhlivan Muhəmməd: 571 (1175)
- 3- Muzaffərüddin Qızıllarlan Osman: 581 (1186)
- 4- Qutluğ İnanç: 588 (1192)
- 5- Nusretüddin Əbû Bəkir: 591 (1195)
- 6- Muzaffərüddin Özbək: 607-622 (1210-1225)

¹² <https://islamansiklopedisi.org.tr/ildənizlilər> (10.04.2024)

Divan-ı Lügat-i Türk'tə Azərbycan'ın Adı

Azərbaycan coğrafiyasının adının ilk olaraq Qaşgarlı Mahmud'un دیوان لغات الترك Divan-ı Lügat'it-Türk əsərində dünyayı yuvarlaq çizdiyi xaritada geçtiğini görüyoruz.¹³ (DLT)

11

Divan-ı Lügat-ı Türk'tə Azərbaycan adının Azerbadgan şəklində geçtiğini görməktəyiz. Qaynaq: turuz.com

Daha sonraki dövənlərdə Kâtip Çələbi¹⁴ Azərbaycan coğrafiyasından bahsettiğini görməktəyiz. Kâtip Çələbi (1609–1658) “Cihan-nüma” adlı əsərinin 38. bölümünü

¹³ Dîvânü Lügâtî't-Türk; İstanbul'un Fatih ilçesinde Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığıımıza bağlı Millet Yazma Eser Kütüphanesi Ali Emîri Arabî Koleksiyonu 4189 numarada bulunmaktadır. Müellifi Kaşgarlı Mahmud (d. 398/1008 - ö. 472/1090) esere başlama tarihini 1 Cumâde'l-ülâ 464 [25 Ocak 1072]; bitirme tarihini ise 12 Cumade'l-âhir 466 [10 Şubat 1074] olarak vermiştir.

14. Katip Çələbi (Şubat 1609) İstanbul'da doğdu. Hayatına ait orijinal bilgiler bizzat qələmə aldığı otobiyografilerine (Süllemü'l-vüşûl, vr. 271a vd.; Mîzânü'l-hak, s. 129 vd.) və yeri geldikçə öteki eserlerine serpiştirdiği qısa notlara dayanmaqdadır. Asıl adı Mustafa, babasının adı Abdullah'tır. Ulemâ arasında Kâtip Çələbi, Dîvân-ı Hümâyün mənsupları arasında Hacı Xəlifə diyə tanınır. Babası Enderun'dan yetişərək silâhdarlıqla alâqalı bir görəvlə çıraq edilmiş, devrin âlim və şeyxlərinin məclislərinə qatılaraq ilmə qarşı böyük ilgi içində olmuşdur. Kâtip Çələbi beş yaşında

Azərbaycan coğrafiyası qonusunda önəmli bilgilər verməkdir. Kâtip Çələbi'nin bu əsəri 17. yüzyılda Osmanlı bilginlərinin Azərbaycan'ı nasıl gördüğünü və anladığını göstərməsi baxımından önəmlidir. Kâtip Çələbi əsərində Azərbaycan coğrafiyasını şöyle tanımlar:

“Batıda Van və Diyarbaqır, Güneydə İraq-ı Acəm və Şəhrizur, Quzəydə Deyləm, Təbaristan, Mazəndəran bəldələri və Quzəydə Şirvan və Xəzər Dənizi (Bahr-i Xəzər) ilə çəvrili sahaya Azərbaycan dənilməkdir.” (Kâtip Çələbi, Cihan-nüma: 133)

Cihan-nüma; Kâtip Çələbi'nin en önəmli eserleri arasında yer alır. Büyük ölçüde bir kozmografiya kitabı şəklində Ortaçağ'ın klasik Arap eserleri model alınaraq planlanan və 1648'de hazırlanmaya başlanan ilk telif, bir kısım Avropa ölkələri haqqında qaynaq bulunmadığı gerekçesiyle bitirilememiştir. Eserin bu ilk telifində eski filozofların “anâsır-ı erbaa” (hava, ateş, su və topraq) tertibi esas alınmış və bu bölümlərdə bütün coğrafiya bilgilərinin ortaya qonulması planlanmıştı. Ancaq müəllif sadəcə sulardan bahsədən üçüncü bölümü tam olaraq yazabilmiş, burada Ortaçağ coğrafiyacılarınca da bilinen dəniz, nehir və gölləri anlatmıştı. Dördüncü bölüm yeryüzünə ayrılmıştı. Ölkələrin və şəhirlərin ele alınacağı belirtilən bu bölümde sadəcə girişlə dnyanın ölçüsü, Batlamyus'un “yedi iqlim”i ilə Ortaçağ coğrafiyacılarının “yirmi altı iqlim”i (ekalim-i örfiyye) və “məmləkət” tasvirlərinin bir kısmı yer almaqdadır. Bunların arasında Müslüman İspanya (Endülüs), Quzey Afrika (Mağrib) və Osmanlı ölkəsi (İqlim-i Rûm) bulunmaqdadır. İqlim-i Rûm bahsində önce İstanbul, Edirne və Bursa gibi üç Osmanlı başşehrinin tavsifi yapılmış, ardından Osmanlı Devleti'nin Avropa'daki topraqları olan Rumeli, Bosna və Macaristan qonu edilmişdir. Müəllifin həməən həməən kendindən öncəki coğrafiyacıları taqip edərək toplamış olduğu malzəməyi içinə alan bu bölüm əsərin ən önəmli kısmıdır və yaqlaşiq beştə dörtlük bir

iken babasının özel olaraq tuttuğu İsa Xalifə əl-Kırmî'dən ilk dinî bilgiləri aldı və Qur'an'ı qısmən əzbərledi. Daha sonra İlyas Xoca'dan dil bilgisi, Bögrü Ahmed Çələbi adlı xattattan yazı dərsləri aldı (Müstakimzâde, Tuhfe, s. 98). Kâtip Çələbi on dörd yaşına gəldiğində babası ona maaşından 14 dirhəm xərçliq bağladı və yanına aldı. Böylece Dîvân-ı Hümâyun qələmlərindən Anadolu Muhasəbəciliği Qaləmi'nə girərək burada hesap qaidələrini, erqam və siyâqat yazısını ögrəndi. Ertəsi yıl Abaza Paşa isyanını bastırmaq için Erzurum'a gidən orduyla birlikdə babasının yanında Tərcan (Fezleke, II, 54 vd.), 1035'te (1626) Bağdat seferlərinə qatıldı. Her iki səfərdə də savaştın bütün safhalarına və sıqıntılara şahit oldu. Bağdat'ı alamayıp muhasarayı qaldırmaq zorunda qalan ordunun geri dönüşü sırasında çəkilən qıtlıq və qarışlıqlardan olduqça etkiləndi. Musul'a geldiklerinde 1035 Zilkadesinde (Ağustos 1626) babasını, bir ay sonra da Nusaybin'de amcasını qaybetdi. Bir süre Diyarbekir'de qaldı. Babasının arqadaşlarından Mehmed Halife tarafından Süvari Muqabelesi Qaləmi'ne tayin edildi. 1037 (1628) yılında Erzurum muhasarasında bulundu və birçoq sıqıntıyla qarşılaşdı. İstanbul'a dönünce Qadızâde Mehmed Efendi'nin dərslərinə devam etti. Düzgün bir ifadəye, tesirli bir hitabet gücünə sahip olan bu zatın etkisində qaldı (Mizânü'l-haq, s. 130). 1039'da (1630) Hüsrev Paşa'nın maiyetində Həmedan və Bağdat seferlərinə qatıldı. Bu seferlər sırasında uğradıqları vəya zaptettikləri Gülânber Qalesi, Hasanâbâd, Həmedan, Bîsütün gibi şehir və menziller haqqındaki gözlemlərini Cihannümâ (s. 300-303) və Fezleke (II, 118 vd.) adlı eserlərində anlattı. Ayrıca bizzat bulunduğu Bağdat'ın muhasarasını və savaştın safhalarını olduqça canlı bir şekilde tasvir etti (Fezleke, II, 128 vd.).

Kâtip Çələbi çalışqan, iyi huylu, vaqarlı, az qonuşan, çoq yazan biri olaraq bilinir. Arapça, Farsça yanında Latince'yi de bilirdi. Osmanlı Devleti'nde Batı bilimləriyle fazla ilgilenen və bu bilimleri Doğu bilimləriyle qarşılaştırıp sentezini yapan ilk Türk bilim adamlarından biridir. Unesco tarafından doğumunun 400. yılı münasebetiyle 2009 yılı Kâtip Çələbi Yılı ilan edilmişdir. (<https://islamansiklopedisi.org.tr/katib-celebi> 10.10.2024)

bölümünü meydana gətirməkdir <https://islamansiklopedisi.org.tr/cihannuma--katip-celebi> (10.10.2024).

Azərbaycan coğrafiyası Rusya və İran arasında 1829 Türkmənçay anlaşmasıyla ikiye ayrıldıqdan sonra böyük bölümü İran sınırları içərisində qalmış və Quzəy bölgələri Rusya Fedərasyonuna əklənmişdir. İran'ın Quzəy Batı bölgəsində bulunan İran Azərbaycan bölgəsi, daha sonra İran siyssi taqşimatında; Batı Azərbaycan, Doğu Azərbaycan, Ərdəbil, Zəncan, Qum, Təhran və Həmədan illərinə ayrılmışdır. Böyləliklə Azərbaycan'ın tarixi topraqları parçalanaraq fərqli adlar altında paylaşılmış və tarixi bütünlüğünü qayıbetmişdir.

Azərbaycan, jeoloji yapı itibarıyla gənəldə dağlıq və volqanik bir bölgədir. Təbriz'in Güneyi ilə Sərab'ın batısında yer alan Səhənd; Ərdəbil'in batısında bulunan və bütün mevsimlərdə yüksək qısımları qarla örtülü olan Savalan və Karadağ, Güneydəki önəmli dağ silsilələrini oluşturlar. Böyləcə İran Azərbaycan bir yaylaq görünümü arz ədə. Quzəydə isə Qarabağ dağları, Aras'ın sol kənarındaki Qaradağ və sayısız insan toplumlarnı barındıran Qafkas silsiləsinin bu sahaya düşən bir sıra yüksək dağları yer alır. Kür və Aras arasındakı bu bölgə, aynı zamanda ova və delta steplərini də ihtiva ettiğindən, bir qışlaq mahalli olmuşdur. Aras və qollarıyla, Qızılörən, Acı Çay və Kür gibi önəmli nəhir və aqarsular, ölkənin hayat damarlarını oluşturlar. Xəzər Dənizi və Urumiyə gölü isə Azərbaycan için ayrıca değər taşır (İpək: 2007, s. 20).

Azərbaycan bölgəsi Asya və Avrupa qıtalarının geçit yolu üzərində olduğı için önəmli bir qonumu vardır. Bu bölgə tarix boyu çeşitli mədəniyyətlərin beşiğı olmuşdur. Türk költürü açısından baqtığımızda Türklərin Anadolu'ya geçit yolu olmuşdur. Aynı zamanda tarix boyunca Anadolu Türklərinin költürəl dəstəkləyicisi də olmuşdur. Muhərrəm Ərgin'in tabiriylə Xorasan ərənləri Anadolu'nun damarlarına ilim və irfan qanını pompalayaq qəlp görəvinə üslənmişdir.

Türkmənlər

İran coğrafiyasında Güney Azərbaycan Türklərindən sonra ən böyük Türk nüfuslardan biri Türkmənlərdir. İran'ın Quzəy Doğusu'nda yoğunlaşan Türkmənlərin din və bilim adamlarıyla da Türk kültüründə və Anadolu'nun Türkləşməsində böyük etkisi olmuşdur (Rafeal: 1997, s. 312). Gerhard Dorefer¹⁵ Türkmən Türklərinin dili və ədəbiyatı qonusunda önəmli təspitlərdə bulunmuşdur: “*Dil baxımından İran Türkmən ağzı, Doğü Oğuz Türkçəsinin devamı olup, Türkmən Türkçəsindən çox, Batı Türkçəsinin devamı olan Türkiyə və Azərbaycan Türkçəsinə yaxındır*” (Dorefer: 1987, s. 241).

Gerhard Dorefer 8 Mart 1920'də Almaniya'nın Königsberg (II. Dünya Savaşı'ndan sonra Rusya toprağı olaraq Kaliningrad) şəhərində doğdu. Babası Franz posta məmuruydu. İlkoxula burada başlayan Gərhard çocuqluq yıllarında şəhirdə yaşayan Çingənələr'ə ilgi duyduğunu, bunların iləridə şərqiyata yönəlməsində etkili olduğunu söylər. 1928'də ailəsi Bərlin'ə taşınınca burada ilkoxula davam ətti. 1930-1938 yıllarında Reinickəndorf Realgymnasium'da oxudu. 1932 və 1933'tə Alman İzci Dərnəği'sində bulundu. Bu yıllarda tam özgürlüğü, milliyətçilik gərginliğı olmayan vatansəvrliğı, robotluğa varmayan disiplini və hoşgörüyü yaşadığını söylər, bu dönəmi gənçliğinin ən güzəl yılları qəbul edər (*JTS*, XIII [1989], s. i). 1938-1945 yıllarında zorunlu olaraq devlət işlərində çalıştı və askərliğini təlsizci olaraq yaptı. Bir sürə tutuqlu qaldığından savaşı sonrasında “siyasî güvənilməz” diyə nitələndi, bu səbəplə subay olamadı. 1946 yılının baharında Bərlin'ə döndü. Ray döşəmə, həndəq qazma, moloz qaldırma, əkmək satma gibi işlərdə çalıştı. Bu arada axşam oxuluna davam etti və 24 Mayıs 1949'da lisəyi bitirdi. Gerhard Dorefer 1967'də İran və Afganistan'ın bazı bölgələrində Türk diliylə ilgili malzəmə topladı. Bu çalışmaları əsnasında o günə qadar haqqında pek fazla bilgi bulunmayan Xalaçça'nın Türkçə'nin əski dönəmlərindən qalma bir ləhçəsi olduğunu kəşfətti və bilim dünyasına tanıttı. Xalaçça için düzənlədiğı 1968 və 1969 Göttingen araştırma gəzilərində toplanan malzəməyi beş kitap və yaqlaşiq otuz maqalədə bir araya gətirdi. 1973'tə Türkoloji çəvrələrində böyük yankı uyandıran, Oğuz Türkçəsi'nin qaybolmaya yüz tutmuş bir varyantını Xorasan bölgəsində təsbit edərək tanıttı. 16 Qasım 1970'tə Göttingen Georg-August Üniversitesi'ndə yəni qurulan Türkoloji və Altaistik Bilim Dalı'na ordinaryüs profəsör olaraq təyin edildi. Burası 1982'də Türkoloji və Orta Asya [Türkistan] Bilimləri Bölümü halinə gəldi. 1975-1976 ögrətim yılının güz dönəmində İstanbul Üniversitesi Ədəbiyat Fakültəsi'ndə misafir ögrətim üyəsi olaraq dərş verdi. Bu yıllarda Türkiyə siyasî istikrarsızlıq içərisində bulunduğundan dərşlərinin pek verimli olmadığını, ancaq İstanbul'un kəndisi için gizli bir aşq olaraq qaldığını, bundan daha güzəl bir şəhir tanımadığını söyləmişdir (*JTS*, XIII [1989], s. iii). 1975-1979 yıllarında Societas Uralo-Altaica və Dəutsch-Türkische Gesellschaft'ın (Göttingen) başqanlığını yaptı. 1988'də əməkliyə ayrıldı. 27 Aralık 2003 tarixində ölən Gərhard Dorefer'in anısına üç armağan yayımlanmışdır: *Journal of Turkish Studies: Türklük Bilgisi Araştırmaları* (13. sayısı, Harvard 1989); *Beläk Bitig: Sprachstudien für Gərhard Doerfer zum 75. Gəburtstag* (haz. Marcəl Ərdal – Semih Təzcan, *Turcologica*, sy. 23, Wiesbaden 1995); *Schriftenverzeichnis Gərhard Doerfer* (haz. Michael Knüppel, Göttingen 2000, *Materialia Turcica*, Beiheft 13). Doğumunun 80. yılı dolayısıyla hazırlanan son armağan kitabında onun qısa bir özgəçmişiyə birliktə kitap, maqalə, çəviri və tanıtma yazıları verilmiş, üniversitədə oxuttuğı dərşlər bətiltilmişdir (İslam Ansiklopedyası: 338-340).

Qafqazyalı (2010) bölgəyi bu şəkildə dəyərləndirməkdədir: İran'da Türklərin yoğun olaraq yaşadığı ikinci bölgə, “Quzey Doğu Türk Yurtları” denilən Xəzər Dənizi'nin doğu ucunda bulunan Bəndər-e Türkəmən doğuya doğru Türkmənistan sınırı boyunca davam edən və Afganistan sınırını taqip edərək Güneyə doğru yay çizən Daşlıburun, Çat, Dərbənd, Dərəgəz, Kəlat-i Nadiri, Sərəxs, Salih-abad, Taybad'dan Böyük Çöl'e inən oradan batıya inərək gölün qıyısını taqiqlə Bircand, Firdəvs, Qaşmir, Səbzəvar, Abbas-abad, Şahrud, Damğan'dan quzəyə yönəlip Gorgan'a varan çizginin ihata etdiyi və Xorasan Türkləri və Türkmənlərin yaşadığı bölgədir (Qafqazyalı: 2010, s. 104).

Nadir Şah'ın Meşhed'in 152 kilometrə quzeyində bulunan Türkçə yazıtı Nadir Şah Afşar'ın Türk dilinə verdiği önəmini göstərməkdədir. (www.turuz.com erişim: 25.11.2023)

Türkmənistan sınırları yanında yaşayan İran Türkmənləri, adet və gələnəklərini qorumuşlardır. İran Azərbaycan Türkləri və İran Türkmənləri hər zaman bir dayanışma içərisində bulunmuşlardır. İran Azərbaycan'da Azərbaycan Türklərinin çıxardığı “İnkilap Yolunda” adlı bir dərgi, 1981–1988 arasında Türkmənlər için “Qəlam Ucu” adıyla 2 sayısı yayımlanan bir özəl ək çıxarmışdır. Bu sayıda İran Türkmənləri haqqında tanıtıcı bilgiler verilmişdir (Sarrafı: 2002, s. 642- 643). Bu bölgədəki Türklər Xorasan Türkləri və Türkmənlər olaraq iki bölümə ələ alınmaqdadır:

Xorasan Türkləri

Xorasan Türkləri, Afşar, Bayat, Cəlayir, Çağatay, Əcirli, Gəraylı, Qaragözlü, Qarşıqüzəy, Qazaq, Kəngərli, Timurtaş, Ustaçlı gibi Türk boylarının birləşip qaynaşmalarından olmuşlardır. Xorasan'ın quzəyində Bocnurd, Dərəgəz və Şirvan'ın birçok yeri ilə Fəndərəsk, Guçan, İsfərayin, Məşhəd, Nişapur, Ramiyan və Səbzəvar və Türbetə Haydariyə əllərinin oluşturduğu Xorasan Türklərinin nüfusu iki milyondur (Sarrafı: 2002, s. 643).

Türkmənlər

İran'da Güney Azərbaycan Türklərindən sonra ən fazla nüfusa sahip olan Türk grubu Türkmənlərdir. İran Türkmənləri, İran'ın Xorasan bölgəsində yaşamaqtadırlar, bundan dolayı Xorasan Türkmənləri olaraq da bilinirlər. Ancaq kəndiləri yaşadıkları coğrafiyayı Türkmən-Sahra olaraq adlandırmaqtadırlar. Gülistan əyaletinin quzəy qısımlarında və Xorasan'da yaşayan Türkmənlər, Oğuz Türklərinin Salur, İmur və Dodurga boylarından olsalar da bugün Gölkən, Yomut və Təkə Türkmənləri adı ilə bilinməktədir (Sarrafı: 2002, s. 643). Sarrafı, "İran Türkləri'nin Etnografiyası və Türk Folklorunun Araştırılmasındaki Sorunlar" adlı çalışmasında Türkmən nüfusunun 700- 800 bin (2000 yılı) olduğunu bəliirtməktədir (Sarrafı: 2002, s. 643). Abdurrahman Dəvəci və Davut Turan isə bu bölgədə yaşayan Türkmənlərin nüfusunu 2 milyon olaraq verməktədirlər (Dəvəci: 2009, s. 60).

Qaşqaylar

Qaşqay adının Qaşgar şəhri və Özbəkistan'daki Qaşqa Dərya ilə bağlantılı olduğu görüşləri var. Ahmet Cafəroğlu'na görə Qaşqaylar soy olaraq Oğuz Türklərindən gələn Qaşqay Türkləri, Hülagü Xan zamanında Qaşgar'dan İran'a gəlip yerləşmişlərdir.¹⁶ Ancaq Minorsky, Qaşqayların əsas kütləsinin Moğol dövriindən öncə Səlcüqlular zamanında İran'ın orta kəsimplərinə yerləşmiş olduğunu yazıyor (Minorsky: 1950, s. 103).

Said Nəfisi, Qaşqayların Şah İsmail vəya Şah Abbas tərəfindən İran'ın Güney illərinə göçürüldüğünü, 1607- 1618 yılları arasındaki Osmanlı-İran savaşı əsnasında Qaşqayların və Qaçarların Osmanlılarla yaqınlığı olduğunu (Sünni olduqları için) bu yüzdən Azərbaycan'dan uzaqlaşdırıldığını yazmışdır (Nəfisi: 1965, s. 178). Balayan'a görə Qaşqay adının Azərbaycan'da bulunan "Gaşga Dağ" adı ilə bağlantısı var (Balayan, akt. Çelik: 2005, s. 658).

¹⁶Cafəroğlu, Ahmət, "Türk Qavimləri" adlı əsərində bu qonuda ayrıntılı bilgi vermişdir. Ayrıca Türk Kültürü dərgisi 50. sayısında "İran Türkləri" məqaləsində qonuyla ilgili ayrıntılı bilgiler verilmişdir.

Bu bölgədə Qaşqay Türkləri dışında Afşar, Ağaçəri, Bayat, Əbiverdi, Xalaç, Xəmsə və Sungur Türkləri də yaşamaqdadırlar (Qafqasyalı: 2010, s. 102). Bölgənin yüz ölçümü 65 bin km² və nüfusu 2 milyon dur. (Çelik: 1998, s. 205). Qaşqay kəliməsi haqqında çeşitli yorumlar vardır. Əsədullah Mərdəni Rahimi bu kəliməyi “kaş” və “kayı” kəlimələrindən törədiğini bəlirtməktə və “qaş” kəliməsinin “öncü, başlangıç, ön bəkçi” və “kaç-“ fiilinin bozulmuş şəkliylə iki anlama (qoş, hızlı hərəkət et və çabuk, hızlı) gəldiğini bəlirtməktədir (Təmizel; 2008, s. 476).

Bunun dışında Qaşqa'ya nisbətə Qaşqayî olaraq yazanlar da vardır (Bala: 1993, s. 414). Avropalı səyyahlar tərəfindən Qaşqay olaraq yazılmış olmasına rağmen W. Barthold bu kəlimənin, W. Radloff lüğətində “alında bəyaz nişan olan at” anlamına gəldiğini bəlirtkən Sümər, yinə Qaşqa kəliməsinin “at, qoyun və sığır gibi hayvanların alındaki aqıtma” və Çağataycada “parlaq və yigit” anlamlarına gəldiğini bəlirtməktədir. Bir digər görüş Qaşqay sözcüğü Türklərin Qayı boyundan oldukları Qaş-Qayı sözcüğündən törəndiğidir. Qaşqay Türklərinin kalpaqlarında Qayı boyunun damgası bu görüşü gücləndirməktədir (Azeroğlu: 2023, s. 26)

Göründüğü gibi, Qaşqayların mənşəi haqqında çeşitli görüşlər və rivayətlər vardır. Bunlardan ilki vaxtiylə sanki Türkiстан'da, Qaşgar civarında oturlarkən Cəngiz Xan tərəfindən Azərbaycan'a getirilmiş və sonraları yerləşdikləri Savə Xalacistan'ından Fars əyalətinə yayılmışlardır. Bu rivayətə dayananlar Qaşqay ilə Qaşgar arasında bir ilişki aramaqdadırlar. Digər bir görüş isə Cəngiz Xan zamanında Türkiстан'da yaşadıklarına və oradan da Nadir Şah tərəfindən İran'a təhcir və iskən edildiklərinə dair olan zayıf bir rivayətlə bərabər, Qaşqayların Anadolu'dan buraya gəldikləri də söylənməktədir. Başqa bir görüş də Qaşqay yurdu denilən bu bölgənin Səlcüqluların önəmli mərkəzlərindən biri olduğudur. Bu görüş göz önündə tutulursa Qaşqayların Moğollardan çox daha öncə gəldikləri iləri sürüləbilir (Orhonlu: 1967, s. 30).

İran Türklüğündə mərkəz Türklərdən olan Qaşqaylar, Gomsə, Burçin, Ramhormoz, Behbəhan və digər kəntlərdə yaşamaqdadırlar (Cafəroğlu: 1966, s. 126). Qaşqay Türkləri İran tarixində Rıza Şah aleyhinə ayaqlanmaları və Təhran'a çıxarma yəpmaları ilə bilinməkdədir. Nə yazıq ki Rıza Şah onları öncə siləhsizləndirmiş, daha sonra qatliamlarına başlamışdır. Son zamanlara qədər yarı göçəbə həyatı sürən Qaşqaylar, birbirlərinə olan bağılıqları, planlı və təşkilatlı hərəkətləri ilə tanınmışlardır. İkinci Dünya Savaşı əsnasında cərəyan edən və Qaşqaylar ilə İran hökumətini qarşı qarşıya gətirən önəmli bazı hadisələr, Türk hökumətinin araya girməsi ilə yatışdırılmışdır.¹⁷

16.Bu olayların biri də Mətin Ören'in "İran Türklüğü" adlı əsərində söylə anlatılmaqdadır: 17. 1950 yılında Qaşqay Türklərinin bölgəsində acil iniş yapan müttəfiq uçağının pilotu Qaşqaylara sığınınca Qaşqaylar onu İran'a iadə etmək istəmiyorlar. İran hökuməti bölgəyə askər yürütür. Qaşqayların pilotu yalnız büyük xaqan (Türkiyə Cümhurbaşqanı'na) verəcəkləri söyləyincə dönəmin Türkiyə büyükelçisi Ankara ilə təmasa gəcip büyük faciayı önləmiş olur. Ancaq bu olaydan sonra Şah İran Türklərini yökətmə politikasını Qaşqay Türklərindən başlamışdır.

Faəat Qaşqayların bu hərəkatları İran hökumətləri tərəfindən xoş görülməmiş və onların başqa bölgələrə sürgünə gitmələrinə səbəp olmuşdur. Pəhləvilərin İran'da yarı özərk bir statüyə sahip aşiretləri bastırma çabalarından Bu arada ən fazla Qaşqay Türkləri zarar görmüşdür. Hükümetin aşireti yerləşməyə zorlaması sonucunda xanlarının çoğu idam edilmiş binlərcə Qaşqay Türkü öldürülmüşdür. Bunun sonucu olaraq da Qaşqayların çoğu Şiraz'a və digər kəntlərə yerləşmişlər və buralarda fabrikalarda çalışmışlardır. Bu basqı da birçok Qaşqay liderinin öldürülməsi və binlərcə Qaşqay'ın işkəncə görüp hapsə atılmasıyla sonuçlanmışdır (Oberling: 1995, s.152).

Ayrıca son İran-Iraq savaşında, yaşadıkları Basra Körfezi kıyıları harp sahasına yakın olduğu için, Qaşqaylar büyük zayıat görmüşlərdir. Orxonlu, bölgədə yaşayan Türkləri şu şəkildə adlandırmaqdadır: Dərşurî, Altıbölük (Şəşbölük), Kəşqulî, Farsimadən (Farsça bilməyən), Amələ, Safihanî, İğdır (İğdar), Haşımخانî, Bayat, Qoyunlu, Qaraxanlı, Rahimî, Moganlu, Bayat-ı Şahverdi, Çıharpənçə, Oryad, Qaraqanlı, Aqbəhi, Karabəhi, Bəhlülî Qara Bəg, Bəhlülî Hacı Feth Ali, Qaraça, Uxçulu, Aslanî, Qocabəğləri Xalac, Dəmir Çomaqlu, Muhamməd Zamanlu, Şahlu, Goçur, Quvvətlü, Ali Bəğlü, Külah-ı Siyah, Ahirimlü, Ali Kürdlü, Nəfər, Abdurrahmanlu, Gələzən vs. (Orxonlu: 1967, s. 33).

Avşarlar

İran'ın hər tarafında özəlliklə Güney Azərbaycan, Türkmənsahra və Qaşqay ilində Avşarların yaşadığı bilinməkdədir. Bunun yanı sıra Faruq Sümər'in¹⁸

¹⁸. 5 Kasım 1924'te Konya Bozkır ilçesinin Aqçapınar köyünde doğan Faruk Sümer ilköxul sıralarında iken tarihe karşı ilgi duydu. Müftü Hüseyin Hilmi Efendi'nin kızı olan annesi Zeliha Hanım'dan eski yazıyı öğrendi və özel bir hocadan Qur'an dersleri aldı, kendi kendine Fransızca'sını geliştirmeye çalıştı. İstanbul Haydarpaşa Öğretmen Oxulu'ndan mezun olduktan sonra (1943) İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü'ne kaydoldu. Buradan Şubat 1948'de Anadolu Türk Boy və Oymaqları (XVI. və XVII. Asırlarda) adlı lisans teziyle mezun oldu. Millî Eğitim Bakanlığı'ndan aldığı bursla Ankara Üniversitesi Dil və Tarih-Coğrafya Fakültesi Ortaçağ Tarihi Kürsüsü'nde doktora çalışmalarına başladı (1948). Lisans tezinin genişletilmesiyle hazırladığı XVI. və XVII. Yüzyıllarda Anadolu-Suriye və El-Cezire'de Oğuz Boylarına Mensup Teşekküller adlı tezle 24 Mayıs 1950'de edebiyat doktoru unvanını aldı. İstanbul Süleymaniye Kütüphanesi'nde kısa bir süre memur olaraq çalıştı (31 Ağustos 1950 - 5 Ocaq 1951). Ardından Dil və Tarih-Coğrafya Fakültesi Ortaçağ Tarihi Kürsüsü'ne asistan adayı (29 Ocaq 1953) və asistan (29 Ocaq 1954) oldu. Qaraqoyunlular, I. Kabilevi Bünyeleri və Başlangıçtan Cihanşah'a Kadar Siyasî Tarihleri adlı tezle doçent unvanını aldı və aynı kürsüde doçentliğe getirildi (16 Aralık 1955). 30 Kasım 1957'de tamamladığı askerlik hizmetinden sonra Oğuzlar'a Ait Destanı Mahiyette Eserler adlı taqdim teziyle 15 Şubat 1963'te profesörlüğe yükseltildi. 31 Mart 1970'te Ortaçağ Tarihi Kürsüsü'nde eylemli profesörlüğe tayin edildi və 22 Mayıs'ta kadrolu profesörlüğe geçirildi. 18 Haziran 1974'te kürsü başkanlığına getirildi. Kendi isteğiyle 10 Temmuz 1982'de emekliye ayrıldı. Yaxalandığı karaciğer kanserinden 21 Ekim 1995 tarihinde İstanbul'da öldü. Cenazesi 26 Ekim 1995'te Kozlu'daki aile mezarlığına defnedildi. Önemli eserlerinden: afevi Devletinin Quruluşu və Gelişmesinde Anadolu Türklerinin Rolü: Şah İsmail ile Halefleri və Anadolu Türkleri (Ankara 1976, 1992). İran'da 1501'de

bəlirttiği gibi XII. yüzilyda İran'ın Xuzistan əyalətində Avşarların yaşadığı təspit edilmişdir. Səfəvi devləti dönəmində də Suriyə Avşarlarından İran'a göç etmişdir.

Faruq Sümər'in təspitinə görə İran'daki böyük Avşar topluluğunu, Anadolu'dan və Haləp'tən göç edən Avşarlar oluşturmuşdur (Sümər: 1965, s. 286). Qaşgarlı Mahmut, 24 Oğuz boyu içində Avşarı da sayarkən “işlərini çabuk yapan” anlamına gəldiyini bəlirtir. Rəşidəddin'ə görə Avşar, “ava həvəsli” anlamına gəlməktədir. Ayrıca “Avşar” kəliməsi quş ilə avlanan anlamında qullanılmışdır. Avşar Türklərinin İran'ın tarixində Nadir Şah Avşar vəsiləsiylə önəmli bir yeri vardır. Nadir Şah Avşar'ın ölümüylə İran Türkləri arasında böyük bozqunluq yaşanmış, Nadir Şah'tan sonra xanlıqların ayaqlanması, İran Türkləri arasında birlik və bərabərlik bozulmuş və Türk həkimiyyəti səktəyə uğramışdır. Dəğişik qaynaqlarda Avuşar, Avşar, Afşariyə, Afşar uşağı, Afşarlar, Ovşari Avşar şəklinde gəçən Afşar sözü Əbu'l Gazi Bahadır Han, Şəcərə-i Tərkimə adlı əsərində Afşar sözünün “işlərini çabuk yapan” anlamına gəldiyini bəlirtmişdir (Uzun: 2002, s. 652).

Ahmet Cəfəroğlu¹⁹ isə “Vambəry'nin bu kəlimə kökünü “Afşar” olaraq qabul edərək toplayan, toplayıcı anlamına gəldiyini bəlirtməktə və “avşamaq” fiilindən türədiyini bəlirtip bunun sadəcə bir təhmin olduğunu” ifadə etməktədir (Cəfəroğlu: 1966, s. 31).

16. yüzilyın başlarında Anadolu'dan yinə İran'a gəçərək Urumiyə'dən Hərat'a qadar olan geniş bir bölgədə yerləşmişlərdir. Şah İsmail bu Avşarları özəlliklə Xorasan sınırını qorumaqla gərəvləndirmişdir. Daha sonra, 1736'da Nadir Şah bu Avşar boyları ilə Avşarlar Xanədanını qurmuşdur.

Safəvi Dəvləti'ni quran Türk unsurunun böyük çoğunluğunun Anadolu'dan İran'a gəçən Türklər olduğunu ortaya koyan esər, Naqş-ı Türkân-ı Anâtolî der Teşkil ü Tevsî'a-i Devlet-i Şafəvi adıyla Farsça'ya çevrilmişdir (trc. İhsan İşrâki – M. Takî İmâmî, Tahran 1371 hş.). İslam Ansiklopedyası Faruk Sümer mad. (20.09.2024)

¹⁸. Ahmed Cəfəroğlu 17 Nisan 1899'da Azərbaycan'ın Gence şəhərində doğdu. Üç yaşında iken babası İsmail Bey'in ölümü üzərinə annəsi Güher Hanım tərəfindən böyütüldü. 1919 yılında Bakü Üniversitesi Şarkiyat Bölümü'ne bir sümestr devam etti; 1920'de Azərbaycan'ın Sovyet orduları tərəfindən işgali üzərinə Türkiyə'ye gitti və Dârülfünun Edebiyat Fakültesi'ne kaydoldu. 1924'te buradan mezun olan Cəfəroğlu, İlahiyat Fakültesi Kütüphanesi'ne memur, daha sonra da Türkiyat Enstitüsü'ne asistan oldu. 1925 yılının sonlarına doğru Almanya Dışışleri Baxanlığı'nın verdiği burs ilə Almanya'ya gitti. Bir sümestr Berlin Üniversitesi'nde Bang Kaup, von Le Coq, Vasmer və Westermann'in öğrencisi, beş sümestr de Breslau Üniversitesi'nde Giese, Brockelmann, Diels, Koschmieder və Schaefer'in öğrencisi olaraq Türkoloji təhsili yaptı. 15 Mayıs 1929 tarihinde Breslau Üniversitesi'nde Giese'nin yönetimində yaptığı 75 Azərbajğanische Lieder “Bajaty” in der Mundart von Gängä nebst einer sprachlichen Erklärung adlı teziylə doktor unvanını aldı. 1929 yılında Türkiyə'ye dönen Cəfəroğlu, aynı yıl Dârülfünun Edebiyat Fakültesi Türk Dili Tarihi Kürsüsü'ne müderris muavini (doçent), 1938'de de profesör olaraq təyin edildi. M. Fuad Köprülü'nün siyasete atılaraq 1946 yılında universiteden ayrılması üzərinə kürsünün başkanı oldu. Bu kürsü daha sonra Eski Türk Dili və Yeni Türk Dili adıyla ikiye ayrılınca Cəfəroğlu Yeni Türk Dili Kürsüsü'nün başkanlığına getirildi və bu görevi 1973 Temmuzundaki emekliliğine kadar devam etti. Yarım əsra yaqlaşan hocalıq hayatının kırk dörd yılını yoğun bir ilmî mesai içərisində gəçiren Ahmet Cəfəroğlu 6 Ocaq 1975'te İstanbul'da öldü və Zincirliquyu Mezarlığı'na dəfn edildi. İslam Ansiklopedyası Ahmed Cəfəroğlu mad. (20.09.2024)

Nadir Şah Avşar (1736–1747) Avşarların Qırqlu oymağından idi. Türklüğe önəm verən Nadir Şah, Osmanlı hökəmdarı I. Mahmut'a göndərdiği məktupta Türk olduğunu vurgulayıp, aynı köktən gəldiklərini söyləsə də Osmanlı devlet adamlarından istədiği yanıtı alamamışdır. Avşarların böyük çoğunluğu göçəbə bir hayat tarzını sürdürməktə, bəlli bir bölmü isə tarım və hayvancılıqla gəçinməktədir. İran'ın geniş sınırları içərisində dağınık və düzənsiz bir haldə yayılmış olduklarından qavim havasını oluşturmamışlardır. Avşarların bir bölmü Səlcuqlular ilə birlikdə Anadolu'ya gəlmişdir. İran Avşarları, günümüzdə, Urumiyə gölünün Quzəy Batısı'nda; Həmədan, Kirmanşah, Nişabur, Kirman'ın Güneyində dağınık haldə yaşamaqtdırlar.

Faruq Sümər (Sümər 1965) Oğuzlar adlı əsərində İran Avşarlarının beş önəmli boyunu şöylə sıralamışdır:

1. Mansur Bəğ (Quh-Gilüyə) Avşarları,
2. İmamlı Avarları,
3. Alplu,
4. Usalu,
5. Əbərli

20

XVIII. yüzyılın ilk çəyrəğinin sonlarında, yani Nadir Şah'ın ölümündən öncə İran coğrafiyasında Avşarların birçəq noqtaya dağılmışlar. Bu coğrafiyanın başında gələn bölgə Urumiyə havzası olmışdır.

Şimdi Urumiyə havzasındaki Avşarları incələyəlim:

Urumiyə Avşarları (Gündüzlü, Araşlı, Mahmudlu)

Urumiyə Gölü'nün batısında Səlmas ilə Uşnu arasında yer alan Urumiyə şəhri və civarında yoğun olaraq yaşayırlardı. Burada ilk dəfa İmanlu Avşarları yerləşmişdi. Bu oymağın bir qolu sonradan Qasımlu adını taşıdı ki bu ad Şah Abbas dövriində İmanlu Avşarı'nın başında bulunan Qasım Sultan'dan gəlməktədir. Urumiyə Avşarlarının diğər oymaqları Gündüzlü və Araşlıdır. Bunlar Urumiyə'yə Quh Guliyə'dən gəlmişlərdir. Araşlı'dan çıxan Mahmudlu oymağı da Urumiyə'də yaşamaqtdır. A. Dupre'nin²⁰ bəliirttiğinə görə: *“Urumiyə Avşarları Qasımlu və Araşlı adlı iki qola ayrılmaqta, bu qollar da Qaraçlı, İmamlu, Davudlu, Usallu, Qılıçlı, Gani Bəğli, Kiləli, Tutmaqlu, Adaqlu, Qara Hasanlu, Ali Bəklü, Tərzilü, Şah Baranlu, Yəhərlü, Kuh-Giluyəli gibi obalardan məydana gəlməktədir.”*

19. Louis Dupre İran'daki Türk oymaqlarını bu şəkildə adlandırmışdır: 1- Avşarlar, 2- Kaçarlar, 3- Mukaddem, 4- Dümbüllü, 5- Türkmen, 6- Kengerlu, 7- Taliş, 8- Kara-Çorlu, 9- Şah-Dullu, 10- Kara-Gözlü, 11- Aynalı, 12- Bayat, 13- Bəğ-Dilli, 14- Qurt-Bəçə, 15- Türkü-Mafi, 16- Kocavənd, 17- Abhul-Meliki, 18- Rahimlu, 19- Fars Medanlu, 20- Nasır-Baharlu, 21- Muğanlu, 22- Huda-Bendelu, 23- Hacılar, 24- Şah-Sevən, 25- Emranlu, 26- Kara-Hamzalu, 27- Emvarlu, 28- Ustacalu, 29- Sarıcalu, 30- Han-Çobanlı, 31- Civanşir, 32- Koyunlu, 33- Celayir, 34- Halac, 35- Sa'dlu, 36- Bulverdi, 37- Kaşqay, 38- Qurd, 39- Acurlu.

Urumiyyə'nin Coğrafi Qonumu

Günümüzdə İran siyasi xəritəsində Azərbaycan-e Garbi آذربایجان غربی adlandırılan vilayət Türkiyə ilə İran sınırlı vilayətidir. Aynı adı taşıyan gölün [Farsça (دریاچه ارومیه): Dəryâçeye Urûmiyyə] batı qıyısına çox yaxın bir mevkidə bulunan Urumiyyə şəhri zəngin su qaynaqları, verimli araziləriylə tarım və hayvancılıq için əlverişli bir qonum olmasına rağmen günümüzdə quraqlıq və Urumiyyə Gölü'nün qurumasıyla boğuşmaqdadır. Eski qaynaqlar bölgədə yetişən meyvə və səbzələrdən qaynaqlarında övgüylə bahsədir. Başta İstəhrî olmaq üzərə İslâm coğrafiyacıları X-XIII. yüzillərdə havasını, suyunu və meyvələrini övdükləri Urumiyyə'yi (Rûmiyyə/Urûmiyyə) Ərdəbil və Mərağa'dan sonra Azərbaycan'ın üçüncü böyük şəhri diyə təsvir etmişdir. Çəşitli arkeoloji qalıntılar bölgədə yerləşik həyatın çox əskilərə uzandığını göstərməkdədir.

Urumiyyə Tarixi

Urumiyyə və çevrəsi XI. yüzillənin ortalarında Böyük Səlcuqlu Dəvləti'nə bağlandı. Sultan Tuğrul Bəy, Abbâsi Xəlifəsi Qaim-Biəmrillâh'ın qızı ilə evlənmək için Muhərrəm 455'tə (Ocaq 1063) Urumiyyə'dən Bağdat'a hərəkət etti. Şəhir, 544'tə (1149) Məlik Muhəmməd b. Mahmûd b. Muhəmməd Tapar'ın hâkimiyətində bulunuyordu. İraq Səlcuqlu Sultanı II. Tuğrul'un 585'tə (1189) Əmîr İzzəddin Hasan b. Qıpçaq'ın yardımıyla Uşnu, Səlmâs, Xoy və Urumiyyə'yi yağmalaması Azərbaycan Atabəgi Qızılların'ı hərəkətə geçirdi və aralarında savaşa yol açtı. Şəhir, XII. yüzillənin son çəyrəğində Səlcuqlu hâkimiyətinin zayıflaması üzərə Azərbaycan Atabəgləri'nin egemənliğinə girdi. İbnü'l-Əsîr, İldənizlilər'dən Atabəg Əbû Bəkir'in 602 (1205-1206) yılında Mərağa'ya qarşılıq Uşnu və Urumiyyə'yi Atabəg Alâəddin'ə verdiğini qaydədər (*a.g.ə.*, XII, 197-198). 617'də (1220) Urumiyyə'yi ziyarət edən Yâqût əl-Haməvî şəhrin bağ və bahçələri, suları və havasıyla, bol məyvələriylə böyük və gözəl bir yerləşim birimi olduğunu söyləməktə, bu arada Atabəg Muzaffəruddin Özbək'in şahsi zaaflarından dolayı şəhirdə hüküm sürən

güvənsizlikdən bahsetməkdədir. Urumiyyə, bu tarixdən qısa bir sürə sonra Moğollar'ın önündən Azərbaycan'a çəkilən Cəlâləddin Xərizmşah'ın hâkimiyətinə girdi. Cəlâləddin Xərizmşah, Ahlat'ı quşattığı sırada Urumiyyə və Xoy civarındaki Yıva Türkmənləri'nin Azərbaycan'da qarışılıqlar çıxardığını duyunca 623'tə (1226) Azərbaycan'a dönüp bölgədəki Türkmənləri dağıttı. 628 (1230) qışını Urumiyyə və Uşnu'da geçirən Cəlâləddin Urumiyyə, Səlmâs və Xoy'u Səlcuqlu xânedanına mənsub olan xanımına verdi.

Batı Azərbaycan əyaleti'nin İran'daki qonumu; Türkiyə'dən - İran (Güney Azərbaycan) qara yol güzərgâhı üzərindədir (Koordinatlar: 37 ° 33'N 45 ° 00'Ə) Xaritada görünən Urumiyə Gölünün tamamına yaqın bölümü qurulmuşdur. Qaynaq: www.turuz.com (Erişim Tarixi: 21.06.2024).

İlxanlılar devrində Azərbaycan bölgəsindəki ekonomik və demografik gəlişməyə paraləl şəkildə Urumiyə'də də ciddi bir gəlişmə yaşandı. Şəhrin qaləsi Gazân Xan zamanında (1295-1304) yeniləndi. Əsərini 740 (1340) yılında qaləmə alan Hamdullah əl-Müstəvfi, حمدالله المستوفى bağları və meyvələrinin bolluğu ilə övdüğü şəhrin divanî vergi gəlirlərinin 70.000 dinar olduğunu kaydədər (*Nüzhetü'l-Qulüb*, s. 85-86).²¹ İlhanlılar'ın ardından sırasıyla Çobanoğulları, Timurlular, Qaraqoyunlular, Aqqoyunlular və Səfəvilər'in

21. Kəndi dönəminin önəmli əsərlərindən biri olan və Həmdullah Müstəvfi tərəfindən yazılmış olan *Nüzhetü'l-Qulüb* adlı eser, 17. yüzyılda Farsça'dan Osmanlı Türkçəsinə Tərcümə-i Nüzhetü'l-Qulüb adıyla tərcümə edilmişdir. Tərcümə-i Nüzhetü'l-Qulüb adlı əsər Osmanlı Türkçəsi dil araştırmalarına önəmli bir əsərdir. 1650'dən öncə Bitlis Bəy'i Abdal Xan Bin Ziya-əddin Xan için tərcümə edilmiş olan bu əsər, dəğişik ilim dallarına işiq tutabilecek mahiyəttə önəmli bilgiləri ihtiva etməkdədir.

hâkimiyətinə girən Urumiyə XVI. yüzylın sonlarında qısa bir sürə Osmanlı egəmənlığinə gəçtiysə də Şah I. Abbas tərəfindən yenidən Səfəvî Dəvləti'nə bağlandı. Evliya Çələbi XVII. yüzyl ortalarında māmurluğuyla övdüğü şəhirdə səqiz ulucami, altmış mahallə və 6000 ev bulunduğunu yazar (*Səyahat-nâmə*, VII, 34-36).

Urumiyə, Səfəvî Dəvləti'nin Afgan istilası nəticəsində yıxılma sürəcinə girdiği dönəmdə 1724 yılında bir dəfə daha Osmanlı hâkimiyətinə girdi. Nâdir Şah 1729'da bölgəyi zaptettiysə də Həkimoğlu Ali Paşa və Rüstəm Paşa bir ay sürən şiddətli bir quşatmanın ardından Urumiyə'yi ələ gəcirdilər (1730). Bu dönəmdə Osmanlı Dəvləti'nin hazırlattığı tapu təhrir dəftərində şəhrin nüfusu 1391 xânə (yaqlaşiq 6955 kişi), toplam vergi gəliri 77.920 aqçə olaraq qaydedilmişdir. Şəhir nüfusunun qırq beş hânəsini (yaqlaşiq 225 kişi) yahudilərin təşkil ettiği anlaşılmaktadır (BA, *Tapu Təhrir Dəftəri*, nr. 910 [*Urumiyə Livâsı Mufassal Dəftəri*], s. 179-197). Urumiyə bu dönəmdə Təbriz, Ərdəbil və Mərəğa'dan sonra Azərbaycan'daki ən büyük dördüncü yerləşim mərkəzi olaraq diqqət çəkməktədir.

Nâdir Şah Afşar'ın, İran'ın siyasî birliğini təsis etməsinin ardından Urumiyə təkrar İran'a bağlandı. Nâdir Şah 1157'də (1744) Fəth Ali Xan Afşar'ı şəhrə vali təyin etti. Şəhir və bölgə XVIII. yüzylın ikinci yarısında burada yaşayan Afşarlar'dan qaynaqlanan pek çox qarışıklığa səhnə oldu. 1174'tə (1760) Urumiyə yedi ay sürən bir quşatma sonunda Kərim Xan Zənd tərəfindən ələ gəcirildi (*İA*, XIII, 62). Şəhir öncə Rüstəm Xan Qasımlu'ya, ardından Rızâ Qulu Xan'a verildi. Bölgə qısa sürə sonra Qaçar hâkimiyətinə girdi. Urumiyə 1906 yılında Osmanlı'nın və 1911'də Ruslar'ın əlinə gəciti. I. Dünya Savaşı sırasında Osmanlı ordusu ilə Rus ordusu arasında pek çox dəfə əl dəğiştirdi. Osmanlı ordusu, I. Dünya Savaşı'nın sona ərməsinin ardından Aralıq 1918'də Urumiyə'dən ayrılmaq zorunda qaldı və bölgə nihaî şəkildə İran'a bağlandı. Şəhrin adı, 1314 hicrî-şəmsî (1935) yılında İran Baqanlar Qurulu'nun kararıyla Rızâ Şah'ın adına nisbətə Rızâiyə olaraq dəğiştirildiyə bu dəğişik bölgə Türkləri arasında tepkiyə nədən oldu. Bölgədəki bu ad dəyiğimi diğər şəhirlərdə də uygulandığını görməktəyiz. Qoşaçay şəhrinin adını Farsça (Miyandoab), Sınandaş adını (Sənəndəc), Sulduz adını (Nəğədey) olaraq dəğiştirilməsi bölgədə Türk adının silməsi politikası sonucu ortaya qonulmuşdur.

Günümüzdə Batı Azərbaycan əyalətinin mərkəzi olan Urumiyə şəhrinin nüfusu 1375 hicrî-şəmsî (1996) yılı nüfus sayımına görə 435.200 kişidir (2004 yılı təhminlərinə görə 499.000). Urumiyə'də yetişən və Urməvî ya da Urmî nisbəsiylə tanınan şəhsiyətlər arasında Safiyyüddin əl-Urməvî, Tâcəddin əl-Urməvî, Sirâcəddin əl-Urməvî, Səyyid Lokmân b. Hüsəyin İbn Yəzdânyâr əl-Urməvî və Hacı Mirza Fazlullah Müctəhid-i Urməvî sayılabilir (Urməvî nisbəsiylə anılan diğər kişilər için bk. Səm'ânî, *əl-Ənsâb*, I, 115-117; Yâkût, I, 190-191).

İKİNCİ BÖLÜM
Güney Azərbaican'ın Milli
Şairi
Dədə Kâtib; Hayatı və
Yaratıcılığı

Dədə Katib'in Hayatı

Asıl adı Abdurrəhman Təyyar عبدالرحمان طيار olan Dədə Katib 1925 yılında Güney Azərbaycan'ın Urumiyə yaxınlarında bulunan Quluncu köyündə doğdu. Çocuqluğunda köyün imamından Arapça və Farsça dərslər alaraq eğitim aldı.

Dədə ünvanı aşılıq gələngində ən yüksək rütbə olaraq bilinməktədir. Güney Azərbaycan Türklərindən olan Urumiyəli Dədə Kâtip, Dədə Qorqut'dan sonra "Dədə" ünvanı alan az sayıda ədəbi şəxsiyətlərdən biridir.

Şiirlərində sənət qaygısı gütməyən Dədə Kâtip şiirlərində dinî və millî məsələləri önə çıxarmışdır. O, şiirlərində fərdi özəllikləri və güzəlliklərdən ziyadə millî məsələləri şiirlərində qonu etmişdir. Onun şiirlərində Türk milliyətçiliği, Türk ölküsü önə çıxmaqdadır. Şiirlərində Güney Azərbaycan'ın vəya İran Türklərinin şairi dəğil bütün Türk dünyasının bir şairi saymışdır. Güney Azərbaycan Türkləri şairi gibi dəğil, Türk dünyasının bir şairidir.

Günümüzə dək şiirləri 3 kitapta yayınlanmış. Bunlar: İncili Sədəf, Urmu Gölü, Günümüz Aydın adlı əsərlərdir. Dədə Katip'in oğlu Katipoğlu da bu şair olup şiirləri yayınlanmışdır. Nə yazık ki Dədə Katip'in dördüncü kitabı oğlunun vəfatıyla yayınlanmamışdır.²²

Onun ən önəmli əsərlərindən biri olan Urmu Gölü menzuməsində Türk milli şuurunun nə kadar derinliğini bu şiirdə yansıtmışdır:

*“Urmu Gölü çox adlımdır ulusun,
Bütün Türk dünyası sənin ulusun,
Türlü türlü qaynaqlarla dolusun,
Əl uzadaq qaynaqlara yol bulaq,
Tanrı vermiş faydalardan bol bulaq.*

²² Katipoğlunun bəliyyəti gibi Dədə Katip'in "Əl-marifə və Məvalid" adlı bir başqa əsəri bulunmaqdadır. Ancaq Katipoğlu'un zamansız vəfatı bu əsərin yayınlanmamasına nədən olmuşdur.

Dədə Katib'in Urmu Gölü Mənzuməsi

Güney Azərbaycan və Türk dünyasının ən böyük çevrə fəlakəti olaraq bilinən Urumiyə Gölünün quru[tul]ması²³ Güney Azərbaycan Türklərinin protestosu,²⁴ şairlərinin diqqəti mərkəzində olmuşdur. Dədə Katib və oğlu Katipoğlu da bu sorun üzərində şiirlər ortaya qoymuşlar.

Şəhriyar'ın ünlü mənzuməsinə “Heydər Baba'ya Səlam” nəzirə yazıldığı və bu mənzuməyə bənzərliyinə qarşı Dədə Katib'in oğlu Katiboğlu bu mənzumə qonusunda bu bilgiləri verməkdir:

“Bu mənzumə hiçbir şairdən ilham alıp və taqlit ədilməmişdir, hiçbir şairin mənzuməsinə nəzirə qoşmadıq. Ancaq yaradan Allah bizim özümüzə verdiği şuurdan, aqıldan, hünərdən gördüğümüz və əşittiğimiz təcrübələrdən faydalanmışıq (Tayyar: 2005, s. 30).

“Urmu Gölü” kitabı Urumiyə Gölünə yazılmış 95 sayfalıq bir əsərdir. Bu əsərdə 148 beşlik Urumiyə Gölünə yazılmış mərhum Şəhriyar'ın Heydər Baba'yə Səlam məzuməsinə bənzərliyi vardır. Bu mənzumə divan ədəbiyatındaki tohid²⁵

21. İran'ın quzeybatısında bulunan Urumiye Gölü, dünyanın en büyük tuzlu su göllerinden biridir. Yaxlaşık 5.200 kilometrekarelik bir alana yayılan bu alan, tarihsel olaraq bölgə için hayati bir ekosistem və önəmli bir dođal kaynaq olmuşdur. Ancaq göl son yıllarda Küresel İklim deđişikliğine bađlı olaraq azalan yađışlar, artan buharlaşma və uygulanan yanlış politikalar və hızlı quruması nedeniyle ciddi bir krizle karşı karşıya kalmışdır. Urumiye Gölü, çevredeki topluluklar için büyük ekolojik, ekonomik və kültürel öneme sahiptir. Tarım və turizm gibi çeşitli sektörleri destekleyen birçok kişinin geçim kaynađı olmuşdur. Maalesef Urumiye Gölü'nün quru[tul]ması, ekosistemin hassas dengesini tehdit eden və önəmli çevresel, sosyal və ekonomik sonuçlara yol açan acil bir sorun haline geldi. Gölün su seviyesi hızla düşmekte olup, bu da geniş tuz düzlüklerinin açığa çıkmasına və yerel halkın sađlığını və refahını etkileyen tuz fırtınalarının oluşmasına yol açmaktadır. İran Türkleri Urumiye Gölü'nün qurtarılması için devletin herhangi bir önlem almadığı ve gölü besleyen axarsuların üzerine barajlar qurularaq sürecin hızlandırıldığını ifade etmektedirler. Bu durum hem siyasi bir önəm taşımaқта hem de halk tarafından protesto gösterilerine neden olmaktadır. Ancaq İran güvenlik güçleri, halkın yaptığı gösterilere sert bir şekilde müdahale etmektedir. Ayrıca Birçok insan haqları savunucusu ve sivil toplumunun eleştirisine maruz kalan İran hükümeti, Azerbaycan Türklerine karşı orantısız güç kullanımı ve keyfi tutuklamalarıyla suçlanmaktadır. <https://www.hrw.org/news/2011/09/10/iran-allow-peaceful-protests-over-lakes-destruction> (Erişim Tarihi: 22.06.2024).

22. İran'da Urumiye Gölü protestoları 2011 yılından itibaren kısa aralıklarla devam etti ve Azerbaycanlı Siyasi Tutukluları Savunma Derneđi (ADAPP) tarafından 3 Eylül 2011 tarihinde yayınlanan haberde ele alındı. Polisin, 27 Ağustos'ta Tebriz, Erdebil ve Urumiye şehirlerinde düzenlenen protestolara müdahale ettiği ve 3 protestocunun hayatını kaybettiğini açıklanmıştı. 2008 yılında çevre aktivistlerin, Urumiye Gölü'nün qurumasını ve hükümetin bu soruna aldırış etmemesini protesto ettiler. Hükümet ise bu eyleme baskıyla karşılık vererek 100'den fazla kişiyi tutukladı. Ancaq bu olay, kamuoyunun dikkatini soruna çekmeyi başardı. “Iran: Allow Peaceful Protests Over Lake's Destruction”, Human Rights Watch, 10.09.2011 <http://www.hrw.org/news/2011/09/10/iran-allow-peaceful-protests-over-lake-s-destruction> (Erişim tarihi: 04.09.2023); Reza Talebi, Azerbaycan, İhtilal ve İtiraz, Londra: Mehri Publication, 2021.

23. Divan ədəbiyatında tevhid (توحيد) Allah'ın zəti, sifəti və fiillerindən söz edərək onun birliđini, tək və eşsiz oluşunu və məxlûqatın, özəlliklə insanın aczini, yaratıcısına ihtiyacını anlatan əsərlə bölümlərinə verilən addır.

və mədhiyə²⁶ bölümləriylə başlar. Birinci bölümə Allah'ın adıyla başlayaraq Azərbaycan millətinə mutluluq diləməkdir.

*Urmu²⁷ Gölü, əvvəl Allah ad olsun,
Gönlümüzə dayim Allah yâd olsun,
Azərbaycan millətimiz şâd olsun,
Xoş düşünək, xoş çalışaq, xoş bilək,
Bir bir ilə xoş danışaq, xoş gülək.*

*Urmu Gölü! çox hikmətlər var səndə,
Çox qudrətli, çox sən'atkâr var səndə,
Əl taparsax çox sərvtələr var səndə,
Yaradan bir nemət vermiş bizlərə,
Tikan batsın bizə xain gözlərə.*

27

Dədə Katib Urmu Gölünü bir nimet olaraq nitələndirməkdir. Mələsəf son zamanlarda qurutulan Urmu Gölü yerli insanlara böyük sıqıntılar doğrumuştur. Günümüzə Güney Azərbaycan, Türkiyə və Türk Dünyasının ən önəmli çəvrə sorunu olaraq ortaya çıxmışdır (Azəroğlu, 2023: s. 22).

Sovyet Birliğı dönəmində Aral Gölü'nün qurutmasıyla İran'daki Urumiyyə Gölü'nün qurutulması aynı gayəyi taşımaqdadır. Milli devlətin olmadığından manəvi kültürel dəğərlərin yanı sıra yer altı və yer üstü zənginlikləri də mərkəzi yönətimlər tərəfindən sömürüldüğü aşıkardır.

²⁴ Mədhıyə: Sözlükte “övmək, birinin məziyətlərini dilə gətirmək” anlamındaki mədh (مدح) kökünün sonuna nisbət əki gətirilərək yapılmış olan mədhıyə kəliməsi Türkçə'də “övgü şiiri” mənəsində qullarılan bir ədəbiyat terimidir. Məthıyə daha çox qasidə şəklində yazıldığından öncələri “Qasidə-yi mədhıyə” olaraq anılmış, daha sonra sadəcə mədhıyə şəklində qullarılmışdır. Arap ədəbiyatında isə gənəlliklə mədh, mədh, mədhıha, ümdüha və midha kəlimələri qullarıılır. Məmlüklər zamanından itibarən övgü şiirləri əski həyəcanını yitirməklə birlikdə Trablusşam'da hüküm sürən Bəni Ammâr və bəzi Səlcuklu əmirləriylə iləri gələn birçox devlət adamına məthıyələr yazan İbnü'l-Hayyât ət-Tağləbi yanında Bahâəddin İbnü's-Sâatî gibi şairlər bu gələnəği sürdürməyə çalışmışdır. İslam Ensiklopedyası medh mad. (Erişim Tarihi: 01.02.2024)

²⁷ Urumiyyə sözü Urmu şəklində söylənməkdir.

Dədə Katib'in Şiirlərində Milli Düşüncə

Dədə Katib şiirlərində Türk ölküsü, milli düşüncə, bozqurd, Türk dili, Türk dünyası gibi önəmli qonuları işləyərək Güney Azərbaycan milli şairləri içində özünə yer açmışdır. Bu şiirləri yayınladığı çeşitli kitaplarda görmək mümkündür.

Dədə Katib; “Mən bir Türkəm” adlı şiirində Türk Dünyasını bu şəkildə taitmadadır:

*Bütün Türklərimiz bir birə çatar,
Kazaq, Qırqız, Özbək, Türkmənlə, Tatar,
Gəncə'də çox üstün insanlar yatar,
Qarabağ, Naxcivan, Dağıstanlıyız.
Çind'dən Qazan'dan Rumən'ə gədər,
Yugoslav, Bulqar'dan, Alman'a gədər,
Türkiyə, Kərkük'tən Afgan'a gədər,
İran'da da biz Azərbaycanlıyız.*

Bozqurd motifi günümüz Güney Azərbaycan Türkləri arasında önəmli uyanış simgələri olaraq qarşımıza çıxmaqdadır. Dədə Kâtip bu simqəni şiirlərində bu şəkildə işlətməkdir:

*“Mən bir Türkəm Bozqurdliyam!
Oğuz, Dədə Qorqudluyam!
Bir qızqın atəş odluyam,
Bir gəyretli qan oğluyam.”* (Tayyar: 2008, s. 230)

*“Gecə vaxtı acəb bir hâl olardı,
Gözəldə yaşılbaşlar olardı,
Yorgunluğda hərdən qurdlar ulardı,
Qoy bizim də bir ulasın qurdumuz,
Çiçəklənsin doğma ana yurdumuz.”* (Tayyar: 2005, s. 49)

Türklük və Türk ölküsü Dədə Kâtip in şiirlərində və sözlərində zaman zaman vurguladığı önəmli qonulardandır. İran'da yaşayan Türklərin milli bilincini savunan Dədə Kâtip, Urumiyə gölünə yazdığı ünlü mənşümədə bu qonu üzərində dümüşdur:

***“Urmu Gölü şükür biz Müsəlmanıq,
Kamil Qur’an-ı Kərim, İran millətiyik Azərbaycan’ıq,
Heç birisin əldən ucuz satmırıq,
Amma Türkün soyumuzu atmırıq.”*** (Tayyar: 2005, s. 76)

Dədə Kâtip şiirlərində İran Türklərinin 1908 Settar Xan və Bağır Xan hərəkəti ilə 1918 Şəyx Muhəmməd Xiyabanî bağımsızlıq hərəkətlərindən də bahsetmişdir. İran Türkləri içərisindən çox yiğitlərin qahramanların çıxtığını, özəlliklə Settar Xan və Bağır Xan ilə Şəyx Muhəmməd Xiyabanî'nin xidmətlərini və İran Türklərinin vətən sevgilərini vurğulamaqdadır:

***“Urmu Gölü çoxdu qoç oğlanların,
Çəvrəndə bəsləyib qəhrəmanların,
Təbriz'də Bağır Xan,²⁸ Settar xanların,²⁹***

29

İran Türklüğünün varlığı və bəkası için Türkçənin, Türklüğün, İslâm inancının və Türk İslâm ölküsünün aynı dəğərdə gərəkli və önəmli olduğunu hətta bütün bu dəğərlərin Türk dünyası için də büyük önəm arz ettiğini ortaya qoymuşdur.

Dədə Kâtip çağdaş İran Türk millî şiirinin təmsilcisidir. O, pek çox İran Türk şairi gibi kəndisini sadəcə Güney Azərbaycan'ın vəya İran Türklərinin şairi dəğil aynı zamanda Türkiyə Türklərinin, hətta Türk dünyasının bir şairi gibi görmüşdür:³⁰

***Tarix gizlədəməz rəşadətərin,
Yurdsevər ulusun, məhəbbətlərin.
Unutmırıq uluların hörmətini,
Şəyx Məhəmməd Xiyabani, xidmətlərin,***

²⁸ Bağır Han 1861 Təbriz doğumludur. 1907 məşrutiyət hərəkəti illərində Şah və Rus birliklərinə qarşı Səttar Han ilə birlikdə kahramanca savaşmış və hərəkətin sükütundan sonra Təhran hökuməti tərəfindən sürgünə göndərilmiş və orada boğdurulmuşdur.

²⁷ Səttar Han (1867-1914) Güney Azərbaycan'ın Karadağ muhitindəndir. Məşrutiyət Hərəkəti'nin lideridir. 1907 məşrutiyət hərəkətində Şah və Rus birliklərinə qarşı 15 bin kişilik bir orduyla 40 bin kişilik Rus və Şah birliklərinə qarşı kahramanca savaşmış və büyük başarılar əldə etmişdir. Təbriz'i yabancılıq güclərdən təmizlədikdən sonra Təhran'a girmiş və məclisi qurmuşdur. Nə yazık ki Rus və İngilislərin dəstəği ilə bu milli hərəkət sükuta uğratılmışdır. Yaxalanaraq sürəklili gözaltında tutulan Səttar Han 16 Kasım 1914 günü ölür.

³⁰ Ali Kafkasyalı (2012), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 16 (2): 141-163.

*Hacı mehdi Əbül-millet gəyretin,
O qəyrettən bizlərə də tapılar,
Günü gələr yıxıt bina yapılar.*

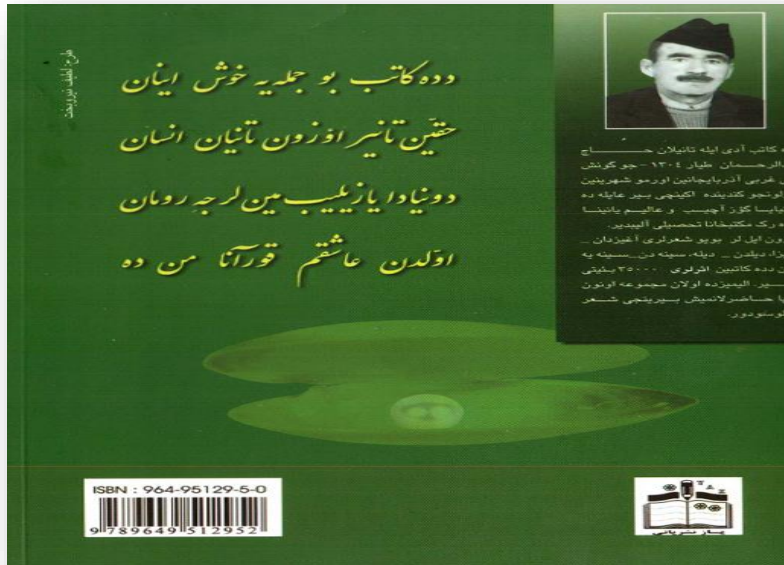
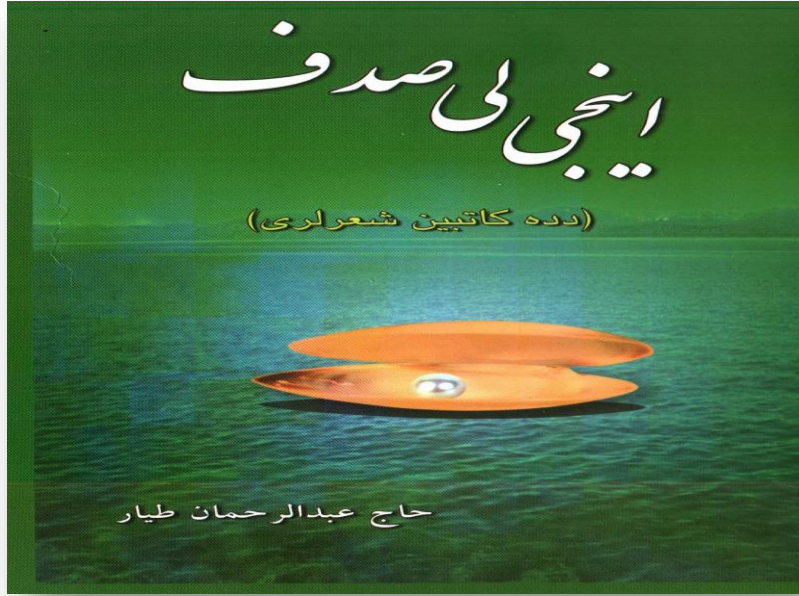
*Tarixdən silinməz, getməz adım var,
Heç əksigin yoxtur hər bir zadın var,
Çox kâmil bir dilin, ağız dadın var,
Dil acizdir çəksin bəyana yurdum.*

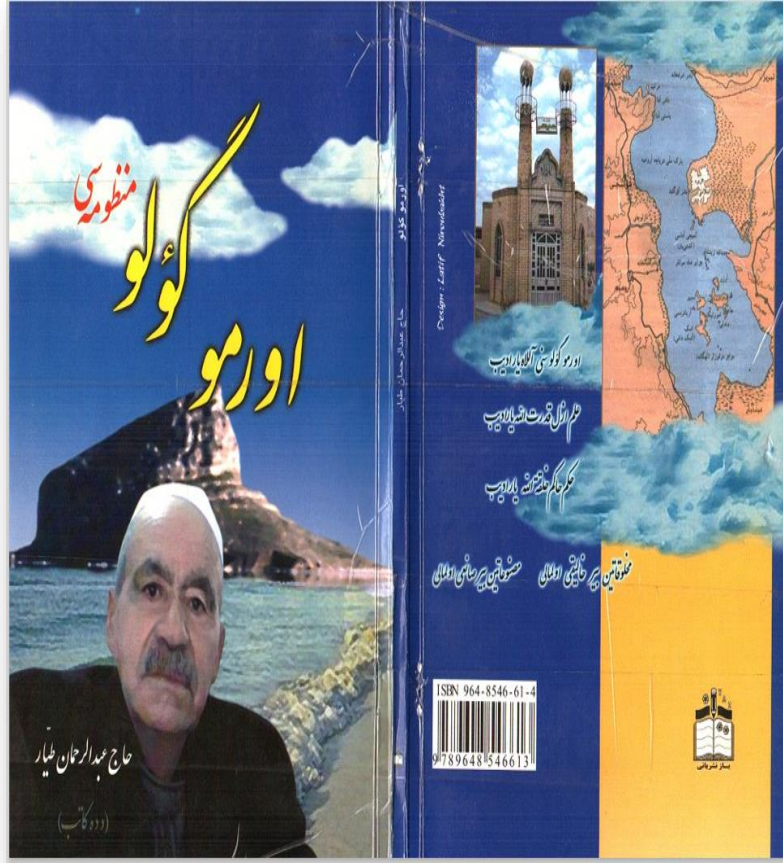
Dədə Katib'in Əsərləri

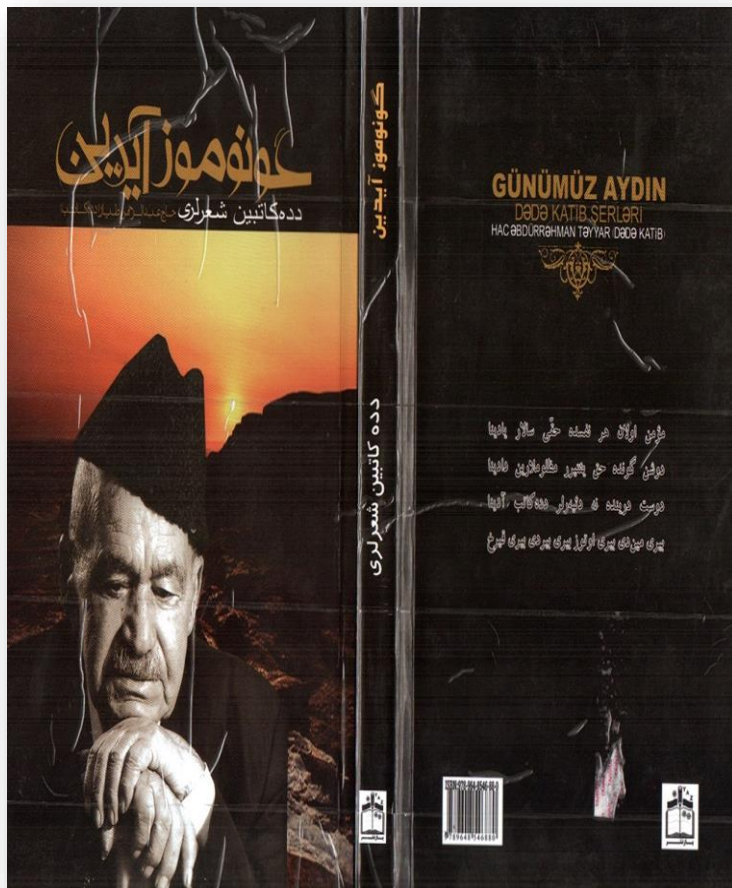
Babasının ikinci oğlu olan Dədə Katib köydə ömrünün son gününə dək əkinciliklə uğraştı. Onun İncili sədəf adlı əsəri, Yaz yayınlardan basılan birinci kitabıdır. Mərhum Hac Əbdürrəhman Təyyar (Dədə Katib) basılan ikinci əsəri Urmu Gölü mənzuməsidir. Dədə Katib'in toplam üç kitabı yayınlanmışdır:

1. İncili Sədəf
2. Urmu Gölü
3. Günümüz Aydın

Son kitabı Günümüz Aydın əsərinin basılmadan önce bir müddət xəstəlikdən sonra 1387. H.Ş. (2007) yılında dünyasını dəğiştı. Ruhu şad, məzarı nurla dolsun.

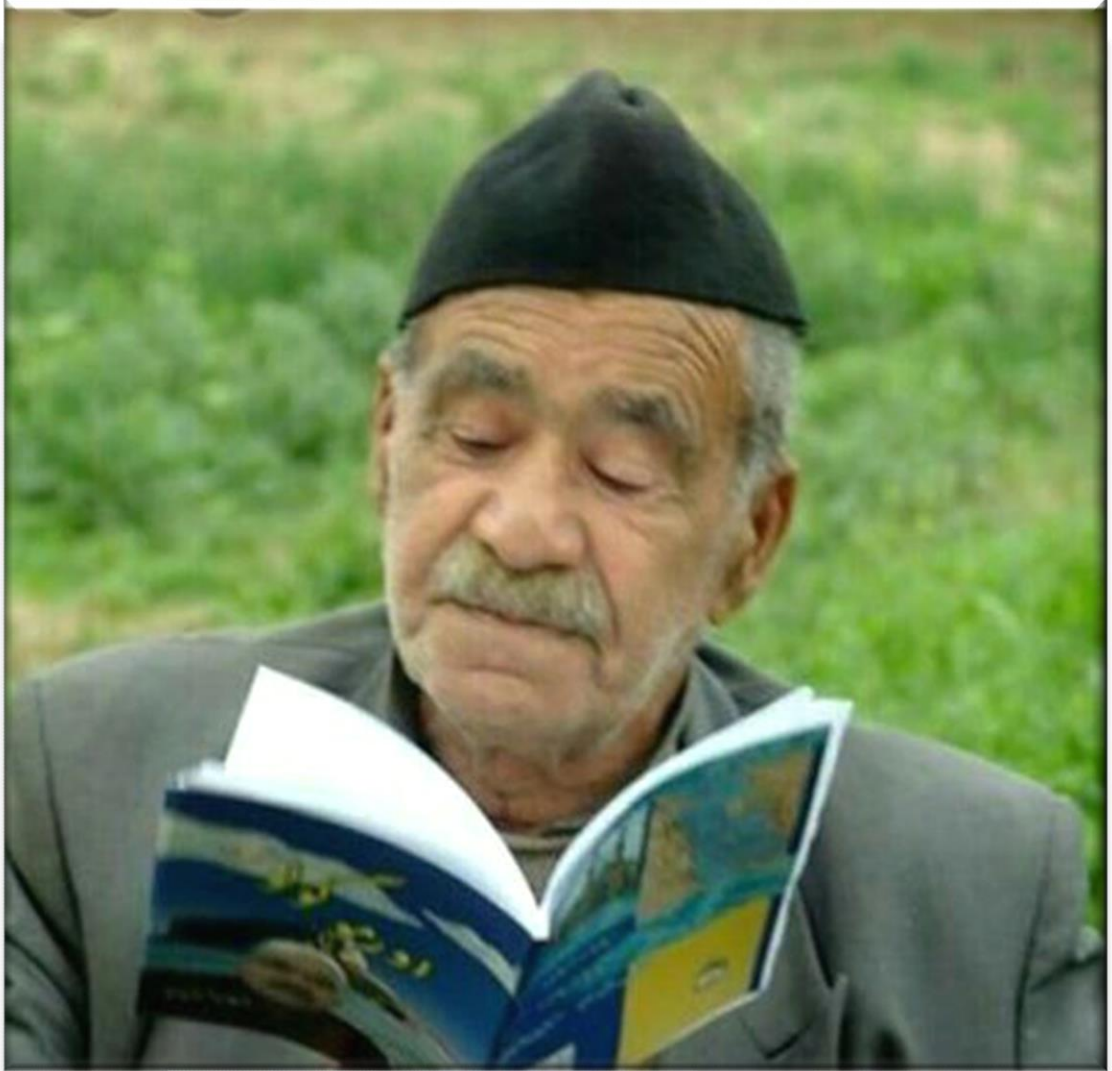

2008 yılında Urumiyə'də YAZ yayınları tarafından yayınlanan Günümüz Aydın Kitabı

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Dədə Katib'in Milli Şiirləri

İstərim soy tanıtım,
Türkiçədir mənim dilim,
Müslümanam imanlıyam,
Azərbaycan elim mənim.

*Dədə Katib Türk oğluyam,
Başmaq olmam, börk oğluyam,
Qorxu bilməz Türk oğluyam,
Geyrətli Türklərə səlam.*

*Urmu Gölü! Çox adlımdır ulusun,
Bütün Türk Dünyası sənin ulusun,
Türlü türlü qaynaqlardan dolusun,
Əl uzadaq qaynaqlardan yol bulaq,
Tanrı vermiş faydalardan bol bulaq.*

Yurdum	يوردوم
<p>İstərəm qısaca tərif eyliyim, Şöhrətin yayılıb hər yana yurdum. Mən sənin oğlunam, sən mənim anam, Ananı dəğişməmə cəhâna yurdum.</p>	<p>ایسترم قیساغا تریف ایله یم شهرتین یاییلیب هر یانا یوردوم من سنین اوغلو نام سن منیم آنام آنانی دگیشمم همانا یوردوم</p>
<p>✿</p> <p>Şöhrətin ucalıb tutub hər yanı, Suların yetirir dürr ü mərəcanı,³¹ Dağların, daşların zəbərəcəd³² kânî,³³ Düzgənlərin³⁴ bənzər Rızvan'a³⁵ yurdum.</p>	<p>✿</p> <p>شهرتین اوچالیب توتوب هر یانی سولارین ییتیریر در مرجانی داغلارین داشلارین زیرجەد کانی دوزگن لرین بئز رضوانا یوردوم</p>
<p>✿</p> <p>Şirin suların var kimi yâ toprağın, Yer altı qaynaqların dalda bucağın, İstidir soyumaz qızğın ocağın, Od vurur xayına, düşmana yurdum.</p>	<p>✿</p> <p>شیرین سولارین وار کیمیا توپراغین یئر آلتی قیناقلار دالدا بوچاغین ایستی دیر سویوماز قیزغین اوچاغین اود وورار خایینا، دوشمانا یوردوم</p>
<p>✿</p> <p>Xalqlar içində ucadır başım, Parlaq ulduzların batmaz günəşin, Kül altta [altında] kükrəyir sözməz atəşin, Şülə çəkib qalxar âsumâna³⁶ yurdum.</p>	<p>✿</p> <p>خالقار ایچینده اوچادیر باشین پارلاق اولدوزلارین باتماز گونشین کول آلتتا کۆکره ییر سۆمز آتشین شعله چکیب قالخار آسمانا یوردوم</p>
<p>✿</p> <p>Tarixdən silinməz, getməz adım var, Heç əksigin yoxdur hər bir zadın var, Çox kâmil bir dilin, ağız dadın var, Dil acizdir çəksin bəyana yurdum.</p>	<p>✿</p> <p>تاریخدن سیلینمز، گتمز آدیم وار هیچ اسیکیگین یوخدور هر بیر زادین وار چوخ کامل بیر دیلین، آغیز دادین وار دیل عاجیزدیر چکسین بیانا یوردوم</p>

³¹ dürr ü mərəcan: İnci və dəğerli taş

³² Zəbərəcəd: Yeşil değeri taş.

³³ Kân: Maden

³⁴ Düzgən: Düzlük

³⁵ Rızvan: Cənnət

³⁶ Âsumân: Gök

<p>Qoynunda bəslənib çox qəhrəmanlar, Tufan sarsıtmayan qorxmaz oğlanlar, Güçlü qollar ilə ərəkək aslanlar, Hayqırıb girəndə meydana yurdum.</p> <p>❁</p> <p>Tarixlər səpt edip³⁷ iftixarların, Bagir Xan, Səttar Xan, Şəhriyarların, Dünya boyu qalan yadıqarların, Nə hesaba gəlir, nə sana yurdum,</p> <p>❁</p> <p>Üstün şairlərin sözləri aşkâr,³⁸ Vəzin-qafiyədə, mənada pür-bâr,³⁹ İtməz əsərləri qlır paydâr,⁴⁰ Umudum var həqqə, Qurana yurdum.</p> <p>❁</p> <p>Adlım ozanların xoş avazları, Gözəl barmaqları çalır sazları, Göllərdə yayxanır⁴¹ Quba qazları, Qayalar sevinir tərlana yurdum.</p> <p>❁</p> <p>Dədə Qorqut adı dillərdə əzbər, Vâhid,⁴² Fuzulilər, Âşiq Ələsgər, Sözə dözümlü verən Dolulu Əbazər,⁴³ Söhbəti ruh verir insana yurdum.</p> <p>❁</p> <p>Xəstə Qasım, Nəbati'dən⁴⁴ yâd olsun,</p>	<p>قوينوندا بسلنېب چوخ قهرمانلار طوفان سارسيتمايان قورخماز اوغلانلار كوجلو قوللار ايله ارگك اسلانلار هايقيريب گيرنده ميدانا يوردوم</p> <p>❁</p> <p>تاريخ لر سبت ائديب افتيخارلارين باقير خان ، ستارخان ، شهريارلارين دنيا بويو قالان ياديقارلارين نه حسابا گلير نه سانا يوردوم</p> <p>❁</p> <p>اوستون شاعيرلرين سؤزلري آشكار وزن-قافيه ده، معنادا پربار ايتير ائرلري قالار پايدار اومودوم وار حقه قورآنا يوردوم</p> <p>❁</p> <p>آدليم اوزانلارين خوش آوازلاري كوزل بارماقلاري چالير سازلاري كوللرده يايخانير قوبا قازلاري قايلالار ستوينير ترلانا يوردوم</p> <p>❁</p> <p>دده قورقوت آدى ديللرده ازير واحد، فضولى لر، آشيق علسگر سوزه دوزوم وئرن دوللو آباذر صوحتي روح وئير اينسانا يوردوم</p> <p>❁</p> <p>خسته قاسم نباتي دن ياد اولسون</p>
---	---

³⁷ Səp etmək: Kaydetmek.

³⁸ Akar. Açık.

³⁹ Pür-bâr: Dolu.

⁴⁰ Paydar: Sonsuzç

⁴¹ Yayxanmaq: Yıkanmaq

⁴² Vahid: Ali ağa Vahid, Azərbaycanın son asır gazel ustatlarından.

⁴³ Dolulu Əbazər: Güney Azərbaycan şairlərindəndir.

⁴⁴ Nəbati: حکيم ابوالقاسم نباتي Güney Azərbaycan şairlərindəndir.

Qul Hartn'da öz dinində şad olsun,
Balullu, Miskin'dən xoşca ad olsun,
Doğru yol açılır urfana yurdum.

Dullu Mustafa'nın⁴⁵ çəkək [çəkəlim] adını,
Urfan məktəbinin qol qanadını,
Baldan şirin sözlərinin dadını,
Bismillah o şəhd-i şana yurdum.

Çağdaş şairlərin himmət etsinlər,
Ata babaların yolun getsinlər,
Söz xəncərin vurup düşmən didəsinlər,
Gürültü salsınlar dörd yana yurdum.

Düşməne aldanmaz Türklərin soyu,
Bükülsün xainin qaməti boyu,
Çoxların ağzının axır suyu,
Göz qoyublar Azərbyaycana yurdum.

Azərbaycan doğruluğu bəğənər,
Yurdun sevər ulusuna güvənər,
Biri sağa, biri solar sevinər,
Məndə fəxr edirəm urfana yurdum.

Yüzlər dərdə dərman duzlu göllərin,
Dərin dərələrin, geniş çöllərin,
Doğruluq səmtinə açıq yolların,
Şanlı Azərbaycan, ey ana yurdum.

قول هارتون دا اؤز دينينده شاد اولسون
بالولو مسكيندن خوشجا آد اولسون
دوغرو يول آچيبيلار عورفانا يوردوم

دولو مصطفي نين چكك آديني
عورفان مكتيبين قول قانادين
بالنان شيرين سوزلرينين دادين
بسم الله او شهد شانا يوردوم

چاغداش شاعيرلرين همت ائتسين لر
آتا-بابالارين يولون گمت سين لر
سوز خنجرين ووروب دشمن ديدسين لر
گورولتو سالسينلار دورد يانا يوردوم

دوشمنه آلماناز توركلرين سويو
بوكولسون خاينين قامتي، بويو
چوخلارينين آخير آزينين سويو
گوز قويولار آذربايجانا يوردوم

آذربايجان دوغرولوغو بگنر
يوردون سئور اولوسونا گووه نر
بيري ساغا بيري سولار سئوينر
من ده فخر ايتلرم عورفانا يوردوم

يوزلر درده درمان دوزلو گوللرين
درين دره لرين گئنيش چوللرين
دوغرولوق سمتينه آچيق يوللارين
شانلي آذربايجان، اي آنا يوردوم

⁴⁵ Dollu Mustafa: Güney Azərbaycan şairlərindədir.

Sənın əki adın Atırpatandır,⁴⁶

Sonra Azərbaycan, Azərbaycandır,
O üçü mənada od qoruyandır,
Atəşi yandırdım cəhana yurdum.

Meyvəli bağçalar, gözəl bağların,
Yaşıl yaylaqların, uca dağların,
Cansızlı dirildir bahar çağların,
Dərdləri çattırır dərmana yurdum.

Babək tək ər yıxan Bayındırخانlar,
Ordular dağıdan, alay pozanlar,
Nəbi ilə Kərəmtək qoçaq oğlanlar,
Qalıq ad qoyublar cəhana yurdum.

Qorxmaz igidlərim mərd-i mərdana,
On igidə bərabərdir bir dana,
Hayqırıb girəndə hərdən meydana,
Bənzəyir bir qızmış qaplana yurdum.

Qənarilər uça, qona çəmənə,
Qumrular zoq edər sünbül, çəmənə,
Bülbül gülə aşiq, məndə vətənə,
Şur-goga salaram gülşana yurdum.

Dədə Katib həqqi diyər dayanmaz,
Yurdu sevər ölənə tək usanmaz,
İbrahim aşiqi atəşə yanmaz,
Bir qoçam gəlmişəm qurbana yurdum.

سەن ین اسکی آتیرپاتان دیر
سونرا آذربایجان، آذربایجان دیر
هر اوچو معنادا اود قورویان دیر
آتشی یاندیردیم جھانا یوردوم

مئیوه لی باغچالار، گۆزل باغلارین
یاشیل یایلاقلارین، اوچا داغلارین
جانسیزی دیریلیر باهار چاغلارین
دردلری چاتدیریر درمانا یوردوم

بابک تک ار بیخان بایندیرخانلار
اوردولار داغیدان ، آلی پوزانلار
نبی ایله کرم تک قوچاق اوغلانلار
قالیق آد قویولار جھانا یوردوم

قورخماز ایگیدلریم مرد مردانا
اون ایگیده برابردیر بیر دانا
هایقیریب گیرنده هردن میدانا
بنزه بیر بیر قیزمیش قاپلانا یوردوم

قناری لر اوچا قونار چمنه
قومرولار ذوق ائیر سونبول سمنه
بولبول گوله عاشیق من ده وطنه
شورخوغا سالارم گولشانانا یوردوم

دده کاتب حتی دئیهر دایانماز
یوردو سئور اولنه تک اوسانماز
ابراهیم عاشیقی آتسه یانماز
بیر قوچام کلیمیشم قوربانانا یوردوم

⁴⁶ Atropat: Azərbaycan'ın DLT'te geçən adıdır.

<p>El Gücü El gücü ilə ağa olan, xan olan, Xanlığın zəvalı, pis peşəyəndir. Şîr⁴⁷ istəməz yanqın düşsün cəngələ,⁴⁸ Aslanın sağlığı o meşəyəndir.</p> <p>❁</p> <p>Könül bir mərkəzdir bənzər günəşə, Ondan nur aylar əndama,⁴⁹ başa, Sultan bir ağaçtır, millət bir rîşə,⁵⁰ Ağacın varlığı o rîşəyəndir.</p> <p>❁</p> <p>Rîşəsiz ağacı çox tez yel atar, Ağaca var qüdrət rîşədən çatar, Tənâbsız⁵¹ çadırın pâyəsi⁵² yatar, Bu məsəl qədimdən, həmişəyəndir.</p> <p>❁</p> <p>Dədə Katib, xəstə könlüm şad olar, Yaxşı yaman ölər qalan ad olar, Hâkim, adil olsa yurd âbâd olar, Ədalət ilmdən, əndişəyəndir.⁵³</p>	<p>ئەل گۈجۈ وایلە، آغا اولان خان اولان خانلیغین زوالی، بیس پەشە دن دیر شیر ایستە مز یاقین دوشسون چنگەله آسلانین ساغلیغی او مەشە دن دیر</p> <p>❁</p> <p>کۆنۈل بیر مەركەز دیر بئزە ر گۈنەشە اوندان نور یاییلار، اندام، باشا سلطان بیر آغاچ دیر، میلیت بیر ریشە آغاچین وارلیغی او ریشە دن دیر</p> <p>❁</p> <p>ریشە سیز آغاچی چوخ تیز یئل آتار آغاچا وار قدرت ریشە دن چاتار طنابسیز چادیرین پایە سی یاتار بو مەل قەدیمدن ، هەمیشە دن دیر</p> <p>❁</p> <p>دەدە کاتب، خەستە کۆنلۈم شاد اولار یاخشى یامان اولر قالان آد اولار حاکم، عادل اولسا، یورد آباد اولار عدالت علمدن، اندیشە دن دیر</p>
---	---

⁴⁷ Şîr: Aslan.

⁴⁸ Cəngəl: Orman.

⁴⁹ Əndam: Vucut

⁵⁰ Rîşə: Kök

⁵¹ Tənâb: İp, Kəndir

⁵² Pâ: Ayak

⁵³ Əndişə: Düşüncə, fikir.

Ələ Düşməz

İnsanoğlu bugün sağsan xoş danış,
Sabah ömrün bitər dil ələ düşməz,
Cavanlıq bir güldür açar baharda,
Qış zamanı gəlsə gül ələ düşməz.

Şirin danış könülləri eylə şâd,
Unutma dostları hərdən eylə yâd,
Tək dolanma, quş uça[n]maz tək qanad,
Qırma qol qanadın el, ələ düşməz.

Var gücünlə xəlqə eylə xidməti,
Həqqə ibadətın budur hikməti,
Hürmət elə əldən vermə fürsəti,
Düşgün ata-ana bil ələ düşməz.

Həqiqi insanlar, vəfali dillər,
Həqqi gizlə[t]məzlər bir gün diyəllər,
Dolansa dövrlər tükənsə illər,
Dədə Katib kimi qul ələ düşməz.

الە دوشمز

انسان اوغلو بوگون ساغسان خوش دانیش
صباح عۆمرون بیتر دیل الە دوشمز
جاوانلیق بیر گول دور آچار باھاردا
قیش زامانی کلسه گول الە دوشمز

شیرین دانیش کونول لری ائیلە شاد
اونوما دوستلاری هردن ائیلە یاد
تک دولانما قوش اوچانماز تک قاناد
قیرما قول قانادین ایل الە دوشمز

وار کوجون له خلقته ائیلە خدمتی
حقه عبادتین بودور حکمتی
حؤرمت ائله الدن وئرمه فرصتی
دوشگون آتا - آنا بیل الە دوشمز

حقیقی انسانلار وفالی دیل لر
حتی کیرلیمزلر بیرگون دئیە رلر
دولانسا دؤوره لر تۆکسه ایل لر
دده کاتب کیمی قول الە دوشمز

Bu dünya bir bazarçadı,
 Hərəkəs bir cür gəzər gedər,
 Biri sözün düzün diyər,
 Biri gələt yazar gedər.

Biri heç danışmaz yalan,
 Biri düz söz deməz inan,
 Biri düz yol verər nişan,
 Biri yolun azar gedər.

Biri atəş alışdırar,
 Həläl həram qarışdırar,
 Biri xəlqi barışdırar,
 Biri ara pozar gedər.

Dədə Katib qurtar sözün,
 Pozma ağzın dadın duzun,
 İndi desən sözün düzün,
 Millət görün qazar gedər.

بودونیا بیر بازارچادی
 هرکس بیر جور گزر گمدر
 بیرى سۆزون دوزون دییر
 بیرى غلط یازار گمدر

بیرى همیچ دانیشماز یالان
 بیرى دوز سۆز دئمز اینان
 بیرى دوز یول وئیر نیشان
 بیرى یولون آزار گمدر

بیرى آتیش آلیشدیرار
 حلال حرام قاریشدیرار
 بیرى خلقی باریشدیرار
 بیرى آرا پوزار گمدر

دده کاتب قورتار سۆزون
 پوزما آغزین دادین دوزون
 ایندی دئسن سۆزون دوزون
 میللت کورون قازار گمدر

Səbr Eylə	صبر ائيله
<p>Dəli könlüm dərd halimi, Qatıb səbr eylə, səbr eylə, Səbr edənlər muradına, Çatıb səbr ilə səbr eylə.</p>	<p>دلی کونلوم درد حالی قائیب صبرائیله صبر ائيله صبر ائدندلر مورادینا چائیب صبرایله صبرائیله</p>
<p>✿</p> <p>Gogayə qattım başımı, Axdarıram gözyaşımı, Qohum qardaş eldaşımı, Atıb səbr eylə səbr eylə.</p>	<p>✿</p> <p>غوغایه قاتدیم باشیمی آخیدیرام گوز یاشیمی قوهوم قارداش ائل داشیمی آتیب صبرائیله صبرائیله</p>
<p>✿</p> <p>Qış çıxar bahar, yaz olu[r], Pis gönün ömrü az olu[r], Gün çıxar gönlüm saz olu[r], Batıb səbr ilə səbr eylə.</p>	<p>✿</p> <p>قیش چیخار باهار یاز اولو پیس گونون عومرو آز اولو گون چیخار کونلوم ساز اولو باتیب صبرائیله صبرائیله</p>
<p>✿</p> <p>Yaman gündə coşub əsmə, Sən umudun mevladan kəsmə, Kâm alırsan sən tələsmə, Katib, səbr eylə səbr eylə.</p>	<p>✿</p> <p>یامان گونده جوشوب اسمه سن اومودون مولادان کسمه کام آلیرسان سن تلمسه کاتیب صبرائیله صبرائیله</p>

Dəli könül məndən sənə vəsiyyə,
 Qara zigil, Hindi xal olmaz olmaz,
 İpək düzəllər tut yaprağından,
 Hər kətan bezindən şal olmaz olmaz.

↑ ↑ ↑

Bir hal olmaz, dəyişlənər havalar,
 Qırılar qanadlar yanar yuvalar,
 Buruldıyub bir birini qavalar,
 Meydanda danalar, kəl olmaz olmaz.

↑ ↑ ↑

Alçaq insan uca yerdə dansılar,
 Qanmaz xeyir şərrin yatar ansalar,
 İt milçəyi bal arısın yansılar,
 Şan bağlıya bilməz bal olmaz olmaz.

↑ ↑ ↑

İnsan olan seçər yarı, yoldaşı,
 Doğru dost yolunda verər başı,
 Sərraf ol tanı qiymətli daşı,
 Tənəkiyə boyansa ləl olmaz olmaz.

↑ ↑ ↑

Dədə Katib hər məclisə qatılmaz,
 Heyvan meydanında insan satılmaz,
 Aqır insan bir söz ilə atılmaz,
 Yel qavan, at qovar sal olmaz olmaz.

دل کونول مندن سنه وصیّت
 قارا زیگیل هندی خال اولماز اولماز
 ایپک دوزللر توت یاپراغیندان
 هر کتان بئزیندن شال اولماز اولماز

↑ ↑ ↑

بیر حال اولماز دیشله نر هاوالار
 قیریلار قانادلار یانار یووالار
 بورولسویوب بیر بیرینی قاولار
 مینداندا دانالار کل اولماز اولماز

↑ ↑ ↑

آلچاق انسان اوچا پئرده دانسیلار
 قاتماز خیر شرین یاتار آن سالار
 ایت میلچی بال آرپسین یانسیلار
 شان باغلا یا بیلمز بال اولماز اولماز

↑ ↑ ↑

انسان اولان سچر یاری یولناشی
 دوغرو دوست یولوندا وئرر باشی
 صراف اول خوش تانی قیمتلی داشی
 تنیکنه بو یانسا لعل اولماز اولماز

↑ ↑ ↑

دده کاتب هر مجلسه قاتیلماز
 حیوان میدانیندا انسان ساتیلماز
 آغیر انسان بیر سوز ایله آتیلماز
 یئل قاولان آت قووار سال اولماز اولماز

Azərbaycan Oğluyam

Yaradanın qudrətinə çox şükür,
İstəyib yaradıb insan oğluyam,
Yurdumu sevərəm, soyumu danmam,
Türki dilli mən müsəlman oğluyam.

Sevərəm yurdumun qoç oğlanların,
Üstün şairlərin, xoş dastanların,
Savaş meydanında qəhrəmanların,
Uğrunda baş verən Qurban oğluyam.

Həq aşiqi həqdən alar payını,
Hədər etməz, bilər ömrün sayını,
Qovalaram yurdumuzdan xayını,
Tülküdən qorxmaram aslan oğluyam.

Tərpənir könlümdə doğru duyqular,
Qoymam yurdumuza qonsun bayquşlar,
Məni qorxudanmaz hər kiçik sular,
Dalğalı dənizdə tufan oğluyam.

Dədə Katib vətən eşqi canımda,
Geyrət damarımda isti qanımda,
Öluncə durmuşam düz peymanımda,
İranlıyam, Azərbaycan oğluyam.

آذربایجان اوغلو یام

یارادانین قدرتیته چوخ شوکور
ایسته ییب یارادیب انسان اوغلو یام
یوردومو ستورم ، سو یومو داتام
تورکی دیلی من مسلمان اوغلو یام

ستورم یوردومون قوچ اوغلانلارین
اوستون شاعرلرین خوش داستانلارین
ساواش میدانیندا قهرمانلارین
اوغروندا باش ورن قوریان اوغلو یام

حق عاشقی حقدن آلا ر پایینی
هدر اتمز ، ییلر عومرون ساینی
قووالارام یوردوموزدان خاینی
تولکودن قورخارام آسلان اوغلو یام

ترپنیر کونلومده دوغرو دویغولار
قویام یوردوموزا قونسون باقوشلار
منی قورخودانماز هر کیچیک سولار
دالغالی دنیزده طوفان اوغلو یام

دده کاتب وطن عشقی جانیمدا
غیرت داماریمدا ایستی قانیمدا
اولونجه دورموشام دوز پیمانیمدا
ایرانلی یام ، آذربایجان اوغلو یام

Qadir Allah'ın qələmi aləmə fərman yazar,
Ay günəşə həm fələkə bir əcayib devran yazar,
Laşərikti qüdrətiylə yar edibdi hər nə var,
Göz görməyən bir xanədə boş sudan insan yazar.

“Ennâ atəyna”⁵⁴ surəsi şad ətti peyğəmbəri,
Yüz yirmi dörd min içində doğruluğun sərvəri,
Dilim oxur, sinəm yazar mən neylərəm dəftəri,
Qəza qədər öz əlində istərsə hər an yazar.

Lafəta ella Ali Heydərdi şahım mənim,
Azmaram yoldan kinarə doğrudur rahim mənim,
Əgərki mən təqsirkaram çoxdu günahım mənim,
Lütf eyləsə dəftərinə bir əff-ü rəhman yazar.

Ələst günü bəla deyib cam-i iman içmişəm,
Beş aləmi tey etmişəm altı ərkan seçmişəm,
Dədə Katib yar yolunda billah candan keçmişəm,
Aşiq məşuqun yolunda canını qurban yazar.

قادر آلاھین قلمی عالمه فرمان یازار
آی کونشە م فلکە بیر عجاب دؤورن یازار
لا شەیکدی قدرقی ایله یارادیبدی هر نه وار
کۆز کۆرمه بن بیر خانە دە بوش سودان اینسان یازار

انا اعطینا سورە سی شاد ائیدی پیغمبری
یوز بیریی دؤرد مین ایچیندە دوغرولوغون سروری
دیلم اوخور سینە م بازار من تئیرم دقتیری
قضا قدر اؤز الیندە ایسترسە هر آن یازار

لافتی الا علی حیدردی شاهیمنیم
آزمارام یولان کینارە دوغرودور راهیم منیم
اگر کی من تقصیر کارام چوخشور گوناھیم منیم
لوطف ایله سه دقتیریندە بیر عفورحمان یازار

الست کونو بلا دئییب جام ایمان ایچمیشم
بئش عالی طی ائتمیشم آلتی ارکان سئچمیشم
دده کاتب یار یولوندا بیلاھ جانندان کچمیشم
عاشیق معشوقون یولوندا جانینی قوربان یازار

⁵⁴ انا اعطینا سورە سی: Kevser Suresinin başlangıcıdır.

Yardıml Eylə Yaradanım

Ədalət sust olanda,
Yardıml eylə yaradanım,
Çoban qurda dost olanda,
Yardıml elə yaradanım.

Nanəciblər tox olanda,
Qarışdıran çox olanda,
Barışdıran yox olanda,
Yardıml elə yaradanım.

Qonşu qonşuya baxanda,
Canın atəşə yaxanda,
Alçaq ucaya çıxanda,
Yardıml elə yaradanım.

Dədə Katib nar alanda,
İş bilən bekâr qalanda,
Həq danışan xar olanda,
Yardıml Eylə Yaradanım.

یاردیمی ائله یارادانیم

عدالت سست اولاندا
یاردیم ائله یارادانیم
چوبان قوردا دوست اولاندا
یاردیم ائله یارادانیم

نانجیب لر توخ اولاندا
قاریشدیران چوخ اولاندا
باریشدیران یوخ اولاندا
یاردیم ائله یارادانیم

قونشو قونشویا باخاندا
جانین آتسه یاخاندا
آلچاق اوجایا چیخاندا
یاردیم ائله یارادانیم

دده کاتب نار آلاندا
ایش بیلن بکار قالاندا
حق دانیشان خوار اولاندا
یاردیم ائله یارادانیم

İrfan aləmində, insan içində,
Heç zaman yaxşıya yaman deməzlər,
Əxlaq dəftərində quran içində,
Riyakâra əhl-i Quran deməzlər.

Aşiq gərək eşq oduna alışsın,
Aşiq gərək eşq oduna alışsın,
Bir insan ki hər nə gəldi danışsın,
Həyasız əhl-i iman deməzlər.

İnsanların vəfalısı yaxşıdır,
Aynaların şəffafısı yaxıcıdır,
Oğrunun da insafıdır yaxşıdır,
İnsafsız sahib vicdan deməzlər.

Dədə Katib bu cümləyə xoş inan,
İmanın xərmənin yandırar yalan,
Varlıya dost olan yoxsula düşman,
Heç qanunda ona insan deməzlər.

عرفان عالمینده انسان ایچینده
ههچ زمان یاخشیا یامان دئمزلر
اخلاق دفتیرینده قوران ایچینده
ریاکارا اهل قرآن دئمزلر

انسان اودور بوش دورماسین چالیشین
عاشق کرک عشق اودونا آلیشسین
بیرانسان کی هر نه گلدی دانیشسین
حیا سیزا اهل ایمان دئمزلر

انسانلارین وفالیسی یاخشی دیر
آینالارین شفافلیسی یاخشی دیر
اوغرونون دا انصافلیسی یاخشی دیر
انصا فسیرا صاحب وجدان دئمزلر

دده کاتب بو جمله یه خوش اینان
ایمانین خرمنین یاندیرار بالان
وارلیا دوست اولان یوخسولا دوشمان
ههچ قانوندا اونا انسان دئمزلر

Əvvəlindən adətindir sözdə yalan demərəm,
Mən Türkçə danışaram dilə “zəban” demərəm,
Anam mənə uşaqılıqdan Türk dili danışdırıb,
Atam mənə çörək verib çörəgə “nan” demərəm.

Mən anamın əmcəgindən Türkçə süd əmmişəm,
İndidə əmcək deyirəm dahi “pestan” demərəm,
Su içəndə zoq edərəm dad verməz ağzımda ab,
Sərinləsəm kölgəlikdə da “sayiban” demərəm.

Dəryalarda gəmiləri gəzdirir gəmiçilər,
Çox gözəldir gəmiçilik, da “keşitban” demərəm,
Ev-eşiqim işıqlanar qonaqları görəndə,
Mən qonağı çox sevərəm amma mehman demərəm.

Anam mənə “don” tikərdi sırıq-sırıq “arxalıq”,
Köynəgimin ətəginə dahi “daman” demərəm,
Əvvəl evdə uşaqılara Türk dilini öyrədərəm,
Anaya ana deyərəm da “madərcan” demərəm.

Bir gözəli tərif etsəm Türkçə söz qoşaram,
Kırpiğin ox, qaşların yay, əbu kəman demərəm,
Beşigə, gəhvarə deməm o mənə yırqalayıb,
Sübhə kimin güdükçəyə mən nigəhban demərəm.

Qonşuya, həmsayə deməm mən yoldaşa da həmrəh,
Əkinçiyəm keşavərz yox, toprağa xək söyləməm,
Oğula, oğul diyərəm heç pəsərçan demərəm,
Ulduza sitarə deməm, göyə asman demərəm.

Göy guruldar, yağmur yağar, yaşılınar yaylarır,
Hər nə qədər yağış yağsa ona baran demərəm,
Dəğərliyə dəğər verrəm, ərzışdən çıxmaz başım,
Ucuza ucuz diyərəm, dahi ərzan demərəm.

Ata-babam Türktür mənim, Türkçə danışaram,
Farsı da xoş şirin dildir, xoşa yaman demərəm,
Dədə Katib, Türk oğluyam çox dadlıdır dilimiz,
Mahiyə, balıq diyərəm sona payan demərəm.

اولیندن عادتیم دیر سۆزدە یالان دئمەرم
من تورکجه دانیشارام دیله زیان دئمە رم
آنام منی اوشاقلیقدان تورک دیلی دانیشدیریب
آتام منە چۆره ک وئریب چۆره گە نان دئمە رم

من آتامین اجمکیندن تورکجه سود ائیشم
ایندیده اجمک دئییرم داهی پستان دئمە رم
سو ائچینده ذوق ائدمەرم داد وئرمز آغزیمدا آب
سیرینلەسم کولگهلیکده دا سایبان دئمە رم

دریالاردا گمیلری گزدریر گمیچیلر
چوخ گوزلدیر گمیچیلیک دا کشتیبان دئمە رم
او - ائشیکیم ایشیقلا نارقوناقلاری گورنده
من قوناغی چوخ سئورم آما مھمان دئمە رم

آنام منە دون تیکردی سیریق - سیریق آرخالیق
کونیکیمین ائکینه داهی دامان دئمە رم
اول ائوده اوشاقلارا تورک دیلینی اؤیردەرم
آنا یا آتا دئیەرم دا مادرچان دئمە رم

سۆزقوشارام بیرگوزەل تەریف ائسم تورکجه
اوخ قاشلارین یای، ابروکان دئمە رم کیپریکی
بئشیکه گهواره دئمە او منی بیرقالایب
صوبه کی گودوکچیه من نکھبان دئمە رم

قونشویا همسایه دئمە من یولداشا دا همره
اوغولا اوغول دئیە رم هیچ پسرچان دئمە رم
آکینچییم یوخ کشاورز، توریاغا خاک سؤیلهم
اولدوزا ستاره دئمە گوپه آسمان دئمە رم

کوی گورولداریاغوریاغرایاشیلانار یایلار
هر نه قدر باغیش یاغسا اونا باران دئمە رم
دگرلییه دگر وئررم ارزشدن چپخاز باشیم
اوجوزا اوجوز دئیە رم داهی ارزان دئمە رم

آتا - بابام تورک دور منیم تورکجه دانیشارام
فارسدا خوش شیرین دیلهیرخوشایامان دئمە رم
دده کاتب تورک اوغویام چوخ دادلیدیر دلیمیز
ماهی به بالیق دئیەرم سونا پایان دئمە رم

Qadir Allah; bu nə şurdur zəmanda?
Baxça bizimkidir, gül bizim dəğil,
Sən bölən bölgələr qəbul olmadı,
Petək bizimkidir, bal bizim dəğil.

Bahar çağı göy geyinir səhrələr,
Zoqa gəlib dalğa vurara deyalar,
Yağmur yağar yaşillanar dəryalar,
Yayla bizimkidir, el bizim dəyil.

Qurda yol verdilər xayın çobanlar,
Xara, yoldaş oldu naşı bağbanlar,
Od alıb mədənlər, alışdı kanlar,
Mədən bizimkidir, ləl bizim dəyil.

Nə tufandır, nə gogadır, nə duman,
Atəş alıb xərmənimiz yan ha yan,
Dədə Katib, dilin saxla dur, dayan,
Ürək bizimkidir, dil bizim dəyil.

قادر الله بو نه شور دور زاماننا
باخچا بيزيمكي دير كول بيزيم دگيل
سن بون بولگولر قبول اولمادي
پتک بيزيمكي دير بال بيزيم دگيل

باهار چاغي گوي گيئينير صهرالار
زوقا گليب دالغا وورار دريالار
ياغمور ياغار ياشيل لانار دريالار
يایلا بيزيمكي دير ائل بيزيم دگيل

قوردا يول ووردیلر خایین چوبانلار
خارا یولداش اولسو ناشی باغبانلار
اود آلیب معدن لر آلیشدی کانلار
معدن بيزيمكي دير لئل بيزيم دگيل

نه طوفان دير نه غوغادير نه دومان
آتش آلیب خرمه نيميز يان ها يان
دده کاتب ديلين ساخلا ، دور ، دایان
اوره ک بيزيمكي دير ديل بيزيم دگيل

Qadir Allah üç dörd yüzlü insana,
Səqiz dərd ver səqizi də dərrmansız,
Bir insan ki söz gezdilir şor salar,
Can verəndə onu öldür imansız.

Ya rəb firsət vermə gəda namərdə,
Ürəgini, doldur kedərə dərdə,
Yıxılsa vur, qoyma düzəlsin birdə,
Başı heç olmasın bəla dumansız.

Od, yandırın qarasını ağını,
Şəxtə vursun bostanını bağını,
Dolu döysün baxcasını bağını,
Buğdasıda dənsiz olsun samansız.

Dədə Katib fəsad toxmun əkənlər,
Hər bir gücü yettini bükənlər,
Xəlqin xoşluğundan sancı çəkənlər,
Ömür boyu sancı çəksin amansız.

قادر آله اوج دورد اوزلو اسانا
سککیز درد وئر سککیزی ده درمانسيز
بیر انسان کی سوز کردیر شور سالار
جان و ئرنده اونو اولدور ایمانسيز

يارب فرصت وئرمه گنا نامرده
اوره گيني دولدور کبره درده
يئخيلسا وور قوما دوزه لسين بير ده
باشی همچ اولماسين بلا دومانسيز

اود يانديرسين قاراسيني آغيني
شخته وورسون بوستانيني باغيني
دولو دويسون باخجاسيني باغيني
بوغداسی دا دنسيز اولسون سامانسيز

دده کاتب فساد توخمون اکلر
هر بير گوجو پئتديگيني بوکلر
خلقين خوشلوغوندان سانجي چکلر
عومور بويو سانجي چکسين آمانسيز

İnsan	انسان
<p>Oğul çox güvənmə gününə, Bax tarixə hər zamandan ibrət al, Çoxlarını topraq çəkdi kamına, Topraq olan ustuxandan ibrət al.</p>	<p>اوغلو چوخ کووه نه کونونه باخ تاریخه هر زماندان عبرت آل چوخلارینی تورپاق چکدی کامینا تورپاق اولان استخواندان عبرت آل</p>
<p>❀ ❀ Hanı Nəmrud yapıdı burç-i asimanı? Hanı şəddad, onun bağ-i rizvanı? Hani Fərovn etti kəbir tüğyanı, Bax sonuna o nadandan ibrət al.</p>	<p>❀ ❀ هانى نمرود ياپدى برح آسمانى؟ هانى شدداد ، اونون باغ رضوانى؟ هانى فرعون ائمدى کبير طغيانى باخ سونونا او ناداندان عبرت آل</p>
<p>❀ ❀ Hanı səlsal o qurşandı polada, Hanı Əbucəhl durdu inada, Çox zalimlər məhv oldular dünyada, Müslümansan o Qurandan ibrət al.</p>	<p>❀ ❀ هانى صلصال او قورشاندی پولادا هانى ابو جهل دوردو عنادا چوخ ظالم لر محو اولدولار دونيادا مسلمانسان او قورآندان عبرت آل</p>
<p>❀ ❀ Hanı Lenin Bolşiviklik yarattı, Unuttu Allahı, dinini attı, Yetmiş il yaşadı məramı battı, Bax qudrətə yaradandan ibrət al.</p>	<p>❀ ❀ هانى لنين بولشويک ليک ياراتدی اونوتدو آلاهی دينینی آتدی يئتمیش ایل ياشادی مرامی باتدی باخ قدرته ياراداندان عبرت آل</p>
<p>❀ ❀ Dədə Katib kibr edənlər xar oldu, Beş gün atın qovdu giriftar oldu, Pozuldu kaxları tar-mar oldu, Bayquşun qonan o virandan ibrət al.</p>	<p>❀ ❀ دده کاتب کبر ائمن لر خوار اولدو بئش گون آتین قوودو گرفتار اولدو پوزولسو کاخلاری تار - مار اولدو بايقوش قونان او ويراندان عبرت آل</p>

Urmu gölü, əvvəl Allah yâd olsun,
Könlümüzdə dayim Allah yâd olsun,
Azərbaycan millətimiz şad olsun,
Xoş düşünək, xoş çalışaq, xoş bilək,
Bir-bir ilə xoş danışaq xoş gülək.

Urmu gölü baharların, yazların,
Göllərində, ördək, sona, qazların,
Türkü aşıqların, Türkü sazların,
Çalib oxusunlar dağılsın gəmlər,
Aramızdan getsin kədər sitəmlər.

Urmu gölü, mən bağıyam ellərə,
Azərbaycana həm Türkü dillərə,
Neysan yağmuruna, axan sellərə,
Yağmur vursun paslarımız silinsin,
Çirkinlik, güzəllik o vəqt bilinsin.

Urmu gölü Türk oğluyuq Türkün biz,
Yurdumuzun qoruqçusu Türkün biz,
Başmaq olmamışq hervaxt bökük biz,
Tarix boyu ucalmışıq, ucayıq,
Düşmənlər sanmasın düşqün qocayıq.

Urmu gölü dalgaların qalxanda,
Şimşək vuru, ıldırımlar çaxanda,
Coşqun çaylar, şarıldayıp, axanda,
Şirin sular gəlir, səndə dolanda,
Qurumazsan, dünya boyu qalarsan.

اورمو گۆلو اول آلاھ آد اولسون
کۆنلوموزده دائم آلاھ یاد اولسون
آذربایجان میللتیمیز شاد اولسون
خوش دوشوک ، خوش چالیشاق ، خوش بیلک
بیر - بیر ایله خوش دانیشاق خوش کولک

اورمو گۆلو باهارلارین ، یازلارین
کۆللرینده، اوردک ، سونا ، قازلارین
تورکو آشیتلارین تورکو سازلارین
چالیب اوخوسونلار داغیلین غم لر
آرامیزدان گتسین کدر سیم لر

اورمو گۆلو من باغلی یام ائلره
آذربایجانا هم تورکو دیل لره
نیسان یاغمورونا آخان سئل لره
یاغمور وورسون پاسلاریمیز سیلینسین
چیرکین لیک، گۆزل لیک او وقت بیلینسین

اورمو گۆلو تورک اوغلو یوق تورکوک بیز
یوردوموزون قوروقچوسو تورکوک بیز
باشماق اولمامیشیق هر واخت بۆرکوک بیز
تاریخ بو یو اولمامیشیق اوچاییق
دوشمن لر ساتماسین دوشگون قوچاییق

اورمو گولو دالغالارین قالخاندا
شیمشک وورور ایلدیریملار چاخاندا
جوشقون چایلار شاریلدایب آخاندا
شیرین سولار گلیب سنده دالایدا
قورومازسان دنی بویو قالارسان

Urmu gölü! Baldan şirin duzun var,
Payız, qıda, ördəklərin qazın var,
Dalğalarda gözəl nağmə sazın var,
Çal sazını ahir sime dayansın,
Çimenlərin yeşil dona boyansın.

Urmu Gölü! Dalgaların şarıldar,
Yıldırım çaxar göklər har har harıldar.
Gece vaqti yıldızların parıldar,
Bizim de bir yıldızımız yücelsin,
Dostlar gülüp, düşmanlar da qocalsın.

Urmu Gölü! Qurumasın sellərin,
Sarsılmasın dörd yanında ellərin,
Nəfəsinnən əsən sərin yellərin, O
yellərdən gəlir vəhdət qoxusu, Həm Həm
vəhdət həm məhəbbət qoxusu.

Urmu Gölü! Ördəklərin parıldar,
Qonar suya, qanat çalar, pırıldar,
Ovçu vurur, yaralanıb, sızıldar,
Sızıltıdan biz də yediz sədəmə,
Rəhmət olsun o rəhmətlik dədəmə.

Urmu Gölü! Necə xanlar savmusan,
Necə şahlar, Süleymanlar savmusan,
Qocalmısan, çox dövrənlər savmusan,
Qocalıqdan bir az bizə sən danış,
Uzax durma, bizim elə gəl danış.

اورمو گولو! بالدان شیرین دوزون وار،
پایز، قیشدا، اردکرین قازین وار،
داغلاردا گوزل نغمه سارین وار،
چال سارین آخر سیمه دایا نسین،
چیمنلرین یشیل دونا بوینسین.

اورمو گولو! دالقلارین شاریلنار،
یلدیریم چاکر گوکلر هار هار هاریلنار،
کجه وقتی یلنیزلارین پاریلنار،
بیزهده بیر یلنیزیمز یوجلسین،
دوستدار گولوب، دوشمانلار دا قوجالسین.

اورمو گولو! قوروماسین سئلرین،
سارسیلماسین دروت یانیندا اللرین،
تقسینن اسن سرین یلنرین،
او یلنردن گلیر وحدت قوخوسو،
هم وحدت هم محبت قوخوسو.

اورمو گولو! اردکرین پاریلنار،
قونار سویا، قانات چالار، پرادار،
او وچو وورار، یارالاتیب، سیزیلنار،
سیزیلتیدان بیز ده یدیک صدمه،
رحمت اولسون او رحمتلیک ده ده مه.

اورمو گولو! نجه خانلار سوموسان
نیجه شاهلار سلیمانلار سوموسان
قوجالسان چوخ دورانلار سوموسان
قوجالیتدان بیراز بیزه سن دانیش،
اوزاخ دورما، بیزیم اله گل دانیش.

Urmu Gölü! Şəfəqlərin sönməsin,
Zaman çərxi zərərinə dönməsin,
Özgə quşu sularına qonmasın,
Ellər gəlsin, dönüb gedsin dal ba dal,
Sən heyifsən, getmə getmə hələ qal.

Urmu Gölü! Dörd bir yanın tanırım,
Hal diliylə nə dediğin qanıram,
Bilməm nədən od almışam, yanıram,
Sən bir su səp bu atəşə qoy sənə,
Heyıf olsun, zəman dönüb tərsinə.

Urmu Gölü! Gürültülü səsin var,
Dostu güldürməyə çox həvəsin var,
Elə şəfa verən xoş nəfəsin var,
O nəfəsdən göndər gəlsin bizlərə,
Urmu'dan Salmas'a Xoy'dan Təbrizə.

Urmu Gölü! Duzlu dadın var sənin,
Xatirələrdə hər vaxt yadın var sənin,
Tarixlərdə bəlli adın var sənin,
Sənin adın iftihadır bizlərə,
Tikan batsın, yurda xain gözlərə.

اورمو گلو! شفقلايرن سونمه سين،
زمان چرخي ضررينه دونمه سين،
اوزگه قوشو سولاريندا قونماسين،
اللر گلسين، دونوب گدسين دال با دال،
سن حيفسن، گمه گمه هله قاب.

اورمو گلو! درود بير يانين تانيرام،
حال دليله نه دديگين قانيرام،
بيلمم ندين اود الميشام، يانيرام،
. سن بير سو سې بو آتسه قوي سونه،
حيف اولسون، زمان دونوب ترسينه.

اورمو گلو! گورولتولو سسين وار،
دوست گوايورمگه چوخ هوسين وار،
اله شفا ورن خوش نفسين وار،
او نفسيندن گوندر گلسين بيزره،
اورمودان سلھاسا خويپدان تېريزه.

اورمو گلو! دوزلو دادين وار سنين،
خاطره لرده هر وخت يادين وار سنين،
تاريخ لرده بللي ادين وار سنين،
سنين ادين افتخاردير بيزره،
نيکان باتسين يوردا خايين گوزلره.

Urmu Gölü! Yatmamısan, oyaxsan,
Boya götürməzsən, özün boyaqsan,
Azərbaycan tarixinə dayaxsan,
Sən dayaq ol, Allah sənın dayaqın,
Dünya boyu büdrəmésin ayağın.

Urmu Gölü! Bilməm neçə yaşın var,
Qocalıbsan, tük ağarmış başın var,
Göyərçin Qalada Kazım Daşın var,
Gəlin görünö daşlarda mənzerə,
Baxın tarixlərdə yazın dəftərə.

İsti düşək yayxanardıq suyunda,
Dayazında, dərinində, boyunda,
Ortaqıdık elin bayram toyunda,
O toylarda biz oxuyub gülərdik,
Gam kədəri köylümüzdən silərdik.

Urmu Gölü! Güvənirəm elimə,
Azərbaycan Türkçəsində diklimə,
Bir də cavanlığım gəlsə əlimə,
Xoş danışib, xoş gülərəm, oynaram,
Qazan kimi qaynaq vurub qaynaram.

Urmu Gölü! Quruyubdur sellərin,
Quruluqda gücdə qalib ellərin,
Yağmur yağar genə dolar göllərin,
Quru çaylar, bir gün genə sulanar,
Sellər coşub, şaqquıdayıb bulanar.

اورمو گلو! باتمامیسان، اویاخسان،
بويا گوتورمزسن، اوزون بوياسان،
آذربايجان تاريخينه داياخسان،
سن داياق اول، الله سنين داياقين،
دنيا بويوک بودرمه سين اياقين.

اورمو گلو! بيلم نچه ياشين وار،.
قوجالييسان، توك آغارميش باشين وار،.
گورچين قالادا کاظم داشين وار،
کلين گورون او داشلاردا منظره،.
. باخين تاريخ لرده يازين دفتره

استی دوش چک ای خان یردی ق سوی ون دا،
دایازیندا، دەریننده، بویوندا،
اورتا قیدیک الین بایرام، تویوندا،.
او توپلاردا بیز توخویوب گولردیک،
. غم کدری کویلوموزدن سیلردیک.

اورمو گلو! گوونیرم الیمه،
آذربايجان تورکجه سینده دیکلیمه،
بیرده جوانلیغیم کلسه الیمه،
خوش دانیشیب، خوش گوله رم اوینارام،.
قازان کیمی دالقا ووروب قاینارام.

اورمو گلو! قورویوبدور سللرین،
،قورو چاپلار، بیرگون کنه سولانار،
یاغمور یاغار کنه دولار گوللرین
قورواوقدا گوجده قالیب اللرین،
. سللر جوشوب، شاققیلایب بولانار.

Urmu Gölü! Yurdun yuvası sənsən,
Dalğalı könüllər govgası sənsən,
Qışda köçmən quşların məvası sənsən,
O quşlardan hərdən pay ver ellərə,
Qoy səslənsin adın düşsün dillərə.

Urmu Gölü! Günəş nuru saçanda,
Bildirçinlər pırıldayıb uçanda,
Qurd sürüdən qoyun alıb qaçanda,
Köpəklərin qışqırdı çobanlar,
Qışqırdı dalısınca cavanlar.

Urmu Gölü! Şirin duzlu suyun var,
Çox dərinsən, bir boy verməz boyun var,
Məvc edəndə bayramın var toyun var,
Bu toylarda bizdən də bir yad elə,
Azərbaycan millətini şad elə.

Urmu Gölü! Üzün ağdı, ağ olsun,
Dörd bir yanın bostan, bağca, bağ olsun,
Səni sevən Azərbaycan sağ olsun,
Hərdən də bir səlam söylə bizlərə,
Qurban olum bizə baxan gözlərə.

اورمو گولو! بوردون يوواسی سنسن،
دالقالی کونوللر غوغاسی سنسن،
قیشدا کوچن قوشلارین ماواسی سنسن،
او قوشلاردان هردن پای ور اللره،
قوی سسلنسن آدین دوشسون دیلله.

اورمو گولو! گونش نورو ساچیندا،
قورد سورودن قویون الیب قاچاندا،
کوپکلرین قیستیداردی چوبانلار،
ییلدیچینلر پرلانیب اوچاندا،
قیشقراردی دالیسینجا جوانلار

اورمو گولو! شیری ن دوزلو سویون وار،
چوخ درینسن، بیر بوی ورمز بوین وار،
موج ادنده بایرامین وار توین وار،
بو تویلاردا بیزدن ده بیر یاد اله،
آذربایجان میللتینی شاد اله

اورمو گولو! اوزون اغدی، آغ اولسون،
دورد پر یاین بوستان، باغچه، باغ اولسون،
سنی سون آذربایجان ساغ اولسون،
هردن ده بیر سلام سوپله بیزله،
قوردان اولوم بیزه باخان گوزلره

Urmu Gölü, ovçılarnın ovlağı,
Gözəlləri, quyuları, batlağı,
Çəmənləri kəl gamışın otlığı,
Kəllər yeyib, durub savaşırdılar,
Bir birinin üstünə ağnaşırdılar.

Urmu Gölü! Sən Urmu'nun gülüsən,
Sən Urmu yox, Azərbaycan gülüsən,
Bülbülüsən, çiçəğisən, gülüsən,
O güllərdən bir dəstə ver iyleyək,
Baxaq görək gələcəği neyniyək.

Urmu Gölü! Yurdumuzu sevirik,
Türk, Fars, Ərəb, Kürd'ümüzü sevirik,
Bir, iki, üç, dördümüzü sevirik,
Yurdumuzun sefasından de bizə,
Elimizi vefasından de bizə.

Urmu Gölü! Aqşam günün batanda,
Işıq gedib, qaranlıqlar çatandai,
Uldzlar bir birinə göz atanda,
Ay ışığı düşər suyun üzünə,
Görən həvəslənir özü özünə,

اورمو گولو! اوجولارین اولاغی،
گوزللی، قویولاری، باتلاغی،
چمنلری کل قالمیش اولاغی،
کللر ییب، دوروب ساواشاردیلار،
. بیر بیریم اوستونه آغاناشاردیلار.

اورمو گلو! سن اورمونون گولو سن،
سن اورمو یوخ، آذربایجان گولوسن،
بولبولوسن، چیچکیسن، گولوسن،
او گوللردن بیر دسته ور ایلیک،
باخاق گورک گلجکی نینیک

اورمو گولو! یوردوموز سوریک،
تورک، فارس، عرب، کوردوموزو سوریک،
بیر، ایکی، اوج، دوردوموزو سوریک،
یوردوموزون صفاسیندان ده بیزه،
الیمیزین وفاقسیندان ده بیزه

اورمو گلو! اخشام گون باتاندا،
ایشیق کدیب، قارانلیقلار چاتاندا،
آی ایشیقی دوشر سویون اوزونه،
اولدوزلار بیر بیرنه گوز اتاندا،
گورن هوسلنیر اوزو اوزونه.

Urmu Gölü! Çox dövranlar görmüsən,
Çoxlu xanlar, yaşadıbsan yormusan,
Çoxlu qəhrəmanlar əldən vermişən,
Yurdumuzun qulluqçusu genə var,
Azərbaycan qoruqçusu genə var.

Urmu Gölü! Duzun duzlağı sənsən,
Əski tarixlərin qaynağı sənsən,
Savaşqan kəllərin oynağı sənsən,
Sel yıxanmaz o kəllərin birini,
Biri gedsə, beşi tutar birini.

Urmu Gölü! On bir dana çayın var,
Payız, qışın, baharın var, yayın var,
Azərbaycan ölkəsində payın var,
Dünya boyu Allah payın kəsməsin,
Yaman yeli millətiyən əsməsin.

Urmu Gölü! Geçən günə gün yetməz,
Şövkətin tarixdən silinib getməz,
Adlım iyitlərin adları itməz,
Hər zaman diridir uca adları,
Başa kölgə salar qol qanadları.

Urmu Gölü! Sönmez, qaynar qazanlar,
Üstün şairlərin âşık, ozanlar,
Söz xəncərin vurub düşmən pozanlar,
İrfan aləmində bir örnəktilər,
Göydə tərlən, suda bir ördəktilər.

اورمو گولو! دورانلار گورموسن،
چوخلو خانلار یاشادیسان یورموسان،
چوخلو قهرمانلار الدن ورمیسن،
یوردوموزون قوللوقچوسو گنه وار،
آذربایجان قوروقچوسو گنه وار.

اورمو گولو! دوزون دوزلاغی سئسن،
اسکی تاریخلرین قاینای سئسن،
سavaşقان کللرین اوینای سئسن،
سل بیخاناز او کللرین بیرینی،
. بیر گئسه، بشی توتار بیرینی

اورمو گولو! اون بیر دانا چایین وار،.
پاییز، قیشین، بهارین وار، یاین وار،.
آذربایجان اولکه سینده پایین وار،
دنیا بویو الله پایین کئسه سین،
یامان یلی میللتیین اسمه سین.

اورمو گولو! کچن گونه گون بقز،
شوکیین تاریخدن سیلینیب گمز،
آدلم اکیتلرین ادلاری ائمز،
هر زمان دیریدیر اوچا ادلاری،
باش کولکه سالار قول قانادلاری

اورمو گولو! سونمز، قاینار قازانلار،
اوستون شاعیرلر، عاشیق اوزانلار،
سوز خنجرین ووروب دوشمان پوزانلار،
عرفان عالمینده بیر اورنکدیلر،.
کویده ترلان، سودا بیر اردکدیلر

Urmu Gölü! Dörd yanında bağların,
Geniş, düzgənlərin uca dağların,
Sevimlidir sənin isti çağların,
Bu çağlarda yayxınmağa gələrlər,
Çimib çıxıb, xoş danışıb gülərlər.

Urmu Gölü! Çoxdu qoç oğlanların,
Çevrəndə beslenib qəhrəmanların,
Təbriz'də Bağır Xan, Səttar Xanların,
Tarix gizlədənməz rəşadətlərin,
Yurd sevər ulusun məhəbbətlərin.

Urmu Gölü! Ağ Günbezin qalası,
Dövrəsində bitən çiçək lalesi,
Düşmənlərə gəlsin düşsün beləsi,
Belalərdən uzaq olaq hamımız,
Məhəbbətlə dolu olsun camımız.

Urmu Gölü! Dalğaların şəpələri,
Şəpələrin sularını səpələri,
Dörd yanında yüz on bir Kültəpə,
Kültəpələr hər biri bir dəfinə,
Bir yol tapaq dəfinələr diyənə,

Urmu Gölü! Yatmış bəxtin oyansın,
Çəmənlərin yaşıl çiçək boyansın,
Suyun qalxıb qədim həddə dayansın,
Bəlkə biz də bir xoş gülək nazlanaq,
Duman gedə qışdan çıxacaq yazlanaq.

اورمو گولو! دورد یائیندا باغلارین،
گنیش، دوزگنلرین اوجا داغلارین،
سویلیدیر سنین ایستی چاغلارین،
بو چاغلاردا یایخینماغا کلرلر،
چیمیب چیمیب، خوش دانیشیب گوللر

اورمو گولو! چوخدو قوچ اوغلانلارین،
چورنده بسلنیب قهرمانلارین،
تبریزده باقرخان، ستارخانلارین،
تاریخ گیزله دفنر رشادتلرین،
بورد سور اولسون محبتلرین

اورمو گولو! آغ گونبیزین قالاسی،
دوره سینده بیتن چیچک لاه سی،
دشمنلره گل سین دوشسون بلاسی،
بالالاردان اوزاق اولاق هائیمیز،
محبتله دولو اولسون جامهیز

اورمو گولو! دالغالانیر شپه لر،
شپه لرین سولارینی سپه لر،
دورد یائیندا یوز ان بیر کولتپه،
کولتپه لر هر بیر ی بیر دفینه،
بیر بول تاپاق دفینه لر دیه نه.

اورمو گولو! یاتمیش بختین اویانسین،.
چمنلرین یاشیل چیچک بو یانسین،.
سویون قالدیب قديم حده دایانسین،.
بلکه بیزده بیر خوش گولک نازلانا،.
دومان گده قیشدان چیخاق یازلانا

Urmu Gölü! Sən ölkəyə tәмəl daş,
Qalqaçı düzü ilen ili baba baş,
Gətirib satardı Quşçu Dadaş,
O rəhmətlik dadaş xoş danışardı,
Hərden ona buna o sataşardı.

Urmu Gölü! Qorxma olmasan yalqız,
Bir qolun Urmudur, bir olun Təbriz,
Qoşaçay, Sulduz, Güney elimiz,
Bu ellərin bütün sənə dayaqdır,
Azərbaycan yatmayıbdır oyaqdır!

Urmu Gölü! Kazım Xan'ın varidi,
Ənzəl mahalın iftixariydi,
Türkü qalıq, Farsi yadigar iydi,
Zaman döndü, Kazım Xan da qalmadı,
Heç bir kəsin istədiyi olmadı.

Urmu Gölü! Gələn gedər, qalanmaz,
Allah saxlayanı kimsə salanmaz,
Yalan sözdü dünya yalan olanmaz,
Yalan bizik ad qoyuruq dünyaya,
Baş tapmırıq doğru baxaq aynaya.

Urmu Gölü! Mən bir Qulunculuyam,
Urmu çevrəsində Qulunculuyam,
Ənzəl Mahallıyam, Qulunculuyam,
İftihar edirəm Azərbaycan'a,
Mən qul yazılmışam Azərbaycan'a.

اورمو گولو! سن اولکه به تمل داش،.
قالقاجی دوزو ایلن ایلی بابا باش،.
کئیریب ساتاردی قوشجو داداش،.
اورمحتلیک داداش خوش دانیشاردی،.
هردن اونا بونا او ساتاشاردی

اورمو گولو! قورخما اولماسان یالقیز،.
بیر قولون اورمودور، بیر قولون تهریز،.
قوشاچای، سولدوز، گونی الیمیز،.
بو اللرین بوتون سنه دایاقدیر،.
آذربایجان یاتمایبیدر اویاقدیر

اورمو گولو! کاظم خانین واریدی،
انزل ماهالینین افتخاریدی،
تورک قالیق، فارس یادیکاریدی،
زام دوندو، کاظم خان دا قالمادی،
هچ بیر کسین ایسته دیگی اولمادی

اورمو گولو! گلن کدر، قالانماز،
الله ساخلیانی کیمسه سالانماز،
یالان سوزدو دنیا یالان اولانماز،
یالان بیزیک اد قویاریق دونیایا،
باش تاہاریق دوغرو باخاق اینایا

اورمو گولو! من بیر قولونجولویام،
اوموچوره سیننه قولونجولویام،
انزل ماهاللیام، قولونجولویام،
افتخار ادریم آذربایجانا،
من قول یازلمیشام آذربایجانا

Urmu Gölü! Səlam olsun ellərə,
Azeri türküsün diyən dillərə,
Yerə gəlməz həqqə bağlı bellərə,
Sağ olsunlar bizə səlam verənlər,
Doğruluğu doğru gözdə görənlər.

Urmu Gölü! Qulunclunun karnası,
Yaxmalıydı mərxananın qınası,
Düzüm düzüm göydən keçən durnası,
Biz diyərdik durnalara hay verin,
Kör keçəli bir birinnən ayırın.

Urmu Gölü! Çox danışdıq yorulduq,
Gâh bulanıq gâh dum duru durulduq,
Qocalıq şaxtası vurdu sürüldüq,
Qocalıq bir dərdədir, yoxdur dərmanı,
Qocalıq dəyərdən salar insanı.

Urmu Gölü! Ay günəşin batmasın,
Yar yoldaşın, elin səni atmasın,
Zaman bizim başımızı qatmasın,
Qoy bizim də bir ayınsın başımız,
Xayınların başınadır daşımız.

اورمو گولو! سلام اولسون اللره،
آذری تورکوسون دین دیلله،
یره کلمز حقه باغلی بللره،
سشغ اولسونلار بیزه سلام ورنلر،
دوغرولوغو دوغرو سوزده گورنلر.

اورمو گولو! قولونچلونون نارناسی،
غشخمشلیدی مرخانانین قیناسی،
دوزوم دوزم گویدن کچن دورناسی،
بیز دیدیک دورنالارا های ورین،
کور کچلی بیر بیرینن ایرین

اورمو گولو! چوخ دانیشدیق یورولدوق،
گاه بولانیق گاه دوم دورو دورولدوق،
قوجالیق شخته سی ووردو سورولدوق،
قوجالیق بیر درددیر، یوخدور درمانی،
قوجالیق دیدن سالار انسانا

اورمو گولو! آی کونشین باتماسین،
یار یولناشین، الین سنین اتماسین،
زمان بیزیم باشچیزی قاتماسین،
قوی بیزیم ده ایینسین باشچییز،
خایینلرین باشیندادیر داشچییز

Urmu Gölü! Nemət idi cavanlıq,
Bir dəyərli sərvət idi cavanlıq,
Bir qiymətli fürsətidi cavanlıq,
Heyif uçdu əldən getti quş kimi,
Ya bir xiyal kimi, ya da düş kimi.

Urmu Gölü! Geçən günə gün yetməz,
Gəndə toxumdan ağ lalə bitməz,
Qədim rəhmətliklər daha qayıtmaz,
Bu gün dövrən bizimkidi oynayaq,
Xayınları ölkəmizə qoymayaq.

Urmu Gölü! Batlaqların quruyub,
Gam dumanı ölkəmizi bürüyüb,
Birlik, vəhdət aramızda çürüyüb,
Bir gün gələ açlarımız tox ola,
Aramızda birlik vəhdət çox ola.

Urmu Gölü! Türkoğlu Türkük biz,
Yurdumuzun qoruqçusu Türkük biz,
Başmaq olmamışıq hər vaxt borkük biz,
Tarix boyu ucalmışıq ucayıq,
Düşmənlər sanmasın düşgün qocayıq.

Urmu Gölü! Türk dilinin dadı var,
Təbrizlinin tarixlərdə adı var,
Urmu çox gözəldi hər zadı var,
Şairləri baş ucaldır millətə,
Beh beh! iyitlərdə namus geyrəttə.

اورمو گولو! نعمتی ایدی جوانلیق،
بیر دیرلی ثروت ایدی جوانلیق،
بیر قیمتی فرصت ایدی جوانلیق،
حیف الدن اوچدو گندی قوش کیمی،
یا بیر خیال کیمی، یا دا دوش کیمی

اورمو گولو! کچن کونه کون یتمز،
گنده توخوموندان اغ لاله یتمز،
قدیم رحمتلیکلر داها قایتمز،
بو کون دوران بیزمکیدیر اوینایاق،
خاینلری اولکه میزه قویبایاق

اورمو گولو! باتلاقلارین قوروپوب،
غم دومانی اولکه میزی یوروپوب،
بیرلیک، وحدت ارامیزدا گوروپوب،
بیر کون گله آچلاریبیز توخ اول،
ارامیزدا بیرلیک وحدت چوخ اول

اورمو گولو! تورک اوغلو تورکوک بیز،
یوردوموزون قوروقچوسو تورکوک بیز،
باشماق اولمامیشیق هر واخت بوركوک بیز،
تاریخ بویو اوچالمیشیق اوچاییق،
دوشمن لر سائامسین دوشگون قوچاییق

اورمو گولو! تورک دیلینین دادی وار،
تبریزلینین تاریخلرده ادی وار،
اورمو چوخ گوزلنیر هر زادی وار،
شاعرلر باش اوچالدیر میللته،
به به! ایگیتلرده ناموس غییره

Urmu Gölü! Türk millətin nəcibdir,
Geçmişlərin, çox əcəyib nəcibdir,
Duzlu suyun çox dərdlərə təbibdi,
Əsl təbibimiz o yaradandır,
Heyif sızımız var yara dandır.

Urmu Gölü! Hər çalınan saz olmaz,
Ördək hər neynəsə genə qaz olmaz,
Qədim sözdü, “bir gül ilə yaz olmaz,”
Allah şadlıq versin bütün millətə,
Da yetər, son qoyaq zülmə zillətə.

Urmu Gölü! Soydaşların var olsun,
Türkü dilli qardaşların var olsun,
Yurdu sever yoldaşların var olsun,
Bir biriylə xoş danışmaq xoş gülək,
Bir birinin qədrin sağlıqda bilek.

Urmu Gölü! Duz üstünə duz qala,
Zənbil Dağı, Baxşı Qala, Qız Qala,
Xoş danışmaq, ölüb gedsək söz qala,
Yaxşı sözlər qızıl xətlə yazılsın,
Xım odu ki əvvəldə düz qazılsın.

Urmu Gölü! Çox adlımdır ulusun,
Bütün Türk Dünyası sənin ulusun,
Türlü türlü qaynaqlardan dolusun,
Əl uzadaq qaynaqlardan yol bulaq,
Tanrı vermiş faydalardan bəl bulaq.

اورموگولو! تورک میللتین نجبیدیر،
گچمیشلرین، چوخ عجاب نجبیدیر،
دوزلو سویون چوخ دردره طبیبیدیر،
اصلی طبییبیز او یاراداندیر،
حیف سیسچیز وار یاراداندیر.

اورموگولو! هر چالینان ساز اولماز،
اردک هر نینسه گنه گاز اولماز،
قدیم سوزدو، بیر گول ایله یاز اولماز،
الله شادلیق ورسین بیون میللته،
دا یتر، سون قویاق ظلمه ذلته

اورموگولو! سویناشلارین وار اولسون،
تورک دیلی قارداشلارین وار اولسون،
یوردو سور یولناشلارین وار اولسون،
بیر بیرله خوش دانیشاق خوش گولک،
بیر بیرین قدرین ساغلیقتا بیلک

اورموگولو! دوز اوستونه دوز قالا،
زنبیل داغی، داخشی قالا، قیز قالا،
خوش دانیشاق، اولوب گتسک سوز قالا،
یاخشی سوزلر قیزیل خطله یازیلسین،
خیم اودو کی اولده دوز دانیشا

اورموگولو چوخ آدلیمدیر اولوسون
بوتون تورک دنیاسی سنین اولوسون
تورلو تورلو قایناقلاردان دولوسون
ال اوزاداق قایناقلاردان یول بولاق
تانی ویرمیش فایدالاردان یول بولاق

Urmu gölü “Dədə Katib” hlə var,
Zaman çerxi başın qatıb hələ var,
Uyanmayı, bəxti yatıb hələ var,
Bir gün ola yatmış bəxti oyana,
Geyrət atı minib çapar meydana.

اورمو گولو ”دده کاتب“ هله وار
زامان چرخي باشين قاتيب هله وار
اويانمايير بختي ياتيب هله وار
بير کون اولايتميش بختي اويانا
غيرت آتي مينيب چاپار مي دانا

Könül üç üzlü insanla,
Heç vəqt əhd ü peyman olmaz,
Çox danışıb çox gülənlər,
Yüz yaşasa insan olmaz.

Şöhrəttən əl çəkməyənlər,
Derd u bəla çəkməyənlər,
Düz riyazət çəkməyənlər,
Heç vəqt əhle irfan olmaz.

Doğrunun Allah yarısıdır,
Əğrilik şeytan karıdır,
İnsaf, din ilə yarısıdır,
Həyasızda iman olmaz.

Dədə Katib köçməlisən,
Alçaq, uca köçməlisən,
Hər nə əksən biçməlisən,
Yaxşı toxum yalan olmaz.

کۆنول اوچ اوزلو انسانلا
هیچ وقت عهد پیمان اولماز
چوخ دانیشیب چوخ گولنلر
یوز یاشاسا انسان اولماز

شهرتدن ال چکمه ین لر
درد بلا چکمه ین لر
دوز ریاضت چکمه ین لر
هیچ وقت اهل عرفان اولماز

دوغرونون آله یاریدیر
اگر یلیک شیطان کاری دیر
انصاف دین ایله یاری دیر
حیاسیزدا ایمان اولماز

دده کاتب کوجه لیسن
آلچاق اوچا کوجه لیسن
هرنه اکسن بیچمه لیسن
یاخشوی توخوم یالان اولماز

Xam sözləri dilə gətirmə könül,
Mənali söz danış öz taqətincə,
Şairin bazarı bir gülxanədi,
Müştərisin gəl seç liyaqətincə.

‡ ‡ ‡

Kiçik atəşiyə alışmaz qazan,
Möhtərəm olanmaz ehtiram pozan,
Bacarsan arada məhəbbət qazan,
İntizarın olsun məhəbbətincə.

‡ ‡ ‡

Sən əfsun bilməsən marə yarışma,
Riyazət çəkməsən narə yarışma,
Gücün yoxlamamış barə yarışma,
Qardaşım yük götür öz taqətincə.

‡ ‡ ‡

Dədə Katib; gedər gəlməz gedənlər,
Gibət xəncəriylə xəlqi didənlər,
Daldada danışib irad edənlər,
Tərk etməz baş məzarə çatınca.

خام سوزلری دیله گتیرمه کونول
معنالی سوز دانیش اوز طاقتینجه
شاعیرین بازارى بیر گولخانه دی
مشتیریسین گل سئج لیاقیتینجه

‡ ‡ ‡

کیچیک آتیش ایله آلیشاز قازان
محترم اولماز احترام پوزان
باجارسان آزادا محبت قازان
انتظارین اولسون محبتینجه

‡ ‡ ‡

سن افسون بیلمه سن ماره یاریشما
ریاضت چکه سن ناره یاریشما
گوجون یوخلامامیش باره یاریشما
قارداشیم یوک گوتور اوز طاقتینجه

‡ ‡ ‡

دده کاتب گمدر کلمز گمدر
غیبت خنجرى ایله خلقی دیدنلر
دالبادا دانیشیب ایراد ائدنلر
ترک ائدنر باش مزاره چاتینجا

Dəli könül neçə cümlə eylə bəyan gölgəsiz,
Yaradan əmanət verib cəsəddə can gölgəsiz,
Kayınatı o yaradmış mənəvidən-maddidən,
İşığın vermiş cəhana şəms-i taban gölgəsiz.

Əqıl yetməz hikmətinə sən bir ilm-üllahə bax,
Gölgə nurdan icad olur, bütün xəlq-üllahə bax.
Mənsur-e Həllac nə dedi fəna fi'llahə bax,
Nur-e həq zahir olanda olar həryan gölgəsiz.

Mələikə nurdan yaranıb cismə xilaf bil yaqın,
Eyn-e əyan, nütq-e bəyan, ab-i şəffaf həmçenin,
Möminlərin könlü aydın ayiney-i saf həmin,
Dəryalarda moc-i rəvan, bad-tufan gölgəsiz.

Dədə Katib göz cəhani diqqətə al hər yanı,
Ərz ü səma, kəhkeşanlar fikrə salır insanı,
Cəbrail'e getti Rəsul'a həq yanından fərmanı,
Oxunur insanlıq dərsi hükm-e Quran gölgəsiz.

دە لی کونول نچە جمه ائيله بیان کولگه سیز
یارادان امانت و عریب جسده جان کولگه سیز
کایناتی او یارادمیش معنویدن-ماددین
ایشیغین و عریب جمهانا شمس تابان کولگه سیز

عقل یتمز حکمتینه سن بیر علم اللهه باخ
کولگه نوردان ایجاد اولار بوتون خلق اللهه باخ
منصور حلاج نه دئدی فناء فی اللهه باخ
نور حق ظاهر اولاندا اولار هر یان کولگه سیز

ملائیکه نوردان یارانیب جیسمه خلاف بیل یقین
عین عیان ، نطق بیان ، آب شفاف همچنین
مومن لرین کونلو آیدین آینه ی صاف همین
دریالاردا موج روان ، باد- طوفان کولگه سیز

دده کاتب گر جمهانی دقتته آل هر یانی
ارض و سما، کھکشانلار فکره سالیر انسانی
جبرائیل که تدی رسولا حق یانیندان فرمانی
اوخونور اینسانلیق درسی حکم قرآن کولگه سیز

Aqıl insan istər qana,
 Çox yanında az nə çəkir,
 Əğrilik girsə meydana,
 Onda görün düz nə çəkir.

Arı balı alar güldən,
 Xoşluq çıxar şirin dildən,
 Söz açılsa qara teldən,
 Kim nə bilir daz nə çəkir.

Meyvə qədrin əkən bilir,
 İş tərini tökən bilir,
 Göz ağrısı çəkən bilir,
 Arızalı göz ne çəkir.

Dədə Katib yazarında,
 Dayım elin azarında,
 ilm- u cəhlin bazarında,
 Allah bilir söz nə çəkir.

عاقل انسان ایستیر قانا
 چوخ یانیندا آز نه چکیر
 اکر یلیک کیرسه میدانا
 اوندا گورون دوز نه چکیر

آری بالی آلاز گولدن
 خوشلوق چیخار شیرین دیلدن
 سؤز آچیلسا قارا تئلدن
 کم نه بیلیر داز نه چکیر

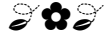

میوه قدرین اکن بیلر
 ایش ترینی تۆکن بیلر
 گۆز آغریسی چکن بیلر
 عارضه لی گۆز نه چکیر

دده کاتب یازاریندا
 دائم ائلین آزاریندا
 علم و جهلین بازاریندا
 الله بیلیر سؤز نه چکیر

Qadir Allah bəd zamanda qalmışiq,
Na-bələd, bələdə yol nişan verir,
Gün ortadan sora, axşama yaxın,
Beş tümən tapanlar pul nişan verir.

Qılçıq ağzın ağır bağda sünbülə,
Şəlgəm, şamamaya, it burnu gülə,
Həsəttir başında altı kül telə,
Keçəl, zülfəliyə tel nişan verir.

Bayquş öyüd verir hezar dəstana,
Şeytan dönüb lənət diyər şeytana,
Beş gün dərsə gedib oda şəbana,
Yeddi dil bilənə, dil nişan verir.

Dədə Katib gəldiq sözün sonuna,
Səkkizinə, doqquzuna, onuna,
Sərraflar boynunu çəkib qımına,
Palanduz, zərgərə lel nişan verir.

قادر آله بد زمانا قالیشیق
نابلد بلده بول نیشان وئیر
گون اورتادان سورا ، آخشاما یاخین
بئش تومن تاپانلار بول نیشان وئیر

قیلچیق آغزین آگیر باغدا سونبوله
شلقم شامامایا ایت بورنو گوله
حسرتدیر باشیندا آلتی کول تله
کچل زولفعلیه تل نیشان وئیر

بايقوش اويود وئير هزار دستانا
شیطان دؤنوب لعنت دئیر شیطانا
بئش گون درسه گندیب اودا شبانا
یعددی دیل بیله نه ، دیل نیشان وئیر

دده کاتب گلدیق سوزون سونونا
سککیزینه ، دوققوزونا ، اونونا
صرافلار بوینونو چکیب قینینا
پالاندوز زرگره لعل نشان وئیر

Dilim Mənim	دیلیم منیم
<p>İstərim soy tanıdam, Türkiçədir mənim dilim, Müslümanam imanlıyım, Azərbaycan elim mənim, ☞ ☞</p>	<p>ایستیریم سوی تانیدام تورکی چه دیر منیم دیلیم موسلمانام ایمانلیام آذربایجان ائلیم منیم ☞ ☞</p>
<p>Urmuluyam, Ənzəlliəm, Düşmənlərin əngəliyəm, Xalqların çəngəliyəm, Çoxdu fənd-felim mənim. ☞ ☞</p>	<p>اورمولویام انزل لی یم دوشمین لرین انگلی یم حلق لرین چنگلی یم چوخودو فند-فئلیم منیم ☞ ☞</p>
<p>Səfalı uca dağlarım, Gözəl miyvəli bağlarım, Məxsusən bahar çağlarım, Açar gonçə gülüm mənim, ☞ ☞</p>	<p>صفاالی اوچا داغلاریم گوزل میوه لی باغلاریم مخصوصا باهار چاغلاریم آچار غونچه گولوم منیم ☞ ☞</p>
<p>İgidlərə arxalanım, Nəhəng tək çalxalanım, Sularında yayxalanım, Gözəl Urmu gölüm mənim. ☞ ☞</p>	<p>ایکیدلره آرخالانیم نهنگ تک چالخالانیم سولاریندا یایخالانیم گوزل اورمو گولوم منیم ☞ ☞</p>
<p>Şairlərim, ozanlarım, Sönməz qaynar qazanlarım, Vurub düşmən pozanlarım, Sarsılmayan qolum mənim. ☞ ☞</p>	<p>شاعیرلریم ، اوزانلاریم سؤنمز قاینار قازانلاریم ووروب دوشمین پوزانلاریم سارسیلیان قولوم منیم ☞ ☞</p>
<p>Əsas soyum Oğuz nəsli, Dədə Qorqut tək həvəsli, Aşıqların xoş nəfəsi, Mizrab çalır təlim mənim.</p>	<p>اساس سویوم اوغوز نسللی دده قورقوت تک هوسلی آشیققلارین خوش نفسلی میزراب چالیر تئلیم منیم</p>

<p>✿ ✿</p> <p>Urmiyəli Ərsəlanlar, Təbrizli tək qəhrəmanlar, Geri dönməz qoç oğlanlar, Dolub sağım-solum mənim.</p> <p>✿ ✿</p> <p>Dədə Katib elə qurban, Xoş danışan dilə qurban, Yerə gəlməz belə qurban, Həqqə bağlı belim mənim.</p>	<p>✿ ✿</p> <p>اورمیہ لی ارسلانلار تبریزی تک قہرمانلار کتری دؤنر قوچ اوغلانلار دولوب ساغیم-سولوم منیم</p> <p>✿ ✿</p> <p>دده کاتب ائله قوربان خوش دانیشان دیله قوربان یئرہ کلمز بئله قوربان حقہ باغلی بئلم منیم</p>
---	---

Dad eyllərəm bəd zamanın əlindən,
Vicdan oda yanıb geyrəttə yoxdu,
İnsanlığ yurduna salıblar talan,
Məhəbbət gizlənilib hürməttə yoxdu.

Söz verib üstündə durmuri insan,
Ürəklər olubdi məskəni Şeytan,
Sədaqət, səxavət qalımıyub inan,
Bərəkət dağılıb rəhməttə yoxdu.

Maddiyat dünyada olubdi sultan,
Ədalət mülkünü bürüyüb duman,
Həqiqət deyirəm həqiqət inan,
Yaşamaqda dahi ləzzəttə yoxdu.

Ənzəloğlu dərdim çoxdu dağlıyam,
Çare yoxdu gərək zar-zar ağılıyam,
İqbal dönüb bəxtim yatıb bağlıyam,
Vəxt qurtarıb dahi fürsəttə yoxdu.

دادایله رم بد زمانین الین نین
وجدان اودا یانیب غیترتده یوخدو
اینسانلیق یوردونا سالیلار تالان
محبت گیزله نیب حورمتده یوخدو

سئوز وئریپ ایستینده دورموری اینسان
اورکر اولوبدی مسکنی شیطان
صدقت سخاوت قالمویوب اینان
برکت داغیلیب رحمتده یوخدو

ماددیات دنیادا اولوبدی سولطان
عدالت مولکونو بورویوب دومان
حقیقت دئیرم حقیقت اینان
یاşamاقدا داهی لئذتده یوخدو

انزل اوغلو دردم چوخدو داغلییام
چاره یوخدو گرک زار زار آغلییام
اقبال دونوب بختیم یاتیب باغلییام
وخت قورتاریب داهی فورصتده یوخدو

İnsanoğlu; yoxsulluğu, varlığı,
Verəndə Allahdır, alanda Allah,
Ömrə cavanlığı, sonda pirligi,
Verəndə Allahdır, alanda Allah.

۱ ۱ ۱

Yaradıb yer-göyü, ayı-ulduzu,
Qaranlıq gecənin vardı gündüzü,
Hikmət ilə bölüb aləmə ruzi,
Verəndə Allahdır, alanda Allah.

۱ ۱ ۱

Təvəkkül Allahi olsa bir kəsin,
Öluncə minnətin çəkməz nakəsin,
Aldığın, verdiğin, hərdəm nəfəsi,
Verəndə Allahdı, alanda Allah.

۱ ۱ ۱

Dədə Katib doğru bil yaradanı,
Yaradıb unutmaz heç bir insanı,
Səndəki, məndəki o şirin canı,
Verəndə Allahdı, alanda Allah.

انسان اوغلو یوخسولوغو وارلیغی
وئرئ ده آلاهدیر آلان دا الاله
عومره جاوانلیغی سوندا پیرلیکی
وئرئ ده آلاهدیر آلان دا الله

۱ ۱ ۱

یارادیب یئر-گۆیۆ، آیی، اولدوزو
قارانلیق گمجهنین واردی گوندوزو
حکمت ایله بۆلوب عالمه روزی
وئرئ ده آلاهدیر آلان دا الله

۱ ۱ ۱

توکل اللهی اولسا بیر کسین
اولونجه متین چکمر ناکسین
آلدیغین وئردیگین هر دم نفسین
وئرئ ده آلاهدیر آلان دا الله

۱ ۱ ۱

دده کاتب دوغرو بیل یارادانی
یارادیب اونوتماز هیچ بیر انسانی
سندەکی، مندەکی او شیرین جانی
وئرئ ده آلاهدیر آلان دا الله

Yolumdan Oldum

Mədəd Allah, ax bu dərdin əlindən,
İtirdim caddəmi, yolumdan oldum,
Bülbüliydim, aman xarın əlindən,
Qonça xəzan oldu, gülümdən oldum.

Kimsə mənim bu dərdimi biləmədi,
Çox ağladım gözyaşımı siləmədi,
Getti cavanlığım üzüm gülmədi,
Dağıldı sunalar, Gölümdən oldum.

Şeyda bülbül oxur qonar güllərə,
Mecnun oldum sırrım düşdü dillərə,
Bir səlam yazaram bizim ellərə,
Ayrıldım ulusdan, elimdən oldum.

Hesrət qaldım ağlayanım olmadı,
Yaralıyam bağlayanım olmadı,
Dədə Katib danışanım olmadı,
Bağlandı dodaqlar dilimdən oldum.

Yolumdan Oldum

مدد الله آخ بو دردین الیندن
ایتیردیم جاده فی یولومندان اولنوم
بولبول ایدیم آمان خارین الیندن
قونچا خزان اولدو گولومندن اولنوم

کیمسه منیم بو دردیی بیلمه دی
چوخ آغلادیم کوز یاشیی سیلمه دی
کتندی جاوانلیغیم اوزوم گوله دی
داغیلدی سونالار، گولومندن اولنوم

شینا بولبول اوخور قونار گول لره
جنون اولنوم سیرریم دوشدو دیل لره
بیر سلام یازارام بیزیم ائل لره
آیریلدیم اولوسندان ائلیمدن اولنوم

حسرت قالدیم آغلایانیم اولمادی
یارالاریم باغلایانیم اولمادی
دده کاتب دانیشانیم اولمادی
باغلانندی دوداقلار دیلیمدن اولنوم

Billənər	بیللنر
<p>Beş gün dünyaya gülüp güvənən, Güllər solub sorulanda billənər, Çoxlar diyər mənim buğdam dənlidir, Xərmən döyüb sorulanda billənər.</p>	<p>بئش گون دونيايا گولوب گووه نن گوللر سولوب سورولاندا بیللنر چوغلار دییه ر منیم بوغدام دنلی دیر خرمن دوپوب سورولاندا بیللنر</p>
<p></p> <p>Zalimlərin sonu yamana dönər, Boy buxun bükülüb kəmanə dönər, Şahlara qalmıyan zəmanə dönər, Hər nəyindən ayrılanda billənər.</p>	<p></p> <p>ظالم لرین سونو یامانه دونر بوی بوخون بوکولوب کمانه دونر شاهلارا قالمایان زمانه دونر هر نه نیندن آیریلاندا بیللنر</p>
<p></p> <p>Əlvanı çıxarıb giyəndə xamı, Məzarın daşında yazılar namı, Qəbir sıxıb pozulanda əndamı, Zəxm-i mar tək qıvrılında billənər.</p>	<p></p> <p>الوانی چیخاریب گیننده خامی مزارین داشیندا یازیلار نامی قبر سیخیب پوزولاندا اندامی زخمی مار تک قیوریلاندا بیللنر</p>
<p></p> <p>Dədə Katib heç vəqt heqdən qaçmadı, Əcəl düyününü Loqman açmadı, Bir insan ki yolu çöldən seçmədi, Atın qovub yorulanda billənər.</p>	<p></p> <p>دده کاتب هج وقت هقدن قاچادی اجل دیونونو لتمان آچادی بیر انسان کی یولو چولدن سئجمه دی آتین قوبوب یورولاندا بیللنر</p>

Yardımlı Elə Yaradanım

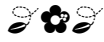
Ədalət sust olanda,
Yardımlı elə yaradanım,
Çoban qurda dost olanda,
Yardımlı elə yaradanım.

Nanəciblər tox olanda,
Qarışdıran çox olanda,
Barışdıran yox olanda,
Tardımlı elə yaradanım.

Qonşu qonşuya baxanda,
Canın atəşə yaxanda,
Alçaq ucaya çıxanda,
Yardımlı elə yaradanım.

Dədə Katib nar alanda,
İş bilən bekâr qalanda,
Həq danışan xar olanda,
Yardımlı elə yaradanım.

Yardımlı Allah Yaradanım

عدالت سست اولاندا
Yardımlı Allah Yaradanım
چوبان قوردا دوست اولاندا
Yardımlı Allah Yaradanım

ناعجب لر توخ اولاندا
قاریشدیران چوخ اولاندا
باریشدیران یوخ اولاندا
Yardımlı Allah Yaradanım

قونشو قونشویا باخاندا
جانین آتسه یاخاندا
آلچاق اوچایا چیخاندا
Yardımlı Allah Yaradanım

دده کاتب نار آلاندا
ایش بیلن بئکار قالاندا
حق دانیشان خوار اولاندا
Yardımlı Allah Yaradanım

Xas Al Xas

Dəli könül xas sözləri xas damış,
Xas diləgin, xas Ahhahtan xas al, xas,
Xas Qeyis tək xas dağlarda xas çalış,
Xas Leyladan xas istəgin xas al xas.

Xas səs gəldi xas eşitti xas sına,
Xas xainin xas gərdəni xas sına,
Xas gücünlə xas işləri xas sına,
Xas ustaddan xas dərşini xas al xas.

Xas günündə xas sözü de xas eylə,
Xas söyləsən xas anla sən xas eylə,
Xas eşqisən xas kənarə xas gülə,
Xas saqıdən xas kasəni xas al xas.

Dədə şaiir xas danışa xas gülə,
Xas ağılyə xas gözyaşın xas silə,
Xas Allahın xas adını xas dilə,
Xas dəryadan xas şikârın xas al xas.

خاص آل خاص

دە لی کونول خاص سۆزلە ری خاص دانیش
خاص دیلە گین خاص آلاهدان خاص آل خاص
خاص قئیس تک خاص داغلاردا خاص چالیش
خاص لیلادان خاص ایسته گین خاص آل خاص

خاص سس گللی خاص ائشیتدی خاص سینا
خاص خائین خاص خاص گردنی خاص سینا
خاص گوجونله خاص ایشله ری خاص سینا
خاص اوستاددان خاص درسینی خاص آل خاص

خاص گونونده خاص سۆزون دە خاص ائیلە
خاص سۆیلە سن خاص آتلا سن خاص ائیلە
خاص عاشیقسن خاص کتاره خاص گولە
خاص ساقیدن خاص کاسه نی خاص آل خاص

دده شاعر خاص دانیشا خاص گولە
خاص آغلییا خاص گۆز یاشین خاص سیله
خاص آلاهیین خاص آدینی خاص دیله
خاص دریادان خاص شکارین خاص آل خاص

Yalan olar

Hər şirin sözə aldanma könül,
Ürək saf olmasa dil yalan olar,
Bir insan ki əğri gedə yolunu,
Xəlfə göstərdiği, yol yalan olur.

Xain qorxaq olar azdırar sözü,
Xəsisin qonaqdan acışar gözü,
Axsar ayağın, diz olmaz izi,
Bulanmaz caddəni yol yalan olar.

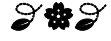
Həqiqət birdi, iki, üç olmaz,
Doğru toxumun, heçvəqt barı puç olmaz,
Gmzəl sözdü; yetim quzu, qoç olmaz,
Soyu dəğişənlər, döl yalan olar.

Dədə Katib sözüüm çoxdu sayılmaz,
Düz tir atan hədəfındə yayılmaz,
Pul keflisi ölənətək ayılmaz,
O zaman ayılar, pul yalan olar.

yalan olar

هر شیرین سوزە آلدانما کونول
اوره ک صاف اولماسا ديل بالان اولار
بیر انسان کی آگری گنده بولونو
خلفه گوستردیگی یول یالان اولار

خائن قورخاق اولار آزدیرار سوزو
خسیسین قوناقدان آجیشار گوزو
آخسار آیاغین دوز اولماز ایزی
بولانماز جاده نی یول یالان اولار

حقیقت بیردی ایکی اوج اولماز
دوغرو توخمون هچوقت باری بوچ اولماز
گوزل سوزدو یتیم قوزو قوچ اولماز
سویو دکیشلنر دول یالان اولار

دده کاتب سوزوم چوخدو سایلماز
دوز تیر آتان هدیفینده یایلماز
پول کفلیسی اولنه تک آیلماز
او زمان آیلار پول یالان اولار

Dəli könlüm məndən sənə vəsiyyət,
Qara zigil, Hindi xal olmaz olmaz,
İpək düzəllənər tut yarpağından,
Hər kətan bezindən şal olmaz olmaz.

Bir hal olmazdəyişlənər havalar,
Qırılar qanadar, yanar yuvalar,
Burulduyub bir birini qavalar,
Meydanda danalar kəl olmaz olmaz.

Alçaq insan uca yerdə dansılar,
Qanmaz xeyir şərrin yatar ansalar,
İt milçəyi bal arısın yansılar,
Şal bağlaya bilməz bal olmaz olmaz.

İnsan olan seçər yâri, yoldaşı,
Doğru dost yolunda verər başı,
Sərraf ol, xoş tanı qiymətli daşı,
Tənəkə boyansa ləl olmaz olmaz.

Dədə Katib hər məclisə qatılmaz,
Heyvan meydanında insan satılmaz,
Ağır insan bir söz ilə satılmaz,
Yel qavan, at qovar sal olmaz olmaz.

دل کۆنول مندن سنه وصیّت
قارا زیگیل هندی خال اولماز اولماز
ایپک دوزللتر توت یاپراغیندان
هر کتان بئزیندن شال اولماز اولماز

بیر حال اولماز دېیشله نر هاوالار
قیپلار قانادلار یانار یووالار
بورولویوب بیر بیرینی قاولار
مینداندا دانالار کل اولماز اولماز

آلچاق انسان اوچا پئرده دانسیلار
قائماز خیر شررین یاتار آن سالار
ایت میلچی بال آریسین یانسیلار
شان باغلا یا بیلمز بال اولماز اولماز

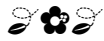
انسان اولان سسچر یاری یولداشی
دوغرو دوست یولوندا وئیر باشی
صراف اول خوش تانی قیمتلی داشی
تنیکنه بو یانسا لعل اولماز اولماز

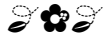
دده کاتب هر مجلسه قاتیلماز
حیوان میدانیندا انسان ساتیلماز
آغیر انسان بیر سوز ایله آتیلماز
یئل قاروان آت قووار سال اولماز اولماز

Ələ Düşmez

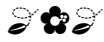
İnsanoğlu bugün sağsan xoş danış,
Sabah ömrün bitər dil ələ düşməz,
Cavanlıq bir güldür açar baharda,
Qış zamanı gəlsə gül ələ düşməz.

Şirin danış könülləri eylə şad,
Unutma dostları hərdən eylə yâd,
Tək dolanma, quş uçanmmaz tək qanad,
Qırma qol-qanadın el ələ düşməz.

Var gücünlə xəlqə eylə xidməti,
Həqqə ibadətini budur hikməti,
Hürmət elə əldən vermə fürsəti,
Düşgün, ata-ana bil ələ düşməz.

Həqiqi insanlar, vəfalidillər,
Həqqi gizlətməzlər birgün deyərlər,
Dolansa dövrlər, tükənsə illər,
Dede Katib kimi qul ələ düşməz.

اله دوشمز

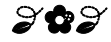
انسان اوغلو بوگون ساغسان خوش دانیش
صباح عۆمرون بئتر دبل اله دوشمز
جاوانلیق بیر گول دور آچار باهاریدا
قیش زامانی کلسه گول اله دوشمز

شیرین دانیش کونول لری ائیله شاد
اونوتما دوستلاری هردن ائیله یاد
تک دولانما قوش اوچانماز تک قاناد
قیرما قول-قانادین ایل اله دوشمز

وار کوجون له خلقه ائیله خدمتی
حقه عبادتین بودور حکمتی
حورمت ائله الدن وئرمه فرصتی
دوشگون آتا - آنا بیل اله دوشمز

حقیقی انسانلار وفالی دبل لر
حقی کیرلتمز لر بیرگون دئیه لر
دولانسا دؤوره لر تۆکسه ایل لر
دده کاتب کیی قول اله دوشمز

Qoşma

Xam sözləri dilə gətirmə könül,
Mənali söz danış öz taqətinçə,
Şairin bazarı bir gülxanadı,
Müştərisən gəl səç, liyaqətinçə.

† † †

Kiçik atəş ilə alışmaz qazan,
Möhtərəm olanmaz ehtiram pozan,
Bacarsan arada məhəbbət qazan,
İntizarın olsun məhəbbətinçə.

† † †

Sən əfsun bilməsən marə yarışma,
Riyazət çəkməsən narə yarışma,
Gücün, yoxlamamış barə yarışma,
Qardaşım yük götür öz taqətinçə.

† † †

Dədə Katib gedər, gəlməz gedənlər,
Giybət xəncəriylə xəlqi didənlər,
Daldada danışib irad edənlər,
Tərk edənməz baş məzarə çatınca.

قوشما

خام سوزلری دیله کتیرمه کونول
معنالی سوز دانیش اوز طاقتینجه
شاعرین بازارى بیر گولخانه دى
مشتريسن گل سميچ لياقتينجه

† † †

کیچیک آتیش ایله آلیشماز قازان
محترم اولانماز احترام پوزان
باجارسان ارادا محبت قازان
انتظارین اولسون محبتینجه

† † †

سن افسون بیلمه سن ماره یاریشما
ریاضت چکه سن ناره یاریشما
کوجون یوخلامامیش باره یاریشما
قارداشیم یوک کوتور اوز طاقتینجه

† † †

دده کاتب کندر کلمز کندلر
غیبت خنجرى ایله خلقي دیدنلر
دالادا دانیشیب ایراد ائدنلر
ترک ائدنمز باش مزاره چاتینجا

Yaradana şükr eylərəm,
O nə versə mənə xoşdu,
Allah verən müsibətə,
Səbr eylərəm mənə xoşdu.

Şükr edərəm hər nemətə,
Dözərəm bəla-zəhmətə,
Sığınmışam zilqudrətə,
O nə versə mənə xoşdu,

Çox şirindi mənə nuşdu.

Yaxşılığı itirmirəm,
Fəsad toxmun bitirmirəm,
Minnət yğkğn götürmərəm,
Allah verən mənə xoşdu,

Zəhər versə mənə nuşdu.

Dədə Katib müslümanam,
Möminəm əhl-i Quranam,
Mütii-i emr-i sübhanam,
O nə versə mənə xoşdu,

Çox gözəldi mənə nuşdu.

یارادانا شوکر ائیلرم
او نه وئرسه منه خوشدو
آللاه وئرن مصیبتنه
صبر ائیلرم منه خوشدو

شوکر ائدرم هر نعمته
دوزه رم بلا - زحمته
سیغینمیشام ذی القدرته
او نه وئرسه منه خوشدو

چوخ شیرین دی منه نوشدو

یاخشلی لیغی ایتیرمرم
فساد تخمین بیتیرمرم
منت یوکون کؤتورمرم
آلله وئرن منه خوشدو

زهر وئرسه منه نوشدو

دده کاتب مسلمانام
مؤمنم اهل قورآنام
مطیع امر سبحانام
او نه وئرسه منه خوشدو

چوخ گؤزآلدی منه نوشدو

Əvvəlcədən adətindir, sözdə yalan demərəm,
Mən Türkcə danışaram, dilə zəban demərəm,
Anam mənə uşaqlıqdan Türk dili danışdırıb,
Atam mənə çörək verib çörəgə nan demərəm.

Mən anamın əmcəgindən Türkcə süd əmmişəm.
İndidə əmcək deyirəm dahi peştan demərəm,
Su içəndə zovq edərəm, dad verməz ağzımda ab,
Sərinləsəm kölgəlikdə, da sayıban demərəm.

Dəryalarda gəmiləri gəzdirir gəmiçilər,
Çox gözəldir gəmiçilik, da keştiban demərəm,
Ev-eşigim işıqlanar, Qonaqları görəndə,
Mən qonağı çox sevərəm amma mehman demərəm.

Anam mənə don tikerdi sırıq sırıq arxalıq,
Köynəgimin ətəginə dahi daman demərəm,
Əvvəl evdə uşaqlara Türk dilini ögrədərəm,
Anaya, ana diyərəm da madərca demərəm.

Bir gözəli tərif etsəm Türkcə söz qoşaram,
Kırpiğin ox, qaşların yay, əbrü kəman demərəm,
Beşigə, gəhvarə deməm onu mən yıraqalayıb,
Sühbə kimi güdükçüyə, mən nigəhban demərəm.

Qonşuya, həmsayə deməm mən, yoldaşada həmrəh,
Oğula, oğul diyərəm heç pəsərcan demərəm,
Əkinciyəm yox keşavərz, torpağa xak söyləyəməm,
Ulduza, sitarə deməm göyə asman demərəm.

اولیندن عادتیم دیر سۆزدە یالان دئمەرم
من تورکجه دانیشارام دیله زیان دئمە رم
آنام منی اوشاقلیقدان تورک دیلی دانیشدیریب
آتام منە چۆرە ک وئریب چۆرە گە نان دئمە رم

من آنامین اجمکیندن تورکجه سود ائیشم
ایندیده اجمک دئیریم داهی پستان دئمە رم
سو اجمکده ذوق ائدمەرم داد وئریم آغزیمدا آب
سەرینلەسم کۆلگەلیکده دا سایبان دئمە رم

دەریالاردا گەمیلەری گەزدیرر گەمیچیلەر
چوخ گۆزل دیر گەمیچیلیک دا کشتیبان دئمە رم
اتو - انشیکیم ایشیتلار قوناقلاری گۆرندە
من قوناغی چوخ سئورم آما مھمان دئمە رم

آنام منە دون تیکردی سیریق - سیریق آرخالیق
کۆنیگیم ائکینە داهی دامان دئمە رم
اول ائودە اوشاقلارا تورک دیلینی اؤیرەدم
آنا یا آنا دئیرم دا مادرجان دئمە رم

بیر کۆزل تەریف ائتسم تورکجه سۆز قوشارام
کیرپیکین اوخ قاشلارین یای، ابرو کمان دئمە رم
بشیکە گەوارە دئمە او منی ییرقالاتیب
صوبجە گهی کودوکچویە من نگیبان دئمە رم

قونشویا هەمسایە دئمە من یولداشا دا هەمرە
اوغولا اوغول دئیە رم هەیچ پەسر جان دئمە رم
اکینجی، ب یوخ کشاووز، تورپاغا خاک سۆیلەم
اولسوزا ستارە دئمە گۆیە آسان دئمە رم

Göy quruldar, yağmur yağar, yaşillanar yaylalar,
Hər nə qədər yağış yağsa, ona baran demərəm,
Dəğərliyə dəğər verrəm, ərzişdən çıxmaz başım,
Ucuza, ucuz diyərəm dahi ərzan demərəm.

Ata-babam Türktür mənim Türkcə danışaram,
Farsıda xoş şirin dildir xoşa yaman demərəm,
Dədə Katib Türk oğluyam çox dadlıdır dilimiz,
Mahiyə, balıq diyərəm, sona payan demərəm.

گۆی کورولدار یاغمور یاغار یاшилانار یایلالار

هر نه قدر ياغيش ياغسا اونا باران دنه رم
دگرلییه دگر وئررهم ارزشدن چيخاز باشم
اوجوزا اوجوز دنیه رم داعی ارزان دنه رم

آتا - بابام تورک دور منیم تورکجه دانیشارام
فارسی دا خوش شیرین دیلدیر خوشا یامان دنه رم
دده کاتب تورک اوغلویام چوخ دادلی دیر دلمیز
ماهی یه بالیق دنیه رم سونا پایان دنه رم

Könül nəfsin öldürməmiş riyazəttə yalandır,
Həram maldan ehsan olmaz səxavət də yalandır,
Bir insanın öz nəfsində gər liyaqət olmasa,
Dədə-baba sultan olsa nicabəttə yalandır.

Kiçiklərə təlim eylə böyüklərə ehtiram,
Yoxsulların halın yoxla düşgünlərə ver sləm,
Yaradana qulluq qlə, xəlqə xidmət vəssələm,
Əgər qəsdin şöhrət olsa, o xidməttə yalandır.

Bir ay oruç, beş vaxt namaz, əldə təsbih, səccadə,
Gecə-gündüz zikr edəsən haça getsən piyadə,
Şeytana yüz daş atasan qurban kəsəsən minadə,
Könlündə bir rəhm olmasa ibadət də yalandır.

Katib durma, çalış nəqədr var ixtiyar dədə,
İşlə, qazan boyun əğlə, işdir sənə iftixar,
Gərçi rizq muqəddərdir, amma hərf aşkar,
Çalışmasan ruzi yetməz o qisməttə yalandı.

کۆتول نەفسین اولدورمه میش ریاضت ده یالان دیر
حرام مالنان احسان اولماز سخاوت ده یالان دیر
بیر اینسانین اوز نەفسینده گر لیاقت اولماسا
دده-بابا سولطان اولسا نیجاہت ده یالان دیر

کیچیک لره تعلیم ائیله بویوک لره احترام
یوخسوللارین حالین یوخلا دوشگونلره وئر سلام
یارادانا قوللوق ائله ، خلقه خدمت والسلام
اگر قصدین شوهرت اولسا او خیدمت ده یالان دیر

بیر آی اوروج ، بئش واخت ناماز ، الله تسبیح سجاده
کجه-کوندوز ذیکر ائده سن حاجا گندسن پیاده
شیطانا یوز داش آتاسان قوربان کسه سن میناده
کوتلونده بیر رحم اولماسا عبادت ده یالان دیر

کاتب دورما چالیش نه قدر وار ایختیار دده
ایشله ، قازان بویون اگمه ، ایش دیر سنه ایفتیخار
گرچی رزق موقدردیر آما حرف آشکار
چالیشاسان روزی بئتمز او قسمت ده یالان دی

Yaradanın hikmətinə çox şükür,
Ayrılmaz başımdan goğalar mənim,
Qəza qələmini çalanda əzəl,
Yazıldı qismətim, bəlalər mənim.

Elə ağlamışam didə qanam mən,
Həqqim nahəq olub dil buryanam mən,
Yuvasız quşlartək sərgərdanam mən,
Məcnun tək adresim səhrələr mənim.

Qoldan tuttum, ayağımdan çəktilər,
Teşəkkürün dəftərini büktülər,
Həq söz danışanın bezin söktülər,
Boğazda boğuldu sedalar mənim.

Dədə Katib bir özüməm bir Allah,
O nə versə şükür, əlhəmdü-lillah,
Qismət ola la ilahə illallah,
Son nəfəs dilimdə dualar mənim.

يارادانين حيكمتينه چوخ شوکور
آيريلماز باشيئمان غوغالار منيم
قضا قلميني چالاندا ازل
يازيلدى قسئتم بلالار منيم

ائه آغلاميشام ديدە قانام من
حقيم ناحق اولوب دل بوريا نام من
يوا سيز قوشلار تڪ سرگردانام من
مجنون تڪ آدرسيم صحرا لار منيم

قولانان توتدوم آياغيمدان چكديلر
تشكرون دفترينى بوكتولر
حق سؤز دانيشانين بئزين سوكتولر
بوغازدا بوغولدو سدالار منيم

دده كاتيب بير اوزوم بير آلايه
او نه وئرسه شوکور، الحمد لله
قسمت اولالا اله الا الله
سون نفس ديلمده دعالار منيم

Can kimi bəslərəm Urmunu inan,
Qoymaram meydanda xəsm edə covlan,
Görsəm pis göziylə baxırı düşman,
Hayxırıp qızaram qan qan diyərəm,
Layiq bilsə canı qurban diyərəm.

Bu dünya bir bazarçadı,
Hər kəs bir cür gəzər gedər,
Biri sözün düzün diyər,
Biri gələt yazar gedər.

Biri heç danışmaz yalan,
Biri düz söz deməz inan,
Biri düz yol verər nişan,
Biri yolun azar gedər.

Biri atəş alışdırır,
Hələl, hərəm qarışdırar,
Biri xəlqi barışdırar,
Biri ara pözar gedər.

Dədə Katib qurtar sözün,
Pozma ağzın dadın duzun,
İndi desən sözün düzün,
Millət görən qazar gedər.

جان کچی بسله رم اورمونو اینان
قویارام میداندا خصم ائده جولان
کورسم بیس کوزیله باخیری دوشمان
هایخیریب قیزارام قان قان دئییه رم
لایق بیلسه جان قوربان دئییه رم

بو دنیا بیر بازارچادی
هرکس بیر جور کور گنر
بیری سوزون دوزون دیر
بیری غلط بازار گنر

بیری هیچ دانیشماز یالان
بیری دوز سوز دغر اینان
بیری دوز یول وئر نیشان
بیری یولون آزار گنر

بیری آتیش آلیشدیرار
حلال حرام قاریشدیرار
بیری خلقی باریشدیرار
بیری آرا پوزار گنر

دده کاتب قورتار سوزون
پوزما آغزین دادین دوزون
ایندی دئسن سوزون دوزون
میلت گورون قازار گنر

El gücü ilə, ağa olan xan olan,
Xanlığın zəvali, pis peşədənir,
Şir istəməz yanqın düşsün cəngələ,
Aslanın sağlığı o meşədənir.

Könül bir mərkəzdir bənzər günəşə,
Ondan nur yayılar, əndama, başa,
Sultan bir ağacdır, millət bir rişə,
Ağacın varlığı o rişədənir.

Rişəsiz ağacı çox tez yel atar,
Ağaca var qüdrət rişədən çatar,
Tənabsız çadırın payəsi yatar,
Bu məsəl qədimdən, həmişədənir.

Dədə Katib, xəstə könlüm şad olar,
Yaxşı yaman, ölər qalan ad olar,
Hakim, adil olsa yurd abad olar,
Ədalət elmdən, əndişədənir.

ائیل گوجو ایله ، آغا اولان خان اولما
خانلیغین زوالی ، بیس پئشه دن دیر
شیر ایسته مز یاقین دوشسون جنگله
آسلانین ساغلیغی او مئشه دن دیر

کونول بیر مرکز دیر بزه رگونشه
اوندان نور یاییلار ، انداما ، باشا
سلطان بیر آغاج دیر ، میللت بیر ریشه
آغاجین وارلیغی او ریشه دن دیر

ریشه سبز آغاجی چوخ تیز یئل آتار
آغاجا وار قدرت ریشه دن چاتار
طنابسیز چادیرین پایه سی یاتار
بو مثل قدیمدن ، همیشه دن دیر

دده کاتب ، خسته کونلوم شاد اولار
یاخشیی یامان اولر قالان آد اولار
حاکم ، عادل اولسا ، یورد آباد اولار
عدالت علمدن ، اندیشه دن دیر

Yurdum	يوردم
<p>İstərəm qıssaca tərif eyləyim, Şöhrətin yayılıb hər yana yurdum, Mən sənin oğunan sən mənim anam, Anası dəğişməz cəhana yurdum.</p>	<p>ایسترم قیساغا تعریف ائیله بيم شهرتین یاییلیب هر یانا یوردوم من سنین اوغلونام سن منیم آنام آنانی دگیشم بھانا یوردوم</p>
<p>❁ ❁ ❁</p> <p>Şöhrətin ucalıb tutub hər yanı, Suların yetirir dür mərcanı, Dağların daşların zəbərcəd kanı, Düz genlərin bənzər rizvana yurdum.</p>	<p>❁ ❁ ❁</p> <p>شهرتین اوچالیب توتوب هر یانی سولارین یئتیریر در مرقانی داغلارین داشلارین زبیرجد کانی دوزکن لرین بنر رضوانا یوردوم</p>
<p>❁ ❁ ❁</p> <p>Şirin suların var kimiya toprağı, Yer altı qeynaqlar, dalda bucağın, İstidir soyumaz qızğın ocağın, Od vurur xayına, düşməna yurdum.</p>	<p>❁ ❁ ❁</p> <p>شیرین سولارین وار کیمیا تویراغین یئر آلتی قیناقلار دالدا بوچاغین ایستی دیر سویوماز قیزغین اوچاغین اود وورار خایینا، دوشمانا یوردوم</p>
<p>❁ ❁ ❁</p> <p>Xəqlər işində ucadır başın, Parlaq ulduzların batmaz günəşin, Kül altta kükrəyir sönməz atəşin, Şölə çəkib qalxar asumana yurdum.</p>	<p>❁ ❁ ❁</p> <p>خلقلر ایچینده اوچادیر باشین پارلاق اولدوزلارین باتماز کونشین کول آلتتا کؤکره بیر سوئز آتشین شعله چکیب قالخار آسانا یوردوم</p>
<p>❁ ❁ ❁</p> <p>Tarixdən silinməz, getməz adım var, Heç əksiğin yoxdur hər bir zadın var, Çox kâmil bir dilin, ağzın dadın var, Dil acizdir çəksin biyana yurdum.</p>	<p>❁ ❁ ❁</p> <p>تاریخدن سیلینمز، گتتمز آدیم وار هیچ اسکیکین بوخدور هر بیر زادین وار چوخ کامل بیر دیلین، آغیز دادین وار دیل عاجیزدیر چکسین بیانا یوردوم</p>

Qoynunda bəslənib çox qəhremanlar,
Tufan sarsıtmayan qorxmaz oğlanlar,
Güçlü qullar ilə ərəkək əslanlar,
Hayqırıb girəndə meydana yurdum.

Tarixlər səbt edib iftixarların,
Bağırخان, Səttarخان, Şehriyarların,
Dünya boyu qalan yadigârların,
Nə hesaba gəlir nə sana yurdum.

Üstün şairlərin sözləri aşkar,
Vəzn- qafiyədə, mənada porbar,
İtməz əsərləri qalar paydar,
Umudum var həqqə Qurana yurdum.

Adlım ozanların xoş avazları,
Gözəl barmaqları çalır sazları,
Göllərdə yayxanır qoba qzları,
Qaya sevinir tərlana yurdum.

Dədə Qorqut adı dillərdə əzbər,
Vahid, Fuzulilər, Aşıq Ələsgər,
Sözə dəzüm verən Dullu Əbazər,
Söhbəti ruh verir insana yurdum.

قوينوندا بسلنېب چوخ قهريمانلار
طوفان سارسيتمايان قورخماز اوغلانلار
كوجلو قوللار ايله ارگك اسلانلار
هايقيريب گيرنده ميدانا يوردوم

تاريخ لربت انديب افتيخارلاين
باغیر خان ، ستارخان ، شهريارلاين
دونيا بويو قالان يادگارلاين
نه حسابا گلير نه سانا يوردوم

اوستون شاعيرلين سوزلري آشكار
وزن-قافيه ده ، معنادا پر بار
اشتر اترلري قالار پايدار
اومودوم وار حقه قورانا يوردوم

آدليم اوزانلارين خوش آوازلاري
گوزل بارماقلاري چالير سازلاري
گوللرده يايخانير قوبا قازلاري
قايلار سغوينير ترلانا يوردوم

دده قورقوت آدي ديللرده ازير
واحد، فضولي لر، اشيق علمسگر
سؤزه دؤزوم وئرن دوللو آباذر
صؤحبتی روح وئير اينسانا يوردوم

Xəstə Qasım, Nəbatidən yâd olsun,
Qul Haltunda öz dilində şad olsun,
Baloğlu, Miskindən xoşca ad olsun,
Doğru yol açılar urfana yurdum.

Dullu Mustafanın çəkək adını,
Urfan məktəbinin qol qanadını,
Baldan şirin sözlərinin dadını,
Bismilləh o şəhdə, şana yurdum.

Çağdaş şairlərin himmət etsinlər,
Ata-babaların yolun getsinlər,
Söz xəncərin vurub düşmən didəsinlər,
Gürültü salsınlar dörd yana yurdum.

Düşməne aldanmaz türklərin soyu,
Bükülsün düşmənin qaməti, boyu,
Çoxlarının axır ağzının suyu,
Göz qoyublar Azərbaycana yurdum.

Azərbaycan doğruluğu bəyənər,
Yurdun sevər ulusuna güvənər,
Biri sağa, biri solar sevinir,
Məndə fəxe edirəm urfana yurdum.

خسته قاسم نباتی دن یاد اولسون
قول هارتون دا اوز دینینده شاد اولسون
بالوولو مسکیندن خوشجا آد اولسون
دوغرو یول آچیلار عورفانا یوردوم

دولو مصطفی نین چکک آدینی
عورفان مکتبیین قول قانادینی
بالدان شیرین سوزلرینین دادینی
ابسم الله او شهد شانا یوردوم

چاغداش شاعیرلرین همت اتتسین لر
آتا-بابالارین یولون گت سین لر
سۆز خنجرین ووروب دشمن دیدسین لر
گورولتو سالسینلار دۆرد یانا یوردوم

دوشمنه آلدانماز تورکلرین سویو
بوکولسون خایین قامتی، بویو
چوخلارینین آخیر آزینین سویو
گۆز قویوبلار آذربایجانا یوردوم

آذربایجان دوغرولوغو بگنر
یوردون سئور اولوسونا گووه نر
بیری ساغا بیری سولار سئوینر
من ده فخر ائیلرم عورفانا یوردوم

Yüzlər dərdə dərman, duzlu göllərin,
Dərin dərələrin, geniş çöllərin,
Doğruluq səmtinə açıq yolların,
Şanlı Azərbaycan, ey ana yurdum.

Sənin əsgərin Adın Atırpatandır,
Sonra Azərbaycan, Azərbaycandır,
Hər üçüdə mənada od qoruyandır,
Atəşi yandırdım cəhana yurdum.

Meyvəli baxçalar, gözəl bağların,
Yaşıl yaylaqların, uca dağların,
Cansızdır dirildir bahar çağların,
Dərnləri çattırır dərmana yurdum.

Babək tək ər yıxan Bayındır xanlar,
Ordular dağıdan, alay pozanlar,
Nəbi ilə Kərəm tək qoçaq oğlanlar,
Qalıq ad qoyublar cəhana yurdum.

Qorxmaz igidlərim mərəd-i mərədana,
On igidə bərabərdir bir dana,
Hayqırır girəndə hərdən meydana,
Bənzəyir bir qızmış qaplana yurdum.

Yüzlər dərdə dərman, duzlu göllərin
Dərin dərələrin, geniş çöllərin
Doğruluq səmtinə açıq yolların
Şanlı Azərbaycan, ey ana yurdum

Sənin əsgərin Adın Atırpatandır,
Sonra Azərbaycan, Azərbaycandır,
Hər üçüdə mənada od qoruyandır,
Atəşi yandırdım cəhana yurdum.

Meyvəli baxçalar, gözəl bağların,
Yaşıl yaylaqların, uca dağların,
Cansızdır dirildir bahar çağların
Dərnləri çattırır dərmana yurdum.

Babək tək ər yıxan Bayındır xanlar,
Ordular dağıdan, alay pozanlar,
Nəbi ilə Kərəm tək qoçaq oğlanlar,
Qalıq ad qoyublar cəhana yurdum.

Qorxmaz igidlərim mərəd-i mərədana,
On igidə bərabərdir bir dana,
Hayqırır girəndə hərdən meydana,
Bənzəyir bir qızmış qaplana yurdum.

Qənarilər uçar qonar çəmənə,
Qumrular zovq edər sünbül, səmənə,
Bülbül gülə aşıq, məndə vətənə,
Ğur-ü goga salam gülşana yurdum.

Dədə Katib həqqi diyər dayanmaz,
Yurdu sevər ölənə tek usanmaz,
İbrahim aşıqi atəşə yanmaz,
Bir qoçam gəlmişəm qurbana yurdum.

قناری لر اوچا قونار چمنه
قومرولار ذوق ائدر سونبول سمنه
بولبول گوله عاشیق من ده وطنه
شورغوغا سالارم گولشانا یوردوم

دده کاتب حقى دئیه ر دایانماز
یوردو سغور اولنه تک اوسانماز
ابراهیم عاشیقی آتسه یانماز
بیر قوچام گلیمیشم قوربانا یوردوم

Əcəb bir aləmdir dəmdir bu saat,
Sültn Meydanıdır, xan Bazarıdır,
Hər kəsin nəyi var töksün meydana,
Bugün ləl-i gəhər kən bazarıdır.

Açaq söz buxçasın diyək həqiqət,
İllət, məluldan noxostin illət,
Covhər-i xəzradan başlandı xəlqət,
Koll-i men ələyha fən bazarıdır.

Xəlil tək atəşə girsəm dönər nar,
Qıraram butaları olsun tar ū mar,
Çağırım molayı çallam zülfəqar,
Heç qorxub demərəm cən bazarıdır.

Dədə Katib yarı unutmam yâddan,
Möhəmməd dinində mənəm bünyaddan,
Gəzdirsəm mərəkbə qorxmam heç zaddan,
Yarış atlarının san bazarıdır.

عجب بیر عالمدیر دم‌دیر بو ساعات
سلطان میدانی دیر خان بازاریدیر
هر کسین نه بی وار تۆکشون میدانا
بوگون لعل-گوه‌ر کان بازاریدیر

آچاق سۆز بوغچاسین دئییه ک حقیقت
علت-معلولادان نخستین علت
جوهر خضرادان باشلاندى خلقت
کل من علیها فən بازاریدیر

خلیل تک آتسه گیرسم دؤنر نار
قیرارام بوتلاری اولسون تار و مار
چاغیرام مولایی چاللام ذوالفقار
هیچ قورخوب دئرم جان بازاریدیر

دده کاتب یاری اونوتمام یاددان
محمد دینینده منم بنیاددان
گردیرسم مرکبې قورخمام هیچ زاددان
یاریش آتلارینین سان بازاریدیر

Tamaşa

Beş gün yaz bahara aldanan insan,
Yazın getsə qışındadır tamaşa,
Məğrur olub quruluqda at qovan,
Batlaqlarda düşəndədir tamaşa.

Zaman dönər hər vaxt bugün olanmaz,
Qocalıq Loqman çarə bulanmaz,
Sımdın geçər, qan damarda dolanmaz,
Ayaqların şişəndədir tamaşa.

Güvənmə gücünə bükülər belin,
Tükənər ayların, qurtular ilin,
Tökülər dişlərin düz deməz dilin,
Pəltək vurub çaşandadır tamaşa.

Dədə Katib gülistanın solanda,
Həq sahibi əmanəti alanda,
Cansız cəsəd topraq altta qalanda,
Yer qurdları deşəndədir tamaşa.

تاماşa

بئش گون یاز باهارا آلدانان اینسان
یازین گتسه قیشیندادر تاماشا
مغرور اولوب قورولوقدا آت قووان
باتلاقلارا دوشنده دیر تاماشا

زامان دؤنر هر واخت بوگون اولانماز
قوجالیقا لقمان چاره بولانماز
سیندین کچر قان داماردا دولانماز
آیاقلارین شیشنده دیر تاماشا

گوونمه گوجونه بوکولر بیلین
توکر آیلارین قورتولار ایلین
توکولر دیشلرین دوز دئز دیلین
پلتک ووروب چاشاندادر تاماشا

دده کاتب گولوستانین سولاندا
حق صاحیبی امانتی آلاندا
جانسیز جسد تورپاق آلتدا قالاندا
یر قوردلاری دئشنده دیر تاماشا

Aləm zəridə, “qal ū bəla”də,⁵⁵
 Bəla deyib yaradını sevmişəm,
 Yüz yirmi dörd min nəbinin içində,
 Adı gözəl Mustafanı sevmişəm.

Mən sevmişəm həqqin hər dörd kitabın,
 Qiyamət günündə həqqin hesabın,
 Mustafanın əhl-i beytin əshabın,
 Mürtəzani, la-fətani sevmişəm.

Həsən- Hüseyin mərifətin kanını,
 Həq yolunda qurban verən canını,
 Kərbəladə şəhidlərin qanını,
 Məzlum ölən şühədani sevmişəm.

Katibəm sevmişəm dostumun adın,
 Gözlərimin nurun, ağızımın dadın,
 Əvvəl, axir peyğəmbərin övladın,
 Al-i Yasin, həm Tahani sevmişəm.

عالم ذرئده قالو بلاده
 بلا دئیوب یاردانی سئومیشم
 یوز یرمی دؤرد مین نینین ائچینده
 آدی کوزل مصطفانی سئومیشم

من سئومیشم حقین هر دؤرد کتابین
 قیامت گونونده حقین حسابین
 مصطفانین اهل بیتین اصحابین
 مرتضانی لافتانی سئومیشم

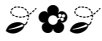
حسن - حسین معرفتین کانینی
 حق یولوندا قوربان وئرن جانینی
 کربلادە شهیدلرین قانینی
 مظلوم اولن شهیدانی سئومیشم

کاتبم سئومیشم دوستومون آدین
 کوزلریمین نورون اغزیمن دادین
 اول آخیر پیغمبرین اولادین
 آل یاسین هم طاهانی سئومیشم

Yalandır

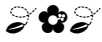
Könül nəfsin öldürməmiş riyazəttə yalandı,
Həram maldan ehsan olmaz səxavəttə yalandı,
Bir insanın öz nəfsində gər liyaqət olmasa,
Dədə baba sülطان olsa nəcabət də yalandı.

Kiçiklərə təlim eylə böyüklərə ehtiram,
Yoxsulların halın yoxla düşgünlərə ver səlam,
Yarada qulluq eylə xəlqə xidmət vəssəlam,
Əgər qəsdin şöhrət olsa, o xidmət də yalandı.

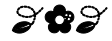
Bir ay oruç, beş vaxt namaz əldə təsbih səccadə,
Gecə-gündüz zikr edəsən haça getsən piyadə,
Şeytana yüz daş atsan qurban kəssən minada,
Könlündə bir rəhm olsa ibadət də yalandı.

Dədə Katib durma çalış nəqər var ixtiyar,
İşlə qazan boyun əymə işdir sənə iftixar,
Gərçi ruzi muqəddərdi amma hərf aşkiar,
Çalışmasan ruzi yetməz o qismət də yalandı.

yalandır

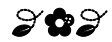
کونول نەفسین اولدورمه مېش ریاضت ده یالاندی
حرام مالنان احسان اولماز سخاوت ده یالاندی
پیرانسانین اوز نەفسینده گر لیاقت اولماسا
دده بابا سلطان اولسا نجات ده یالاندی

کیچیک لره تعلیم ائیه بویوک لره احترام
یوخسوللارین حالین یوخلا دوشگونلره وئر سلام
یارادانا قوللوق ائیه خلقه خدمت والسلام
اگر قصدین شهرت اولسا او خدمت ده یالاندی

پیر آی اوروچ بئش واخت ناماز الله تسبیح سجاده
گنجه کوندوز ذکر ائمه سن حاجا گتسن پیاده
شیطانا یوز داش آتاسان قوربان کسسن مناده
کونلونده بیر رح اولسا عبادت ده یالاندی

دده کاتب دورما چالیش نه قدر وار اختیار
ایشله قازان بویون آگمه ایشدیر سنه افتخار
گرچه روزی مقدردی آما حرف آشکار
چالیشاسان روزی یئتمز او قسمت ده یالاندی

Dəli könül, həq caddəsin buraxma,
Həqdən üz döndərən əzilib gedər,
Zülmün atı beş gün qaçar, dayanar,
Rişəsi kükündən qazılıb gedər.

Bu bir həqiqəttir, heç yalan olmaz,
Bu leylac dünyadan bac alan olmaz,
Bu karvansərada heç qalan olmaz,
Karvanı dal-dala düzülüb gedər.

At pambığı, xoş eşitsin qulaqlar,
Çox gəlib dünyaya gedib qonaqlar,
Tökülər lampları, sönər çiraqlar,
Ömür bir bostandır pozulub gedər.

Dədə Katib; gülüstanın solanda,
Ömür bitib ecəl camı dolanda,
Qazandığın mal özgəyə qalanda,
Hesab sənün üçün yazılıb gərdər.

دلی کونول حق جاده سین بوراخما
حقدن اوز دوندرن ازیلیب گئدر
طولون آتی بئش گون قاچار ، دایانار
ریشه سی کونندن قازیلیب گئدر

بو بیر حقیقت دیر هیچ یالان اولماز
بو لیلج دنیادان باج آلان اولماز
بو کاروانسرادا هیچ قالان اولماز
کاروانی دال-دالا دوزولوب گئدر

آت پامیغی ، خوش ائشیتسین قولاقلار
چوخ گلیب دنیایا گئدیپ قوناقلار
توکولر لامپ لار سؤنر چیراقلار
عؤمور بیر بوستان دیر پوزولوب گئدر

دده کاتب گولستانین سولاندا
عؤمور بیتیب اجل جامی دولاندا
قازاندیغین مال اوزگه یه قالاندا
حساب سنین ایچون یازیلیب گئدر

Allah, üç drt yüzlü insan,
Oda yansın kz çıxsın,
Dedim hər sz inanma,
Vur mhk dz çıxsın.

Hər məclisə qarışanın,
Chl oduna alıřanın,
Az bilib çox danıřanın,
Astarının bezi çıxsın.

Geyrət donunu giyrm,
Hlal qazanıb yiyrm,
Hq sözləri mən diyərəm,
Hsudların gz çıxsın.

Katib həqqi dananların,
zn uca sananların,
Qanmaziyl qananların,
Çox heyifdi sz çıxsın.

ll a drd azl insan
ada yansın kz çıxsın
dədə m hər sze inanma
vur mhk dz çıxsın

hər mclise qarışanın
hl oduna alıřanın
az bilib çox danıřanın
astarının bezi çıxsın

geyrt donunu giyrm
hlal qazanıb yiyrm
hq sözləri mən diyərəm
hsudların gz çıxsın

katib həqqi dananların
zn uca sananların
qanmaziyl qananların
Çox heyifdi sz çıxsın

Olsun

İnsanoğlu, yaşamağın düşün sən,
Belə yaşa dalınca xoç ad olsun,
Acı dil yandırar dostluq xermənin,
Şirin danış, qoy ağzında dad olsun.

Çalış həlal yoldan qazan çörəyin,
Əmanətsən qırma məzlum ürəyin,
İtirmə dostların həqqin, əməyin,
Hər vəqt adın xoşluq ilə yâd olsun.

Səxasız insanlar nam alabilməz,
İnsanlıq meyindən cam alabilməz,
İşləmiyən insan kam alabilməz,
Fərq eyləməz kişi ya da arvad olsun.

Dədə Katib bahar ilə yaz ilə,
Sözlərin dillərdə xoş avaziylə,
Aşıqlar çalalar mizrab saz ilə,
İnsaf əhli diyər ruhun şad olsun.

اولسون

انسان اوغلو یاشاماغین دوشون سن
بئله یاشا دالینجا خوش آد اولسون
آجی دیل یاندیرار دوستلوق خرمین
شیرین دانیش قوی آغزیندا داد اولسون

چالیش حلال یولنان قازان چوره یین
امانت سن قیرما مظلوم اوره یین
ایتیره دوستلارین حقیقین امه یین
هر وقت آدین خوشلوق ایله یاد اولسون

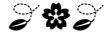

سغاسیز انسانلار نام آلا بیلمز
انسانلیق مئیندن جام آلا بیلمز
ایشله مه یین انسان کام آلا بیلمز
فرق ائیله مز کیشی یا آرواد اولسون

دده کاتب باهار ایله یاز ایله
سوزلرین دیلرده خوش آواز ایله
آشیققلار چالارلار میضراب ساز ایله
انصاف اهلی دییه روحون شاد اولسون

Arıflərdən sordum dünya əhvalın,
Azad quşa bir qəfəsdir dedilər,
Ömrün etibarın sual eylədim,
Getti gəlməz bir nəfəsdir dedilər.

Dedim dünya malı dedilər ibrət,
Dedim bəs cəvanlıq dedilər fürsət,
Dedim bəs qocalıq dedilər həsrət,
Ömrün payız yeli əsdi dedilər.

Dedim bir sərmayə birdə səadət,
Dedilər xoş əxlaq birdə qənaət,
Dedim şöhrət üçün olsa ibadət,
Abid dəyil bolhəvəsdir dedilər.

Dədə Katib gəm nehalin gəm əkə,
Gəm xərmənin gəm ənbarə gəm tökə,
Ömrün sofrasından bir neçə tikə,
Yedim doymamışdan bəsdə dedilər.

عارفردن سوردم دونیا احوالین
آزاد قوشا بیر ققس دیر دئدیلر
عومرون اعتبارین سوال ائیه دئم
گئتدی گلمز بیر نفس دیر دئدیلر

دئدم دنیا مالی دئدیلر عبرت
دئدم بس جوانلیق دئدیلر فرصت
دئدم بس قوجالیق دئدیلر حسرت
عومرون پاییز یئلی اسدی دئدیلر

دئدم بیر سرمایە بیردە سعادەت
دئدیلر خوش اخلاق بیردە قناعت
دئدم شهرت اوچون اولسا عبادەت
عابد دییل بولھەوس دیر دئدیلر

دەدە کاتب غم نەھالین غم اکە
غم خرمین غم انبارە غم تۆکە
عومرون سوfrasından بیر نەچە تیکە
یەدیم دویمامیشدان بەسدە دئدیلر

Getti

Bu gün mən bir gözəl gördüm,
Bağrım başın əzdi getti,
Yaşıl baş bir sona kimin,
Göldən gölə üzdü getti.

Gözəl kəhlik kimi baxdı,
Kipriklərin cama taxdı,
Şahmar ilan kimi çaxdı,
Buruq burub gəzdi grtti.

Yanaqları qızıl lala,
Gözləri istir can ala,
Yaman düşdüm qal ma qala,
Əlim əldən üzdü getti.

Dədə Katib yana yana,
Genə qaldım nahaq qana,
Sinəmi tuttu nişana,
Oxun bir bir düzdü getti.

گتدی

بو کون من بیرگوزل گوردوم
باغريم باشين ازدي گتدی
ياشیل باش بیر سونا کیمین
گولدن گوله اوزدو گتدی

گوزل کهلیک کیمی باخدی
کیپرکلرین جاما تاخدی
شاهمار ایلان کیمی چاخدی
بوروق ووروب کردی گتدی

ياناقلاری قیزیل لالا
گوزلری ایستیر جان آلا
يامان دوشدوم قال ماقالا
الم الین اوزدو گتدی

دده کاتب یانا یانا
گنه قالدم ناهاق قانا
سینه می دوتدو نیشانانا
اوخون بیر بیر دوزدو گتدی

Təbiətin İşi

Dəli könül gəz aləmi seyr elə,
Hər nə isbat edir həyy-i sübhani,
Bir təbiət qurub hər yaranmışa,
Yaradan yaradıb tanır əşyanı.

Her bir təbiətin aydıdır işi,
Göz görəndə ürək tutar təşvişi,
Yaxın olsa benzin qapar atəşi,
Şəhvət tüğyan etsə saymaz həyatı.

Yolcu arif olsa yolundan azmaz,
Hay huz ilə hətiini yazmaz,
Terbiyə gözəldi fitrəti pozmaz,
Təlim qaçar, pişik görsə siçanı.

Arvad gəlib kişi yolun gedənməz,
Kişi sübhə kimi beşik güdənməz,
Təbiəti elm inkâr edənməz,
Dede Katib bilən bilir mənani.

طبیعتین ایشی

دە لی کۆنول گر عالی سئیر ائله
هر نه اثبات اندیر حی سبحانی
بیر طبیعت قوروب هر یارانمیشا
یارادان یارادیب تانیر اشیانی

هر بیر طبیعتین آیدین دیر ایشی
کۆز کۆرنده اورک توتار تشویشی
یاخین اولسا بزین قاپار آتشی
شهووت طغیان اتسه ساچاز حیاتی

یولچو عارف اولسا یولوندان آزماز
های هوز ایله حطیننی یازماز
تریدت کۆزل دی فطریق پوزماز
تعلیم قاچار ، پیشیک کورسه سیچانی

آرواد کلیب کیشی یولون گنده نمر
کیشی صوبحه کچی بنشیک کوده نمر
طبیعتی علم انکار ائده نمر
دده کاتب بیلن بیلیر معنانی

Dad zaman sənin əlindən,
Gəttin məni zara zaman,
Yoxsul ilə aran yoxdu,
Dost olubsan vara zaman.

Kimsə bilməz sənin yaşın,
Bir dilin var min oynaşın,
Aldatmaqdır senin işin,
Üzün olsun qara zaman.

Baharımı qış eylədin,
Hər bəlayə tuş eylədin,
Bir derdimi beş eylədin,
Bulanmıram çara zaman.

Dede Katib dilim bağlı,
Cibim boşdu əlim bağlı,
Her tərəfə yolum bağlı,
Qaçım gedim hara zaman?

داد زمان سنین الیندن
گتدین منی زارا زمان
یوخسول ایله آران یوخدو
دوست اولویسان وارا زمان

کیمسه بیلمز سنین یاشین
بیر دیلین وار مین اویناشین
آلماتاقدیر سنین ایشین
اوزون اولسون قارا زمان

باهاری قیش ائيله دین
هر بلایه توش ائيله دین
بیر در دئی بئش ائيله دین
بولا نمیرام چارا زمان

دده کاتب دیلم باغلی
جیبیم بوشدو الم باغلی
هر طرفه یولوم باغلی
قاچیم گتدیم هارا زمان؟

Nalayıq insana yoldaş olanlar,
İnanmayıb kerəmkara binamaz,
Xam xiyal eyleyib uyqundu billah,
Axər düşər çah-i tara bi-namaz.

Bi-namazın çehrə olmaz üzündə,
Tez qocalar nuru olmaz gözündə,
Çox kəsalət ehsas edər özündə,
Düşər dərdə bulmaz çarə bi-namaz.

Bi-namazın qəsi qəlbi paslanar,
Girib ölüm döşəğinə yaslanar,
Hesab günü bir tükündən aslanar,
Kimsə olmaz ta yalvara bi-namaz.

Dədə Katib ilham alıb Qurandan,
Bi-namazın kibri çoxdu Şeytandan,
Həq yanında məhrum olar ehsandan,
Sön günündə üzü qara bi-namaz.

نالایق انسانا یولداش اولانلار
اینا نمایب کرم کارا بی نماز
خام خیال ائیله ییب اویگون دی بیللاه
آخر دوشر چاه تارا بی نماز

بی نمازین چهره اولماز اوزوندە
تیر قوجالار نورو اولماز گوزوندە
چوخ کسالت احساس ائدر اوزوندە
دوشر درده بولماز چارا بی نماز

بی نمازین قسی قلبی پاسلانا
کیریب اولوم دوشه گینه یاسلانا
حساب گونو بیر توکوندن آسلانا
کیمسه اولماز تا یالوارا بی نماز

دده کاتب الهام الیب قور آندان
بی نمازین کبری چوخدو شیطانندان
حق یائیندا محروم اولار احسانندان
سون گونوندە اوزو قارا بی نماز

Qadir Allah bu mehnəttən, bu gəmdən,
Yandım cism içində canım ağladı.
Pervanə tək alışmışam atəşə,
Qaynayıb cesəddə qanım ağladı.

Səkkiz səcdegahim bir yana döndü,
Beş cismim əzadə divana döndü,
Qəlbim qana gözüm Ummanə döndü,
İki eynim bir zəbanım ağladı.

Od alıb alışdım ürəktə narım,
Gecə gündüz bir Alla'ə yalvarım,
Bütün üç yüz altmışaltı damarım,
Dörd yüz qırx dörd ustuxanım ağladı.

Katib bir Allah'a vardı pənahım,
Bayquş tək viranda kim bilir ahım,
Dənizlər cəm olsa çoxdu günahım,
Yâd edincə ruh-u rəvanım ağladı.

قادر الله بو محنتدن بوغمدن
ياندیم جسم ایچینده جانیم آغلادی
پروانه تک آیشمیشام آتسه
قاینایب جسده قانیم آغلادی

سککیز سجده گاهیم بیر یانا دوندو
بش جسمیم اعضادا دیوانا دوندو
قلبیم قانا کوزوم عمانا دوندو
ایکی عینیم بیر زبانیم آغلادی

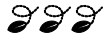

اود آلیب آیشدیم اوره که ناریم
کجه کوندوز بیر آلاسه یالواریم
بوتون اوچ یوز آتمیش آتی داماریم
دورد یوز قیرخ دورد استخوانیم آغلادی

کاتب بیر آلاها واردی پناهیم
بايقوش تک ویراندا کیم بیلیر آهیم
دنیزلر جمع اولسا چوخدو گوناھیم
یاد اتدینجه روح روانیم آغلادی

Dəli könül məndən sənə əmanət,
Ehtiyatsız pəhləvana inanma,
Hər təbibə açma könlün yarasın,
Şefa verməz hər dərmana inanma.

Helalzadə yardım edər düşgünə,
Həramzadə məğrur olar beş günə,
Nəmərdoğlu mehman olar xoş günə,
Yaman gündə qaçar yana inanma.

Dərviş Abdal ölüb giyer postunu,
Varlı tutar yoxsulların dərini,
Bir insan ki pula pula satsın dostunu,
İnsan dəğil o heyvana inanma.

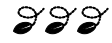

Dədə Katib xoş edəbə qul olsun,
Ədəbsizin yurd yuvası çöl olsun,
Xanın gerək xanıdanı bol olsun,
Qan sırana, nansız xana inanma.

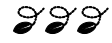
دلی کونول مندن سنه امانت
احتیاطسیز پهلوانا اینانما
هر طبیبه آچما کونلون یاراسین
شفا و عرمز هر درمانا اینانما

حلال زاده یاردم اندر دو شکونه
حرام زاده مغرور اولار بئش کونه
نامرد اوغلو مهمان اولار خوش کونه
یامان گونده قاچار یانا اینانما

درویش ابدال اولوب گئییه ر پوستونو
وارلی توتار یوخسوللارین دستینی
بیر انسان کی پولاً ساتسین دوستونو
انسان دگیل او حیوانا اینانما

دده کاتب خوش ادبه قول اولسون
ادبسیزین یورد بیوواسی چول اولسون
خانین کرک خواندانانی بول اولسون
قان سورانا نانسیز خانا اینانما

Qadir Allah yaman əsrə qalmışıq,
Qəcələ ördəğə üzmək örgədir,
İki ipi bağıyanmır bir-birə,
Zərgərə murvarid düzmək örgədir.

Ördək tək özünü bənzədir qaza,
Evinə gedəndə az qalır aza,
Özü üö adını bacarmır yaza,
İdris peyğəmbərə yazmaq örgədir.

Beş tımən pul tapıb itirib yolun,
Məst olub tanımır sağ ilə solun,
Qazıb çıxardanmır bir yavşan külün,
Fərhadə qayalar qazmaq örgədir.

Dədə Katib dolub səbrin çanağı,
Yaman tutub çaqqalların oynacağı,
Beş qədəm gedəndə azır ayağı,
Rüstəmə meydanda gəzmək örgədir.

قادر آلهه يامان عصره قالميشيق
قچله اوردکه اوزمک اورگدير
ايکي ابيي باغليانير بير - بيره
زرگره مرواريد دوزمک اورگدير

اوردک تک اوزونو بنزه دير قازا
اويينه گندنه آز قالير آزا
اوزو اوز آديني باجارمير يازا
ادريس پيغمبره يازماق اورگدير

بشش تومن پول تاييب ايتيريب يولون
مست اولوب تانيمير ساخ ايله سولون
قازيب چيخاردانير بير ياشان کولون
فرهادا قايالار قازماق اورگدير

دده کاتيب دولوب صبرين چاناغي
يامان توتوب چاقتالارين اويناعي
بشش قدم گندنه آزير اياغي
رستمه ميداندا کرمک اورگدير

Başına Dönüm

Könül öz həqqinə qane,
Ol başına dönüm sənin,
Dostun qədrin sağlığında,
Bil başına dönüm sənin.

Danışanda bax sağ-sola,
Məni salma qal-ma-qala,
Gəl başıma açma bəla,
Dil başına dönüm sənin.

Hər işində sülhə çalış,
Çox küsülü qalma, barış,
Kənar gəzmə xəlqə qarış,
Gəl başına dönüm sənin.

Dədə Katib sözün haqdır,
Bugün həq söz taq-qa-tqadır,
Pul olmasa haq-nahaqdır,
Pul başına dönüm sənin.

باشینا دۆنوم

کۆنول اۆز حَقّینه قانە،
اۆل باشینا دۆنوم سنین
دوستون قدرین ساغلیغیندا
بیل باشینا دۆنوم سنین

دانیشاندا باخ ساغ - سولا
منی سالما قالما قالا
کل باشیما آچما بلا
دیل باشینا دۆنوم سنین

هر ایشینده صولحه چالیش
چوخ کوسولو قالما باریش
کار گزمه خلقه قاریش
کل باشینا دۆنوم سنین

دده کاتب سۆزون حاق دیر
بوگون حق سۆز تاقتاق دیر
پول اولماسا حاق، ناهاق دیر
پول باشینا دۆنوم سنین

Xəbərım varmı?

Gecə gündüz xəlqə irad edənlər,
Heç özün özündən xəbərım varmı?
Qonşunun gözündə qılı görənlər,
Bir bax öz gözündən xəbərım varmı?

Mömün qardaş heç bilirsən nədirsen?
İşin budur xalqın eybin güdərsən,
Beş qədəmdə, dördün əgri gödürsən,
Bir dön bax izindən xəbərım varmı?

Həram maldan faxir libas giyərsən,
Ağız silmək nədir? Murdar yiyərsən,
Aşığın sazına həram diyərsən,
Öz saxta sazından xəbərım varmı?

Dədə Katib sən də bir bil hesabın,
Düz əməldən azdır, çoxdur xərabın,
Qorx o gündən oxunacaq kitabın,
Dediyn sözündən xəbərım varmı?

خبرین واری؟

کجه-گوندوز خلقه ایراد ائد نلر
هیچ اوزون اوزوندن خبرین واری؟
قونشونون گوزونده قیلی کورنلر
بیر باخ اوز گوزوندن خبرین واری؟

مؤمن قارداش هیچ بیلیرسن نئدیرسن؟
ایشین بودور خالقتین عیبین کودورسن
بئش قدمده دوردون آیری گئدیرسن
بیر دؤن باخ ایزیندن خبرین واری؟

حرام مالان فاخیر لیباس گئیرسن
آغیز سیلمک نه دیر؟! موردار یئیرسن
آشیغین سازینا حرام دئیرسن
اوز ساختا سازیندان خبرین واری؟

دده کاتب سن ده بیر بیل حسابین
دوز عملین آزدیر چوخدور خرابین
قورخ او گوندن اوخوناجاق کیتابین
دئدیین سوزوندن خبرین واری؟

Qorxaram

Əvvəlindən adətindir mən yalandan qorxaram,
Xeyir-şərin qanmayandan həq danandan qorxaram,
Yaxşıya pis, pisə yaxşı diyənlərdən əl-əman.
Kərki dəyməz, yolunmayan hər nadandan qorxuram.

Aqıl insan günün qovmaz birdə yoxlar sonranı,
Gər bacarsa mərhəm qoyar dahi deşməz yaranı,
Gücü yetsə bərişdirar qarışdırmaz aranı,
Ara qatıb iş pozandan o şeytandan qorxaram.

İmansızlar qorxmalıdır qaçaram ondan yana,
Həyasızlar qorxmalıdır geç, yoldaş olma ona,
Ədəbsizlər qorxmalıdır bənzəməzlər insana,
Adı insan, fili şeytan o heyvandan qorxaram.

İnsafsızın işi tutsa məzluma coşub əsər,
Heç yoxlamaz sabahını, nahəqqi-həqqi kəsər,
Dədə Katib uzun getmə qıssa sözdə var əsər,
İki üzlü, şirin sözlü aldadandan qorxaram.

Qorxaram

اولیندن عادتیم دیر من یالاندان قورخارام
خیر- شرین قانمایاندان حق داناندان قورخارام
یاخشیا پیس، پیسه یاخشی دئیهلردن الامان
کرکی دکمز، یونولمایان هر ناداندان قورخارام

عاقل انسان گونون قوماز بیرده یوخلار سونرانی
گر باجارسا مرهم قویار داعی دئشمز یاران
گوجو یتسه باریشدیرار قاریشدیرماز آران
آرا قاتیب ایش پوزاندان او شیطانان قورخارام

ایمانسیزلار قورخمالی دیر قاچارام اوندان یانا
حیاسیزلار قورخمالی دیر کچی یولداش اولما اونا
ادبسیزلر قورخمالی دیر بتزهملر انسانا
آدی انسان فعلی شیطان او حیوانان قورخارام

انصافسین ایشی توتسا مظلوما جوشوب اسر
هیچ یوخلاماز صاباحینی ناحقی - حقی کسر
ددهکاتب اوزون گتمه قیسا سوزده وار اثر
ایکی اوزلو، شیرین سوزلو آلداندان قورخارام

Dedim oğul yaralama könlümü,
Yaraladın, yağlamağı neylirəm?
İndi hürmət eylə, öləndən sonra,
Qırx gün saqqal saxlamağı neylirəm?

Oğul oldun bir üzümə gəlmədin,
Xəstə düşdüm başım üstünə gəlmədin,
Sağlığında bir qədrimi bilmədin,
Qəbrim üstə ağlamağı neylirəm?

Durmadım, çalışdım sübhədən axşama,
Sən taza don geydin mən yırtıq yama,
Mən öldüm, buyurun beş arşın xama,
Üç ay qara bağlamağı neylirəm.

Dədə Katib özün yorma havadır,
Əmelin cəzasın çəkmək rəvadır,
Gözəl sözdür, dağ sonucu dəvadır,
Dağ üstündən dağlamağı neylirəm?

دندم اوغول يارالاما کونلومو
يارالادين ياغلاماغي نئيليرم؟
ايندى حورمت ائيله ، اولندن سونرا
قيرخ گون ساقتال ساغلاماغي نئيليرم؟

اوغول اولدون بير اوزومه گوله دين
خسته دوشدوم باشيم اوسته گله دين
ساغليغيندا بير قدرى بيلمه دين
قبريم اوسته آغلاماغي نئيليرم؟

دورماديم چاليشديم صوبجدين آخشاما
سن تازا دون گيدين من ييرتيق ياما
من اولدوم بورويون بش آرشين خاما
اوج آي قارا باغلاماغي نئيليرم؟

دده کاتب اوزون بورما هاوادي
عملين جزاسين چکه ک روادير
گوزل سوزدور داغ سونونجو دوادي
داغ اوستوندن داغلاماغي نئيليرم؟

Hər şirin sözə aldanma könül,
Ürək saf olmasa dil yalan olar,
Bir insan ki əğri gedə yolunu,
Xəlqə göstərdiği yol yalan olar.

Xain qorxaq olar azdırar sözü,
Xəsisin qonaqdan acışar gözü,
Axsar ayağın, düz olmaz izi,
Bulanmaz caddəni, yol yalan olar.

Həqiqət birdi, iki üç olmaz,
Doğru toxmun heçvəqt barı puç olmaz,
Gözəl sözdü yetim quzu qoç olmaz,
Soyu dəğişənlər döl yalan olar.

Dədə Katib sözü çoxdu sayılmaz,
Düz tir atan hədəfində yayılmaz,
Pul kəflisi ölənətək ayılmaz,
O zaman ayılar pul yalan olar.

هر شیرین سۆزه آلمانا کونول
اوره ک صاف اولماسا ديل يالان اولار
بیر انسان کی اگری گنده يولونو
خلقه گوستردیغی یول يالان اولار

خائن قورخاق اولار آزدیرار سۆزو
خسیسین قوناقدان آجیشار گۆزو
آخسار آیاغین دوز اولماز ایزی
بولانماز جاده نی یول يالان اولار

حقیقت بیردی ایکی اوچ اولماز
دوغرو توخون هچوقت باری پوچ اولماز
کۆزل سۆزدو یقیم قوزو قوچ اولماز
سویو دکیشلر دول يالان اولار

دده کاتب سۆزوم چوخدو ساییلماز
دوز تیر اتان هدیفینده یاییلماز
پول کفلیسی اولنه تک آییلماز
او زمان آییلار پول يالان اولار

Ömrün Baharı

Könül bir kimiyadır, ömrün baharı,
Solacaq budaqlar öləndən sonra,
Füsrət getsə, həsrət bərə bağlamaz,
Birdə dönməz sağlar, öləndən sonra.

Dəm gənimət, çalış qazan sağiykən,
Atəşi söndürmə, qazan dağiykən,
De danış, dil dodaq, damaq çağiykən,
Bağlanar dodaqlar öləndən sonra.

Adam var dadmayıb dostluqun şərbətin,
Vəqti bilməz əldən verən füsətın,
Sağlığında bilməz dostun qiymətin,
Fəğan eylər ağlar öləndən sonra.

Dədə Katib heç qurutmaz didəsin,
Kim sağaldar ürəginin zədəsin,
Oğul vardı hər gün döyər dədəsin,
Üç ay qara bağlar öləndən sonra.

عۆمرون باھاری

کونول بیر کیمیادیر عۆمرون باھاری
سولاجاق بوداقلار اولندن سونرا
فرصت گئتسه حسرت بره باغلاماز
بیرده دؤنمز ساغلار اولندن سونرا

دم غنیمت چالیش قازان ساغ ایکن
آتشی سؤندورمه قازان داغ ایکن
دته دانیش دیل دوداق داماق چاغ ایکن
باغلانار دوداقلار اولندن سونرا

آدام وار دادمایب دوستلوق شربتین
وقتی ییلمز الدن وئر فرصتین
ساغلیقیندا بیلمز دوستون قیمتین
فغان ائیلر آغلار اولندن سونرا

دده کاتب هیچ قوروتماز دیده سین
کیم ساغالبار اوره گینین زده سین
اوغول واردی هرگون دؤیر دده سین
اوج آی قارا باغلار اولندن سونرا

Özün dadə yetiş yaradan Allah,
Gücdən düşdük, qudrətimiz qalmadı,
Mın dörd yüz il şöhrətimiz varyıdı,
Zəlil olduq, izzətimiz qalmadı.

Dostları unuttuq, düşmanı tuttuq,
Yoldaşı buraxdıq, oynaşı tuttuq,
Birlik ağacını köktən quruttuq,
Damarlarda geyrətimiz qalmadı.

Damarlarda isti qanlar axardı,
Qılıncımız şimşək kimi çaxardı,
Hər dörd tərəf gücümüzdən qorxardı,
Heç zad olduq, heybətımız qalmadı.

Dədə Katib bizi pozdu bu gəflət,
Dildə dad qalmadı, ağızda ləzzət,
Xoş cümlədir, mənlul olmaz bi-illət,
İllət budur vəhdətimiz qalmadı.

توزون دادە یئیش یارادان آله
گوجدن دوشدوک قدرتیجیز قالمادی
مین دوردیوز ایل شهرتیجیز واریدی
ذلیل اولدوق عزتیجیز قالمادی

دوستلاری اونوتدوق دوشمانی توتدوق
یولداشی بوراخدیق اویناشی توتدوق
بیرلیک آغاجینی کوکتن قوروتدوق
دامارلاردا گeyرتیجیز قالمادی

دامارلاردا ایستی قانلار آخاردی
قیلینجیجیز شمشک کیی چاخاردی
هر دوردطرف گوجوموزدن قورخاردی
هیچ زاد اولدوق هیبتیجیز قالمادی

دده کاتب بیزی پوزدی بو غفلت
دیله داد قالمادی آغیزدا لنت
خوش جمله دیر معلول اولماز بی علت
علت بودور وحدتیجیز قالمادی

Neylərəm

Qadir Allah nə adəttir zamanda?
Yoxsulun düz sözün heçkəs haqlamır,
Nə qohum nə qardaş nədə qonşular,
İllər dönür bir-birini yoxlamır.

Mömün qardaş hərdən toya gələndə,
Minlik səpip toyçuları görəndə,
On beş tımən müstəhəqqə verəndə,
Sancı tutur sübhə kimi yuxlamır.

Elm məclisindən dolanır uzaq,
Mənalı sözlərdə olubdur qaçaq,
Mənasız sözlərə qoçoğlu qaçaq,
Əngi bərkir ha danışır laxlamır.

Dədə Katib əğri yoldan qeyidir,
Fələk dəğirmandı, xalqı öyüdür,
Bir ata bir sürü evlad büyüdür,
Səggiz oğul bir atanı saxlamır.

Şiirəm

Qadir Allah nə adət dır zamanada?
Yoxsulun düz sözün heç kəs haqlamır
Nə qohum nə qardaş nə də qonşular
İllər dönür bir-birini yoxlamır

Mömün qardaş hərdən toya gələndə
Minlik səpip toyçuları görəndə
On beş tımən müstəhəqqə verəndə
Sancı tutur sübhə kimi yoxlamır

Elm məclisindən dolanır uzaq,
Mənalı sözlərdə olubdur qaçaq,
Mənasız sözlərə qoçoğlu qaçaq,
Əngi bərkir ha danışır laxlamır

Dədə Katib əğri yoldan qeyidir
Fələk dəğirmandı xalqı öyüdür
Bir ata bir sürü evlad büyüdür
Səggiz oğul bir atanı saxlamır

Təvəkkül Allah çöldə f' ilimi qısatmışam,
Qaza qadər qaşısında qolumu qısatmışam,
Haqqə vasıl olmaq çox təvəssül yoludur,
Tevhidi qıblə etmişəm yolumu qısa[l]tmışam.

Ağaç ayaq təkkin etməz mən ona dayanmaram,
İstidlalim birdir, mənim əyri dəlik qanmaram,
Rəbbimə bəli demişəmdediğimi danmaram,
Hər söz ilə oynamaram, rolumu qısa[l]tmışam.

‘Adadi birdən başlasaq, sonacan varmalıyıq,
Orda durup m’ akus saysaq biz bir də durmalıyıq,
Əqıl ilmin yolu məhdud biz tormuz vurmalıyıq,
Hər nəyə əl uzatmaməlimi qısa[l]tmışam.

Dədə Katib, qısa danış qısa sözdə var hikmət,
Uzun sözdü fəlsəfədə melül olmaz bi-illət,
Təsəlsülə çəksək əgər çatarnuxustin illət,
Orada durmaq lazımdır, dilimi qısa[l]tmışam.

توکل الله

توکل الله چؤلونده فعملیمی قیساتمیشام
قضا قدر قارشیبیندا قولومو قیساتمیشام
حقّه واصل اولماق اوچون چوخ توسل یولو وار
توحیدی قبله ائتمیشم یولومو قیساتمیشام

اغاج ایاق تمکین ائتمز من اونا دایانمارام
استدلایم بیری دیر منیم آیری دلیل قانمارام
رئیمه بلی دئیمیشم دئدیگیمی دانمارام
هر سؤز ایله اویسانمارام رولومو قیساتمیشام

اعدادی بیردن باشلاساق سوناچان وارمالی ییق
اوردا دوروب معکوس سایساق بیز بیر ده دورمالی ییق
عقل علمین یولو محدود بیز تورموز وورمالی ییق
هر نهیه ال اوزاتمارام الیمی قیساتمیشام

دده کاتب قیسا دانیش قیسا سؤزده وار حکمت
اوزون سؤزدو فلسفهده معلول اولماز بی علت
تسلسلا چکسک اگر چاتار نخستین علت
اورادا دورماق لازمدیر دیلیمی قیساتمیشام.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KATİBOĞLU HAYATI və ƏSƏRLƏRİ

Katibođlu řirin Túrki dilim var,
Öz dilinə arxa duran elim var,
Sınədə sözüm var sazda telim var,
Söz söhbətə özgə dili neynirəm.

KATİBPĞLU'NUN HAYATI

Faris Təyyar Quluncu, (فارص طيار قولونجو) yuxarıda şiirlərini verdiğimiz Dədə Kâtib'in oğludur. H.Ş. 1343 (1963) yılında Urumiyə'nin Ənzəl mahalının Quluncu köyündə dünyaya göz açtı. Çocuqluqdan babası mərhum Dədə Katib yanında Türk dil və ədəbiyyatının incəlikləriylə tanış oldu. Böyləliklə Dədə Katib ona Türk folkronunun sözlü qaynağı olmuşdur. Tabibu zəngin qaynaq Faris'in gələcəktə yazacağı şiirlərin güclü ilham qaynağı olacaqdır. Babasının yanı sıra evlərinə gələn aşiq və şaiirlər onun diygularının yetişməsində önəmli yeri vardır.

Faris Təyyar Quluncu ilk orta və liseyi Güney Azərbaycan'da bitirdikdən sonra Quzey Azərbaycan'da Bakı Devlet universitəsi Türk ədəbiyyat lisansı eğitimini tamamladı. Güney Azərbaycan əksinə Quzey Azərbaycan'da Azərbaycan Türk ədəbiyyatına büyük önəm verilmiş, Azərbaycan Türkçəsi gelişmiş və inkişafını dəvəm etmişdir. Yüksək lisansını bitirdiktən sonra doğma yurduna dönən Faris 1979 yılından şiir söyləməyə başlasa da şiirlərini babasına duyduğu sayğıdan dolayı ortaya qoymamışdır. Dədə Katib'in vəfatından sonra şiirlərini ortaya çıxarmışdır.

Faris Təyyar, 1398 (2019) yılında Nevruz bayramına yaqın ağır xəstəlikdən sonra tanrıya qovuştı.

Bir güzələ vurulmuşam, min cananə dəyişmə,
 Yar ətrini bağda bitən o reyhanə dəyişmə.
 Nə bir təbip axtarıram, nə Bu-Əli nə Luqman,
 Belə bir canan dərđini yüz dərmanə dəyişmə.

Cəmalindən məst olmuşam, meyə hacət nə gərək,
 Həsreti afət-i candır, başqa afət nə gərək.
 Doğru aşıq hicri sevər, dahi vəslət nə gərək,
 Eşqin acı mehnətini xoş rizvanə dəyişmə.

İki cəhani versələr cənnət-i rizvani hə,
 Qarunun gəncini, bir də mülk-i Süleymani hə,
 Bir qəməri bir günəşi, bir yəd-i beyzayı hə,
 Özü gizlin, feli aydın, la-məkanə dəyişmə.

Katipoğlu nə danışa, nə ağlaya, nə sinə,
 Nə əğyarə nə güvənə, nə bağlana nəsinə?
 Nə rəqiblər nə yolunda nə gizlənə nə sinə?
 Ruz-e əzəl, yar yazanı, yüz dastanə dəyişmə.

بیر گۆزله وورولوشام مین جانانه دیشم
 یار عطرینی باغدا بیتن او ریحانه دیشم
 نه بیر طبیب آختاریرام نه بوعلی نه لقمان
 بئله بیر جانان دردینی یوز درمانه دیشم

جالیندن مست اولوشام مئی حاجت نه کرک
 حسرتی آفت-ی جاندر باشقا آفت نه کرک
 دوغرو عاشق هجری سئور داهی وصلت نه کرک
 عشقین آجی محنتینی خوش رضوانه دیشم

ایکی جهانی وئرسه لر جنتی رضوانی ه
 قارون "ون کنجینی بیرده ملکی سلجانی ه
 بیر قمری بیر کونشی بیر یدی بیضانی ه
 اوزو کیزلین فعلی آیدین لامکانه دیشم

کاتب اوغلو نه دانیشا نه آغلایا نه سینه
 نه اغیاره نه گوره نه باغلانا نسینه
 نه رقیب لر نه یولوندا نه کیزلنه نه سینه
 روز ازل یار یازانی یوز داستانه دیشم

Bilmirəm könlümün nə dərdi vardır?
Sığınıp sinədə yasə batıbdır,
Yetim uşaq kimi boynunu büküp,
Garip bülbül kimi qışa çatıbdır.

Axıdır gözümdən yaşı dal-ba-dal,
Gülməz üzüm günlər aylar, sal-ba-sal,
Nədir başımdaki bu hal, bu əhval?
Yaman çağda məni qalə qatıbdır.

Nə dinir, dindirəyim nə dildən anlar,
İnanmır qocaldım keçdi zamanlar,
Mən onu danlaram, o meni danlar,
Qanmır ki qandıraram, günüm batıbdır.

Katipoğlu ömür əllini geçdi,
Tay tuşların əcəl badəsin içti,
Fələk sənin boyan ağ donu biçdi.
Mənim gafil könlüm hələ yatıbdır.

بيلميريم کونلومون نه دردی واردیر؟
سیغینیب سینە دە یاسە باتیبدیر
یتیم اوشاق کیمی بوینونو بۆکۆب
غریب بولبول کیمی قیشا چاتیبدیر

آخیدیر گۆزۆمدن یاشی دالبادل
گۆلۆز اوزوم گۆنلر آیلار سال-باسال
ندیر باشمداکی بو حال بو احوال؟
یامان چاغدا منی قاله قاتیبدیر

نه دینیر دیندیریم نه دیلدن آنلار
اینانمیر قوجالدم گمچدی زامانلار
من اونو دانلارام او منی دانلار
قانمیر کی قاندرام گونوم باتیبدیر

کاتب اوغلو عومور البنی گمچدی
تای توشلارین اجل باده سین ایچدی
فלק سنن بویان آغ دونو بیچدی
منیم غافیل کونلوم هله یاتیبدیر

Qadir Allah dərdə tutsaq olmuřam,
Qaçanmıram gəmdən knar billah,
Həsrət meydanında yalqız qalmıřam,
Fələk məni kibdi dar billah.

Göydən bəla ges qonar bařıma,
Fələk ađı qattı isti ařıma,
Gizlin sırrı aam z ardařıma,
Yaram st açar yüz yara billah.

Yaman drdir, adın bəlli cibin boř,
Kim grb yoxsulun gn ola xoř,
flatun da gəlsə yoxsulluđa tuř,
Dřr Məcnun kimi avar billah.

Katipođlu fgan edər zamandan,
Bařım ayrılmadı qara dumandan,
Yar yoldařım xəbər almır yaramdan,
Ađ günlərim olubdur qara billah.

qadir Allah dərde tutsaq oluřam
qaanmıram gəmdən knar billah
həsrət meydanında yalqız qalmıřam
fələk məni kibdi dar billah

gyden bəla gs qonar bařıma
fələk ađı qattı isti ařıma
gizlin sırrı aam z ardařıma
yaram st açar yüz yara billah

yaman drdir, adın bəlli cibin boř
kim grb yoxsulun gn ola xoř
flatun da gəlsə yoxsulluđa tuř
dřr məcnun kimi avar billah

katıpođlu fgan edər zamandan
bařım ayrılmadı qara dumandan
yar yoldařım xəbər almır yaramdan
ađ günlərim olubdur qara billah

Oturub əlimə aldım qələmi,
Çəktiyim mihnəti sənə yazım yar,
Nə halim xoşdur, nə dəhanım lışrşn,
Nə baharım qaldı, nə də yazım yar.

Gündüzüm gecə tək qarə bağladı,
Sənsiz könlüm evi yara bağladı,
Fələk gül guñçəsin xarə bağladı,
Fəğa dönübdü xoş avazım yar.

Qələm dilə gəldi: bəsdı dur dayan,
Kağaz bitti amma səndəki fəğan,
Bitməz yazsan əgər yüz belə divan,
Tükəndi qələmim qaldı smzüm yar.

Katiboğlu diyər: deyın yar bilə,
Mən gülmədim yar danışa yar gülə,
Qismət olsa mehman olsam yar gilə,
Bülbül kimi öağlar əlimdə sazım yar.

اوتوروب ایجه آلدیم قلمی
چکدقیم محنتی سنه یازیم یار
نه حالیم خوشدو نه دهانیم شیرین
نه باهاریم قالدی نده یازیم یار

گوندوزوم گهجه تک قاره باغلا دی
سن سیز کونلوم ائوی یاره باغلا دی
فلک گول غنچاسین خاره باغلا دی
فغانه دونوبدی خوش آوازیم یار

قلم دیله گلدی: بسدی دور دایان
کاغاذ بیتدی آما سنده کی فغان
بیتمز یازسان اگر یوز بئله دیوان
توکندی قلمیم قالدی سؤزوم یار

کاتب اوغلو دییر: دین یار بیله
من گوله دیم یار دانیشا یار گوله
قیسمت اولسا مھمان اولسام یار کیله
بولبول کی چاغلار الله سازیم یار

İnsan oğlu dünya əkin bağıdır,
Əktiklərin bir gün biçərsən əlbət,
Xilal etmə zaya gedir təlaşın,
Mükâfat badəsin içərsən əlbət.

Səxavət zinətti səxi olana,
Yoxsulu düşgünü yâda salana,
Yardım eyliyə düşüb yerdə qalana,
Sən də bir gün yerə düşərsən əlbət.

Güvənmə beş günlük sərvətə pula,
Sən ehsanın eylə baxma sağ sola,
İnanma dünyada kimsələr qala,
Vəqti gəlsə səndə köçərsən əlbət.

Səxavət ucaldar səxi insanı,
Mömün olan əldən verməz zamanı,
Qurulanda həqqin məhşər divanı,
Varından yoxundan keçərsən əlbət.

Amandır qoymayın açsın yaramı,
Əl burmasın təbib yar özü gəlsin,
Çarəsiz derdimə mərhəm bulunmaz,
Dərdə dərman keçib yar özü gəlsin.

انسان اوغلو دونیا آکین باغیدیر
آکتیکلرین بیرگون بیچرسن البت
خیال ائمه زایا گئدیر تلاشین
مکافات بادە سین ایچرسن البت

سختاوت زینتدی سخی اولانا
یوخسولو دوشگونو یادا سالانا
یاردم ائیلە دوشوب یترده قالانا
سندە بیرگون یترە دوشرسن البت

گوئمه بش گونلوك ثروته پولا
سن احسانين ائيله باخما ساغ سولا
اينتما دونيادا کيمسه لر قالا
وقتي کلسه سندە کوچرسن البت

سختاوت اوچالدار سخی انسانی
مومن اولان الین وئرمز زامانی
قورولاندا حقیقین محشر دیوانی
واریندان یوخوندان کچرسن البت

آماندیر قوماین آچسین یارامی
ال وورماسین طیب یار اؤزو کلسین
چاره سیز دردیجه مرهم بولونماز
درد درماندان گنجیب یار اؤزو کلسین

Nə bilir həkimlər gönül yarasın,
Ayrılığın kimsə bilməz çarasın,
Əğyar bilməz dərdin ağın qarasın,
Dərdi canan verib yar özü gəlsin.

Açmayın yaramı salmayın dilə,
İsteməm sırımı özgələr bilə,
Gözümün yaşını gərək yar silə,
Əcəl yolu kəsib yar özü gəlsin.

Katiboğlu yazılında baş daşım,
Mənə ağlamasın dostum yoldaşım,
Qara bağlamasın qohum qardaşım,
Qoy qaramı geyib yar özü gəlsin.

Ne bilir حکیملر گۆنۆل یاراسین ؟
آیویلیغین کیمسه بولماز چاراسین
اغیار بیلمز دردین آغین قاراسین
دردی جانان و عریب یار اؤزو گل سین

آچماین یارامی سالماین دیله
ایسته م سیرری اؤزگه لر بیله
گوزومون یاشینی گرک یار سیله
اجل یولو کسب یار اؤزو گل سین

کاتب اوغلو یازیلاندا باش داشیم
منه آغلاماسین دوستوم یولداشیم
قارا باغلاماسین قوهوم قارداشیم
قوی قارامی گیب یار اؤزو گل سین

Nədəndi bir sınıq ürək görəndə,
Gen dünya başıma daralı billah,
Harda görsəm iki gözden yaş axır,
Könlüm dolar gözüm qaralı billah.

Ağlamasın dahi yetim uşaqlar,
Sönməsin evlərdə yanan çıraqlar,
Görəndə bir yerdə susuz dodaqlar,
Canım ağlar cəsəd yaralı billah.

Bağban olan sevər gülü gülşanı,
Təbib olan dərddə bular dərmanı,
El dərдинə yanar olsa imanı,
Dahi gəzməz eldən aralı billah.

Katib oğlu hani dərddə yananlar?
Hardadi məzlumun dilin qananlar?
Gələndə meydana sahib zəmanda,
Gəmlər bitər dərddlər azalı billah.

ندندی بیر سینیق اوره ک گۆرندە
گن دنیا باشیا دارالی ییلاہ
ھاردا گۆرسم ایکی گۆزدن یاش آخیر
کۆنلۆم دۆلار گۆزۆم قارالی ییلاہ

آغلاماسین داھی ییتیم اوشاقلار
سۆنمە سین اتولردە یانان چیراقلار
گۆرندە بیر یئردە سوسوز دوداقلار
جانیم آغلار جسد یارالی ییلاہ

باغبان اولان سئور گولو گولشانی
طیب اولان درده بولار درمانی
ئل دردینه یانار اولسا ایمانی
داھی گزمز ائلدن آزاللی ییلاہ

کاتب اوغلو هانی درده یانانلار؟
ھاردادی مظلومون دیلین قانانلار؟
کلندە میدانا صاحب زمانلار
غملر بیتر دردلر آزاللی ییلاہ

Könül bu devranə hâlə inanma,
Fələk səni yaman günə salarha,
Cəvanlıqda açar ömrün goncası,
Bir gün gələr açan gülün sularha.

Çoxlar diyər dünya mənim mal mənim,
Əlvan sofra qeymaq mənim bəl mənim,
Törme mənim ipek mənim şal mənim,
Beş gün sonra quru yerdə qalarha.

Şirin danış acı dilin olmasın,
Böhtan deme taki iman yanmasın,
Ata ana yoxla könlü sınmasın,
Səninkide səndən acıq alarha.

Katiboğlu baxsan fələk işinə,
Düşər bir bir insanların peşinə,
Ölüm baxmaz yaxçısına pisinə,
Əcəl quşu düşün üstə qonarha.

کۆنول بو دورانه حاله اينانما
فلك سنى يامان گونه سالارها
جوانليقدا آچار عؤمرون غنچاسى
بیر گون گلر آچان گولون سولارها

چوخلار دیر دنیا منیم مال منیم
الوان سوفرا قیماق منیم بال منیم
تورمه منیم اییک منیم شال منیم
بئش گون سونرا قورو یئرده قالارها

شیرین دانیش آجی دیلین اولماسین
بهتان دئمّه تا کی ایمان یانماسین
آتا آنان یوخلا کونلو سیناسین
سینیکیده سندن آجیق آلا رها

کاتب اوغلو باخسان فلك ایشینه
دوشر بیر بیر اینسانلارین پئشینیه
اولوم باخاز یاخچیسینا پیسینه
اجل قوشو دوشون اوسته قونارها

Dəli göylüm aqıl olan xoş bilir,
İki dilli dostu atan yaxıcıdı,
Yaman gündə yana qaçan yoldaşı,
Məfrəg kimin ucuz satan yaxıcıdır.

Duzdanı sındıran nankör insanın,
Yoldaşın başını dərdə salanın,
Elin namusuna Əyri baxanın,
Gözlərinə tikan bata yaxıcıdır.

Qurbanam o dosta qana qandıra,
Yaman gündə dostu ürək yandıra,
Bir insan ki könül yaxa yandıra,
Başı ağır daşa çata yaxıcıdır.

Katiboğlu muhtaç-i həq sayəsin,
Nanəcib dost gəlməz imanə, dinə,
Qədim sözdür dostun yüz olsa genə,
Məhəbbəttə ana, ata yaxıcıdır.

دلی گویوم عاقل اولان خوش بیلیر
ایکی دیلی دوستو آتان یاخچیدیر
یامان گوندە یانا قاچان یولداشی
مفرغ کیمین اوجوز ساتان یاخچیدیر

دوزدانی سیندیران ناکور انسانین
یولداشین باشینی درده سالانین
اثلین ناموسونا ایری باخانین
گۆزلرینە تیکان باتا یاخچیدیر

قوربانام او دوستا قانا قاندیرا
یامان گوندە دوستا اؤرک یاندیرا
بیر انسان کی کونول یاخا یاندیرا
باشی آغیر داشا چاتا یاخچیدیر

کاتب اوغلو محتاج حق سایه سی
نانجیب دوست کلمز ایمانا - دینه
قدیم سۆزدور دوستون یوز اولسا گنه
محببتده آنا - آتا یاخچیدیر

Qanadlanıb göldən uçan o sonam,
Allah mən yalqızı yâda salar mı?
Həsərətindən daga çölə düşdüyüm,
Səlam salsam, səlamımı alar mı?

Sabah yeli olup yolda əsərsəm,
Qoç quzunu qurban edip kesərsəm,
Qızıl güllər yollarına düzərsəm,
Bağlı qalan bu qapımı çalar mı?

Gecə gündüz yalvarıban yaxarsam,
Xələtlər göndərib qonaq çağırısam,
Qiblə divarına bir çub taxarsam,
Məskən salıb bizim eldə qlarmı?

Qasidlər göndərim yolun kəsələr,
Katiboğlu gəmdən öldü desələr,
Yaslar tutub mənə qara geysələr,
Qeherlənib saçlarını yolar mı?

Bir baharda geçdi sənsiz,
Açmadı gül yana yana,
Yağmur yağmaz bura sənsiz,
Od alıb çöl yana yana.

قانادلانیب گولدن اوچان او سونام
الله من یالقیزی یادا سالاری؟
حسرتیندن داغا چۆله دوشدویوم
سلام سالسام ، سلامیمی آلاری؟

صباح یئلی اولوب یولنا اسرسم
قوچ-قوزونو قوربان دئییب کسرسم
قیزیل گوللر یوللارینا دوزرسم
باغلی قالان بو قانی چالاری؟

کجه-گوندوز یالوارین یاخارسام
خلعتلر گوندریب قوناق چاغیرسام
قیبله دیوارینا بیر چوب تاخارسام
مسکن سالیب بیزیم ائله قالاری؟

قاصیدلر گوندریم یولون کسه لر
کاتب اوغلو غمندن اولدو دشه لر
ياسلار توتوب منه قارا گیسسه لر
قهرله نیب ساچلارینی یولاری

بیر باهارد ا گنجیدی سنسيز
آچادی گول یانا یانا
یاغمور یاغماز بورا سنسيز
اود آلیب چول یانا یانا

Tək xiyalın mənə qalıb,
Hesrət yaman günə salıb,
Day gücümü əldən alıb,
Qırıb qol yana yana.

Göylüm evi dolub derdə,
Ayaq titrer bəla serdə,
Ölü təkin cəsed yerdə,
Lal olub dil yana yana.

Yalnız qaldım bu başımda,
Yade dönüb sırdaşımda,
Bəla qonan bu başımda,
Ağardı tel yana yana.

Axşam göylüm kedər alır,
Gece seni yade salır,
Səher gözüm yolda qalır,
Usanır yol yana yana.

Dön sevgilim ömür bitir,
Xatirelər gözden itir,
Bax cavanlıq əldən gedir,
Bükülür bəl yana yana.

تک خیالین مننه قالیب
حسرت یامان گونہ سالیب
دای گوجومو الدن آلیب
قیریلیب قول یانا یانا

گۆلۆم اتوی دولوب درده
آیاق تیتیرر بلا سرده
اولو تکین جسد یرده
لال اولوب دیل یانا یانا

یالیز قالدیم بو باشیمندا
یاده دۆنوب سیر داشیم دا
بلا قونان بو باشیمندا
آغاردی تئل یانا یانا

آخشام گۆلۆم کدر آلیر
کجه سنی یاده سالیر
سحر کۆزوم بولما قالیر
اوسانیر یول یانا یانا

دۆن سئوکیلیم عومور بیتیر
خاطیره لر کۆزدن ایبتیر
باخ جاوانلیق الدن گئدیر
بوکولور بئل یانا یانا

Baş çalırım daşdan daşa,
Gönlüm ağlar gedir başa,
Bax gözümə axan yaşa,
Olubdur sel yana yana.

Zay olur əməyim sayım,
Tükənmir havarım hayım,
Sənsiz keçən günüm ayım,
Olacaq el yana yana.

Nazlı dilbər səndən uzaq döşəli,
Gözüm yolda qala qala ağladım,
Gözü yaşlı evin bucaqlarında,
Səni yâda sala, sala ağladım.

Fələk verdi ayrılığı pay mənə,
Matəm tuttu günəş mənə ay mənə,
Xəzan oldu bahar mənə yay mənə,
Könül bağım sola sola ağladım.

Bahar bitti payız oldu gəlmədin,
Bucaqlarda yalqız qaldım bilmədin,
Gözyaşlarım axar oldu silmədin,
Göylümə qan dola dola ağladım.

باش چالیرام داشدان داشا
گونوم آغلار گئدیر باشا
باش گوزومدن آخان یاشا
اولوبدور سئل یانا یانا

زای اولور امه یم سایم
توگبیر هاواریم هایم
سنسیز گمچن گونوم آیم
اولاجاق ایل یانا یانا

نازلی دلبر سندن اوزاق دوشهلی
گوزوم یولدا قالا - قالا آغلادیم
گوزو یاشلی ائوین بوچاقلاریندا
سنی یادا سالا - سالا آغلادیم

فلك وئردی آیریلیغی پای منه
ماتم توتدو گونش منه آی منه
خزان اولدو باهار منه پای منه
گونول باغیم سولا - سولا آغلادیم

بهار بیتدی پاییز اولدو گلمه دین
بوچاقلاردا یالغیز قالدیم بیلمه دین
گوز یاشلاریم آخار اولدو سیلمه دین
گوپلومه قان دولا - دولا آغلادیم

Katibođlu sənsiz oldu pərişan,
Kim bilir ayrılıq dərдинə dərman,
Ev, eşiđim mənə olubdu zindan,
El içində gülə gülə ađladım.

كاتب اوڭلو سانسيز اولدو پريشان
كيم بيلير آيريليق دردينه درمان
او - ائشيكيم منه اولوبدو زندان
اغل ايجينده كوله - كوله آغلاديم

Pərişan günümdə, yaman çağımda,
Könlümü almayan dostu neylərəm,
Gözlərim qarıya tikilən anda,
Qapımı çalmayan dostu neylərəm.

Xəstəlik yatağa tutsaq salanda,
Ürəyim kədərə, gəmə dolanda,
Söhbətin sözünə möhtac olanda,
Yanımda qalmayan dostu neylərəm.

Umudsuz çarəsiz qalan zamanda,
Gözlərim yaşlara dolan zamanda,
Yapraq kimi dərttən solan zamanda,
Mənimlə solmayan dostu neylərəm.

Katiboğlu dərdim bir yaradan dı,
Dost dediğim məni bir yaradandı,
Anladım ki bircə dost, yaradandı,
Yaradan olmayan dostu neylərəm.

پəriشان گونومده ، یامان چاغیمدا
کونلومو آلمایان دوستو نیلیرم؟
گوزلریم قاپییا تیکیلن آندا
قاپییی چالمایان دوستو نیلیرم؟

خسته لیک یاتاغا توتساق سالاندا
اوره بیم کده ره - غمه دولاندا
صحبتین - سۆزونه محتاج اولاندا
یانیمدا قالمایان دوستو نیلیرم؟

اومودسوز چاره سیز قالان زاماندا
گوزلریم یاشلارلا دولان زاماندا
یاپراق کیمی درد ن سولان زاماندا
منیمله سولمایان دوستو نیلیرم؟

کاتب اوغلو "دردیم بیر ، یارا دانندی
!دوست دئدییم منی بیر یارا ، دانندی
آنلادیم کی بیرجه دوست ، یارادانندی
یارادان اولمایان دوستو نیلیرم؟

Səhər vəqti girdim dostun bağına,
Gonca sərxoş, budaq sərxoş, gül sərxoş,
Lalə boyun əyir sabah yelində,
Lalə sərxoş, səba sərxoş, yel sərxoş.

Yar əylənib, badə əldə xoş ha xoş,
Gümüş kəmər, inciə bəldə xoş ha xoş,
Şanə gəzir siyah təldə xoş ha xoş,
Badə sərxoş, şanə sərxoş, tel sərxoş.

Səmalarda qanad çalır durnalar,
Yaşıl sona mavi göldə sulanar,
Göz evində huri kimi dolanır,
Durna sərxoş, sona sərxoş, göl sərxoş.

Katiboğlu, yarə mehman qal ha qal,
Birgün dəyil bir ay dəyil sal ha sal,
Yar söhbəti şəkər dəyil bal ha bal,
Dəhan sərxoş, dodaq sərxoş, dil sərxoş.

سەر وەقی گێردیم دوستون باغینا
غنچا سەرخوش بوداق سەرخوش گول سەرخوش
لالە بویون ەییڕ صاباح یەلیندە
لالە سەرخوش ، صبا سەرخوش ، یەل سەرخوش

یار آیە نیب بادە آلدە خوش ها خوش
گوموش کمر اینجە بئەدە خوش ها خوش
شانە گێڕ سیاه تەلدە خوش ها خوش
بادە سەرخوش ، شانە سەرخوش ، تەل سەرخوش

سەالاردا قاناد چالیر دورنالار
یاشینیل سونا ماوی گۆلە سولانار
گۆز ئۆیندە حوری کچی دولانار
دورنا سەرخوش ، سونا سەرخوش ، گول سەرخوش

کاتب اوغلو یارە مەهان قال ها قال
بیرکون دئیل بیر آی دئیل سال ها سال
یار صۆحبتی شکر دئیل بال ها بال
دەهان سەرخوش ، دوداق سەرخوش ، دیل سەرخوش

Qış günündə həsrət çəktim yaz gələ,
 Bülbül kimi gülə qonaq olam yar,
 Yar əlindən içəm badə, məst olam,
 Şair kimi şirin sözə dolam yar.

Bahar gəldi qışım bitti yar hanı?
 Axşam oldu günəş battı yar hanı?
 Cavan çağım zaya getti yar hanı?
 Nə vaxtacan gözüm yolda qalam yar?

Göylüm içrə dərdlər salıb çal ha çal,
 İnsaf eylə vədə üstə qal ha qal,
 Ayrılıq günləri oldu sal ha sal,
 Qismət olmur məndə kamım alar yar.

Katiboğlu bəsdə bunca intizar,
 Yətər bunca nalə etmə ah-u zar,
 Sanma sözün danan ola vəfadar,
 Məndə gərək səni görən salam yar.

qış günündə həsrət çəktim yaz gələ
 Bülbül kimi gülə qonaq olam yar
 Yar əlindən içəm badə məst olam
 Şair kimi şirin sözə dolam yar

Bahar gəldi qışım bitti yar hanı?
 Axşam oldu günəş battı yar hanı?
 Cavan çağım zaya getti yar hanı?
 Nə vaxtacan gözüm yolda qalam yar?

Göylüm içrə dərdlər salıb çal ha çal
 İnsaf eylə vədə üstə qal ha qal
 Ayrılıq günləri oldu sal ha sal
 Qismət olmur məndə kamım alar yar

Katiboğlu bəsdə bunca intizar
 Yətər bunca nalə etmə ah-u zar
 Sanma sözün danan ola vəfadar
 Məndə gərək səni görən salam yar

Könül həzər eylə eşqin torundan,
Həsərət səni dərde salsa çarə nə?
Demə vurulmuşam qara qaşa, gözə,
Xumar baxış canın alsa çarə nə?

Ağzın açsa şəkər töksə dodaqdan,
Kərəm qılsa busə versə yanaqdan,
Kəmənd olsa qara sacdan saçaqdan,
Yar aşiqi yoldan olsa çarə nə?

Hüsnü, lal eyləsə mənim dilimi,
Nazlı baxıb nazlı tutsa əlimi,
Bəyaz əllər sarsa mənim belimi,
Yazıq könlüm qana dolsa çarə nə?

Katiboğlu qçqar iki dillidən,
Qıya baxan gözdən, qara tellidən,
İndi ki yaş aşib keçdi əllidən,
Ağlar gözü yaşlı qalsa çarə nə?

کونول حذر ائيله عشقین توروندان
حسرت سنی درده سالسا چاره نه؟
دئمە وورولوشام قارا قاش گوزە
خومار باخیش جانین آلسا چاره نه؟

آغزین آچسا شکر تۆکسە دوداقدان
کرم قیلسا بوسه وئرسه یاناقدان
کمند اولسا قارا ساچدان ساچاقدان
یارعاشیقی یولدان اولسا چاره نه؟

حوسنو لال ائيله سه منیم ديلمی
نازلی باخیب نازلی توتسا الیمی
بیاض الیر سارسا منیم بلمی
یازیق کونلوم قانه دولسا چاره نه؟

کاتب اوغلو قاچار ایکی دیلیدین
قییا باخان گوزدن قارا تئلیدین
ایندی کی یاش آشیب کچدی اللیدین
آغلار گوزو باشلی قالسا چاره نه...؟؟

Məni el içində xar edən dostum,
Yaxama dəstə gül taxsa nə fayda,
Bağrıma xəncəri vurandan sonra,
Yaram üstə mərhəm yaxsa nə fayda.

Dostu çöldə yalnız qoyduğu zaman,
Çaqqallar dərisin soyduğu zaman,
Usanıb canından doyduğu zaman,
Özgə kimi durub baxsa nə fayda.

Səxavəttən desə oğru talancı,
Boş yerə gürültü salır yalancı,
Cibi dolu amma gözü dilənci,
Şimşək olub göydə çaxsa nə fayda.

Vəfa bilən yolun ayırmaz eldən,
Dosta dostluq eylər can-u gönüldən,
Varı bol, gözü dar, tutmasa əldən,
Şöhrəti göylərə çıxsa nə fayda.

Elin namusuna göz olmuyanın,
Dosta yanıb könlü köz olmuyanın,
Yoldaşa ürəyi düz olmuyanın,
Dilindən bal şəkər yağsa nə fayda.

Katiboğlu yolun düşəcək gora,
Bu kərvan inanma dayana dura,
İndi yoxla dostu, öləndən sonra,
Gözyaşın sel kimi axsa nə fayda.

منی ائل ایچینده خوار ائدن دوستوم
یاخاما دسته گول تاخسا نه فایدا
باغریما خنجری وورانندان سونرا
یارام اوسته مرهم یاخسا نه فایدا

دوستو چوله یالتیز قویدوغو زامان
چاقتالار دریسین سویدوغو زامان
اوسانیب جانیندان دویدوغو زامان
اوزگه کیمی دوروب باخسا نه فایدا

سغاوتدن دئسه اوغرو تالانچی
بوش یتره گورولتو سالیر یالانچی
جیبی دولو آما گوزو دیلنجی
شیمشک اولوب کویده چاخسا نه فایدا

وفا بیلن یولون آییرماز ائلدن
دوستا دوستلوق ائیلر جان و کونولدن
واری بول گوزو دار توتماسا ائلدن
شهرتی کویله چیخسا نه فایدا

ائلین ناموسونا کوز اولویانین
دوستا یانیب کونلو کوز اولویانین
یولناشا اوره یی دوز اولویانین
دیلیندن بال شکر یاغسا نه فایدا

کاتب اوغلو یولون دوشه چک ، گورا
بو کاروان اینانما دایانا دورا
ایندی یوخلا دوستو اولندن سونرا
گوز یاشین سئل کیمی آخسا نه فایدا

Bəstir daha bunca dərttən yorulдум,
Fələk çərxi doğru dolanmır Allah,
Gəm yükü altında büküldi qəddim,
Bağlı qapım dahi çalınmır Allah.

Hər gün bir çarəsiz dərdə tuş oldum,
Qonça tək solə solə qorudum,
Bir tək yaradana qaldı umudum,
Səndən geyri çarə bulunmur Allah.

Axşam olar genə göylüm darıxar,
Başımdan dumanlar səmayə qalxar,
Dərdlərim evimi başıma yıxar,
Bu viranə evdə qalınmır Allah.

Zara gəldim kötü zaman əlində,
Gizlin sözüm nakəslərin dilində,
Yaman yalqız qaldım mehnət çölündə,
Katiboğlu yadə salınmır Allah.

بسدیر داها بونجا درددن یورولدم
فک چرخى دوغرو دولانمیر الله
غم یوکو آلتیندا بوکولدی قددیم
باغلی قاپیم داهی چالینمیر الله

هر گون بیر چاره سیزدرده توش اولدم
قونچا تکین سولا سولا قورودوم
بیر تک یارادانا قالدی اومودوم
سندن غیری چاره بولونمور الله

آخشام اولار گنه گویلم داربخار
باشچندان دومانلار سهایه قالخار
دردلریم اتوی باشما بیخار
بو ویرانه اتوده قالینمیر الله

زارا کلدم کوتو زمان الینده
کیزلن سوزوم ناکسلین دیلینده
یامان یالتیزقالدیم محنت چؤلونده
کاتب اوغلو یاده سالینمیر الله

Gül goncası gülüb dedi muştuluq,
Bahar gəlir çöllər güllər gülür səndə gül,
Qızıl lalə zinət verir hər yana,
Bağda açan güllər gülür səndə gül.

Jalə qonub qızıl gülə sünbülə,
Bənövşələr boyun əyir bülbülə,
Gözəl kəhlik dağa salıb vəlvələ,
Yağmur yağır sellər gülür səndə gül.

Baxçalardan meyvə gəlir bar gəlir,
Taxçalardan gubar silin yar gəlir,
Sevincindən dünya mənə dar gəlir,
Qalx ayağa ellər gülür səndə gül.

Katiboğlu bayram gəlir yaz gəlir,
Bülbül nəğmə oxur xoş avaz gəlir.
Başda papaq aşiq əldə saz gəlir,
Türkü oxur dillər gülür səndə gül.

اول غنچاسی گولوب دئدی موش تولوق
باهار گلیر چوللر گولور سن ده گول
قیزیل لاله زینت وئیر هر یانا
باغدا آچان گوللر گولور سن ده گول

ژاله قونوب قیزیل گوله سونبوله
بنووشه لر بویون آیر بولبوله
گوزل کھلیک داغا سالیب ولوله
یاغمور یاغیر سئلر گولور سن ده گول

باغچالاردان میوه گلیر بار گلیر
تاختالاردان غوبار سیلین یار گلیر
سئوینجیدن دنیا منه دار گلیر
قالخ آیاغا اتلر گولور سن ده گول

کاتب اوغلو بایرام گلیر یاز گلیر
بولبول نغمه اوخور خوش آواز گلیر
باشدا پاپاق آشیق الهه ساز گلیر
تورکو اوخور دیلر گولور سن ده گول

Gözlərinə çatmır həsrət baxışım,
Gülələr oynayır baxış çatınca,
Oxunmur kədərim ıslaq gözümdən,
Gözümdən yanağa yağış çatınca.

Bitirir baxışın qalan surəyi,
İtirir arada duzu çörəyi,
Çatlayır fələgin paxıl ürəyi,
Gözündən gözümə axış çatınca.

İnan bircə baxış könlümü alar,
Çəktim acılar arxada qalar,
Yaxcını yamanı unutmaq olar,
Könüldən bağış çatınca.

Katiboğlu deyir dayan dur hələ,
Sönmüş atəşində vardı qor hələ,
Yenidən başlamaq dəyil zor hələ,
Gözdəki şimşəktən çaxış çatınca.

کۆزلرینه چاتمیر حسرت باخیشیم
کیله لر اویناییر باخیش چاتینجا
اوخونمور کدریم ایسلاق کۆزومدن
کۆزمدن یاناغا باغیش چاتینجا

بیتیریر باخیشین قالان سورە یی
ایتیریر آرادا دوزو-چورە یی
چاتلاییر فلکین پاخیل اورە یی
کۆزوندن کۆزومە آخیش چاتینجا

اینان بیرجە باخیش کۆنلومو آلا
چکدیییم آجیلار آرخادا قالار
یاخچینی یامانی اونوتماق اولار
کۆنولدن کۆنولە باغیش چاتینجا

کاتب اوغلو دئییر دایان دورهله
سۆنموش آتشینده واردی قورهله
ینیدن باشلاماق دئییل زورهله
کۆزدە کی شیمشکدن چاخیش چاتینجا

Səhər vaxtı badə içdim,
Gəm kədəri selə verdim,
Sərxoş gönlüm şoqa gəldi,
Gizlin sözü ələ verdim.

Gördüm bülbül gəzir çölü,
Həsət həsrət gözlür gözü,
Güldən ayrı o bülbülü,
Çöldən aldım gölə verdim.

Baxdım aşiq əldə sazı,
Canı oxşar xoş avazı,
Könlümdəki gizlin sözü,
Dildən aldım telə verdim.

Katiboğlu sona qaldı,
Göl qurudu sona qaldı,
Xəstə könlüm sına qaldı,
Bütün ömrü yelə verdim.

سەر وختی بادە ایچدیم
غم کدری سئله وئردیم
سرخوش کونلوم شوفا گهلدی
کیزلین سۆزو آله وئردیم

کۆردوم بولبول گزیر چۆلو
حسرت حسرت کۆزولور کولو
کولدن آیری او بولبولو
چۆلین آلدیم گوله وئردیم

باخدیم آشیق الده سازی
جانی اوخشار خوش آوازی
کونلومده کی کیزلین سۆزو
دیلدن آلدیم تله وئردیم

کاتب اوغلو سونا قالدی
کۆل قورودو سونا قالدی
خسته کونلوم سینا قالدی
بوتون عۆمرو یئله وئردیم

Dəli könlüm fələk çərxi dolanır,
Həsərət gönlüm artır sal ba sal olur,
Bir zaman ayılır başım dumandan,
Bir zaman başımda qal ma qal olur.

Bir zaman var əlim dolu, kefim saz,
Bir gün çox tapmıram bir zaman da az,
Bir gönlüm qış olar, bir günümdə yaz,
Dəyişir əhvalım hal ba hal olur.

Bir zaman abidəm, xaliqə bəndə,
Bir zaman cayıram, yolu gedəndə,
Hərdən ki yədima ölüm düşəndə,
Qovzanır qiyamət çal ha şal olur.

Katiboğlu gedir kərvan, dayanmaz,
Arif insan dünya narına yanmaz,
Qocalıq çağından kimsə qaçanmaz,
Yaz ilə zimistan dal ba dal olur.

دلی کونلوم فلک چرخي دولانیر
حسرت کونوم آرتیر سال-با-سال اولور
بیر زامان آیلیر باشیم دومانندان
بیر زامان باشیما قال-ما-قال اولور

بیر زامان وار الیم دولو کفیم ساز
بیر کون چوخ تاپیرام بیر زامان دا آز
بیر کونوم قیش اولار بیر کونوم ده یاز
دیشیر احوالیم حال-با-حال اولور

بیر زامان عایدیم خالیقه بنده
بیر زامان جایرام یولو گئدنده
هردن کی یادیم اولوم دوشنده
قوزانیر قیامت چال-ها-چال اولور

کاتب اوغلو گئدیر کاروان دایانماز
عارف اینسان دنیا نارینا یانماز
قوجالیق چاغیندان کیمسه قاچانماز
یاز ایله زمستان دال-با-دال اولور

Heyranam işinə nəqqaş-ı əzəl,
Nə gözəl çəkibdi qarə gözlərin,
Təbiət nə hacət istərsə edir,
Aləmin dərdinə çarə gözlərin.

Kipriğin mehrabdı, qaşların taqğı,
Gözündə yaranıb cənnətin bağı,
Baxışın şeytani edibdi yağı,
Qoymur səcdə qıyıla yarə gözlərin.

Rəhmə gəlir xumar baxanda şəddad,
Çöldə Məcnun dağda heyrandı Fərhad,
Gahdan olur kafər kimi bir cəllad,
Çəkir aşıqləri darə gözlərin.

Kipriğin çatanda qaşın telinə,
Tutur saqi kimi şərab əlinə,
Katiboğlu alsa adın dilinə,
Yaman salar məni narə gözlərin.

حئیرانام ایشینە قاش ازل
نە کوزل چکییدی قارە کوزلرین
طیبیە نە حاجت ایسترسە اندیر
علمین دردینە چارە کوزلرین

کیپرکیڭ محرابدی قاشلارین طاغی
کوزونده یارایب جنننن باغی
باخیشین شیطانن اندیدی یاغی
قویمور سجدە قیلا یارە کوزلرین

رحمە کلیر خار باخاندا شداد
چولده مجنون داغدا حیراندی فرهاد
گاهدان اولور کافر کی بی جلا
چکیر عاشقلری دارە کوزلرین

کیپرکیڭ چاتاندا قاشین تملینە
توتور ساقی کھی شراب الینە
کاتب اوغلو آلسا آدین دیلینە
یامان سالار منی نارە کوزلرین

Genə həsrət yaxdı məni,
Atəş oldu canə düşdü,
Dərd əlindən yazıq boynum,
Büküldü bir yanə düşdü.

Fələk pozdu pərgarımı,
Dilə saldı əsrarımı,
Aldı məndən dildarımı,
Yandı bağrım qanə düşdü.

Zaman məni dərdə seçdi,
Xəncər vurub belim biçdi,
Özgə bir ah çəkib geçdi,
Dostlarım divanə düşdü.

Katiboğlu gülməz üzüm,
Bunca dərdə necə dözüm,
Yandı cəsəd, söndü közüm,
Ərz-i halim xanə düşdü.

گنه حسرت یاخدی منی
آتش اولمو جانه دوشدو
درد الیندن یازیق بوینوم
بوکولمو بیر یانه دوشدو

فلک پوزدو پرگاریمی
دیله سالی اسراریمی
آلمی مندن دیلداریمی
یاندی باغریم قانه دوشدو

زامان منی درده سئچدی
خنجر ووروب بلم بیچدی
اؤزگه بیر آه چکلب گئچدی
دوستلاریم دیوانه دوشدو

کاتب اوغلو گولمز اوزوم
بونجا درده نجه دوزوم
یاندی جسد سوندو کوزوم
عرض حالیم خانه دوشدو

Gül goncası gülüb dedi muştuluq,
Bahar gəlir çöllər gülür səndə gül,
Qızıl lalə zinət verir hər yana,
Bağda açan güllər gülür səndə gül.

Jalə qonub qızıl gülə sünbülə,
Bənövşələr boyun əyir bülbülə,
Gözəl kəhlik dağa salıb vəlvələ,
Yağmur yağır sellər gülür səndə gül.

Baxçalardan meyvə gəlir, bar gəlir,
Taxçalardan gubar silin yar gəlir,
Sevinctən dünya mənə dar gəlir,
Qalx ayağa ellər gülür səndə gül.

Katiboğlu bayram gəlir yaz gəlir,
Bülbül nəğmə oxur xoş avaz gəlir,
Başda papaq aşiq əldə saz gəlir,
Türkü oxur dillər gülür səndə gül.

کول غنچاسی گولوب دئدی موشتولوق
باهار گلیر چوللر کولور سن ده کول
قیزیل لاله زینت وئریر هر یانا
باغدا آچان کوللر کولور سن ده کول

ژاله قونوب قیزیل گواه سونبوله
بنووشه لر بویون آیر بولبوله
کوزل کھلیک داغا سالیب ولوله
یاغمور یاغیر سئلر کولور سن ده کول

باغچالاردان مئیوه گلیر بار گلیر
تاخچالاردان غوبار سیلین یار گلیر
سئوینجیدن دنیا منه دار گلیر
قالخ آیاغا اتلر کولور سن ده کول

کاتب اوغلو بایرام گلیر یاز گلیر
بولبول نغمه اوخور خوش آواز گلیر
باشدا پاپاق آشیق الهه ساز گلیر
تورکو اوخور دیلر کولور سن ده کول

Könül gözü yaşlı məzlumun ahı,
Məhşər günü uca divana qalsın,
Güldən ayrı qalan qəfəs içində,
Bülbülün naləsi gülşana qalsın.

Həram maldan başa gedən saraylar,
Zalimlər oturan evlər yuvalar,
Zülmə dayaq duran daşdan qalalar,
Yıxılsın divarı viranə qalsın.

Yoxsulun fəryadı yetim duası,
Dərmansız xəstənin gələn şifası,
Oladın acısı qardaş yarası,
Əyyub səbri verən rəhmana qalsın.

Katiboğlu dad bu kötü zamandan,
İmansızdan, böhtan diyən zəbandan,
Günahkâr qocadan, hərzə çavandan,
Şikayətim axir zəmana qalsın.

کۆنول گۆزۈ یاشلی مظلومون آهی
محشر کونو اوجا دیوانا قالسین
گۆلدن آیری قالان قفس ایچینده
بولبولون ناله سی گولشانانا قالسین

حرام مالدان باشا گئدن سارایلار
ظالمیر اوتوران ائولر یووالار
ظولمه دایاق دوران داشدان قالالار
یخیلسین دوواری ویرانا قالسین

یوخسولون فیریادی یتمیم دوغاسی
درمانسیز خسته نین گلن شفاسی
اولادین آجیسی قارداش یاراسی
ایوب صبری وئرن رحمانا قالسین

کاتب اوغلو داد بو کۆتو زامانندان
ایمانسیردان بهتان دین زباندان
کوناهاکار قوجادان هرزه چاوانندان
شکایتم آخیر زامانا قالسین

Bilməm hansı dildə yazım dərdimi,
Gedir əldən bunca cəlalım cahım,
Visal gözlədiğim çağda, zamanda,
Hicran əskərinə mat oldu şahım.

Nədəndi yar məni day yâda salmır,
Olubdur əğyarə tay, yâda salmır,
Qaranlıq gecəni ay yâda salmır,
Nə qusur etmişəm? Nədir günahım?

Axtarır gözlərim adı gələndə,
Ah çəkir nəfəsim yâdı gələndə,
Zəhnimə həsrətin dadı gələndə,
Yandırır canımı fəğanım, ahım.

Katiboğlu könlüm yandı yaxıldı,
Biləmədim bu fələk yaman paxıldı,
Nəştəri bağrımın çarpaz taxıldı,
Nə təbib, nə loqman oldu pənahım.

بيلم هانسی ديله يازيم دردي
گندير الين بونجا جلاليم جاهيم
وصال گوزله ديبيم چاغدا زماندا
هيجران عسكرينه مات اولدو شاهيم

ندندير يار مني داي يادا سالمير
اولوبدور اغياره تاي يادا سالمير
قارائليق گنجه ني آي يادا سالمير
نه قوصور اتميشم؟ ندير گوناھيم؟

آختاير گوزلريم آدي گلنده
آه چكير نفسيم يادي گلنده
ذهنيمه حسرتين دادی گلنده
يانديرير جانمي فغانيم آھيم

کاتب اوغلو کونلوم ياندي ياخيلى
بيلمه ديم بو فلک يامان ياخيلى
نشتري باغريما چارپاز تاخيلى
نه طبيب نه لقمان اولدو پناهيم

Omuzunda sevda, adında yüküm,
Bəxtimə bir dəli qız axtarıram,
Atası ayrılıq, anası nisgil,
Doğulmamış qızdan, iz axtarıram.

Ağlarkən gözləri namələr tökər,
Uyqusu fələyin biləyin bükən,
Astarımı deyib, bezimi sökən,
Dilktən toxunmuş üz axtarıram.

Tikanı budaqdan qopmamış gülün,
Salmasın kimsənin boynuna qolun,
Ayaqları toza boğduran yolun,
Qəhrinə dayanan diz axtarıram.

Solmuş bir demet gül əlində gəzən,
Xiyalın yoluna umudlar düzən,
Şirimdə yazılmış ihamı çözən,
Məni açıqlayan söz axtarıram.

Katiboğlu yoxmu məni dindirən?
Həsərtən anlayan gəmi sındıran,
Köksümdən odlanıb, dili yandıran,
Yanqını söndürən buz axtarıram.

omuzonda sevda adında yüküm
bəxtimə bir dəli qız axtarıram
atası ayrılıq anası nisgil
doğulmamış qızdan iz axtarıram

ağlarkən gözləri namələr tökər
uyqusu fələyin biləyin bükən
astarımı deyib bezimi sökən
dilktən toxunmuş üz axtarıram

tikanı budaqdan qopmamış gülün
salmasın kimsənin boynuna qolun
ayaqları toza boğduran yolun
qəhrinə dayanan diz axtarıram

solmuş bir demet gül əlində gəzən
xiyalın yoluna umudlar düzən
şirimdə yazılmış ihamı çözən
məni açıqlayan söz axtarıram

katiboğlu yoxmu məni dindirən?
həsərtən anlayan gəmi sındıran
köksümdən odlanıb dili yandıran
yanqını söndürən buz axtarıram

Müjdə gəldi bitti qış, əridi qar,
Dağlar, daşlar verir bahar'a səlam,
Sabah yeli gəzir bağı, gülşanı,
Gülşana göndərir Qənarı səlam.

Səlam olsun Azərbaycan elinə,
Şirin sözlü qədim Türkçə dilinə,
Bahar yağmuruna əsən yelinə,
Qonçası açılısın gülzara səlam.

Bəzənsin yurduğun hər bir yanı,
Şəhidlərin yurdu, məkanı,
Sevmişəm bu gözəl eli obanı,
Vəhdədtə bağlanan ilqar'a səlam.

Həsətində çırpınan könlümün gəmi,
Bir bir yaşa dönür, yaşa tökülür,
Səbrim camı daşır, gəm başdan aşır,
Taqətim taq olur dizdən tökülür.

Zaya getti payım arzı diləktən,
Yer salıb xiyalın çıxmır ürəktən,
Heç bir şikayətim yoxdu fələktən,
Baxsan qara bəxtim, üzdən tökülür.

مۇدە گلىنى يېتىدى قېش ارېدى قار
داغلار داشلار وئىرېر بهارا سلام
صاباح يىلى گزىر باغى گولشانى
گولشانا گوندىرېر قنارى سلام

سلام اولسون آذربايجان ائلىنه
شېرىن سۆزلو قديم توركجه دېلىنه
باهار ياغمورونا اسن يىلىنه
قونچاسى آچىلميش گلزارا سلام

بەزەنسېن يوردومون هرېر يانى
شەھىدلەرىن شانلى يوردو مكانى
سەومىشەم بو گۆزل ائلى اوبانى
وحدەتە باغلانان ايلقارا سلام

هەسەتتەندە چىرىپىنان كۆنلومون غەمى
بىر بىر ياشا دۇنور گۆزدن تۆكۈلۈر
صەبرىم جامى داشىر غەم باشدان آشىر
طاقەتىم طاق اولور دىزدن تۆكۈلۈر

زايانگەتتىدى پايىم آرزى-دېلەكەدن
يەر سالىب خىيالىن چىخمىر اورەكەدن
هەچ بىر شىكايەتىم يوخدو فەلەكەدن
باخسان قارا بختىم اوزدن تۆكۈلۈر

Visalin həsrəti, düşübdür cana,
Ayrılıq nə bitir, nə yetir sana,
Hansı dildə deyim vəfasız qana?
Könlümdə ki həsrət, sözdən tükülür.

Katiboğlu hələ çəkir intizar,
Məhnətin, könlümü edib tar mar,
Firqətin oduna yandım ay havar,
Küllərim qızarmış közdən tökülür.

وصالین حسرتی دوشویدور جانا
آیریلیق نه بیئیر، نه یئیر سانا
هانسی دیله دئییم وفاسیز قانا
کونلومده کی حسرت سۆزدن تۆکولور

کاتب اوغلو هله چکیر انتظار
مھنتین کونلومو اتدیب تار مار
فیرقتین اودونا یاندیم آی هوار
کوللریم قیزارمیش کوزدن تۆکولور

Məzlumu ağıladan zalim insanı,
Gözündən yaşları axanda gördüm,
Nanecib insanı məğrur adamaı,
Məzarın toprağı sıxında gördüm.

Ara qatıb, fəsad toxmun əkəni,
Məğrurlanıb xəlqin eybin sökəni,
Yrtimin malından saray tikəni,
Qurduğunu fələk yıxanda gördüm.

Nəfsinə uyanı, yoldan cayanı,
Minnət ilə yerə qədəm qoyanı,
Özünü elindən üstün sayanı,
Cəsədi məzarda qoxanda gördüm.

Katiboğlu sözüm üzməsin səni,
Qohumdan seley-i rəhim kəsəni,
Özündən zəyifə coşub əsəni,
Əcəl başı üstə şaxanda gördüm.

مظلومو آغلادان ظالم انسانی
گۆزوندن یاشلاری آخاندا گوردوم
نانجیب انسانی مغرور آدامی
مزارین توپراغی سیخاندا گوردوم

آرا قاتیب فساد توخون آکی
مغرور لانیب خلقتین عیبین سۆکی
یقتیمین مالیندان سارای تیکی
قوردوغونو فلك ییخاندا گوردوم

نفسینه اویانی یولدان جایانی
منت ایله پیره قدم قویانی
اؤزونو اکلیندن اوستون سایانی
جسدی مزاردا قوخاندا گوردوم

کاتب اوغلو سۆزوم اوزمه سین سنی
قوهومدان صله پی رحی کسنی
اؤزوندن ضعیفه جوشوب اسنی
اجل باشی اوسته شاخاندا گوردوم

Ağlayan gözümə bir baxmadı yar,
Başın alıb bilməm hayâna getti,
Ayrılıq dәмində, hicran günündә,
Fәryadım, fәğanım hər yana getti.

Gedişi yәqindir, dönüşi güman,
Qarlı dağlar kimi başımda duman,
Günü gündән oldu әhvalım yaman,
Mәni әsir etti hicrana getti.

Evim çöllәр oldu mәskәnim dağlar,
Qara telin yerin tutubdi ağlar,
Günüm axşam oldu, qәрәldi çağlar,
Cәvan ömrüm necә ziyane getti.

Katiboğlu hansı gedән dönübdür?
Hәsrәt yaxan hansı atәş sönübdür?
Könlümün bağına bayquş qonubdur,
Bülbül uçub, başqa gülşana getti.

آغلایان گۆزومە بیر باخمادی یار
باشین آلیب بیللم هایانه گتدی
آیریلیق دمینده هیجران گونونده
فریادیم فغانیم هر یانه گتدی

گتدیشی یقیندیر دونوشو گومان
قارلی داغلار کیمی باشمدا دومان
گونوگوندن اولدو احوالم یامان
منی اسیر ائتدی هیجرانه گتدی

اتویم چؤلر اولدو مسکنیم داغلار
قاره تلین یترین توتوبدی آغلار
گونوم آخشام اولدو قرلنی چاغلار
جوان عومروم نتیجه زیانه گتدی

کاتب اوغلو هانسی گندن دؤنوبدور ؟
حسرت یاخان هانسی آتش سؤنوبدور ؟
کونلومون باغینا بايقوش قونوبدور
بولبول اوچوب باشقا گولشانه گتدی

İstərəm yurdunda xoş bahar ola,
Sevməm viranəni, çölü neynirəm,
Bülbül kimi tazə gülə aşıqam,
Gülşanda saralmış gülü neynirəm.

“Xun” deməm damarda dolanan qana,
Yeməm o çörəyi bənzəsə “nana”,
Xoşum var saçımda darax dolana,
“Şanə” dəymiş “siyah” teli neynirəm.

Qurban olum yurdum Azərbaycanca,
Bir tək sözüm var cümlə cəhana,
Hər kəs gerek ana dilin xoş qana,
Dilini qanmayan eli neynirəm.

Katiboğlu şirin Türki dilim var,
Öz dilinə arxa duran elim var,
Sinədə sözüm var sazda telim var,
Söz söhbətə özgə dili neynirəm.

ایسته رم بوردومدا خوش باهار اول
سوم ویرانه نی چولو نینیرم
بولبول کی تازه گوله عاشقم
گولشاندا سارالمیش گولو نینیرم

(خون)دئم داماردا دولانان قانا
بم او چوره بی بنزه سه (نانا)
خوشوم وار ساچمدا داراخ دولانا
(شانه)دئیمیش (سیاه)تلی نینیرم

قوربان اولوم بوردوم آذربایجانا
بیرتک سوزوم وار جومله جهانا
هرکس کرک آنا دیلین خوش قانا
دیلینی قانمایان ائلی نینیرم

کاتب اوغلو شیرین تورکی ديلم وار
اوز ديلينه آرخا دوران ائلم وار
سينه ده سوزوم وار سازدا تيلم وار
سوز صوحته اوزگه ديلي نینیرم

Bu dünyada hər tür insan görmüşəm,
Kimi yaxcı, kimi yamana bənzər,
Kimi gördüm əsir olmuş Şeytana,
Kimi gördüm Ehl-i rizvana bənzər.

Birin gördüm yaxcılıqdan anlamaz,
Cahil gördüm gizlin sözün saxlamaz,
Yoxsul gördüm varlıları yaxlamaz,
Qənaət mülkündə sultana bənzər.

Âlim gördüm əldə Quran, gözi ac,
Gördüm dua yazan duaya muhtaç,
İgit gördüm qaşın alıb, uzun saç,
Bazarda dolanan nisvana bənzər.

Katiboğlu qorxma danış sözün de,
Əqlə gələn sözü ayır, düzün de,
Doğru sözün doxsan dəyil, yüzün de,
Həq danışan, şîr-e yəzdana bənzər.

بو دنیادا هر طور انسان کورموشم
کیمی یاخچی کیمی یامانا بئزر
کیمی کوردوم اسیر اولوش شیطانا
کیمی کوردوم اهل-ی رضوانا بئزر

بیرین کوردوم یاخچیلیقدان آتلاماز
جاهیل کوردوم کیزلین سوزون ساخلاماز
یوخسول کوردوم وارلیلاری یاغلاماز
قناعت مولکوندە سولطانا بئزر

عالیم کوردوم آله قرآن کوزی آج
کوردوم دوعا یازان دوعایا مؤحتاج
ایکیت کوردوم قاشین آلیب اوزون ساج
بازاردا دولانان نسوانا بئزر

کاتب اوغلو قورخما دانیش سوزون دئ
عقله کلن سوزو آیر دوزون دئ
دوغرو سوزون دوخسان دئیل یوزون دئ
حق دانیشان شیر یزدانه بئزر

Könül zaman çərxi tərsə dolansa,
Alçaqlar ucalar, igid xar olar,
Bilinməsə gözəl, çirkin qiyməti,
Qara qarqa əndəlibə yar olar.

İndi dovran dönüb alaçaq ucalar,
Tülkülər bəy olub aslan qocalır,
Ev nökrəri ağalardan bac alır,
Gö evində işiq günüm tar olar.

Nəcabət köhnəlib, insanlıq bitib,
Səxilər gizlənilib, səxavət itib,
Mərdlərin meydanı namərdə yetib,
Qorxaq meydan görsə, yəqin har olar.

Katiboğlu danış sözü qalmasın,
Söz ürəktə qalıb vərəm olmasın,
Mən deyirəm nahəq çıraq yanmasın,
Yansa getsin dünya mənə dar olar.

کونول زمان چرخي ترسه دولانسا
آلچاقلار اوچالار ایگید خوار اولار
بیلیمه سه گوزل چیرکین قیمتی
قارا قارغا ەندلیبه یار اولار

ایندی دوران دونوب آچاق اوچالیر
تولکولر بی اولوب اسلان قوجالیر
ئو نۆکری آغالاردان باج آلیر
گوز ائوینده ایشق گونوم تار اولار

نجابت کوهنه لیب انسانلیق بیتیب
سخلیر گیزلینیب سخاوت ایتیب
مردلرین میدان نامرده یعتیب
قورخاق میدان کورسه یقین هار اولار

کاتب اوغلو دانیش سوزون قالماسین
سوز اؤرکه قالیب ورم اولماسین
من دئییرم ناحق چیراق یانماسین
یانسا گئیش دنیا منه دار اولار

Başımın bəlası, canımın içi,
Adın olub dildə tək sözüm ay qız,
Mənə qismət yazıb yaradan,
Necə bu yazını mən pozum ay qız.

Baharım sən oldun yazım da sənsən,
Pay aldığım çoxum, azım da sənsən,
Aşiq kimin əldə sazım da sənsən,
Ağzımdaki dadım, həm duzum ay qız.

Səndən aldım gündüz ışıq payımı,
Gecə ulduzumu göydə ayımı,
Sən vermədin zaya mənim sayımı,
Sənə qurban ollam mən özüm ay qız.

Katiboğlu çəkəbilməz hicranı,
Sənsiz neylir dahı bağı gülşanı,
Qalmadı həsrətə tab-i təvanı,
Sən gedərsən necə mən dözüüm ay qız.

باشمىن بىلاسى جانىمىن ايجى
آدين اولوب ديله تک سۆزوم آي قيز
منه قيسمت سنى يازيب يارادان
نجه بو يازنى من پوزوم آي قيز

باھاريم سن اولسون يازيم دا سنسن
پاي آلدينيم چوخوم آزيم دا سنسن
آشيق کيمن اله سازيم دا سنسن
آغزيمداکي داديم هم دوزوم آي قيز

سندن آلديم گوندوز ايشيق پايي
کچه اولدوزومو کؤيده آيي
سن وئرمه دين زايا منم سايي
سنه قوربان اوللام من اوزوم آي قيز

کاتب اولغو چکه بيلمز هيجرانى
سنسيز نيلير داهي باغي گولشانى
قالماي حسرته تاي - توانى
سن گدرسن نجه من دوزوم آي قيز

Dəli göylüm hərzə sözdən qaç ha qaç,
Sözdə gərək şəkər ola duz ola,
Yalan söhbət fayda verməz kimsəyə,
Dildə gərək doğru ola düz ola.

Yalan, oxdur! Çıxsax yaydan qayıtmaz,
Zati bəd yalancı ölsə dəyişməz,
Yüz yalan bir doğru sözü əritməz,
Başdan ayaq atəş ola köz ola.

İlan əyri getməz öz yuvasına,
Yalancı dəğəldir öz balasına,
Kəzzab gərək düşə öz bəlasına,
Onda gərək tufan ola toz ola.

Katiboğlu düşman olar yalana,
Görüm fələk çərxi doğru dolana,
Sözün denən eşqin dilin qanana,
Yar yanında söhbət ola söz ola.

دلی کویلوم هرزه سوزدن قاچ ها قاچ
سۆزده کرک شکر اولا دوز اولا
يالان صؤجبت فايذا وئرمز کيمسه يه
ديهله کرک دوغرو اولا دوز اولا

يالان اوخدور! چيخسا يايان قاييتماز
ذاق بد يالانچي، اولسه ديشمز
يوز يالان بير دوغرو سؤزو اريشز
باشادان آياق آتس اولا کوز اولا

ايلان آيري گيمت اوز يواسينا
يالانچي دغلهير اوز بالاسينا
کتاب کرک دوشه اوز بلاسينا
اوندا کرک طوفان اولا توز اولا

کاتيب اوغلو دوشمان اولار يالانا
کوروم فلک چرخي دوغرو دولانا
سؤزون دئن عشقين ديلين قانانا
يار يانيندا صؤجبت اولا سوز اولا

Bilmərəm başımın nə qəzası var?
 Hər neynərəm üzüm gülməz bu günlər,
 Nə dodaq tərənir, nə dil dolanır,
 Əlim, gözyaşımı silmir bu günlər.

Ölü kimi qaldım sağlar içində,
 Günüm battı qara çağlar içində,
 Yavan çörək kimi yağlar içində,
 Kimsə çəktiyimi bilmir bu günlər.

Günah mənədir yazıb siləndə,
 Neçə il ağladır bir gün güləndə,
 Gözün yumur fələk dərdi böləndə,
 İnsaf iylə derdi bölmür bu günlər.

Katiboğlu bəla düşdü payıma,
 Şaxta gəldi baharıma yayıma,
 Yaman gündə kimsə gəlməz hayıma,
 Qara gecəm sabah olmur bu günlər.

بیلیرم باشیم نە قەزاسی وار ؟
 هر نئینیرم اوزوم گولور بوگونلر
 نه دوداق تریپیر نه دیل دولانیر
 الیم گوز یاشیمی سیلمیر بوگونلر

اولو کیمی قالدیم ساغلار ایچینده
 کونوم باتدی قارا چاغلار ایچینده
 یوان چوره ک کیمی یاغلار ایچینده
 کیمسه چکتییی بیلیر بوگونلر

کناه منده دیر یا یازیب سیلنده . ؟
 نچه ایل آغلادیر بیرکون گولنده
 کوزون یومور فلک دردی بولنده
 انصاف ایله دردی بولور بوگونلر

کاتب اوغلو بلا دوشدی پاییا
 شاختا گلبی باهارما پاییا
 یامان گونده کیمسه کلمز هاییا
 قارا کیم صاباح اولور بوگونلر

Alırım başımı qaçam bu eldən,
 Yâd ellərə çatam, dönəm dönməyim,
 Bükən daha eşqin kitabın atam,
 Başı qala qatam, dönəm dönməyim.

Alsalar canımı çəksələr dara,
 Könül verməm dahi sən kimi yara,
 Gedirəm dərdimə eyliyim çara,
 Səni gözdən atam, dönəm dönməyim.

Heç axtyarma məni yorma sən özün,
 Tutmadın ilqarın verdiyin sözün,
 Gedirəm arxamda qalsada gözün,
 Günəş kimi batam dönəm dönməyim.

Katiboğlu eldən uzaq qalsa da,
 Həsət məni yaman günə salsa da,
 Gurbət eldə mənə məzar olsa da,
 Girib orada yatam dönəm dönməyim.

Alırım başımı qaçam bu eldən
 Yâd ellərə çatam dönəm dönməyim
 Bükən daha eşqin kitabın atam
 Başı qala qatam , dönəm dönməyim

Alsalar canımı çəksələr dara
 Könül verməm dahi sən kimi yara
 Gedirəm dərdimə eyliyim çara
 Səni gözdən atam dönəm dönməyim

Heç axtyarma məni yorma sən özün
 Tutmadın ilqarın verdiyin sözün
 Gedirəm arxamda qalsada gözün
 Günəş kimi batam dönəm dönməyim

Katiboğlu eldən uzaq qalsada
 Həsət məni yaman günə salsa da
 Gurbət eldə mənə məzar olsa da
 Girib orada yatam dönəm dönməyim

Yandırsan canımı narə gərək yox,
Dərdləri göylümə qalasan yetər,
Dara çəksən mənə tənab istəməz,
Saçların boynuma dolasan yetər.

Çağırma cəlladı canımı alsın,
Qoy sənənin vuqarın yerində qalsın,
Nə hacət var əcəl qarımı çalsın?
Hesrətin canıma salasan yetər.

Yükləmə belimə hicran vəbalın,
Mənə qismət dəyil görəm vüsalın,
Könlümdə bəslənmiş eşqin nəhalin,
Əl atıb butaqın yolasan yetər.

Katiboğlu yarə layiq dəyilmiş,
Boş yerə qaməti beli əyilmiş,
Dedim fələk, mənə pay nə yazılmış?
Dedi dəstan olasan yetər.

یاندیرسان جانمی نارە گەرک یوخ
دردلری گویلومه قالاسان یتر
دارا چکسن منی طناب ایسته مز
ساچلارین بوینوما دولاسان یتر

چاغیرما جلادی جانمی آلسین
قوی سنین ووقارین یترینده قالسین
نە حاجت وار اجل قانیی چالسین؟
حسرتین جانمه سالاسان یتر

یوکلە مه بئلمه هيجران وبالین
منه قیسمت دئیل گوره م ووصالین
کونلومده بسلتمیش عشقین نهالین
ال آتیب بوتاقین یولاسان یتر

کاتب اوغلو یاره لایق دئیلمیش
بوش یتره قامتی بئلی آییلمیش
دندیم فلک منه پای نه یازیلیمیش؟
دندی دیلده دستان اولاسان یتر

Yazıq xiyal quşum qaldı qəfəsdə,
Dar yerdə bəs darıxmasın neyləsin,
Bir igidə meydan olsa savaşar,
Bağlı qalsa yorulmasın neyləsin.

Vətən namus olar qiymət bilənə,
Namusun uğrına canın verənə,
Vətəni tapşırırsan alçaq birinə,
Gözəl vətən ağlamasın neyləsin.

İnsanlar qalmasın vətəndən paysız,
Ağaçlar topraqdan dənizdə çaysız,
İllərimiz bütün qış olsa yaysız,
Vətən bağı saralmasın neyləsin.

“Çenlibeldə” Köroğlular qalmıya,
Babək ölsə Səttarxanlar qalmıya,
Dədəkatib, Şəriyarlar qalmıya,
Katiboğlu qocalmasın neyləsin.

يازیق خيال قوشوم قالدى قفسده
دار يئرده بس دارىخماسين نئيله سين
بیر ايگيده ميدان اولسا ساواشار
باغلی قالسا يورولماسين نئيله سين

وطن ناموس اولار قيمت بيلئنه
ناموسون اوغرونا جانين وئرنه
وطنى تاپشيريئسان آلچاق بيرينه
گؤزل وطن آغلاماسين نئيله سين

انسانلار قالماسين وطندن پايسيز
آغاجلار توپراقدان دنيزده چايسيز
ايللريئميز بوتون قيش اولسا يايسيز
وطن باغى سارالماسين نئيله سين

چئلى بئله كوراوغولار قالميا
بابك اوله ستار خانلار قالميا
دده كاتيب شهر يارلار قالميا
كاتب اوغلو قوجالماسين نئيله سين

Həsərəndə çırpınan könlümün gəmi,
Bir bir yaşa dönür gözdən tökülür,
Səbrim camı daür gəm başdan aşır,
Taqrətim taq olur dizdən tökülür.

Zaya getti payım arzı diləktən,
Yer salıb xiyalın çıxmır ürəktən,
Heç bir şikayətim yoxdu fələktən,
Baxsan qara bəxtim üzdən tökülür.

Visalın həsrəti düşübdür cana,
Ayrılıq nə bitir, nə yetir sana,
Hansı dildə deyim vəfasız qana,
Könlümdəki həsrət sözdən tökülür.

Katiboğlu hələ çəkir intizar,
Məhnətin könlümü edib tar-ü mar,
Fürqətin oduna yandım ay havar,
Küllərim qızarmış gözdən tökülür.

حسرتکندە چرینان کۆنلومون غمی
بیر بیر یاشا دۆنور کۆزدن تۆکولور
صبریم جامی داشیر غم باشدان آشیر
طاقتم طاق اولور دیزدن تۆکولور

زایا گتندی پایم آرزوی-دیلکدن
یئر سالیب خیالین چیخمیر اورکدن
هیچ بیر شیکایتم یوخدو فələکدن
باخسان قارا بختیم اوزدن تۆکولور

وصالین حسرتی دوشوبدور جانا
آیریلیق نه بیتیر، نه yetir سانا
هانسی دیله دئیم وفاسیز قانا
کۆنلومده کی حسرت سۆزدن تۆکولور

کاتب اوغلو هله چکیر انتظار
مھنتین کۆنلومو اندیب تارمار
فرقتین اودونا یاندم آی هاوار
کۆللریم قیزارمیش کۆزدن تۆکولور

Könül arif dostu ucuz satma,
Anlayn dostların qiyməti çoxdur,
Arif insan cahillərə yar olmaz,
Qanmıyan yoldaşın mehnəti çoxdur.

Dost vardır çörəkti gündə lazımdır,
Dost vardır davadır ildə lazımdır,
Dost vardır söz kimi dildə lazımdır,
Hər biri yerində hörməti çoxdur.

Dost vardır yoldaşdı ömür boyunca,
Bir var qardaşdır pulun olunca,
Biri hərzə baxar namus görünə,
Od alıb yananda həsrəti çoxdu.

Katiboğlu yola çıxsan gül ha gül,
Mər oğlana güvən danış gül ha gül,
Yaxcı dostlar sanki əldə gəl ha gəl,
Sanmaki dostluğun fürsəti çoxdur.

کۆنول عارف دوستو اوجوزا ساتما
آنلایان دوستلارین قیمتی چوخدور
عارف اینسان جاهیللره یار اولماز
قائیمان یولداشین محنتی چوخدور

دوست واردیر چۆرکی گونده لازیمدیر
دوست واردیر دوادیر ایله لازیمدیر
دوست واردیر سۆز کی دیله لازیمدیر
هر بیر یئرینده حۆرمتی چوخدور

دوست واردیر یولداشدی عۆمور بویونجا
بیری وار قارداشدیر پولون اولونجا
بیری هرزه باخار ناموس کۆرونجه
اود آلیب یاناندا حسرتی چوخدور

کاتب اوغلو یولا چیخسان گول ها گول
مرد اوغلانا گوون دانیس گول ها گول
یاخچی دوستلار سانکی اله کل ها کل
سانماکی دوستلوقون فرصتی چوخدور

Dəyil Ki

Bükülmüş belimlə titrəyən əlim,
Ağlarmış saçlarım yaşdan dəyil ki,
Töktüyüm gözyaşı qusduğum qanlar,
İçdiyim zəhərli aşdan dəyilki.

Çəktikim bu mehnət düşdüyüm hicran,
Rəngimi saraldan zamansız xəzan,
Başımdan üzümə axdığı buqan,
Özgənin vurduğu daşdan dəyilki.

Yaman acı olur həsrətin sözü,
Sönməz yandırdığı atəşi közü,
Ayrılıq kör etsə ağlayan gözü,
Kipriğin telindən qaşdan dəyilki.

Katiboğlu kim nə bilir nə çəktim?
Nə şora topraqa nə danə əktim,
Vəfasız əlindən bir badə içdim,
Günah könüldəndi başdan dəyil ki.

دیل کی

بوکولوش بئلمله تیتره بن الیم
آغارمیش ساچلاریم یاşدان دئیل کی
توکویوم گۆز یاشی قوسدوغوم قانلار
ایچدییم زهیرلی آشدان دئیل کی

چکدییم بو محنت دوشدیوم هیجران
رنگیمی سارالان زامانسیز خزان
باشیمدان اوزومه آخدیغی بو قان
اوزگه نین ووردوغو داشدان دئیل کی

یامان آجی اولور حسرتین سۆز
سۆنمز یاندیردیغی آتشی کۆز
آیریلیق کور اتسه آغلایان کۆز
کیپرکین تملیندن قاشدان دئیل کی

کاتب اوغلو کیم نه بیلیر نه چکدیم؟
نه شورا تور یاقدا نه دانه اکدیم
وفا سیز الیندن بیر باده ایچدیم
گناه کونولندنی باشدان دئیل کی

Hara Gedirsən

Əl üzüb dünyadan gözlərin yumdun,
Bizi dərdə salıb hara gedirsən?
Gözyaşım arxanda sel olub axır,
Dərd halimi qatıb hara gedirsən?

Sən Allah sevgilim tərک etmə bizi,
Silinməsin eşqin könlümdən izi,
Vrdığın əməyi çörəyi duzu,
Bir kənara atıb hara gedirsən?

Gettiğin o yoldan kimsə dönməyib,
Loqman da ölümə çarə bilməyib,
Ayrılıq yandıran atəş sönməyib,
Canım nara yanıb hara gedirsən?

Katiboğlu sənsiz ağladı dindi,
Yaman yerdə belim büküldü sındı,
Bərabər yaşadıq bu ömrü indi,
Mənsiz başın alıb hara gedirsən?

ھارا گئدیرسەن

آل اوزوب دونیادان گۆزلرین یومدون
بیزی درده سالیب ھارا گئدیرسەن؟
گۆز یاشیم آرخاندا سئل اولوب آخیر
درد حالیمی قاتیب ھارا گئدیرسەن؟

سەن آلاھ سئوگیلیم تەرک ائدیمە بیزی
سیلینمە سین عشقین کۆنلۆمدن ایزی
وئردییین امە یی چۆرە یی دوزو
بیر کئارا آتیب ھارا گئدیرسەن؟

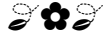

گئتدییین او یولانان کیمسە دۆئمە ییب
لوگمان "دا اولومە چارە بیلیمە ییب"
آیریلیق یاندیران آتیش سۆئمە ییب
جانیم نارا یانیب ھارا گئدیرسەن؟

کاتیب اوغلو سەنسیز آغلادی دیندی
یامان یئردە بئلم بو کۆلۆ سیندی
بەرابەر یاشادیق بو عۆمرو ایندی
مەنسیز باشین آلیب ھارا گئدیرسەن؟

Harda gözəllikdən söhbət olanda,
Dilə gəlir adı-sanı Urmunun,
Söz döşəsə tarixdən, qızıl geyrəttən,
Vardır bolu, şovkət-şanı Urmunun.

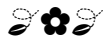
Geyrətli milləti, o şirin dili,
Bakirilər yurdu, şəhidlər eli,
Yerə düşüb xainin düşmanın beli,
Savaşanda Kazımxanı Urmunun.

Qasımxan, Əsgərhan, əfşar soyundan,
Tarixdə Urmuya iki qəhrəman,
Həsəni tək indi böyük bir aslan,
Qoymaz yerdə gəlsin yanı Urmunun.

Ariflər məskəni, irfan ocağı,
İman xanəsidir, dinin dayağı,
Dədə Katib yurdu şeirin bulağı,
Elmə sirab olar canı Urmunun.

Göl üstündən gedər Yeddi Dermana,
Qoyun Körpüsündən Bəndə, Seyrana,
Balıvu dərvazası, yadigâr qala,
Bunlarda dolanar qanı Urmunun.

Harda gözəllikdən söhbət olanda
Dilə gəlir adı-sanı Urmunun
Söz döşəsə tarixdən, qızıl geyrəttən
Vardır bolu, şovkət-şanı Urmunun

Geyrətli milləti, o şirin dili,
Bakirilər yurdu, şəhidlər eli,
Yerə düşüb xainin düşmanın beli,
Savaşanda Kazımxanı Urmunun.

Qasımxan, Əsgərhan, əfşar soyundan,
Tarixdə Urmuya iki qəhrəman,
Həsəni tək indi böyük bir aslan,
Qoymaz yerdə gəlsin yanı Urmunun.

Ariflər məskəni, irfan ocağı,
İman xanəsidir, dinin dayağı,
Dədə Katib yurdu şeirin bulağı,
Elmə sirab olar canı Urmunun.

Göl üstündən gedər Yeddi Dermana,
Qoyun Körpüsündən Bəndə, Seyrana,
Balıvu dərvazası, yadigâr qala,
Bunlarda dolanar qanı Urmunun.

Gəlin biz bir olaq verək əl-ələ,
Elin gücü dönər qızğın gue selə,
Gərək əmək verək vətənə, elə,
Qoy işıqlansın hər danı Urmunun.

Suyu axan Şehər çayı n eşvəsi,
Yaşıl təbiəttən bollu hissəsi,
Katiboğlu deyir sözün qıssası,
Gözəllikdə vardırkanı Urmunun.

کلین بیز، بیر اولاق وئرک ال-الە
ائین کوجو دونر قیزغین کور سئله
کرک امک وئرک وطنه ائله
قوی ایشیقلاسنین هر دانی اورمونون

سوئو آخان "شهر چایی" ن عشوه-سی
یاشیل طبیعتدن بوللو حصه-سی
کاتب اوغلو "دئیر، سۆزون قیسسası
کۆزلیکده واردیر کانی اورمونون

Düşməsin

Bir diləğim vardır səndən ay Allah,
Yetimin gözləri sulu düşməsin,
Geyrətli acından ölsədə ölsün,
Minnətli sofraya yolu düşməsin.

Mərdin sırrını salma elin dilinə,
Məhnəti yükləmə yoxsul belinə,
Şəyyadın toruna zalim əlinə,
Allahın çarəsiz qulu düşməsin.

Dağlasa könlünü həsrət dağlasın,
Ağlasa mehnəttən qoyun ağlasın,
Bağlasa gözlərin bəxtin bağlasın,
Boynuna çirkinin qulu düşməsin.

Gəzdirmə sən bağda, çöldə, çəməndə,
Tutsaq etsən qarda, dumanda, çəndə,
İgidi yandırsan yandır vətəndə,
Yâdlar ocağında külü düşməsin.

Katiboğlu gözü nəm olsa olsun,
Fələgin baxışı kəm olsa olsun,
Canlı canlı qurda yem olsa olsun,
Kaftarın dişinə ölü düşməsin.

دوشمه سين

بیردیگیم واردیر سنندن آی الله
یتیمین گوزلری سولو دوشمه سین
غیرتلی آجیندان اولسه ده اولسون
منتتلی سو فرایا یولو دوشمه سین

مردین سیرین سالما ائلین دلیینه
محتی یوکه مه یوخسول بتلینه
شیادین تورونا ظالم الینه
اللهین چاره سیز قولو دوشمه سین

داغلاسا کونلونو حسرت داغلا سین
آغلاسا محنتدن قویون آغلا سین
باغلاسا گوزلین بختین باغلا سین
بوینونا چیرکین قولو دوشمه سین

گردیره سن باغدا چوله چیمده
توتساق اتسن قاردا دوماندا چنده
ایکینی یاندیرسان یاندیر وطنده
یادلار اوجاغینا کولو دوشمه سین

کاتب اوغلو گوزو نم اولسا اولسون
فلکین باخیشی کم اولسا اولسون
جانلی جانلی قوردا یم اولسا اولسون
کافتارین دیشینه اولو دوشمه سین

Baxışım yalvarır sənə qal deyir,
Gətmə ey can, sənə can qurban ola,
Gecəm bitməz, günüm günə bənzəməz,
Gözlərimdən günəş, ay pinhan ola.

Səbrimi bitirmə sən bilə bilə,
Ayrılıq sözünü gətirmə dilə,
Hicranın ayını döndərmə ilə,
Qpyma bahar çağım qar boran ola.

Döldurma könlümü gəmə kedərə,
Cəvanlıq çağını vermə hədəərə,
Sevdamı tapşırma qəza, qədərə,
Rəva qılma halim pərişan ola.

Katiboğlu sənsiz hali xoş dəyil,
Qara gecəm işıq günə tuş dəyil,
Gəl barışaq hələ könlüm boş dəyil,
Qoyma könlüm içi dolu qan ola.

باخیشیم یالواریر سنه قال دئییر
کتمه ای جان سنه جان قوربان اولا
کجه م بیتیز کونوم کونه بنزه مز
کوزلریمدن کونش آی پنهان اولا

صبری بیتیرمه سن بيله بيله
آیریلیق سؤزونو کتیرمه دیله
هیجرانین آینی دؤندیرمه ایله
قویما باهار چاغیم قار بوران اولا

دولورما کونلومو غمه کدره
جوانلیق چاغینی وئرمه هدره
سعودامی تاپشیرما قضا قدره
روا قیلما حالیم پریشان اولا

کاتب اوغلو سنسبز حالی خوش دئییل
قارا کجه م ایشیق کونه توش دئییل
کل باریشاق هله کونلوم بوش دئییل
قویما کونلوم ایچی دولو قان اولا

Yalan Sevgi

Qoy burada bitsin bu yalan sevgi,
Yalan bağı bara yetirməzimiş,
Su ilə atəşi salma yan-yana,
Yansağ həsrət bərə bitirməziymiş.

Nə məndə camal var, nə səndə camal,
İnanma bu sevgi xiyaldır, xiyal,
Başa yetməz bu iş mahaldır, mahal,
Yalan sevgi, visal gətirməziymiş.

Mən bir daş misali, sənə bir qaya,
Vermə cavan çağın boş yerə zaya,
Geçsədə günlərin, dönsədə aya,
Hicran izin aylar itirməziymiş.

Eşq könül işidir, güvənmə qula,
Qoyma gözyaşıyla badələr dola,
Qoşulma karvana düşmə bu yola,
Bu karvan mənzilə götürməziymiş.

Katiboğlu umud verməyib sənə,
Quş kimi aldanma uzaqdan dənə,
Tutsaq olsan qara dumana, çənə,
Çırpınsanda, səni ötürməziymiş.

yalan sevgi

قوی بورادا بیتسین بویالان سئوگی
yalan bağı bara yetirməzimiş
سو ایله آتشی سالما یان یانا
یانساغ حسرت بره بیتیرمز ایمیش

نه مندە جامال وار نه سنده کامال
اینانما بو سئوگی خیالدير خیال
باشا یتمز بو ایش محالدير محال
yalan sevgi, visal gətirməziymiş

من بیر داش مثالی سئسه بیر قایا
وئرمه جاون چاغین بوش یتره زایا
کچسه ده کونلرین دونسه ده آیا
هجران اینین آیلار اینیرمز ایمیش

عشق کونول ایشیدیر کوئمه قولاً
قوما کوز یاشیلا باده لر دولا
قوشولما کاروانا دوشمه بو یولا
بو کاروان منزله کؤتورمز ایمیش

کاتب اوغلو اومود وئرمه ییب سئنه
قوش کیمی آلمانا اوزاقدان دنه
توتساق اولسان قارا دومانا چنه
چیرپینساندا سنی اوتورمز ایمیش

Sonra

Neylirəm baharı neylirəm yazı,
Ömür bağın şaxta vurandan sonra,
Nə fərqi ağlasam, nə fərqi gülsəm,
Dərd könlümdə yuva qurandan sonra.

Dönməz əldən gedən heftələr illər,
Nə fayda açsada gonçalı gülər,
Neynirəm əlvana boyansa çöllər,
Başımdaki qardan borandan sonra.

Yaxın olmaz birdə həsrət uzağı,
İstəməm şansımın yansın çırağı,
Çərxi tərsə dönmüş fələk barmağı,
Bəxtimin qulağın burandan sonra.

Katiboğlu bu nə həsrət bu nə gəm?
Bu nə bələdir nə mehnət nə sitəm?
Ne faydası qaçam gözlərdən itəm,
Əcəl başım üstə durandan sonra.

سونرا

ئەيليرىم باھارى ئەيليرىم يازى
ئومور باغىن شاختا ووراندىن سونرا
نە فرقى آغلاسام نە فرقى گولسىم
درد كۆنلۈمدە يۈوا قوراندىن سونرا

دوغمز الدن گىدىن ھفتە لىرايىللىر
نە فايدا آچسادا غنچالى گوللىر
ئەيليرىم الوانا بويا نسا چوللىر
باشىمداكى قاردان بۇراندىن سونرا

ياخىن اولماز بىردە ھىسرەت اوزاغى
ايستە م شانسىمىن يانسىن چىراغى
چىرخى ترسە دوغوش فلک بارماغى
بختىمىن قولاغىن بوراندىن سونرا

كاتىب اوغلو بونە ھىسرەت بونە غم؟
بو نە بلا دىرنە محنت نە سىتم؟
نە فايداسى قاچام گۆزلردن ايتم
اجل باشىم اوستە دوراندىن سونرا

Axtarıram

Omuzunda sevda adında yüküm,
Bəxtimə bir dəli qız axtarıram,
Atası ayrılıq, anası nisgil,
Doğulmamış qızdan iz axtarıram.

Ağarmış saçları yelə verməyin,
Buzlanmış duyğunu dilə verməyin,
Giləsi, baxışı ələ verməyin,
Bir cüt açılmamış göz axtarıram.

Ağlarkən gözləri namələr tökən,
Öyküsü fələğin biləyin bükən,
Astarımı diyən bezimi sökən,
Diləkten toxunmuş üz axtarıram.

Tikanı butaqdan qopmamış gülün,
Salmamış kimsənin boynuna qolun,
Ayaqları toza boğduran yolun,
Qahrına dayanan diz axtarıram.

Solmuş bir demet gül, əlində gəzən,
Xiyalın yoluna umudlar düzən,
Şeirimdə yazılmış iyhamı çözən,
Məni açıqlayan söz axtarıram.

Katinboğlu yoxmu məni dindirən?
Həsərttən anlayan gəmi sindirən,
Köksümdən odlanıb dili yandıran,
Yanqını söndürən buz axtarıram.

آختاریرام

اوموزوندا سعوا آدیندا یوکوم
بختیمه بیر دلی قیز آختاریرام
آناسی آیریلیق آناسی نیسگیل
دوغولمامیش قیزدان ایز آختاریرام

آغارمیش ساچلاری یئله وئرمه یین
بوزلامیش دویغونو دیله وئرمه یین
گیله سی باخیشی آله وئرمه یین
بیر جوت آچیلمایش گوز آختاریرام

آغلارکن گوزلری نامه لر تۆکن
اویکوسو فله یین بیله یین بوکن
آستاری دیدیپ بئزی سۆکن
دیلکدن توخونموش اوز آختاریرام

تیکانی بوتاقدان قوپمامیش گولون
سالمامیش کیمسه نین بوینونا قولون
آیاقلاری توزا بوغدوران یولون
قهرینه دایانان دیز آختاریرام

سولموش بیر دمت گول الینده کرن
خیالین یولونا اومودلار دوزن
شعیریمده یازیلمایش ایهامی چوزن
منی آچیقلایان سۆز آختاریرام

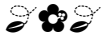
کاتب اوغلو یوخومو منی دیندیرن؟
حسرتدن آنلایان غمی سیندیرن
کوکسومدن اولدایب دیلی یاندیران
یاقتینی سوندورن بوز آختاریرام

Əlbət

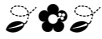
İnsanoğlu dünyə ekin bağıdır,
Əktiklərin bir gün biçərsən əlbət,
Xiyal etmə zaya gedər tələşin,
Mükâfat badəsin içərsən əlbət.

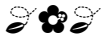
Səxavət zinətti səxi olana,
Yoxsulu, düşgünü yâda salana,
Yardım eylə düşüb yerdə qalanda,
Səndə bir gün yerə düşərsən əlbət.

Güvənmə beş günlük sərvətə pula,
Sən ehsanın eylə baxma sağ-sola,
İnanma dünyada kimsələr qala,
Vəqti gəlsə səndə köçərsən əlbət.

Səxavət ucaldar səxi insanı,
Mömün olan əldən verməz zamanı,
Qurulanda həqqin məhşər divanı,
Varından yoxundan keçərsən əlbət.

Katiboğlu abad olsun yuvası,
Dolmasın daşlara yolu cadası,
Namərdin canına mərdin qadası,
Arif olsan sözü bilərsən əlbət.

البت

انسان اوغلو دنیا اکین باغیدیر
اکدیکلرین بیرگون بیچرسن البت
خیال اتمه زایا گئدیر تلاشین
مکافات باده سین ایچرسن البت

سغاوت زینتدی سخی اولانا
یوخسولو دوشگونو یادا سالانا
یاردیم ائیله دوشوب یترده قالانا
سندە بیرگون یتره دوشرسن البت

کوؤنمه بش کونلوك ثروته پولا
سن احسانین ائیله باخما ساغ سولا
اینانما دنیادا کیمسه لر قالا
وقتی گلسه سندە کوچرسن البت

سغاوت اوچالدار سخی انسانی
مومن اولان الدن وئرمز زامانی
قورولاندا حقیقین محشر دیوانی
واریندان یوخوندان گمچرسن البت

کاتب اوغلو آباد اولسون یوواسی
دولماسین داشلارا یولو جاداسی
نامردین جانینا مردین قاداسی
عارف اولسان سؤزو بیلرسن البت

Nə Deyim

Qra taliimdən qara bəxtimdən,
Dosta nə anladım? Elə nə deyim?
Çəktiğim çilələr ağladır məni,
Gözyaşı dönsə selə nə deyim?

Həsətli sevgidən qalan izlərə,
Yaşı, qana qanan ağlar gözlərə,
Boğazımdan qalan dərdli sözlərə,
Ağzımda lal olan dilə nə deyim?

Necə bəyaz oldu başımın tükü,
Visal xiyal oldu, qazıldı kökü,
Sırtıma yüklənmiş mehnətin yolu,
Altında bükülən belə nə deyim?

Katiboğlu, yaman mat oldu şahım,
Ömrü heçə verir fəğanım, ahım,
Bu mənim xətamdı, mənim günahım,
Yazıq günə, aya, ilə ne deyim.

نه ديم

قارا طاليمدن قارا بختيمدن
دوستا نه انلاديم اته نه ديم؟
چكديغم چيله لر آغلادير مني
گوزوم ياشي دونسه ستله نه ديم

حسرتلي سئوكيدن قالان ايزلره
ياشي قانا قانا اغلار گوزلره
بوغازيما قالان دردلي سوزلره
اغزيما لال اولان ديله نه ديم؟

نجه بياض اولدو باشيم توکو
ووصال خيال اولدو قازيلدی کوکو
سیرتیا یوکلنیش محنتین یوکو
آلتیندا بوکلن بئله نه ديم

کاتب اوغلو یامان مات اولدو شاهيم
عومرو هئچه وئرير فغانيم آھيم
بو منيم خطامدی منيم گوناھيم
يازيق گونہ آيا ايله نه ديم

Dəyişdi

Qadir allah yaman devrana qaldıq,
Sirat aydın dəğil yollar dəyişdi,
Könüllər olubdur şeytan yuvası,
Həq sözlər deyilmir, dillər dəyişdi.

Lal olub əndəlib gülşana küsüb,
Yalancı arıflər irfana küsüb,
Tərsa qızı Şeyx-i Sənan'a küsüb,
Məcnuna yurd olan çöllər dəyişdi.

Hər kəs nəfsə uyub saymaz qardaşın,
Qardaşı görəndə oynadar qaşın,
Sofrada gizledir çörəyin, aşın,
Kərəm kanı olan əllər deyışdi.

Katiboğlu dayan, dinmə aman ha,
Gəldi bugün o qorxduğun zaman ha,
Görənməsən daha dərde yanan ha,
Qohumlar köçübdü ellər dəyişdi.

دېيشدى

قادر آلاھ يامان دؤورانا قالديق
صراط آيدىن دئيبيل يوللار دېيشدى
كونوللر اولويدور شيطان ييواسى
حق سؤزلر دئيبيلير ديللر دېيشدى

لال اولوب عندليب گولشانا کوسوب
يالانچي عارفلر عرفانا کوسوب
ترسا قیزی "شيخ صنعان" کوسوب
مجنونا يورد اولان چوللر دېيشدى

هرکس نفسه اويوب سايماز قارداشين
قارداشي گورنده اوينادار قاشين
سوفرادا گيزله دير چوره بين آشين
كرم کافي اولان اللر دېيشدى

کاتيب اوغلو دايان دئمه آمان ها
کلدی بوگون او قورخدوقون زامان ها
گورنمه سن داها درده يانان ها
قوهوملار کوچوبدی ائلر دېيشدى

İnsanoğlu dünya ibrət evidir,
Göz açıq ibrət alan olsada,
Dünyayə aldanıb oyuncaq olmaz,
Həq sözü eşidib qanan olsa da.

Dünya bir meydandı çalış ad qazan,
Xəlqə xidmət eylə ta ki var zaman,
Əcəl heç kimsəyə verməyib aman,
Hər yerdə gizlənilib pinhan olsa da.

Allah yaratmışdır, qola qol olma,
Həvəs atəşində yanıb kül olma,
İncitmə kimsəni acı dil olma,
Bağlanar dillər xoş bəyan olsa da.

Katiboğlu eşit həqqin nəğməsin,
Bir insan ki elin qədrin bilməsin,
Âlim ki elin qədrin bilməsin,
Lənətə layiqdir Loqman olsa da.

انسان اوغلو دونی عیبرت ائیوی دی
گوزو آچیق عبرت آلان اولسادا
دونیایه آلدانیب اویونچاق اولماز
حق سؤزو ائشیدیب قانان اولسا دا

دونیایه بیر میداندی چالیش آد قازان
خلقه خدمت ائیله تا کی وار زمان
اجل هیچ کیمسه یه وئرمه ییب آمان
هر یئرده گیزله نیب پنهان اولسا دا

الله یارادیبدر قولا قول اولما
هوس آتشینده یانیب کول اولما
اینجیمه کیمسه نی آچی دیل اولما
باغلانار دیلر خوش بیان اولسا دا

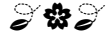

کاتب اوغلو ائشیت حقین نغمه سین
بیر انسان کی ائیلن قدرین بیلمه سین
عالم کی علمینه زکات وئرمه سین
لعتنه لایقیدیر لقمان اولسا دا

Ya Mohəmməd (s)	يا محمد(ص)
<p>Ənbiyalər dərsin alıb, Sirətindən ya Mohəmməd, Aləmlər münəvvər olub, Surətindən ya Mohəmməd.</p>	<p>انبیالار درسین آلیب سیرتیندن یا محمد عالمیر منور اولوب صورتیندن یا محمد</p>
<p> Aləmə dəlil-i xilqət, Sənə fəxr edir bu ümmət, Məhşərdə edən şəfaət, Ümmətindən ya Mohəmməd.</p>	<p> عالمه دلیل-ی خلقت سنه فخر اندیر بو امت محشرده اتدن شفاعت امتیندن یا محمد</p>
<p> Zikrin eylədi fələklər, Səcdə qıldılar mələklər, İcabət oldu diləklər, Hürmətindən ya Mohəmməd.</p>	<p> ذکرین ایله دی فەلکەر سجده قیلدیلار مەلکەر اجابت اولدو دیلکەر حورمەتیندن یا محمد</p>
<p> Musa vermişdi bəşarət, İsa etmişdi işarət, Ərz eyledilər iradət, Reğbətindən ya Mohəmməd.</p>	<p> موسی ورمیشدی بشارت عیسی اتمیشدی اشارت عرض ایله دیلر ارادت رغبەتیندن یا محمد</p>
<p> Mələk verdilər səla, Şoqa gəldi ərz-u səma, Titrədi Eyvan-i Kəsra, Heybətindən ya Mohəmməd.</p>	<p> مەلەک وئردیلەر سەلا شوقا گەلدی ارض و سما تیتره دی ایوان-ی کسرا هەیبەتیندن یا محمد</p>

Edəndə Quran təlavət,
Sələvat olsa əlavət,
Könlümə verir həlavət,
Rəhmətindən ya Məhəmməd.

Urəyim şoq ilə dola,
Şəfaəttən payım ola,
Katiboğlu ətrin ala,
Türbətindən ya Məhəmməd.

اڤندە قرآن تلاوت
صلوات اولسا علاوه
کونلومه وئریر علاوه
رحمیتندن یا محمد

اوره یم شوق ایله دولا
شفاعتدن پایم اولا
کاتب اوغلو عطرین آلا
تربیتندن یا محمد

Yetər

Yandırsan canımı narə gərək yox,
Dərdləri göylümə qalasan yetər,
Dara çəksən məni tənab istəməz,
Saçların boynuma dolasan yetər.

Çağırma cəlladı canımı alsın,
Qoy sənin vuqarın yerində qalsın,
Nə hacət var əcəl qarımı çalsın?
Həsərətini canıma salasan yetər.

Yükləmə belimə hicran vəbalın,
Mənə qismət dəyil görəm vüsalın,
Könlümdə bəslənmiş eşqin nəhalin,
Əl atıb butağın yolasan yetər.

Katiboğlu yarə layiq deyilmiş,
Boş yerə qaməti beli əyilmiş,
Dedim fələk mənə pay nə yazılmış?
Dedi dildə dəstə olasan yetər.

يېتەر

ياندىرسان جانمى نارە گەرک يوخ
دردلری گویلومه قالاسان يېتەر
دارا چکسن منى طناب ايسته مز
ساچلارين بوینوما دولاسان يېتەر

چاغیرما جلا دی جانمى آلسین
قوی سنین ووقارین یئرینده قالسین
نه حاجت وار اجل قاتېي چالسین؟
حسرتین جانمه سالاسان يېتەر

يوکله مه بئليه هيجران وبالين
منه قيسمت دئييل گوره م ووصالين
کونلومده بسلتميش عشقين نهالين
ال آتیب بوتاقين يولاسان يېتەر

کاتیب اوغلو یاره لایق دئیلمیش
بوş یئرە قامتی بئلی آيیلmiş
دندیم فلک منه پای نه یازیلmiş؟
دندی دیله دستان اولاسان يېتەر

Vəfasız bir yar əlindən,
Gözlər dolur yaşa könlüm,
Qorxuram gün gələ dahi,
Səbrin camı daşa könlüm.

Qismətini poza bilmir,
Gəm gölündə üzə bilmir,
Bunca dərdə dözə bilmir,
Çalır başın daşa könlüm.

Hicran yeli yenə əsdi,
Bilməm nədir yarın qəsdı?
Könül deyir dahi bəsdı,
Sağol mənım paşa könlüm.

Katiboğlu dahi yanmaz,
Vəfasız qeydınə qalmaz,
Tobə edib birdə olmaz,
Aşiq, qara qaşa könlüm.

وفاسیز بیر یار الیندن
گۆزلر دولور یاشا کۆنلوم
قورخورام گون گله داهی
صبرین جامی داشا کۆنلوم

قیسمتینی پوزا بیلمیر
غم کۆلونده اوزه بیلمیر
بونجا درده دۆزه بیلمیر
چالیر باشین داشا کۆنلوم

هیجران یئلی یئنه اسدی
بیلیم ندیر یارین قصدی؟
کۆنول دیر داهی بسدی
ساغول منیم پاشا کۆنلوم

کاتب اوغلو داهی یانماز
وفاسیز قئیدینه قالماز
توبه ائدیپ برده اولماز
عاشق قارا قاشا کۆنلوم

Hələlin Olsun

Eşittim vəfasız deyirsən mənə,
Ədəbin, vıqarın hələlin olsun,
Mən layiq deyiləm sən kimi yara,
Tapdığım nigarin hələlin olsun.

Az mı gəldi bunca sevgi, məhəbbət?
Az mı çəktim sənin eşqində mehnət?
Gedirsən get, etmə bir belə minnət,
Gettiğin diyarin hələlin olsun.

Sanma sənsiz dünya qalar virana,
Nə gərəkti könlüm düşə fəğana,
Canın qurban eylə təza canana,
Allah sənin yarın, hələlin olsun.

Həvəs meyi içən sərxoş oyanmaz,
İki dilli gözəl gedər dayanmaz,
Katiboğlu dahi sənə inanmaz,
Dandığın ilqarın hələlin olsun.

حلالین اولسون

ایشیتدیم وفاسیز دئیرسن منه
ادبین وبقارین حلالین اولسون
من لایق دئیلم سن کھی یارا
تاپدیغین نیگارین حلالین اولسون

آزی گلدی بونجا سئوکی محبت؟
آزی چکدیم سنین عشقینده محنت؟
کدیرسن گت ائمه بیر بئله مینت
گتدیغین دیارین حلالین اولسون

سانما سنسيز دونیا قالار وئرانا
نه گرکی کونلوم دوشه فغانا
جانین قوربان ائيله تازا جانانا
آلاه سنین یارین. حلالین اولسون

هوس مئی ایچن سرخوش اویانماز
ایکی دیللی کوزل گندر دایانماز
کاتب اوغلو داهی سنه اینانماز
داندیغین ایلقارین حلالین اولسون

Allah

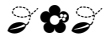
Bəstir daha bunca dərttən yoruldu,
Fələk çərxi doğru dolanmır Allah,
Gəm yükü altında büküldi qəddim,
Bağlı qarım dahi çalınmır Allah.

Hər gün bir çarəsiz dərdə tuş oldum,
Qonça təkin sola sola qorudum,
Bir tək yaradana qaldı umudum,
Səndən geyri çarə bulunmur Allah.

Axşam olar genə göylüm darıxar,
Başımdan dumanlar səmayə qalxar,
Dərdlərim evimi başıma yıxar,
Bu viranə evdə qalınmır Allah.

Zara gəldim kötü zaman əlində,
Gizlin sözüm nakəslərin dilində,
Yaman yalqız qaldım mehnət çölündə,
Katiboğlu yadə salınmır Allah.

الله

بەستیر داها بونجا درددن یورولموم
فەلک چەرخى دوغرو دولانمیر الله
گەم یوکۆ آلتیندا بۆکۆلدی قەددیم
باغلی قاریم داهی چالینمیر الله

هەر گۆن بیر چارە سیزدردە توش اولموم
قونچا تەکین سولا سولا قورودوم
بیر تەک یارادانا قالدی اومودوم
سەندن گەیری چارە بولونمور الله

آخشام اولار گنە گۆیلۆم دارىخار
باشمەدان دومانلار سەمايە قالخار
دەردلەريم عەيمى باشىما يىخار
بۇ ويرانە عەودە قالينمير الله

زارا گەلدىم کۆتۆ زمان ەلیندە
گیزلین سۆزۆم ناکەسلەرين ديلیندە
يامان يالقیز قالدىم مەھنەت چۆلۆندە
کاتیب اوعلو يادە سالىنمير الله

Vətən

Yazıq xiyal quşum qaldı qəfəsdə,
Dar yerdə bəs darıxmasın neyləsin,
Bir igidə meydan olsa savaşar,
Bağlı qalsa yorulmasın neyləsin.

Vətən namus olar qiymət bilənə,
Namusun uğrına canın verənə,
Vətəni tapşırsan alçaq birinə,
Gözəl vətən ağlamasın neyləsin.

İnsanlar qalmasın vətəndən paysız,
Ağaçlar topraqdan dənizdə çaysız,
İllərimiz bütün qış olsa yaysız,
Vətən bağı saralmasın neyləsin.

“Çenlibeldə” Köroğlular qalmıya,
Babək ölsə Səttarxanlar qalmıya,
Dədəkatib, Şəriyarlar qalmıya,
Katiboğlu qocalmasın neyləsin.

وطن

يازيق خيال قوشوم قالدى قفسده
دار يئرده بس دارىخماسين نئيله سين
بیر ايگيده ميدان اولسا ساواشار
باغلی قالسا يورولماسين نئيله سين

وطن ناموس اولار قيمت بيلئنه
ناموسون اوغرونا جانين وئرنه
وطنی تاپشیرسان آلچاق بیرينه
گوزل وطن آغلاماسين نئيله سين

انسانلار قالماسين وطندن پایسیز
آغاجلار توپراقدان دنیزده چایسیز
ایللریز بوتون قیش اولسا یایسیز
وطن باغی سارالماسين نئيله سين

چنی بنله کوراوغولار قالمیا
بابک اوله ستار خانلار قالمیا
دده کاتب شهریارلار قالمیا
کاتب اوغلو قوجالماسين نئيله سين

Vurmaz

Qul ollam mərdin əlində,
Acı zəhri aşa vurmaz,
Dərdə yanıb közə dönsəm,
Yanar közə maşa vurmaz.

Eşidən olmuyan yerdə,
Açma sırrın dayan dərdə,
Muhtaç olsan denən mərdə,
Xoş gümanın boşa vurmaz.

Dostum demə hər görənə,
Bağban demə gül dərənə,
Yoldaş ol qiymət bilənə,
Peşman başın daşa vurmaz.

Katiboğlu zara düşsə,
Yolum duman qara düşsə,
Tək gümanım yara düşsə,
Minnət etməz başa vurmaz.

وورماز

قول اوللام مردین الینده
آچی زهری آشا وورماز
درده یانیب کوزه دؤنسه م
یانار کوزه ماشا وورماز

اٹشیدن اولویان یترده
آچا سیررین دایان درده
مؤحتاج اولسان دنن مرده
خوش گومانین بوشا وورماز

دوستوم دنمه هر گوره نه
باغبان دنمه گول دره نه
یولناش اول قیمت بیلنه
پشمان باشین داشا وورماز

کاتب اوغلو زارا دوشسه
یولوم دومان قارا دوشسه
تک گومانیم یارا دوشسه
میننت اتمز باشا وورماز

Hicran Gecəsi

Uzun gecə bitmez sənsiz,
Bir səlam sal sabah olsun,
Şirin danış dodaqlardan,
Tçkülsün bal sabah olsun.

Qələm dərdi mənə yazmış,
Həsərət əqli məndən almış,
İnsaf eylə bağlı qalmış,
Qapımı çal sabah olsun.

Çox çəkirəm acı mehnət,
Başa yetməz şəb-e furqət,
Səni tanrı etmə minnət,
Bu gecə qal sabah olsun.

Katiboğlu səni özlər,
Gecə gündüz yolun gözlər,
Sənin üçün ağlır gözlər,
Könlümü al sabah olsun.

ھجران گنجہ سی

اوزون گنجہ بیتز سنسيز
بیر سلام سال صباح اولسون
شیرین دانیش دوداقلاردان
تۆکۆلسون بال صباح اولسون

قلم دردی مننه یازمیش
حسرت عقلی مندن آلمیش
انصاف ائيله باغلی قالمیش
قائیهی چال صباح اولسون

چوخ چکیرم آجی محنت
باشا بیتتیر شب-ی فرقت
سنى تانری ائتمه منت
بو گنجہ قال صباح اولسون

کاتیب اوغلو سنى اؤزلر
گنجہ کوندوز یولون کؤزلر
سنین اوچون آغلیر کؤزلر
کۆنلومو آل صباح اولسون

Mənəm

Eşqə dəstan yazan mənəm,
Həsətimə batan sən ol,
Gönülləri çalan mənəm,
Geyri baştan atan sən ol.

Oyunları pozan mənəm,
Gönüllərdə gəzən mənəm,
Aləmdə ki düzən mənəm,
Xiyalimlə yatan sən ol.

Sənə səndən yaxın mənəm,
Hər an desən yanındayam,
Cəsəd değil yanındayam,
Visalimə çatan sən ol.

Gözündəki baxışdayam,
Güllərdəki naxışdayam,
Sulardaki axışdayam,
Ovucunda tutan sən ol.

Görünməzəm, görən mənəm,
Cisminə can verən mənəm,
Visalə ərdirən mənəm,
Əqlin eşqə satan sən ol.

مەن

عشقە دەستان یازان مەن
حسرتیمە باتان سەن اول
گۆنوللری چالان مەن
غیری باشدان آتان سەن اول

اویونلاری پوزان مەن
گۆنوللردە گزەن مەن
عالمە کی دوزن مەن
خیالیمە یاتان سەن اول

سەنە سەندن یاخیندایام
هەر آن دەسن یانیندایام
جسد دییل جانیندایام
ویصالیمە چاتان سەن اول

گۆزۈندە کی باخیشدایام
گۈللردە کی ناخیشدایام
سولاردکی آخیشدایام
اویوندا توتان سەن اول

گۆرۈنمەزەم، گۆرەن مەنەم
جیسیمینە جان وەرن مەن
ویسالە ەردیرەن مەنەم
ەقلین عشقە ساتان سەن اول

Göz evindən iraqdayam,
Nur içində çırdaqdayam,
Sanma səndən uzaqdayam,
Əl ətəyə atan sən ol.

Qalma, yubanma daldada,
Qoyma rəqiblər aldada,
Katiboğlu bu sevdada,
Canı cana qatan sən ol.

گۆز ائویندن ایراقدایام
نور ایچینده چیراقدایام
سانما سندن اوزاقدایام
ال ائیە آتان سن اول

قالما یوانما دالدادا
قویما رقیبلر آلدادا
کاتیب اوغلو بو سئودادا
جانا جانا قاتان سن اول

Yaz A Yaz

Yad eldə bahara həsrət çekənlər,
Qış günü həsrət sözün yaz a yaz,
Vətən qışı oxşar gözəl bahara,
Gurbər baharını çevir yaz ayaz.

Al qələmi gərib oğlan yaz ana,
Qurbanam vətəndən xeyir yazana,
Gurbət eldə qışım olar yaz ana,
Gərib gəlsə vətən olar yaz ana.

Qoy vətəndə qarşı gələ yar yara,
Vətən qızı yəqin olar yar, yara,
Gərib könlüm istər sinəm yar yara,
Əldə qələm dərdə dərman yaz a yaz.

Katib oğlu gurbət eldə nə qala,
Yad ellər bənzəmir nə zər, nə qala,
Düşməsen vətəndə nə dərd, nə qala,
Gərib bülbül fəğan eylər yaz a yaz.

ياز آياز

ياد ائله باهارا حسرت چکنلر
قيش گونو حسرت سوزون يازا ياز
وطن قيشي اوخشار گوزل باهارا
غريت باهاريني چنويز ياز آياز

آل قلمي غريب اوغلان ياز آنا
قوربانام وطندن خير يازانا
غريت ائله قيشيم اولار ياز آنا
غريب گلسه وطن اولار ياز آياز

قوي وطنده قارشى كله يار يارا
وطن قيزي يقين اولار يار يارا
غريب كونلوم ايستر سينه م يار يارا
الله قلم درده درمان ياز ا ياز

كاتيب اوغلو غريت ائله نه قالا
ياد ائللر بنزير نه زر نه قالا
دوشمه سن وطنده نه درد نه قالا
غريب بولبول فغان ائيلر يازا ياز

Yar

Qış günündə həsrət çəktim yaz gələ,
Bülbül kimi gülə qonaq olam yar,
Yar əlindən içəm badə, məst olam,
Şair kimi şirin sözə dolam yar.

Bahar gəldi qışım bitti yar hanı?
Axşam oldu günəş battı yar hanı?
Cavan çağım zaya getti yar hanı?
Nə vaqtacan gözüm yolda qalam yar?

Göylüm içrə dərdlər salıb çal ha çal,
İnsaf eylə vədə üstə qal ha qal,
Ayrılıq günləri oldu sal ha sal,
Qismət olmur məndə kamım alar yar.

Katiboğlu bəsdə bunca intizar,
Yetər bunca nalə etmə ah-u zar,
Sanma sözün danan ola vəfadar,
Məndə gərək səni görən salam yar.

يار

قىش گونونده هسرت چكديم ياز گله
بولبول كيمي گوله قوناق اولام يار
يار اليندن ايچم باده مست اولام
شاعير كيمي شيرين سوزه دولام يار

باهار گلدي قيشيم بيتدي يار هاني?
آخسام اولدو گونش باتدي يار هاني?
جوان چاغيم زايا گتدي يار هاني?
نه وقتانجان گوزوم يولدا قالام يار?

گويلوم اچره دردلر ساليب چال ها چال
اينصاف ائيله وعده اوسته قال ها قال
آيرليق گونلري اولدو سال ها سال
قيسمت اولور منده كاميم آلام يار

كاتيب اوغلو بسدي بونجا انتظار
يتر بونجا ناله اتمه آه و زار
سانما سوزون دانان اول و فادار
منده كرك سني گوزدن سلام يار

Ana Dilim

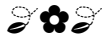
İstərəm yurdunda xoş bahar ola,
Sevməm viranəni, çölü neynirəm,
Bülbül kimi tazə gülə aşığım,
Gülşanda saralmış gülü neynirəm.

“Xun” deməm damarda dolanan qana,
Yeməm o çörəyi bənzəsə “nana”,
Xoşum var saçım da darax dolana,
“Şanə” dəymiş “siyah” teli neynirəm.

Qurban olum yurdum Azərbaycan'a,
Bir tək sözüm var cümlə cihana,
Hər kəs gerək ana dilin xoş qana,
Dilini qanmayan eli neynirəm.

Katiboğlu şirin Türki dilim var,
Öz dilinə arxa duran elim var,
Sində sözüm var sazda telim var,
Söz söhbətə özgə dili neynirəm.

آنا ديلم

ایسته رم یوردومدا خوش باهار اول
سئوم ویرانه نی چؤلؤ نئینیرم
بولبول کیمی تازه گوله عاشقم
گولشاندا سارالمیش گولو نئینیرم

(خون)نغم داماردا دولانان قانا
نغم او چوره بی بنزه سه (نانا)
خوشوم وار ساچمدا داراخ دولانا
(شانه)دئیمیش (سیاه)تلی نئینیرم

قوربان اولوم یوردوم آذربایجانا
بیرتک سؤزوم وار جومله جهانا
هرکس گرک آنا دیلین خوش قانا
دیلینی قانمایان اتلی نئینیرم

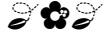
کاتب اوغلو شیرین تورکی ديلم وار
اوز ديلينه آرخا دوران اتليم وار
سينه ده سؤزوم وار sazda telim وار
سؤز صؤحبته اؤزگه ديلي نئینیرم

Gördüm

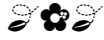
Məzlumu ağladan zalim insanı,
Gözündən yaşları axanda gördüm,
Nanecib insanı məğrur adamaı,
Məzarın toprağı sızında gördüm.

Ara qatıb, fəsad toxmun əkəni,
Məğrurlanıb xəlqin eybin sökəni,
Yrtimin malından saray tikəni,
Qurduğunu fələk yıxanda gördüm.

Nəfsinə uyanı, yoldan cayanı,
Minnət ilə yerə qədəm qoyanı,
Özünü elindən üstün sayanı,
Cəsədi məzarda qoxanda gördüm.

Katiboğlu sözüm üzməsin səni,
Qohumdan seley-i rəhim kəsəni,
Özündən zəyifə coşub əsəni,
Əcəl başı üstə şaxanda gördüm.

gördüm

مظلومو آغلادان ظالم انسانی
گوزوندن یاشلاری آخاند گوردوم
نانجیب انسانی مغرور آدامی
مزارین تویراغی سیخاندا گوردوم

آرا قاتیب فساد توخون آکی
مغرور لانیب خلقتین عیبین سوکی
یئتمین مالیندان ساری تیکنی
قوردوغونو فلك ییخاندا گوردوم

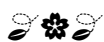
نفسینه او یانی یولان جایی
منت ایله یتره قدم قویانی
اوزونو ائلبندن اوستون سایی
جسدی مزاردا قوخاند گوردوم

کاتیب اوغلو سوزوم اوزمه سین سنی
قوهومندان صلله بی رحمی کسنی
اوزوندن ضعیفه جوشوب اسنی
اجل باشی اوسته شاخاند گوردوم

Bəyənmir

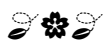
Yaman tərsə dönür zəmanə indi,
Qınından çıxanlar çağı bəyənmir,
Hər kəs özün ağa sanır, xan sanır,
Xırdaca təpələr, dağı bəyənmir.

İki gündür çatıp sərvətə, vara,
Ədəbi, hörməti qoyub kənara,
Xəlqi yerdə görür, özün səvara,
Atın çapır solu, sağ bəyənmir.

Unudub tayfası, vardı eli var,
Ana dilin atıb başqa dili var,
Evində saralmış iki gülü var,
Əlvan açan güllü bağı bəyənmir.

Katiboğlu qara gülür ağlara,
Tikan durub tənə vurur bağlara,
Nəbati yağ, qarışdırıb yağlara,
Özün tutur əsil yağı bəyənmir.

بئینمیر

يامان ترسه دؤنور زمانه ايندى
قنيندان چيخانلار چاغی بئینمیر
هرکس اوزون آغا سائير خان سائير
خيرداجا تپه لر داغی بئینمیر

ايکی گوندور چاتیب ثروته وارا
ادبی حؤرمتی قویوب کنارا
خلقی یترده گورور اوزون سوارا
آتین چاپیر سولو ساغی بئینمیر

اونودوب طایفاسی واردی اتلی وار
آنا دیلین آتیب باشقا دیلی وار
اثوینده سارالمیش ایکی گولو وار
الوان آچان گولو باغی بئینمیر

کاتب اوغلو قارا گولور آغلارا
تیکان دوروب طعنه وورور باغلارا
نباقی یاغ قاریشیدیر یاغلارا
اوزون توتور اصیل یاغی بئینمیر

Həsərət Baxışım

Gözlərinə çatmır həsrət baxışım,
Gülələr oynayır baxış çatınca,
Oxunmur kədərim ıslaq gözümdən,
Gözümdən yanağa yağış çatınca.

Bitirir baxışın qalan surəyi,
İtirir arada duzu çörəyi,
Çatlayır fələgin paxıl ürəyi,
Gözündən gözümə axış çatınca.

İnan bircə baxış könlümü alar,
Çəktim acılar arxada qalar,
Yaxcını yamanı unutmaq olar,
Könüldən bağış çatınca.

Katiboğlu deyir dayan dur hələ,
Sönmüş atəşində vardı qor hələ,
Yenidən başlamaq dəyil zor hələ,
Gözdəki şimşəktən çaxış çatınca.

حسرت باخیشیم

گۆزلرینه چاتمیر حسرت باخیشیم
کیلە لر اویناییر باخیش چاتینجا
اوخونور کدریم ایسلاق گۆزومدن
گۆزمدن یاناغا یاغیش چاتینجا

بیتیریر باخیشین قالان سورە یی
ایتیریر آرادا دوزو-چورە یی
چاتلاییر فلکین پاخیل اورە یی
گۆزوندن گۆزومە آخیش چاتینجا

اینان بیرجە باخیش کونلومو آلا
چکدیییم آجیلار آرخادا قالار
یاخچینی یامانی اونوقاق اولار
کونولدن کونولە باغیش چاتینجا

کاتب اوغلو دئییر دایان دور هله
سؤنموش آتشیندە واردی قور هله
یغیندن باشلاماق دئییل زور هله
گۆزدە کی شمشکدن چاخیش چاتینجا

Qızım

Bəslədiyim bağıın yaşıl goncası,
Əlvan-əlvan gözəl gülün açıbdır,
Şükürlər Allah'a cananın lütfü,
Xoş zaman cənnətin yolun açıbdır.

Başlanıbdır ömrün bahar ayları,
Atanın-ananın əmək sayları,
Xoş veribdir indi xudam payları,
Rəhmətin dəryasıngülün açıbdır.

Xoş nütfədən doğru yaradıb qızı,
Gözəllikdən bollu alıbdır izi,
Doldurubdur ömür çağı doqquzu,
İbadətə gözəl dilin açıbdır.

Katiboğlu genə coşdu sözlərim,
Əcayib aləmi gördü gözlərim,
Səhər vaxtı baxdım xatın qızlarım,
Yalvarır Allah'a əlin açıbdır.

Qızım

بسله دېيم باغين ياشيل غنچاسی
الوان - الوان كۆزل گولون آچيبدير
شوكورلر آلاھا جانانين لوطفو
خوش زامان جننئين يولون آچيبدير

باشلانيبدير عومرون باھار آيلاری
آتانين - آنانين امك سايلاری
خوش وئريدير ايندى خدام پايلاری
رحمتين درياسين گولون آچيبدير

خوش نطفه دن دوغرو ياراديب قیزی
گوزلليکدن بولو آليدير ایزی
دولمورويدور عومور چاغي دوقتوزو
عبادته كۆزل ديلين آچيبدير

کاتیب اوغلوکنه جوشدو سۆزلريم
عجایب عالمی کوردو کۆزلريم
سحر وقتي باخديم خاتين قيزلاريم
يالوارير آلاھا الين آچيبدير

Genə xəstə könlüm doldu həsrətə,
Aşiq sazı al ələ mənə xatir,
Mizrab dəysin telə, saz dilə gəlsin,
Kədərli hicrani çal mənə xatir.

Çal bəhri divanı, Katib eşitsin,
Şəkər yazı oxu, dərviş sevinisin,
Cığalı təcnisdən Kərəm dirilsin,
Sözü xaldarıdan sal mənə xatir.

Yalvar saza çalsın qədim “semahi”,
Xoş qaydalı oxu gözəl Əmrahı,
Denən saza mənə gəlsin günahi,
Olmasın bu gecə lal mənə xatir.

Xəstə Qasım, Miskin sözü deyilsin,
Birdə “şərqi” oxu dərdimdəşilsin,
Sən Allah istərsənsəvb yazılısın,
Gəmli oxu dal-ba-dal mənə xatir.

Katiboğlu kədər məndən getmədi,
Yetmiş iki hava dərdə yetmedi,
Ağlayan gözümün yaşı bitmədi
Sübhə kimin qonaq qal mənə zatir

گنه خسته کونلوم دولدو هسرته
آشيق سازي آله آله منه خاطر
ميضراب ديسين تله سازديه گلسين
کدرلي هيچراني چال منه خاطر

چال بحري ديواني کاتب ائشيدسين
شکر يازي اوخو درويش ستوينسين
جيغالي تجنيسدن کرم ديريلسين
سوزو خالباري دان سال منه خاطر

يالوار سازا چالسين قديم سه ماهي
خوش قايدالي اوخو گوزل امراهي
دئن سازا منه گلسين گوناهي
اولاسين بو گيجه لال منه خاطر

خسته قاسم ميسکين سوزو دئييلسين
برده شرقي اوخو دردم دئشيلسين
سن آلايه ايستيرسن ثواب يازيلسين
غملي اوخو دال با دال منه خاطر

کاتب اوغلو کرم مندن گتمه دي
يتميش ايکي هوا درده يتمه دي
آغلايان گوزمون ياشي يتمه دي
صوبجه کيچين قوناق قال منه خاطر

Nazlı dilbər səndən uzaq düşəli,
Gözüm yolda qala-qala ağladım,
Gözü yaşlı evin bucaqlarında,
Səni yâda sala-sala ağladım.

Fələk verdi ayrılığı pay mənə,
Matəm tuttu günəş mənə ay mənə,
Xəzan oldu bahar mənə yay mənə,
Könül bağım sola-sola ağladım.

Bahar bitti payız oldu gəlmədin,
Bucaqlarda yalqız qaldım bilmədim,
Gözyaşlarım axar oldu silmədin,
Göylümə qan dola-dola ağladım.

Katiboğlu sənsiz oldu perişan,
Kim bilir ayrılıq dərdinə dərman,
Ev-eşiğim mənə olubdu zindan,
El içində gülə-gülə ağladım.

نازلی دلبر سندن اوزاق دۆشهلی
گۆزوم یولدا قالا- قالا آغلادیم
گۆزۈ یاشلی ائوین بوچاقلاریندا
سنى یادا سالا - سالا آغلادیم

فلک وئردی آیریلیغی پای منە
ماتم توتدو گۆنش منە آی منە
خزان اولدو باهار منە یای منە
کونول باغیم سولا - سولا آغلادیم

باهار بیتدی پاییز اولدو کلمه دین
بوچاقلاردا یالقیز قالدیم بیلمه دین
گۆز یاشلاریم آخار اولدو سیلمه دین
گۆیومه قان دولا - دولا آغلادیم

کاتب اوغلو سنسيز اولدو پريشان
کیم بیلیر آیریلیق دیردینه درمان
ائو - ائشیکیم منە اولوبدو زندان
ائل ایچینده گوله - گوله آغلادیم

Harda gözəllikdən söhbət olanda,
Dilə gəlir adı-sanı Urmunun,
Söz düşsə tarixdən, qızıl geyrəttən,
Vardır bollu şovkət-şanı Urmunun.

Geyrətli milləti, o şirin dili,
“Bakirilər” yurdu, şəhidlər eli,
Yerə düşüb xayın düşmanın beli,
Savaşanda “Kazımxanı” Urmunun.

Qasımxan, Əsgərhan, Əfşar boyundan,
Tarixdə Urmuya iki qərəman,
“Həsəni” tək indi böyük bir aslan,
Qoymaz yerə gəlsin yanı Urmunun.

Ariflər məskəni, irfan ocağı,
İman xanəsidir, dinin dayağı,
Dədə Katib yurdu şerin bulağı,
İlmə sirab olar canı Urmunun.

Göl üstündən gedər Yeddi Dermana,
Qoyun Köprüsündən Bendə, Seyrana,
Balov Dervazası, Yedigâr Qala,
Bunlarda dolanır qanı Urmunun.

Harda gözəllikdən söhbət olanda
Dilə gəlir adı-sanı Urmunun,
Söz düşsə tarixdən, qızıl geyrəttən,
Vardır bollu şovkət-şanı Urmunun.

Geyrətli milləti, o şirin dili,
“Bakirilər” yurdu, şəhidlər eli,
Yerə düşüb xayın düşmanın beli,
Savaşanda “Kazımxanı” Urmunun.

Qasımxan, Əsgərhan, Əfşar boyundan,
Tarixdə Urmuya iki qərəman,
“Həsəni” tək indi böyük bir aslan,
Qoymaz yerə gəlsin yanı Urmunun.

Ariflər məskəni, irfan ocağı,
İman xanəsidir, dinin dayağı,
Dədə Katib yurdu şerin bulağı,
İlmə sirab olar canı Urmunun.

Göl üstündən gedər Yeddi Dermana,
Qoyun Köprüsündən Bendə, Seyrana,
Balov Dervazası, Yedigâr Qala,
Bunlarda dolanır qanı Urmunun.

Gəlin biz bir olaq verək əl-ələ,
Elin gücü dönər qızğın gür selə,
Gərək əmək verək vətənə elə,
Goy işıqlansın her danı Urmunun.

Suyu axan “Şəhər Çayın” eşvəsi,
Yaşıl təbiətin bollu hissəsi,
Katiboğlu deyir sözün qıssası,
Gözəllikdə vardırkanı Urmunun.

کلین بیز، بیر اولاق وئرک ال-الە
ائین کوجو دونر قیزغین کور سئله
کرک امک وئرک وطنه ائله
قوی ایشیقلاسنین هر دانی اورمونون

سوئو آخان "شهر چایی" ن عشوه-سی
یاشیل طبیعتدن بوللو حصه-سی
کاتب اوغلو "دئییر، سؤزون قیسسası
کۆزلیکده واردیر کانی اورمونون

Ne Dərdi Var

Bilmirəm könlümün nə dərdi vardır?
Sığımb sinədə yasa batıbdır,
Yetim uşaq kimi boynunu büküb,
Gərüb bülbül kimi qışa çatıbdır.

Axıdır gözümdən yaşsı dal-ba-dal,
Gülməz üzüm, aylar, illər, sal-ba-sal,
Nədir başımdaki bu hal bu əhval?
Yaman çağda məni qalə qatıbdır.

Nə dinir dindirəm nə dildən anlar,
İnanmır qocaldım geçdi zamanlar,
Mən onu danlaram o məni danlar,
Qanmırkı qandırəm günüm batıbdır.

Katiboğlu ömür əllini geçdi,
Tay tuşların əcəl badəsin içdi,
Fələk sənənin boyan ağ donu biçdi,
Mənim gafil könlüm hələ tatıbdır.

نە دردی وار

بیلمیریم کۆنلومون نە دردی واردیر؟
سیغینیب سینە دە یاسە باتیبدر
یتیم اوشاق کیمی بوینونو بۆکۆب
غریب بولبول کیمی قیشا چاتیبدیر

آخیدیر گۆزومدن یاشی دالبادل
گولز اوزوم گونلر آیلار سال-باسال
ندیر باشیمدکی بو حال بو احوال؟
یامان چاغدا منی قاله قاتیبدیر

نە دینیر دیندیریم نە دیلدن آنلار
اینانمیر قوجالدیم گچدی زامانلار
من اونو دانلارام او منی دانلار
قائیر کی قاندریم گونوم باتیبدر

کاتب اوغلو عومور الینی گچدی
تای توشلارین اجل باده سین ایچدی
فلک سنین بو یان آغ دونو بیچدی
منیم غافیل کۆنلوم هله یاتیبدیر

Hicran Gecəsi

Uzun gecə bitməz sənsiz,
 Bir səlam sal sabah olsun,
 Şirin danış dodaqlardan,
 Tökülsün bal sabah olsun.

Qələm dərdi mənə yazmış,
 Həsət əqli məndən almış,
 İnsaf eylə bağlı qalmış,
 Qapımı çal sabah olsun.

Çox çəkirəm acı mırhət,
 Başa yetmir şəb-i fərət,
 Səni tanrı etmə minnət,
 Bu decə qal sabah olsun.

Katiboölu səni özlər,
 Gecə-gündüz yolun gözlər,
 Sənin uçun ağırlı gözlər,
 Könlümü al sabah olsun.

ھجران گجھه سی

اوزون گجھه بیتز سنسيز
 بیر سلام سال صباح اولسون
 شیرین دانیش دوداقلاردان
 تۆکۆلسون بال صباح اولسون

قلم دردی منه یازمیش
 حسرت عقلی مندن آلمیش
 انصاف ائیله باغلی قالمیش
 قانی چال صباح اولسون

چوخ چکیرم آجی محنت
 باشا ییتیر شب-ی فرقت
 سنی تانری اتمه منت
 بو گججه قال صباح اولسون

کاتیب اوغلو سنی اؤزلر
 گججه کوندوز یولون کؤزلر
 سنین اوچون آغلیر کؤزلر
 کۆنلومو آل صباح اولسون

Səlamımı Alarmı?

Qanadlanıb göldən uçan o sonam,
Allah, mən-i yalqızı yâda salarmı?
Həsərətindən dağ çölə düşdüyüm,
Səlam salsam, səlamımı alarmı?

Sabah yeli olub yolda əsərsəm,
Qoç, quzunu qurban deyib kəsərsəm,
Qızıl güllər yollarına düzərsəm,
Bağlı qalan bu qapımı çalarmı?

Gecə-gündüz yalvariben yaxarsam,
Xələtlər göndərib qonaq çağırısam,
Qible divarına bir çöp taxarsam,
Məskən salıb bizim eldə qalarmı?

Qasidlər göndərim yolun kesələr,
Katiboğlu gəmdən öldü desələr
Yaslar tutub mənə qara giysələr,
Qəhərlənib saçlarını yolarımı?

سلامی آلاری؟

قانادلانیب کۆلنن اوچان او سونام
آلاه من یالتیزی یادا سالاری؟
حسرتیندن داغا چۆله دوشدویوم
سلام سالسام ، سلامی آلاری؟

صباح یئلی اولوب یولدا اسرسم
قوچ-قوزونو قوربان دئییب کسرسم
قیزیل گوللر یوللارینا دوزرسم
باغلی قالان بو قانی چالاری؟

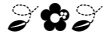

کجه-کوندوز یالوارین یاخارسام
خلعتلر کوندریب قوناق چاغیرسام
قیبله دیوارینا بیر چوب تاخارسام
مسکن سالیب بیزیم ائلده قالاری؟

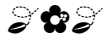

قاصیدلر کوندرم یولون کسه لر
کاتب اوغلو غمندن اولدو دئسه لر
یاسلار توتوب منه قارا گیسسه لر
قهرله نیب ساچلارینی یولاری؟

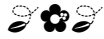
Dəli könlüm hanı məcnun kimi divanə hanı,
Şəmə təvaf edib narə yanan pervanə daha,
Kim tanır bir fərhad dağı, çapa eşqin gücünə,
Vərmə Məcnun ona məskən ola viranə daha.

Qələmdə cövhəri bitti yazmır naməni yarə,
Şair daha söz yaratmır nə goncaya nə xarə,
Eşqin mahnısı cür gəlmir nə qopuza nə tarə,
Yox təcnis eşidən qulaq asan hicrana daha.

Köhnə sədi Sarı Gelin, Ruhani, Yanıq Kərəm,
Neynirəm divardan aşam yar bağından gül dərəm,
Küçələr toz olsa olsun nəynirəm mən su səpəm,
İndi gərək eşqi yazan kağıza yel apara.

İndi gərək eşqi yazan kağıza yel apara,
Hamı gözlərin yumubdur saranı sel apara,
Sındırın Kərəmin sazın Əslini el apara,
Yox elə aşiq bənziyə şeyx-i sənana daha.

Sizi tarı oxşatmayın qaşını birdə kəmanə,
Sarı köynəgi at getsin uymayır bu zəmanə,
Əbəsdi dahi axtarma qara gözdən nişanə,
Arşın malı, məşdi İbad gəlmir meydanə daha.

Şerə qadir Allah yazasan sənə ellər güləcək,
Köroğlu Nigardan desə ona dillər güləcək,
Qaçaq Nəbi indi gəlsə ona illər güləcək,
Katiboğlu köhnəlibdi belə əfsanə daha.

دلی کونلوم هانی مجنون کی دیوانه دها
شمعه طواف اندیب نارہ یانان پروانہ دها
کم تاثیر بیر فرهاد داغی چاپا عشقین گوجونہ
واری مجنون اونا مسکن اولا ویرانہ دها

قلمدہ جوهر بیتیدی یازمیر نامہ نی یارہ
شاعیر دها سۆز یاراتمیر نہ غنچایا نہ خارہ
عشقین ماہنیتی جور گلیمیر نہ قویوزا نہ تارہ
یوخ تجنیس اثشیدن قولاق آسان ہجرانہ دها

کونہ سسدی ساری گلین روحانی یانیق کرم
تینیریم دیواردان آشام یار باغیندان گول درم
کوچه لر توز اولسا اولسون نغیریم من سو سیم
کیسه یوخسو قولاق وئرہ بئلہ داستانہ دها

ایندی گرک عشقی یازان کاغذا یئل آپارا
هامی گوزلرین یوموبدور سارانی سئل آپارا
سیندیرین کرمین سازین اصلیتی ائل آپارا
یوخ ائلہ عاشیق بنزیہ شیخ صنعانہ دها

سیزی تاری اوخشاتمایین قاشی پیردہ کمانہ
ساری کونہ کی آت گمتسین اویماییر بو زمانہ
عبدی دهای آختارما قارا گوزدن نیشانہ
آرشین مالی مشدی عیباد گلیمیر میدانہ دها

شعرہ قادر آلاہ یازسان سنہ ائلر گولہ چک
کور اوغلو نیکاردان دئسہ اونا دیلر گولہ چک
قاچاق نبی ایندی گلسہ اونا ایللر گولہ چک
کاتب اوغلو کونہ لیبدی بئلہ افسانہ دها

Gedirəm

Alıram başımı qaçam bu eldən,
Yâd ellərə çatam dönəm dönməyim,
Bükəm dahi eşqin kitabın atam,
Başı, qalə qatam dönəm dönməyim.

Alsalar canımı çəksələr dara,
Könül verməm dahi sən kimi yara,
Gedirəm derdimə eyliyim çara,
Səni gözdən atam dönəm dönmiyəm

Heç axtarma məni yorma sən özün,
Tutmadın ilqarın verdiğin sözün,
Gedirəm arxamda qalsada gözün,
Günəş kimi batam dönəm
dönmiyəm.

Katiboğlu eldən uzaq qalsada,
Həsərət məni yaman günə salsada,
Gürbət ellər mənə məzar olsada,
Girib orda yatam dönəm dönməyim.

گندیرم

آلیرام باشی قاچام بو ائلدن
یاد ائلره چاتام دؤنم دؤنه بيم
بوکم داهی عشقین کیتابین آتام
باشی قاله قاتام دؤنم دؤنه بيم

آلسالار جائی چکسه لر دارا
کونول ویرم داهی سن کی یارا
گندیرم دردیبه ایلیم چارا
سنی گوزدن آتام دؤنم دؤنه بيم

هچ آختارما منی یورما سن اوزون
توتما دین ایلقارین ویردییین سوزون
گندیرم آرخامدا قالسادا گوزون
کونش کی باتام دؤنم دؤنه بيم

کاتیب اوغلو ائلدن اوزاق قالسادا
حسرت منی یامان گوننه سالسادا
غریب ائلر منه مزار اولسادا
گیریب اوردا یاتام دؤنم دؤنه بيم

Səhər vəqti girdim dostum bağına,
Gonca sərxoş, budaq sərxoş, gül sərxoş,
Lale boyun əyir sabah yelində,
Lale sərxoş, seba sərxoş, yel sərxoş.

Yar əylənib badə əldə xoş ha xoş,
Gümüş kəmər incə bəldə xoş ha xoş,
Şanə gəzir siyah təldə xoş ha xoş,
Badə sərxoş, şanə sərxoş, tel sərxoş.

Semalarda qanad çalır durnalar,
Yaşıl sona mavi göldə sulanar,
Göz evində huri kimin dolanar,
Durna sərxoş, sona sərxoş, gül sərxoş.

Katiboğlu yarə mehman qal ha qal,
Bir gün dəyil bir ay dəyil sal ha sal,
Yar söhbəti şəkər dəyil bal ha bal,
Dəhan sərxoş, dodaq sərxoş, dil sərxoş.

سەر وەقی گێردیم دوستون باغینا
غنچا سەرخۆش بوداق سەرخۆش گۆل سەرخۆش
لالە بویون ەییڕ صاباح یەلیندە
لالە سەرخۆش ، صەبا سەرخۆش ، یەل سەرخۆش

یار ەییاه نیب بادە ەلدە خۆش ها خۆش
گۆمۆش کەر ەینجە بەلدە خۆش ها خۆش
شانە گێڕ سیاه تەلدە خۆش ها خۆش
بادە سەرخۆش ، شانە سەرخۆش ، تەل سەرخۆش

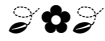
سەلاردا قاناد چالێر دۆرنالار
یاشییل سونا ماوی گۆلدە سولانار
گۆز ەتۆیندە حوری کچی دۆلنار
دۆرنا سەرخۆش ، سونا سەرخۆش ، گۆل سەرخۆش

کاتیب ەوغلۆ یارە مەهان قال ها قال
بیرکۆن دێییل بیر آی دێییل سال ها سال
یار صۆحبتی شکر دێییل بال ها بال
دەهان سەرخۆش ، دوداق سەرخۆش ، دیل سەرخۆش

Düşdü

Genə həsrət yaxdı məni,
Atəş oldu canə düşdü,
Dərd əlindən yazıq boynum,
Büküldü bir yana düşdü.

Fələk pozdu pərgarımı,
Dilə saldı əsrarımı,
Aldı məndən dildarımı,
Yandı bağrım qana düşdü.

Zaman məni dərdə seçdi,
Xəncər vurub, belim biçdi,
Özgə bir ahh çəkib geçdi,
Dostlarım divanə düşdü.

Katiboğlu gülməz üzüm,
Bunca dərdə necə dözüm,
Yandı cəsəd söndü közüm,
Ərz-e halim xanə düşdü.

دوشدو

گنه حسرت یاخدی منی
آتش اولدو جانه دوشدو
درد الیندن یازیق بوینوم
بوکولمو بیر یانه دوشدو

فلک پوزدو پرگاریمی
دیله سالدی اسراریمی
آلدی مندن دیلداریمی
یاندی باغیریم قانه دوشدو

زامان منی درده سئچدی
خنجر ووروب بلم بیچدی
اوزگه بیر آه چکیب گمچدی
دوستلاریم دیوانه دوشدو

کاتب اوغلو گولمز اوزوم
بونجا درده نجه دوزوم
یاندی جسد سوندو کوزوم
عرضی حالیم خانه دوشدو

Düşübdü

Əzəl günü xudam dərdi böləndə,
Qismətim xırmana kanə düşübdür,
Biri vara, biri yara qovuşdu,
Mənim payım, bir gəmxanə düşübdür.

Açılmamış saraldı, güllərim bağım,
Zimistanə döndü yaz bahar çağım,
Solum dərdə doldu dumana sağım,
Bükülübdür boynum yana düşübdür.

Bilmədim cəvanlıq nə zaman getti,
Saçlarım ağardı tökülüdü bitti,
Ömrümün günləri axşama yetti,
Xoş günün hesrəti cana düşübdür.

Bəxtim bürünübdür qara bir dona,
Nə bir kimsəm var nə dərdimə yana,
Fələk atəş saldı cəsədə cana,
Katinoğlu yana ha yana düşübdür.

دوشوبدی

ازل گونو خدام دردی بۆلنده
قسمتیم خیرمانا-کانه دوشوبدور
بیری وارا بیری یارا قووشدو
منیم پایم بیر غمخانا دوشوبدور

آچامیش سارالیدی گوللریم باغیم
زمستانا دؤندو یاز-باهار چاغیم
سولوم درده دولو دومانا ساغیم
بۆکولوبدور بوینوم یانا دوشوبدور

بیلمه دیم جوانلیق نه زمان گتتدی
ساچلاریم آغاردی تۆکولو بیتدی
عۆمرۆمون گونلری آخشاما یئتدی
خوش گونون حسرتی جانا دوشوبدور

بختیم بورونوبدور قارا بیر دونا
نه بیر کیمسه م وار نه دردییه یانا
فلک آتیش سالدی جسده جانا
کاتیب اوغلو یان ها یانا دوشوبدور

Sonra

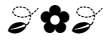
Neylirəm zımlstan bahara dönsün,
Ömrümə verdiği talandan sonra,
İstəməm qayıdıb yar mənə dönsün,
Qocalıq qapımı çalandan sonra.

Bilmədim bu dünya havadır, sözdür,
Ömür dedikləri dumandır tozdur,
Day nə fayda bilsəm yalandır, düzdür,
Gözlərim arxada qalandan sonra.

Günlər, aylar məni eyleməzdi yad,
Bu xəstə könlümü eyləmədi şad,
İndi ehsan verir naxələf ovlad,
Əzraiiil canımı alandan sonra.

Katiboğlu yazılında baş-daşı,
Neylirəm oğulu, qohum qardaşı,
Arxamdan sel olsa axan gözyaşı,
Fayda verməz qəbrə salandan sonra.

سونرا

نئیلیرم زمستان باهارا دونسون
عومرومه وئردییی تالاندان سونرا
ایسته م قایدیب یار منه دونسون
قوجالیق قابییی چالاندان سونرا

بیلمه دیم بو دنیا هاوادیر سؤزدور
عومور دئدیکلری دوماندر توزدور
دای نه فایدا بیلسم یالاندر دوزدور
گؤزلریم آرخادا قالاندان سونرا

گونلر آیلار منی ائیله مزدی یاد
بو خسته کونلومو ائیله دی شاد
ایندی احسان وئیر ناخلف اوولاد
عزرائیل جانمی آلاندان سونرا

کاتب اوغلو یازیلاندا باش داشی
نئیلیرم اوغولو قوهوم قارداشی؟
آرخامدان سل اولسا آخان گؤز یاشی
فایدا وئرمز قبره سالاندان سونرا

Vətən

Yazıq xiyal quşum qaldı qəfəsdə,
Dar yerdə bəs darıxmasın neyləsin,
Bir igidə məydan olsa savaşar,
Bağlı qalsa yorulmasın neyləsin.

Vətən, namus olar qiymət bilənə,
Namusun uğruna canın verənə,
Vətəni tapşırırsan alçaq birinə,
Gözəl vətən ağlamasın neyləsin.

İnsanlar qalmasın vətəndən poaysız,
Ağaçlar topraqdan, dənizdə çaysız,
İllərimiz bütün qış olsa yaysız,
Vətən bağı saralmasın neyləsin.

Çənli Beldə Köroğlular qalmıya,
Babək ölə Səttarxanlar qalmıya,
Dədə Katib, Şəhriyarlar qalmıya,
Katiboğlu qocalmasın neyləsin.

وطن

يازيق خيال قوشوم قالدى قفسده
دار يئرده بس دارىخماسين نئيله سين
بیر ايکيده ميدان اولسا ساواشار
باغلی قالسا يورولماسين نئيله سين

وطن ناموس اولار قيمت بيلئنه
ناموسون اوغرونا جانين وئرنه
وطنى تاپشيريسان آلچاق بيرينه
گوزل وطن آغلاماسين نئيله سين

انسانلار قالماسين وطندن پايسيز
آغاجلار توپراقدان دنيزده چايسيز
ايللريميز بوتون قيش اولسا يايسيز
وطن باغی سارالماسين نئيله سين

چنلی بئله کوراوغلولار قالما
بابک اوله ستار خانلار قالما
دده کاتب شهریارلار قالما
کاتب اوغلو قوجالماسين نئيله سين

Yar

Oturub əlimə aldım qələmi,
Çəktiqim mehnəti sənə yazım yar,
Nə halim xoşdu nə dəhanım şirin,
Nə baharım qaldı nədə yazım yar.

Gündüzüm gecə tək qarə bağladı,
Sənsiz könlüm evi yarə bağladı.
Fələk gül goncasın xarə bağladı,
Fəğanə dönübdü xoş avazım yar.

Qələm dilə gəldi bəsdü dur dayan,
Kağaz bitti, amma səndəki fəğan,
Bitməz yazsan əgər yüz belə divan,
Tükəndi qələmim, qaldı sözüm yar.

Katiboğlu diyər: diyin yar bilə,
Mən gülmədim yar danışa yar gülə,
Qismət olsa mehman olsam yar gilə,
Bülbül kimi çağlar əldə sazım yar.

يار

اوتوروب اليه آلدیم قلمی
چکدیقیم محنتی سنه یازیم یار
نه حالیم خوشدو نه دهانیم شیرین
نه باهاریم قالدی نده یازیم یار

کوندوزوم گنجه تک قاره باغلا دی
سن سیز کونلوم اتوی یاره باغلا دی
فلک گول غنچاسین خاره باغلا دی
فغانه دؤنوبدی خوش آوازیم یار

قلم دیله گلدی : بسدی دور دایان
کاغاذ بیتدی آما سنده کی فغان
ییتیز یازسان اگر یوز بئله دیوان
توکدی قلمیم قالدی سؤزوم یار

کاتب اوغلو دیور : دیین یار بیله
من گوله دم یار دانیشا یار گوله
قیسمت اولسا محمان اولسام یار کیله
بولبول کیمی چاغلار الله سازیم یار

Ləbbeyk

Genə geldi vəqt-i visal-i canan,
Yetti xoş yəqinə əltaf-i rəhman,
Möminlər şoq ilə edillər bəyan,
Ləbbəyk...Allahummə ləbbəyk.. nidasın.

۞ ۞ ۞

Fələmma əsləmna təlləhül cəbin,
Fədəynahu bezibh oldu yəqin,
Oxudu şoqiylə cümlə möminin,
Ləbbəyk...Allahummə ləbbəyk.. nidasın.

۞ ۞ ۞

"Kəzalikə nəczi əlmuhşenin" dəlil,
Yoldaş oldu həqqə İbrahim Xəlil,
Cari etti dildə nəbiy-i cəmil,
Ləbbəyk...Allahummə ləbbəyk.. nidasın.

۞ ۞ ۞

Zəbihin varisi, Məhəmməd Əmin,
Onda kamil oldu ərkan-i din,
Səsləyir Kəbədə cümlə "sin-u şin",
Ləbbəyk...Allahummə ləbbəyk.. nidasın.

۞ ۞ ۞

Təvafə məşğuldur aşıq olanlar,
Həsərətə yanrlar ğafil qalanlar,
Əl açıb deyirlər bir pay umanlar.
Ləbbəyk...Allahummə ləbbəyk.. nidasın.

۞ ۞ ۞

Katiboğlu dilin tutmasın qərar,
Eyd-i Əzha günü gəlibdi tekrar,
Xəlil Allah kimi səndə et qərar,
Ləbbəyk...Allahummə ləbbəyk.. nidasın.

لیک

کنه گلدی وقت وصال جانان
یتندی خوش یقینه الطاف-ی رحمان
مومنلر شوق ایله ائدیبلر بیان
لیک..اللهم لیک..نداسین

۞ ۞ ۞

فَلَمَّا أَسْلَمَا تَالَهُ لِلْجَبِينِ
فَدَيْنَاهُ بِذِيحِ أَوْلَادِهِ
اوخودو شوقیه جمله مومنین
لیک...اللهم لیک...نداسین

۞ ۞ ۞

(كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ) دلیل
یولداش اولدو حقو ابراهیم خلیل
جاری ائدی دیله نبی جمیل
لیک..اللهم لیک...نداسین

۞ ۞ ۞

"ذیحین وارثی" محمد امین
اوندا کامل اولدو ارکان-ی دین
"سسله بیر کعبه ده جمله "سین" و "شین"
لیک..اللهم لیک..نداسین

۞ ۞ ۞

طوافه مشغولور عاشق اولانلار
حسرتده یانیرلار غافیل قالانلار
ال آچیپ دئییرلر بیر پای اومانلار
لیک..اللهم لیک..نداسین

۞ ۞ ۞

کاتب اوغلو دیلین توتماسین قرار
عیدی اضعی گونو گلیدی تکرار
خلیل الله کی سنده ائت اقرار
لیک...اللهم...لیک...نداسین

Gözəl

Tanrının aləmə baxdığı gözdə,
Sevgilər başlanan əzəlsən gözəl,
Kərəmin Əsliyə yazdığı sözdə,
Çığaya bəzənmiş gəzəlsən gözəl.

Dodağın qoşdurur sözləri cütə,
Gözlərin giləsi bənzəyir sütə,
Qızarmış yanağın lalədən ötə,
Sən gözəllərdən belə gözəlsən gözəl.

Gecənin gündüzdə battığı zaman,
Şafağı, günəşə qattığı zaman,
Dualar göylərə çattığı zaman,
Diləklər içində özəlsən gözəl.

Katiboğlu sözün bittiği zaman,
Dili küfür desə istərəm aman,
Çıx ortaya bəlkə o yarım qalan,
Tanrının parçası düzəlsin gözəl.

gözəl

tarixin ələ baxdığı gözdə
sevgilər başlanan əzəlsən gözəl
kərəmin əsliyə yazdığı sözdə
çıığaya bəzənmiş gəzəlsən gözəl

dodağın qoşdurur sözləri cütə
gözlərin giləsi bənzəyir sütə
qızarmış yanağın lalədən ötə
sən gözəllərdən belə gözəlsən gözəl

gecənin gündüzdə battığı zaman
şafağı günəşə qattığı zaman
dualar göylərə çattığı zaman
diləklər içində özəlsən gözəl

katiboğlu sözün bittiği zaman
dili küfür desə istərəm aman
çıx ortaya bəlkə o yarım qalan
tanrının parçası düzəlsin gözəl

Bənzəmir

Bu dünya sandığım dünya dəğilmiş,
Gülü gülə, xarı xara bənzəmir,
Çəkirlər aşiqi nahaqdan dara,
İpi ipiə, darı dara bənzəmir.

Təpəyə bənzəyir Fərhadın dağı,
Qaraya boyanıb Saranın ağı,
Çatanda visalın zamanı, çağı,
Məcnunun Leylası yara bənzəmir.

Şaiirin yazdığı nəğməsi, sözü,
Ağlatmır yollara tikilmiş gözü,
Aşığın sinədə tuttuğu sazi,
Üç telli qopuza, tara bənzəmir.

Katiboğlu, zaman belin bükübdür,
Əski tikişləri fələk sökübdür,
Bircə qara bulud yurda çökübdür,
Yağır, ama qarı qara bənzəmir.

بئزه مير

بو دونيا ساندیغيم دونيا دئيلميش
گولو گوله خاری خارا بئزه مير
چکیرلر عاشیقى ناهاقدان دارا
ایپی ایپه داری دارا بئزه مير

تپه په بئزه بير فراهدين داغی
قارایا بو یانیب سارانین آغی
چاتاندا وصالین زامانی چاغی
مجنونون لیلایسی یارا بئزه مير

شاعیرین یازدیغی نغمه سی سؤزو
آغلاتمیر یوللارا تیکلمیش گؤزو
آشیقین سینه ده توتدوغو سازى
اوج تئلی قوپوزا تارا بئزه مير

کاتب اوغلو زامان بئلین بوکوبدور
اسکی تیکیشلری فلهک سوکوبدور
بیرجه قارا بولود یوردا چوکوبدور
یاغیر آما قاری قارا بئزه مير

Qaç ha Qaç

Dəli göylüm; hərzə sözdən qaç ha qaç,
Sözdə gərək şəkər ola, duz ola,
Yalan söhbət fayda verməz kimsəyə,
Dildə gərək doğru ola, düz ola.

Yalan oxdur, çıxsa yaydan qayıtmaz,
Zati bəd yalancı, ölsə dəğişməz,
Yüz yalan, bir doğru sözü əritmez,
Başdan ayaq atəş ola köz ola.

İlan əyri getməz öz yuvasına,
Yalancı dəğəldir öz balasına,
Kəzzab gərək düşə öz bəlasına,
Onda gərək tufan ola, toz ola.

Katiboğlu düşman olar yalana,
Görüm fələk çərxi doğru dolana,
Sözün denən eşqin dilin qanana,
Yar yanında söhbət ola, söz ola.

قاچ ها قاچ

دلی کویوم هرزه سۆزدن قاچ ها قاچ
سۆзде کرک شکر اولا دوز اولا
يالان صوحبت فايذا وئرمز کيمسه يه
ديهله کرک دوغرو اولا دوز اولا

يالان اوخدور چيخسا يايان قاييتماز
ذاق بد يالانچي اولسه ديشمز
يوز يالان بير دوغرو سۆزو ارشتر
باشادان آياق آتش اولا کوز اولا

ايلان ايری گيمتر اؤز يواسينا
يالانچي دغلهير اؤز بالاسينا
کتاب کرک دوشه اؤز بلاسينا
اوندا کرک طوفان اولا توز اولا

کاتيب اوغلو دوشمان اولار يالانا
کۆروم فلک چرخي دوغرو دولانا
سۆزون دئن عشقين ديلين قانانا
يار يانينا صوحبت اولا سۆز اولا

Sonra

Neylirəm baharı, neylirəm yazı?
Ömür bağıın şaxta vurandan sonra,
Nə fərqi ağlasam, nə fərqi gülsəm?
Dərd könlümdə yuva qurandan sonra.

Dönməz əldən gedən həftələr, illər,
Nə fayda açsada qonçalı güllər,
Neylirəm əlvana boyansa çöllər,
Başimdaki qardan borandan sonra.

Yaxın olmaz birdə həsrət uzağı,
İstəməm şansımın yansın çırağı,
Çərxi tərsə dönmüş fələk barmağı,
Bəxtimin qulağın burandan sonra.

Katiboğlu bu nə həsrət, bu nə gəm,
Bu nə bəla, bu nə məhnət, nə sitəm?
Nə faydası qaçam gözlərdən itəm,
Əcəl başım uştə durandan sonra.

سونرا

نئیلیرم باهاری نئیلیرم یازی ؟
عۆمور باغین شاختا وورانندان سونرا
نه فرقی آغلاسام نه فرقی گولسم
درد کونلومده یووا قورانندان سونرا

دۆنمز الدن گئدن هفتته لر ، ایللر
نه فایدا آچسادا قونچالی گوللر
نئیلیرم الوانا بو یانسا چوللر
باشیمداکی قاردان بۇرانندان سونرا

یاخین اولماز بیرده حسرت اوزاغی
ایسته م شانسیمین یانسین چیراغی
چرخی ترسه دؤنوش فلك بارماغی
بختیمین قولاغین بورانندان سونرا

کاتیب اوغلو بونه حسرت بونه غم ؟
بو نه بلا ، بونه محنت ، نه سیتیم ؟
نه فایداسی قاچام گوزلردن ایتم
اجل باشیم اوسته دورانندان سونرا

Ağladım

Nazlı dilbər səndən uzaq düşəli,
Gözüm yolda qala-qala ağladım,
Gözü yaşlı evin bucaqlarında,
Səni yada sala-sala ağladım.

Fələk verdi ayrılığı pay mənə,
Matəm tuttu günəş mənə ay mənə,
Xəzan oldu bahar mənə yay mənə,
Könül bəoim sola-sola ağladım.

Bahar bitti payız oldu gəlmədin,
Bucaqlarda yalnız qaldım bilmədin,
Gözyaşlarım axar oldu silmədin,
Göylümə qan dola-dola ağladım.

Katiboğlu sənsiz oldu pərişan,
Kim bilir ayrılıq dərdinə dərman?
Ev-əşiğim mənə olubdu zindan,
El içində gülə-gülə ağladım.

آغلام

نازلی دلبر سندن اوزاق دۆشهلی
گوزوم یولدا قالا - قالا آغلام
گوزو یاشلی ائوین بوچاقلاریندا
سنى یادا سالا - سالا آغلام

فلک وئردی آیریلیغی پای منه
ماتم توتدو کونش منه آی منه
خزان اولو باهار منه یای منه
کونول باغیم سؤلا - سؤلا آغلام

باهار بیتدی پاییز اولدو کلمه دین
بوچاقلاردا یالقیز قالدیم بیلمه دین
گوز یاشلاریم آخار اولدو سیلمه دین
کویلومه قان دولا - دولا آغلام

کاتب اوغلو سنسبز اولدو پریشان
کیم بیلر آیریلیق دردینه درمان
او - ائتشیگیم منه اولدو زندان
اغل ایچینده گوله - گوله آغلام

Könüldən Dilə

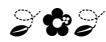
Əzəlindən vətən canımdır mənim,
Damarlarda geyrətim qanımdır mənim,
Cəlalim, şövkətim, şanımdır mənim,
Çağırsa səsinə can diyərəm,
Layiq bilsə canı qurban diyərəm.

Can kimi bəslərəm Urmunu inan,
Qoymaram meydanda xəsm edə covlan,
Görsəm pis baxırı düşman,
Hayxırıb qızaram qan-qan diyərəm,
Layiq bilsə canı qurban diyərəm.

Vətənim heyfdi ki viran ola,
Qoymuyaq əğyarə aşıyan ola,
Od yurduna kimdəki iman ola,
Gəl bağlıyaq qanlı Peyman diyərəm,
Layiq bilsə canı qurban diyərəm.

Vətən toprağından pay olabilməz,
Uğrunda qan axsa zay olabilməz,
Cənnət də Urmuya tay olabışməz,
Hobb-i vətən, rokn-i iman diyərəm.
Layiq bilsə canı qurban diyərəm.

Katiboğlu Urmu anamdır mənim,
Tək arxam, dayağım qalamdır mənim,
Azərbaycan elim-obamdır mənim,
Vətəni başıma sultan diyərəm,
Layiq bilsə canı qurban diyərəm.

Күнөлдән Дилә

Əzəlindən vətən canımdır mənim,
Damarlarda geyrətim qanımdır mənim,
Cəlalim, şövkətim, şanımdır mənim,
Çağırsa səsinə can diyərəm,
Layiq bilsə canı qurban diyərəm.

Can kimi bəslərəm Urmunu inan,
Qoymaram meydanda xəsm edə covlan,
Görsəm pis baxırı düşman,
Hayxırıb qızaram qan-qan diyərəm,
Layiq bilsə canı qurban diyərəm.

Vətənim heyfdi ki viran ola,
Qoymuyaq əğyarə aşıyan ola,
Od yurduna kimdəki iman ola,
Gəl bağlıyaq qanlı Peyman diyərəm,
Layiq bilsə canı qurban diyərəm.

Vətən toprağından pay olabilməz,
Uğrunda qan axsa zay olabilməz,
Cənnət də Urmuya tay olabışməz,
Hobb-i vətən, rokn-i iman diyərəm.
Layiq bilsə canı qurban diyərəm.

Katiboğlu Urmu anamdır mənim,
Tək arxam, dayağım qalamdır mənim,
Azərbaycan elim-obamdır mənim,
Vətəni başıma sultan diyərəm,
Layiq bilsə canı qurban diyərəm.

Ya Resul Allah

Ey iki cəhani edən,
Nurani ya Rəsul Allah,
Cenn-ü ensin vardır sənə,
İmani ya rəsul Allah.

Aləmlərin təkə sərvəri,
Sənsən ümmətin rəhbəri,
Könlümün əzəldən bəri,
Sultanı ya Resul Allah.

Quranın çiraqdır elmə,
Ayələr, surələr cümlə,
Tanıttırır kəlmə-kəlmə,
Subhani ya Rəsul Allah.

Hər kəs səni yadə salar,
Hidayət yolunu bular,
Həm xəstələr səndən alar,
Dərmanı ya Rəsul Allah.

Katiboğlu eşqin atmaz,
Dinini dünyayə satmaz,
Məhşərə qədər unutmaz,
Peymanı ya Resul Allah.

يا رسول الله

ای ایکی جھانی ائدن
نورانی یا رسول الله
جن و انسین واردیر سنه
ایمانی یا رسول الله

عالمترین تکجه سروری
سنسن امتین رهبری
کونلومون ازلدن بری
سلطانی یا رسول الله

قرآنین چیراقدیر علمه
آیه لر سورہ لر جملہ
تائیتدیریر کلمہ-کلمہ
سبحانی یا رسول الله

هر کس سنی یاده سالار
هیدایت یولونو بولار
هم خسته لر سندن آلا
درمانی یا رسول الله

کاتب اوغلو عشقین آتماز
دینینی دنیا یه ساتماز
محشره قدر اونوتماز
پیمانی یا رسول الله

Yetər

Yandırsan canımı narə gərək yox,
Dərdləri göylümə qalasan yetər,
Dara çəksən məni tənab istəməz,
Saçların boynuma dolasan yetər.

Çağırma cəlladı canımı alsın,
Qoy sənin vuqarın yerində qalsın,
Nə hacət var əcəl qarımı çalsın?
Həsərətini canıma salsan yetər.

Yükləmə belimə hicran vəbalın,
Mənə qismət dəğil görəm visalın,
Könlümdə bəslənmiş eşqin nəhalın,
Əl atıb butağın yolasan yetər.

Katiboğlu yarə layiq deyilsən,
Boş yerə qaməti beli əğilmiş,
Dedim fələk mənə pay nə yazılmış?
Dedi dildə dəstan olasan yetər.

يتر

يانديرسان جانمي نارە گرک يوخ
دردلري گويلومه قالاسان يتر
دارا چکسن مني طناب ايسته مز
ساچلارين بوينوما دولاسان يتر

چاغيرما جلادي جانمي آلسين
قوي سنين ووقارين يئرینده قالسين
نه حاجت وار اجل قاتبي چالسين؟
حسرتين جانمه سالاسان يتر

يوکله مه بيلمه هيجران وبالين
منه قيسمت دئييل گوره م ووصالين
کونلومده بسلتميش عشقين نهالين
ال آتيب بوتاقين يولاسان يتر

کاتيب اوغلو ياره لايق دئييلميش
بوش يتره قامتي بجلي آييلميش
دنديم فلک منه پای نه يازيلميش؟
دندی ديبله داستان اولاسان يتر

Qanadlanıb göldən uçan o sonam,
Allah mən yalqızı yada salarmı?
Həsərətindən dağa, çölə düşdüğü,
Salam salsam, salamımı alarmı?

Sabah yeli olub yolda esərsəm,
Qoç, quzunu qurban diyib kəsərsəm,
Qızıl gülü yollarına düzərəm,
Bağlı qalan bu qapumu çalarmı?

Gecə –gündüz yalvarıban yaxarsam,
Xələtlər göndərib qonaq çağırısam,
Qible divarına bir çub taxarsam,
Məskən salıb bizim eldə qalarmı?

Qasidlər göndərim yolun kəsələr,
Katiboğlu gəmdən öldü desələr,
Yaslar tutub mənə qara geysələr,
Qəhərlənib saçlarını yolarımı?

قانادلانیب گولدن اوچان او سونام
آلاه من یالقیزی یادا سالارمی؟
حسرتیندن داغا چوله دوشدوغوم
سالام سالسام سلامی آلامی؟

صباح یلی اولوب یولدا اسرسم
قوچ قوزونو قربان دیب کسرسم
قیزیل گولو یوللارینا دوزرسم
باغلی قالان بو قاپومو چالارمی؟

کجه گوندوز یالوارین یاخارسام
خلعتلر گوندریب قوناق چاغیرسام
قیبله دیوارینا بیر چوب تاخارسام
مسکن سالیب بیزیم ائله قالارمی؟

قاصیدلار گوندیریم یولون کسه لر
کاتب اوغلو غمدن اولدو دسه لر
یاسلار توتوب منه قارا گیسسه لر
قهرله نیب ساچلارینی یولارمی؟

Qalsın

Könül; göz yaşlı məzlumun ahı,
Məhşər günü uca divana qalsın,
Göldən ayrı qalan qəfəs içində,
Bülbülün nalesi gülşana qalsın.

Həram maldan bəşə gedən saraylar,
Zalimlər oturan evlər, yuvalar,
Zülmə dayax duran daşdan qalalar,
Yıxılsın divarı virana qalsın.

Yoxsulun fəryadı, yetimin duası,
Dərmansız xəstənin gələn şifası,
Ovladın acısı, qardaş yarası,
Əyyub səbri verən rəhmana qalsın.

Katiboğlu; dad bu kötü zamandan,
İmansızdan, bohtan diyən zəbandan,
Günahkar qocadan hərzə cəvandan,
Şikayətim axir zəmana qalsın.

قالسين

کونول گوزی یاشلی مظلومون آهی
محشر گونی اوچا دیوانا قالسین
گولدن آیری قالان قفس ایچینده
بولبولون ناله سی گولشانا قالسین

حرام مالنان باشا گندن سارایلار
ظالمیلر اوتوران ائولر یووالار
ظوله دایاخ دوران داشدان قالالار
یخیلسین دیواری ویرانا قالسین

یوخسولون فریادی یتیم دوغاسی
درمانسیز خسته نین گکلن شفاسی
اولادین آجیبسی قارداش یاراسی
ایوب صبری وئرە ن رحمانا قالسین

کاتب اوغلو داد بو کتو زامانندان
ایمانسیزدان بهتان دییئن زباندان
گوناهکار قوجادان هرزه جوانندان
شیکایتم آخر زامانا قالسین

Mənsiz

Şair göylümdə söz axar yağ kimi,
Nərə çəkir dəhanımda dil mənsiz,
Bağlasalar bülbül kimi dilimi,
Sular bir bir lalə mənsiz gül mənsiz.

El obanı vəsf eyliyən söz mənəm,
Bu yaylaya doğru girən iz mənəm,
Otay Bakı, bu tayda Təbriz mənəm,
Çəmli Belə güzər salmaz yel mənsiz.

Hər yerdə bir adım vardı yadigar,
Gah Nizamiyəm, bir zamanda Şəhriyar,
Gah Dədə Katibəm, gahda Bəxtiyar,
Yalnız qalar oba mənsiz, el mənsiz.

Altaylardan qalxıb gələn məniydim,
Dalqa dalqa axıb gələn məniydim,
Dağ, dənizi söküüb gələn məniydim,
Gəlməz olsam vətən qalar çöl mənsiz.

Araz oldum bu toprağı suvardım,
Qızılüzən fəryadına səs verdim,
Savalana qar olubən əridim,
Əriməzsəm; çayda axmaz sel mənsiz.

Sayfa sayfa tarixlərdə adım var,
Oğuz Xandan çoxlu yadigarım var,
Dədə Katib, birdə Şəhriyarım var,
Qəhrəmanlar yerdə qalar şil mənsiz.

من سيز

شاعر گویومده سوز آخار یاغ کیمی
نرە چکیر دهانیمدا دیل من سیز
باغلاسالار بولبول کیمی دلیهی
سولار بیر بیر لاله من سیز گول من سیز

ائل اوبانی وصف ائلیین سوز منم
بو یایلا یا دوغرو گیرن ایز منم
اوتای باکی بو تایدا تبریز منم
چلی بئله کندر سالماز یئل من سیز

هر یئرده بیر آدیم واردی یادیکار
گاه نظامیم بیر زاماندا شهریار
گاه ده ده کاتب ام گاهدا بختیار
یالقیز قالار اوبا من سیز ائل من سیز

آلتایلاردان قالییب کلن منیدیم
دالقا دالقا آخیب کلن منیدیم
داغ دیزی سوکوب کلن منیدیم
کمز اولسام وطن قالار چول من سیز

آراز اولوم بو توپراغی سوواردیم
قیزیل اوزه ن فریادینا سس وئردیم
ساوالاتنا قار اولوبن اریدیم
اریزسم چایدا آخاز سئل من سیز

صایفا صایفا تاریخلرده آدیم وار
اوغوز خاننان چوغلو یادیکاریم وار
ده ده کاتب بیرده شهریاریم وار
قهرمانلار یئرده قالار شیل من سیز

<p>Dədə Qorqud sazını mən almışam, Mahnıları qopuzda mən çalmışam, Xan çobanın əfsanəsin yazmışam, Doğru çalmaz o sazdaki tel mənsiz.</p> <p>Bir ağacam, yirmi iki butağım, Çzbək, Qazan, Qırqız türki dayağım, Altaylardan Ağdənizə yatağım, Cəhan olar başdan başa çöl mənsiz.</p> <p>Katiboğlu ərənlərin izinə, Şərəfətli şaiirlərin sözüne, Tarixlərin meydanına, düzünə, Pəhləvanlar açabilməz yol mənsiz.</p>	<p>دە دە قورقود سازینی من آلیشام ماھنیلاری قوپوزدا من چالیشام خان چوبانین افسانە سین یازمیشام دوغرو چالماز او سازداکی تەل من سیز</p> <p>بیر آغاجام ییرمی ایکی بوتاغیم اوزیک قازاق قیرقیز تورکی دایاغیم آلتایلاردان آغ دنیزه یاتاغیم جهان اولار باشدان باشا چöl من سیز</p> <p>کاتب اوغلو ارئلرین ایزینه شرافتلی شاعرلرین سوزونه تاریخلرین میدانینا دوزونه پهلوانلار آچا بیلمز یول من سیز</p>
--	--

<p>Gedirəm</p> <p>Alıram başımı qaçam bu eldən, Yad ellərə çatam dönəm, dönməyəm, Bükəm dahi eşqin kitabın atam, Başı qalə qatam dönəm dönməyəm.</p> <p>Alsalar canımı, çəksələr dara, Könül verməm dahi sən kimi yara, Gedirəm dərdimə eyliyəm çarə, Səni gözdən atam dönəm dönməyəm.</p> <p>Həç axtarma məni yorma sən özün, Tutmadın ilqarın, verdiğin sözün, Gedirəm arxamda qalsada gözün. Günəş kimi batam dönəm dönməyəm.</p> <p>Katiboğlu eldən uzaq qalsada, Həsərət məni yaman günə salsada, Gurbər eldər mənə məzar olsada, Girib orda yatam, dönəm dönməyəm.</p>	<p>گەدیرەم</p> <p>آلیرام باشی قاچام بو ائلدن یاد ائللره چاتام دۆنم دۆنمه بيم بۆكم داهي عشقین کیتابین آتام باشی قاله قاتام دۆنم دۆنمه بيم</p> <p>آلسالار جانیمی چکسه لر دارا کۆنول وئرم داهي سن کیمی یارا گەدیرم دردیعه ایلییم چارایا سینی گۆزدن آتام دۆنم دۆنمه بيم</p> <p>هچ آختارما منی یورما سن اۆزون توتما دین ایلقارین وئردین سوزون گەدیرم آرخامدا قالسادا گۆزون گۆنیش کیمی باتام دۆنم دۆنمه بيم</p> <p>کاتب اوغلو ائلدن اوزاق قالسادا حسرت منی یامان گۆنه سالسادا غریب ائللر منه مزار اولسادا گیریب اوردا یاتام دۆنم دۆنمه بيم</p>
--	--

Mən aşiq; duman ağlar, Əlimdə kəman ağlar, Qardaşi ölən bacı, Ağlasa yaman ağlar.	من عاشق دومان اغلار الی مده کامان اغلار قارداشی اولن باجی اغلاسایمان اغلار.
--	--

Mən aşiq ax Arazım, Suya dol, ax Aarazım, Azalmasıñ suların, Deməyim ax! Aarazım.	من عاشیق اخ ارازیم سویا دول اخ ارازیم ازالماسین سولارین دمه ییم اخ ارازیم.
--	---

Əzizim gülüm yandı, Bülbülüm, gülüm yandı, Çəkıplər suyu dara, Urmuda gölüm yandı.	عزیزیم گولوم یاندی بولبولوم گولوم یاندی چکپلر سویو دارا اورمودا گولوم یاندی.
---	---

Mən aşiq; ay çıxar, Günəş batar ay çıxar, Canım qurban vətənə Kim vətəndən pay çıxar.	من عاشیقم ای چیخار گونش باتار ای گیخار جانیم قریان وطنه کیم وطندن پای چیخار.
--	---

KAYNAKLAR:

- Abdullayeva, S. 2002. Azərbaycan xalq çalqı aletləri. Bakı: Neşriyat.
- Ahundov, E. 1967. Azərbaycan destanları. I-V, Bakı: Azərbaycan Elmler Akademiyası.
- Ahundov, E. & Ferzeliyev, T. Abbasov, I. 1983. Azərbaycan âşıkları ve el şairleri I-II. Bakı: Elm Neşriyatı.
- Akın, B. 2009. Diyarbakırlı Bir Saz Şairi: Âşık Mah Turna. Ankara: BRC
- Alptekin, A. B. 2002. Halk hikâyeleri, Türk dünyası edebiyat tarihi. Ankara: AKMY.
- Alptekin, A. B. 1985. "Bir Azerbaycan halk destanı: Vanlı Göyçek" Türk Folklor Araştırmalar Dergisi.
- Alptekin, A. B. 1999. Azerbaycan ve Türkiye'de tanınan ortak âşıklar. Türk dünyası dil ve edebiyat dergisi.
- Alptekin, A. B. 2002. Türkiye, Azerbaycan ve Kazakistan âşık şiirinde atışma. Uluslar Arası Halk Edebiyatı Kurultayı Bildirileri. ss.57-64. Ankara: KBY.
- Aras, E. 1988. "Azerbaycan âşık havaları", Milli Folklor Dergisi. 40, 75-81.
- Aras, E. 2001. Anadolu ve Azerbaycan âşık şiirlerinde tür ve şekil meselesi, I. Kayseri Kültür Sempozyumu Bildirisi. Kayseri.
- Araslı, H. 1957. Âşıqlar. Bakı: Birleş Neşriyatı.
- Araslı, H. & Ahundov, S. 1957. Aşıqlar. Bakı: Elm Neşriyatı.
- Artun, E. 1996. Günümüzde Adana âşıklık geleneği ve Âşık Feymani. Adana Valiliği İl Kültür Müdürlüğü Yayınları. Adana: Hakan Ofis.
- Aslan, H. 1982. "Halk edebiyatının çağımız Azerbaycan şiirine etkileri", II. Milletlerarası Türk Folkloru Kongresi Bildirileri, C. II, Halk Edebiyatı, ss. 25-33, Ankara: Başbakanlık Basımevi.
- Atılğan, H. 1998. Âşık Dertli Kazım hayatı şiirleri. İstanbul: Fersa.
- Aybars P. 2003. "Türker'in Geleneksel Dini Şamanizm'in Orta Asya Eski Türk Kamu Hukuku'na Etkisi", Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 52, 4.
- Ayrumi, C. 1998. "Azerbaycan'ın diğer bölgelerinde âşık çevresi", Azerbaycan Birinci Uluslararası Sempozyumu Bildirileri, Ankara: AKMY.
- Aytaç, G. 2013. Karşılaştırmalı Edebiyat Bilimi, İstanbul: Say Yayınları.
- Azeroğlu, N (2023), Oüz Türklerinin Urmiye Gölüne Ağıtları, Ankara, İKSAD Yayınevi
- Babayev, E. 1994 Azerbaycan milli musiki aletleri. Çeviren: Süleyman Ş. Türk Dünyası Araştırmaları, s.201- 207.

- Babazade, S. 1932. "Azerbaycan sanat mektepleri" Azerbaycan Yurt Bilgisi, S. 4-5, İstanbul.
- Bali, M. 2002. Ercişli Emrah ile Selvihan Destanı, varyantların tespiti ve halk hikâyeciliği bakımından önemi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Bars, M. 2011. Formeller Ve Kerem İle Aslı Hikâyesi'nde Bazı Kullanımları, The Journal of Academic Social Science Studies, International Journal of Social Science Volume 4 Issue 2, p. 7-14, Winter.
- Başgöz, İ. 1952. "Turkish folk stories about the kives or minstrels" Journal of American Folklore, C. 65 Ekim- Kasım Nu:258, s. 331-333.
- Rezulzade, M. E. İran Türkleri (Türk Yurdu ve Sebilürreşad'daki Yazıları), Hazırlayanlar: Y. Akpınar, İ. M. Yıldırım, S. Çağın, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul, 1993, s. 24.
- Baykara, H. İran İnkılâbı ve Azatlık Hareketleri, s. 67-81.
- Baykara, H. Azerbaycan İstiklâl Mücadelesi Tarihi, Gençlik Basımevi, İstanbul, 1975, s. 7-9.
- Çobanoğlu, Ö. 2006. Âşık tarzı kültür geleneği ve destan türü, Ankara: Akçağ.
- Çobanoğlu, Ö. 2006. Türk dünyası epik destan geleneği, Ankara: Akçağ.
- Damirli, M. A. 2005. Azerbaycan halk cumhuriyeti 1918-1920, Türkler Ensklopedisi, C. 19,s. 423-434,Ankara. Danışman, Z. 1970. Evliya Çelebi Seyahatnamesi I-XV, Milli Kültür yayınları: İstanbul.
- Deniz, R. 1996. Erkiletli Âşık Hasan (Zeynî) Hayatı ve Şiirleri. Kayseri: Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları.
- Derzinevesi, H. 2005. Sümerler-Azerbaycan ve ozanlık geleneği, XI. Uluslararası Edebiyat Şöleni Bildirileri, s.143-151, Lefkoşa 2005, Yakın Doğu Üniversitesi Basımevi. KKTC.
- Donbay, A. 2013. Karşılaştırmalı Edebiyat Araştırmalarının Yeni Türk Edebiyatındaki Gelişme Çizgisi. Journal of Turkish Studies. 2013. DOI:10.7827/TurkishStudies.5285
- Dundes, A. 2006. Doku, metin ve konteks Halk biliminde kuramlar ve yaklaşımlar I, Çev. Metin Ekici, Ankara: Geleneksel.
- Doerfer, G. 1982. "Orta İran'da derlenen Türkçe bir türkü", II. Milletlerarası Türk Folkloru Kongresi BildirileriC. II, Halk Edebiyatı, s. 145-147, Ankara: Başbakanlık Basımevi.
- Ören, Mehmet Metin, "İran Türkleri Hürriyet Hareket "İran Türkleri Hürriyet Hareketleri" "İran Türkleri Hürriyet Hareketleri", Mars Matbaası, leri" Girne, 1980, s. 203

- Kırziođlu, M. F. 1968. Halk hikâyelerinde döşeme söyleme geleneđi, Türk Dili Dergisi, C. XIX, S. 207, s. 470- 482.
- Kobotarian, N. 2009. Âşıklık geleneđinin en uzun Manzum ve Mensur Destanı, Şikâri Destanı, Somut Olmayan Kültürel Mirasımız Sempozyumu, Gazi Üniversitesi: Ankara.
- Kobotarian, N. 2013. Tebriz Âşıklık Geleneđi ve Âşık Edebiyatı, Adana: Karahan.
- Kobotarian, N. 2013. İnan Azerbaycanı Âşık Destanları I, Şikâri Destanı, Ankara: TDK yayınları.
- Kocatürk, V. 1963. Saz şairleri antolojisi başlangıçtan bu güne kadar, Ankara.
- Kominek, S. Z. & Arnold L. 1997. The Tale of Crazy Harman The Musician and the Concept of Music in the Türkmen Epic Tale, Harman Dâli, Warsaw: Academic Publications Dialog.
- Korgunal, M. Z. 1931. Şah İsmail, İstanbul: Bozkurt kitabevi.
- Koz, M. S. 1985. Âşık edebiyatımızda destan ve destan konuları, Türk halk edebiyatında ve folklorunda yeni görüşler II. s. 92-104, Konya: Turizm Derneđi.
- Köprülü, M. F. 1940. XVIII. Asır saz şairleri, İstanbul.
- Köprülü, M. F. 1964. Ortasya Türk dervişliđi hakkında bazı notlar, Türkiyat Mecmuası, İstanbul. Köprülü, M. F. 1962. Türk Saz şairleri. Ankara: Milli Kültür Yayınları.
- Köprülü, M. F. 1967. Azerbaycan medeniyet tarihi nasıl yazılabilir? Türk Kültürü, TKAE, Yıl: 5, S. 56, s. 25- 32.
- Köprülü, M. F. 1976. Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Köprülü, M. F. 1981. Edebiyat araştırmaları I,II. İstanbul: Ötüken.
- Köçerli, F. 1935. Azerbaycan edebiyatı tarihi materyalleri I-II, Bakı.
- Kösemencilizade M. R. 1932. Azerbaycan'ın son musiki hareketleri, AYBD, Yıl: 1, S. 2, s. 92
- 96, İstanbul: Burhanettin Matbaası.
- Kösemencilizade M. R. 1932. Azerbaycan musikisi I ve II, AYBD, Yıl: 1, S. 10, s.44-49. İstanbul: Burhanettin Matbaası.
- Kuliyev, A. 2002. Türk Dünyası edebiyatı I-II, Ankara: TİKA.
- Lermontov, M. V. 1950. Aşık Qarib, Bakı: Uşaqgäncnäşr Neşriyyat.
- Lermontov, V. 1954. Âşık Garip, Çeviren: Servet Lunel, Dünya edebiyatından tercümeleler, Rus klasikleri, 26. Ankara: MEB yayınları.
- Lidar, V. 2020. Karşılaştırmalı Edebiyat Biliminde Yeni Bir Yaklaşım: Varyasyon Kuramı, Avrasya Uluslararası Araştırmaları Dergisi, Cilt: 8 Sayı: 21 Sayfa: 298 - 314 Mart.

Mammetyazov, Babı, S. Garriyev, 1990. Göroğlu Türkmen gahrımançılık eposı, Aşgabat: Türkmenistan Neşiriyatı.

Makas, Z. 1982. Azerbaycan âşık havaları, Erzurum: Kardeş Edebiyatlar.

Makas, Z. 1991. Azerbaycan çağdaş hikâye antolojisi, Ankara: Kültür Bakanlığı Makas, Z.

2000. Çağdaş Azerbaycan âşık biçimleri, Anadolu âşık şiirinde bulunmayan biçimler, İstanbul: Bayrak.

Mehemmedzade, H. S. 1969. رلاقتشاع, Âşıklar, Tahran: Azer Kitap.

Namazov, K. 1980. Âşığın sazı ve sözü, Bakı.

Nesibzade, N. 1997. İran'da Azerbaycan meselesi, Bakı.

Ocak, A. Y. 1996. Babailer isyanı, İstanbul: Dergâh.

Oğuz, B. 1980. Türkiye halkının kültürü I - II, İstanbul: İstanbul Matbaası.

Oğuz, M. Ö. 1992. Azerbaycanlı âşık Hüseyin Şemkirli, Milli Folklor, S. 13, s. 17-21.

Oğuz, M. Ö. 1993. Azerbaycan âşıklık geleneği ve Dirili Kurbanı, Milli Folklor, S. 20, s. 35-39.

Oğuz, M. Ö. 1997. Azerbaycan ve Türkiye sahalarında âşık edebiyatı XVIII. yüzyılı, Milli Folklor, Yıl: 9, C. 5, S. 35, s. 2-8.

İnternet Sitesi Kaynakları:

<https://www.tamgaturk.com/iran-rejiminin-kuruttugu-urmu-golu-uzaydan-boyle-goruntulendi/58687/>

<https://www.tamgaturk.com/urmu-golu-tamamen-kurumak-uzere/63781/>

Emrah Destanı <https://www.youtube.com/watch?v=4DRZbW-56xE> erişim tarihi: (29.01.2014)

Telli Hesên Destanı <https://www.youtube.com/watch?v=9LoO5Wn3I0g> erişim tarihi: (29.01.2014) Masum ile dilefruz <https://www.youtube.com/watch?v=Ai2SIltulHXQ> erişim tarihi: (29.01.2014)

Köroğlu Destanı <https://www.youtube.com/watch?v=BAJMS3QgkB0> erişim tarihi: (29.01.2014)

Abbas ile gülgez https://www.youtube.com/watch?v=Ms_d5LyEUWQ erişim tarihi: (29.01.2014)

Novruz ile qandab <https://www.youtube.com/watch?v=p9rh5lZyP5M> erişim tarihi: (29.01.2014)

Qurbani destanı <https://www.youtube.com/watch?v=Ilhz22u98DM> erişim tarihi: (29.01.2014)

Aşık Hüseyin destanı <https://www.youtube.com/watch?v=P2oRvIHD8wU> erişim tarihi: (29.01.2014)

Hüseyin Saraçlı <https://www.youtube.com/watch?v=IKwmluQcVtE> erişim tarihi: (29.01.2014)

<https://www.youtube.com/watch?v=5e3CNXmitv8> erişim tarihi: (29.01.2014)

<http://geocities.com/turkologlar/> erişim tarihi: (07.12.2006)

<http://turkologlar.net> erişim tarihi: (20.02.2007) <http://tde.etu.edu.tr/> erişim tarihi: (07.12.2006)

<http://turkoloji.uzerine.com/> erişim tarihi: (07.12.2006)

http://yesevi.edu.tr/index.php?action=bilig_article_index erişim (13.12.2006)

<http://turan.org/2007/default.php> erişim tarihi: (12.01.2007)

<http://turkiye.net/sota/sota.html> erişim tarihi: (12.01.2007)

<http://turkdirlik.com/Bilgimece/Turkoloji/Turkoloji0000.htm>

<http://tr.wikipedia.org/wiki/Turanc%C4%B1l%C4%B1k> (27.02.2008)

<http://jas.cankaya.edu.tr/jas5/12-sultan.pdf> erişim (27.02.2007)

<http://web.uni-frankfurt.de/fb09/turkologie/publications.html>

<http://turkoloji.cu.edu.tr/ESKI%20TURK%20DILI/sertkaya.pdf>

<http://www.folkloredebiyat.org/> erişim tarihi: (20.02.2008)

http://turkoloji-iran.blogspot.com/2007/12/blog-post_622.html erişimtarihi:(27.02.2007)

<http://dbase.irandoc.ac.ir/00049/00049761.htm> erişim tarihi: (27.02.2008)

162 <http://xelec-turk.blogspot.com/> erişim tarihi: (27.06.2007)

<http://tr.wikipedia.org/wiki/Tebriz> erişim tarihi: (27.02.2008)

www.millifolklor.com erişim tarihi: (22.01.2008)

<http://kitablar.com> erişim tarihi: (29.01.2014)

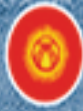
<http://kitablar.org> erişim tarihi: (29.01.2014)

<http://kitabxana.net/> erişim tarihi: (29.01.2014)

**Bu eser Türk Devletler Teşkilatının
2024'te ortaya koyduğu
Ortak Türk Alfabesiyle yazılmıştır.**

TÜRK
DEVLETLERİ
TEŞKİLATI

IPA | ST

Aa [a] | [a]

Bb [b] | [b]

Cc [dʒ] | [ž]

Çç [tʃ] | [č]

Dd [d] | [d]

Ee [e] | [e]

Əə (Ää) [æ] | [ä]

Ff [f] | [f]

Gg [g] | [g]

Ğğ [ɣ] | [ɣ]

Hh [h] | [h]

Xx [x] | [x]

IPA | ST

ıı [ɯ] | [ɯ]

İi [i] | [i]

Jj [ʒ] | [ž]

Kk [k] | [k]

Qq [q] | [q]

Ll [l] | [l]

Mm [m] | [m]

Nn [n] | [n]

Ññ [ɲ] | [ɲ]

Oo [o] | [o]

Öö [œ] | [ö]

Pp [p] | [p]

IPA | ST

Rr [r] | [r]

Ss [s] | [s]

Şş [ʃ] | [š]

Tt [t] | [t]

Uu [u] | [u]

Ūū [ʊ] | [ū]

Üü [y] | [ü]

Vv [v] | [v]

Yy [j] | [j]

Zz [z] | [z]

ISBN: 978-625-378-111-8

IKSAD
Publishing House